C. GANE

NEAMURILE MAVRODINEȘTI

DIN

ȚARA ROMÂNEASCĂ ȘI DIN MOLDOVA

ȘI

MONOGRAFIA FAMILIEI

ION MAVRODI VEL HATMAN

Imprimeriile „Frăția Românească" Str. Aristide Demetriad, 2 -- București

C. GANE

NEAMURILE MAVRODINEȘTI
din Țara Românească și din Moldova
ȘI
Monografia familiei Ion Mavrodi vel hatman

BUCUREȘTI
1942

O LĂMURIRE

Această carte a fost lucrată între lunile Martie 1939 şi Mai 1940. Cu multă osteneală am adunat materialul răzleţit prin biblioteci şi arhive, la Bucureşti, la Iaşi şi la Atena, pe la primăriile locale (pentru actele de stare civilă) şi prin colecţiile particulare ale membrilor familiei Mavrodi. Acest material formează baza documentară a lucrării, el este cu totul inedit, *şi urma să fie publicat împreună cu această lucrare, care ar fi avut ca atare o înfăţişare îndoit sau întreit mai mare decât acea pe care o prezint astăzi publicului cititor. Din nefericire însă, copiile tuturor documentelor au fost încredinţate unei persoane care lipseşte din ţară. Am crezut că publicarea unui studiu genealogic lipsit de baza sa documentară, n'ar prezenta destulă garanţie de seriozitate. Am şovăit deci până în prezent să dau lucrarea publicităţii. In urma insistenţelor familiei, m'am hotărît totuşi a-i da lumina tiparului, în nădejdea că va putea interesa pe cercetătorii trecutului aşa cum o prezint, şi cu obligaţia ce o iau de a face să-i urmeze, în ziua când voi reintra în posesiunea documentelor, publicarea acestora într'un volum separat.*

Din punct de vedere istoric, figurile din veacurile 17 şi 18 ale lui Mitre vel vornic, Gheorghiţă Apostol, vel paharnic şi a lui Dumitraşcu Mavrodi, mare vistiernic, sunt, după cum se va convinge cititorul, deosebit de interesante. Iar din punct de vedere genealogic un fapt, nu nou, dar în deobşte puţin cunoscut, va atrage, cred, luarea aminte a cercetătorului, anume acel al descendenţii în linie bărbătească directă a marelui patriot român Costachi Negri, din Apostol Mavrodi, uşierul din secolul al XVII-lea — familiile astăzi curat româneşti ale neamurilor Mavrodin, Apostol şi Negri fiind toate din una şi aceiaşi origină... grecească! Drept dovadă de puterea de asimilare a neamului nostru.

C. GANE

MAVRODIEȘTII DIN GRECIA

I

Neamurile Mavrodineşti din Muntenia şi din Moldova sunt toate venite din Grecia şi din Turcia, unde se mai află şi astăzi o sumedenie de familii purtând acest nume, dar, acolo ca şi la noi, fără legături cunoscute între ele.

O istorie a „Familii MAVRODI" nu se poate deci face fiindcă sunt mai multe familii Mavrodi care nu par a avea o origină comună.

Numele este în Grecia foarte răspândit, de oarece „Mavros" înseamnă în limba greacă „negru". Toponimia Eladei e destul de bogată în atare numiri : *Mavrudi*, sat din ţinutul Thyanis, lângă Ianina în Epir ; *Mavruda* sat din comuna Skepastos în ţinutul Thesalonic, *Mavrovon* sat lângă Castoria în Macedonia, *Mavrovuni*, munte în Tesalia, între Larisa şi Marea Egee (1054 metri), etc., etc.

Nomenclatura onomastică e şi mai bogată, numele de Mavros şi derivatele sale constituind de fapt o poreclă. Mavros însemnând negru, Mavrodi sau Mavrudi (cu accentul tonic pe ultima silabă) înseamnă „Cel negru", oacheşul.

Mavrodi sau Mavrudi, Mavrudis sau Mavroidis e unul şi acelaş nume şi nu arare ori s'a întâmplat ca membrii din aceiaşi familie să-şi spuie când într'un fel când într'altul — precum şi la noi în ţară romanizându-se numele în *Mavrodin*, găsim nu numai membri din aceiaşi familie, dar chiar aceleaşi persoane arătate când cu numele de Mavrodin, când cu acel de Mavrodi.

In Byzanţ numele nu era cunoscut ca aparţinând unei familii mai de vază din capitala imperiului. Neamuri provinciale, ele erau răspândite pretutindeni, în continent şi în insule, unele din ele fără însemnătate, altele bogate şi cu influenţă. *De La*

Croix, care a trăit în secolul al XVII-lea, citând familiile grecești mai bogate din provincie pe care Mahomed II Cuceritorul le-ar fi îndemnat să vie să se așeze la Constantinopol, arată printre ele pe membrii familiei *Mauradi* — evident Mavrodi.

Savantul profesor de Istorie de la Universitatea din Atena, bătrânul N. A. Bees (Vees), arată și el acelaș lucru:

„Mavrudis (sau Mavroidis) e numele unei ilustre familii „din Constantinopol din veacul al XVII-lea (în deosebi de la „mijlocul lui). Ca și Rosateștii, Diplovatații, Mavrocordații, „Vlasto-ii, Suțeștii și alții, tot așa și Mavrodieștii nu aparțineau „acelor vechi neamuri pe care le întâlnim în capitală înaintea „cuceririi ei de către Turci, dar sunt originari din provincie și „stabiliți pentru un motiv sau altul la Constantinopol".

Părerea Domnului Vees că această „ilustră familie" este provincială concordă cu părerea lui De La Croix, însă părerea că ea datează numai din mijlocul veacului al XVII-lea nu concordă cu documentele existente, și de aceia credem mai curând cu De La Croix că ea datează din veacul al XV-lea când, fiind influentă în provincie, Mohamet al II-lea a chemat-o la Constantinopol împreună cu alte bogate familii pentru a învăța pe Turci, după cum e îndeobște cunoscut, comerțul, științele și artele.

In adevăr, dacă, în afară de afirmația lui De La Croix, nu avem dovezi despre așezarea Mavrodieștilor in capitală în veacul al XV-lea, în schimb veacul al XVI-lea e destul de bogat în nomenclatura mavrodiască, atât în Constantinopol, cât și în provincie.

In biblioteca lui Nicolae Pollanis din veacul al XVIlea se află un manuscris în care se găsește următoarea însemnare:

„S'a sfârșit lucrarea de față de mâna mea a păcătosului și „smeritului *Petru, poreclit Mavroidis*, și câți o vor lua în mână „și vor citi-o, să se roage lui Dumnezeu pentru mine și să nu mă blesteme".

Interesant e că scribul acesta Petru era *poreclit* Mavroidis, adică Oacheșul, și că așadar origina acestui nume era întotdeauna aceiași, în legătură cu culoarea feței..

Petru Mavroidis este primul membru al acestei familii, sau al acestor familii, care apare documentar în istorie.

Nici o sută de ani după cucerirea Byzanțului întâmpinăm pe un *Mihai Mavrudis*, martir. Povestea lui e frumoasă. Omul

acesta trăia la Salonic în întâia jumătate a veacului al XVI-lea. De fel era din Granitsa în Agrafa, dar venise, ca altă dată Sfântul Paul, să convertească pe Tesalonieni la Creștinism. Și așa, se ținu odată de capul unui pui de Turc, arătându-i că Mahomed al lui nu face doi bani, ci că adevăratul Tată a tot țiitorul este Dumnezeul Creștinilor. Unul în Treime: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Copilul nu vru să-l creadă și merse la cadiu să-l întrebe ce e cu Sfânta Treime despre care îi vorbește mereu un Grec, care-i făgăduește Impărăția Cerului dacă se leapădă de Mahomed. Cadiul chemă pe Mavrudis în fața lui, amenințându-l cu schingiuirea dacă va mai încerca vre-o dată să convertească pe copiii Turcilor la Creștinism. Dar Mihai Mavrudis, fără a se lăsa înfricoșat, încercă să convingă pe însuși Cadiul de frumusețele Religiei Creștine, îndemnându-l să se lepede de eroarea credinței sale și să se lase botezat. Inaintat unui tribunal mai înalt pentru crima de a fi vrut să convertească pe cadiu, el începu în fața nouilor săi judecători să predice cu înflăcărare virtuțile creștine, rugându-i, pentru mântuirea sufletelor lor, să treacă cu toții la Creștinism. Judecătorii îl osândiră la moarte și Mihai Mavrudis fu ars pe rug, în ziua de 21 Martie 1544.

Theofan, Mitropolitul Salonicului, a scris viața și martiriul lui.

In 1582 trăia la Rethimno în insula Creta un *Gheorghe Mavroidis*, despre care nu știm nimic altceva.

Cam tot pe atunci un alt *Mavrudis* era Consul la Damieta. Și tot la sfârșitul veacului al XVI-lea *Eugenia Mavroidina*, soția lui *Mavroidis Pașa* din Stemnitsa în Peloponez, cheltuia o însemnată sumă de bani pentru facerea din nou a bisericei Sfântului Theodor din Gortynia. Soțul ei, Mavroidis Pașa, era, zice un document, „cel dintâi" adică „cel mai însemnat din familia Basiacos din Stemnitsa în Gortynia Peloponezului".

Așa dar, de la începutul secolului al XVI-lea, la 60—70 de ani după cucerirea Byzanțului, aflăm în tot cuprinsul Greciii Mavrodiești răspândiți prin Constantinopol, Salonic, Peloponez, Creta și până în Egipt.

In veacul al XVII-lea, de la început, un document ne arată pe arhontesa (la noi s'ar fi spus *cneaghina) Sultana Mavrodi-*

easa legalizându-şi testamentul în luna Martie a anului 1615 (nu se spune unde). Iar în 1668 aflăm pe *Gheorghe Mavrudi* în Veria în Macedonia „demogerut", adică mai marele oraşului, (locuit însă, atunci ca şi azi, în majoritate de Români).

In veacul al XVIII-lea *Nicolae Mavroidis* (1708—1788) îşi ilustrează neamul prin calităţile şi virtuţile sale. El era din insula Cefalonia, motiv pentru care Profesorul N. A. Vees spune că „după o tradiţie, Mavrodieştii din Constantinopol sunt originari din Cefalonia", ceeace se prea poate.

Nicolae Mavroidis s'a născut în anul 1708 la Argostoli, capitala Cefaloniei. Elev de-al lui Vincenţiu Damodos, mai târziu student la Universitatea din Padova, devenind un predicator „prea cucernic şi talentat", el fu chemat de Patriarhul Ecumenic Serafim la Constantinopol, unde predică mulţi ani Cuvântul lui Dumnezeu.

După moartea lui Serafim, Patriarhul Paisie II îl ţinu pe lângă el îndemnându-l să predice la Patriarhie şi în alte biserici din Constantinopol şi din provincie învăţăturile Evangheliştilor, pe care le cunoştea şi le tălmăcea ca puţini alţii din vremea lui. In 1756, când avea deci 48 de ani, îl aflăm la Iaşi în timpul domniei lui Constantin Vodă Racoviţă, care foarte probabil că-l adusese cu el din Constantinopol în a doua sa Domnie (1756—1757). Sprijinim această presupunere pe faptul că opera pe care a compus-o la Iaşi — „Mreaja Apostolică" — a fost dedicată acestui Voevod, şi pe faptul că Racoviţă domnind numai un an, nu-l mai aflăm după 1757 pe Mavrodis în capitala Moldovei.

Cartea lui Nicolae Mavroidis, „rarisimă", se află în toată lumea numai în patru exemplare, din care unul se află la Bucureşti la Biblioteca Academiei Române, altul la Atena la Biblioteca Athanase Bernardakis, un al treilea exemplar la Londra la Biblioteca din British Museum şi al patrulea la Trieste, la Biblioteca Comunităţii Greceşti de acolo (No. 571). Cartea a fost tipărită la Iaşi în anul 1756, format în 4, conţinând 402 pagini şi având următorul titlu (pe greceşte): „*N. Mavroidis: Mreaja Apostolică*" ('αποςτόλικον διητνον) adică cuvinte de suflet folo-
„sitoare la sfintele şi marele Păresimi şi postul de patruzeci
„de zile ale naşterii lui Hristos, compuse şi rostite de smeritul

Nicolaos Mavroidis
ierochirux

„predicator Nicolae Mavroidis Chefalonistul, cu propria sa „cheltuială, dat la tipar pentru folosul Creştinilor şi afierosite „Prea Inălţatului, Prea Luminatului şi de Dumnezeu cinstito- „rului Domnitor, Domnul Domn Constantin Mihai Racoviţă „Voevod şi stăpânitor Prea Măreţ a toată Moldovlahia. In Iaşii „Moldovei, la anul Mântuirii 1756".

Pentru a fi complet, exemplarul acestei cărţi trebuie să conţie opt file nenumerotate şi un portret al autorului cu următoarea inscripţie:

„† Nίκολαος Μανροειδῆς ιεροκηρυξ ὁ ἐκ Κεφαλληνίας, ἀπό Χώρας „'Αργοστολιον 'ετῶν τεσσαράκοντα, και ὀκτω αφνσ 1756".

Ieromonahul Nicolae Mavroidis (Chesarie Daponte şi Constantin Erbiceanu îi zic „Mavroid"), s'a întors la Constantinopol, poate petrecând încă un an de zile şi la Bucureşti, unde nu-i dăm de urme, dar unde ştim că a mai domnit Constantin Racoviţă, mutat din Moldova în Muntenia, până în 1758. In tot cazul, acolo la Constantinopol muri foarte bătrân, la vârsta de 80 de ani, în 1788, vestitul, cucernicul şi talentatul predicator Nicolae Mavroidis. Antonios Manuil, în cartea sa „Τρόπαιον τῆς ὀρθοδόξον Τότεκς", tipărită la Viena în 1791, deci trei ani după moartea Ieromonahului Mavroidis, vorbeşte de el cu multă evlavie, publicând acolo şi un fragment din predica acestuia asupra „Credinţii".

In secolul al XVIII-lea mai întâmpinăm în Grecia (sau mai bine zis în Turcia) pe *Ioan Mavrodeos* din Sisania Macedonii, om bogat care a scos cu cheltuiala sa dar şi cu „ajutorul nobilului Domn Pulin Pullovici" — la Veneţia la Antonie Bortoli, în 1762 — cartea lui Iosif Moesiodax asupra „Filosofiei Morale" tradusă din limba italiană.

Tot pe atunci, prin anul 1750—1760, trăia la Constantinopol un mare comerciant *Grigore Mavrudi*, care mersese să-şi caute fericirea casnică tocmai în Olanda, aducându-şi de acolo soţia, pe Smaranda Pichelstein, cu care va avea o sumedenie de copii, din care unul se va statornici la bătrâneţe în Moldova, lăsând acolo o numeroasă progenitură pe care, prin 1850 o va urî până la sânge vestitul paharnic Costachi Sion, cel cu „Arhondologia Moldovei".

Despre aceasta şi despre copiii şi nepoţii lui, vom vorbi, cu toate amănuntele ce cunoaştem, în ultima parte a acestui studiu genealogic. (*).

(*) *Astăzi, dincolo de Dunăre, se mai află încă mulţi Mavrodieşti, din care unul de pildă e directorul unui ziar din Constantinopol (după Vees toţi Mavrodieştii din capitala Turciei sunt originari din Cefalonia, stabiliţi acolo prin 1650), altul e funcţionar financiar la Salonic, şi un al treilea Secretar de Stat la Ministerul Afacerilor Străine din Atena. Acesta, care e de fapt ministru, înrtucât ministerul nu are titular, e un venerabil şi mucalit bătrân, care, atunci când l'am întrebat despre origina familiei lui, mi-a răspuns următoarele: Suntem originari din pennsula Calhidică, nu departe de Muntele Athos. Străbunul meu, care avea în satul lui o moară, s'a însurat pe la sfârşitul veacului XVIII-lea cu o fată dintr'un sat vecin, care avea şi ea o moară. De fapt s'au căsătorit două mori. Pe la începutul veacului trecut. ideia naţionalistă prinzând tot mai mult rădăcină, străbunul meu se făcut eterist şi fu persecutat de Turci în aşa fel, încât la 1821 el trebui să fugă din satul lui, toată familia să răsleţându-se care încotro. Unul din băieţi săi, un copil de 12 ani, ajunse tocmai în Sudul Greciei, în una din insulele din Arhipelag. Acolo crescu singur, fără stare, se însură şi veni într'un târziu să se stabilească la Atena. El a avut un fiu, care a avut un fiu, care m'a avut pe mine. Mai mult nu ştiu nimic.*

In anii 1940—1941 fiind eu însumi Ministru Plenipotenţiar al României la Atena, am avut ocazia să cunosc mai de aproape pe acest aprig prigonitor al Aromânilor din Grecia. El este exponentul şi executorul politicei de exterminare a elementului românesc din Balcani. Azi nu mai e ministru, dar deşi are 75 de ani, mâine va putea fi din nou.

II

MAVRODINEŞTII DIN MUNTENIA

1

Toponimia României, a Munteniei mai ales, este, ca şi aceia din Grecia, destul de bogată cu privire la numele de Mavrodi, localizat Mavrodin. Dicţionarul topografic şi statistic al României de D. Frunzescu (Bucureşti 1872) înseamnă : *Mavrodin*, comună în Judeţul Teleorman, plasa Târgu, 800 locuitori, târguşor. Aici a fost o bătălie însemnată la 1596 între Mihai şi Turci (p. 286) — *Mavrodin*, sat în judeţul Dâmboviţa pe Ialomiţa, comună cu Gherghani (p. 286) — *Mavrodin*, pădure de 208 pogoane în judeţul Dâmboviţa pe Ialomiţa (idem) — *Mavrodin*, locuinţă izolată în judeţul Argeş (idem) — *Mavrodin* vezi Fieni (idem) — *Fieni*, sat în judeţul Ilfov pe Snagov, comună cu Căciulaţi. Se împarte în Fienii Glogoveanului şi Fienii lui Lahovari. Mavrodin (?) (p. 190—191). Pentru Moldova Frunzescu nu cunoaşte decât *Doaga lui Mavrodi*, sat în judeţul Vaslui pe Racova ; formează comună cu Doaga Sonţului, a Vasiloaei, a Lipovei, Lipova Mânăstirii, Porcăreţul, Slobozia lui Sion; 1100 locuitori (p. 165).

Toate aceste localităţi şi-au luat numele de la proprietarii lor, pe care îi vom mai întâlni, şi locuri şi stăpâni, în cursul acestei lucrări. Ele datează numai din veacul al XVIII-lea.

2

Dar Mavrodineştii sunt mai vechi în ţară. Ei au pătruns, în Muntenia întâi şi apoi în Moldova, de la începutul secolului al XVII-lea.

Autorii greci care s'au ocupat sporadic de Mavrodieşti arată aproape toţi că neamurile acestea provinciale s'au stabilit la Constantinopol pe la începutul, dar mai ales pe la mijlocul veacului al XVII-lea. Cum au sosit acolo ei şi-au îndreptat pri

virile asupra ţărilor dunărene, pământul făgăduinţei al oricărui fanariot care se respecta.

După cucerirea Bizanţului de Mahomed II în Mai 1453, după beţia izbândei din zilele dintâi — jafuri, focuri, omoruri — Sultanul a poruncit să înceteze neorânduelile şi s'a apucat să organizeze noua sa capitală. Grecilor rămaşi la Constantinopol le-a îngăduit să stea acolo, într'o anumită parte a oraşului, pe malul Cornului de Aur, în mahalaua numită Fanal (Felinar= Far) sau Fanar. Pe urmă, cu timpul, el a căutat chiar să aducă pe fugarii mai de vază înapoi, fiindcă avea nevoe de oameni cu ştiinţă de carte, care să înveţe pe asiaticii Turani meseriile mai delicate, artele, comerţul, administraţia, şi astfel Fanarul s'a populat din ce în ce mai mult, ajungând cu încetul a fi un centru cultural de vază în Orient, cu Patriarhatul lui de care asculta toată ortodoxia sud-est europeană şi a fostului Imperiu Bizantin şi cu o Academie din care au eşit învăţaţi de frunte, printre care, mai târziu, Dumitru Cantemir al nostru.

Pentru a-şi ţine zilele, Grecii aceştia — „necredincioşii — ghiaurii" — erau nevoiţi să facă negoţ. Starea lor materială, ca şi acea socială, era din cele mai nefericite. Timp de o sută şi mai bine de ani, lipsiţi de orice drept cetăţenesc, maltrataţi, persecutaţi, ei n'au îndrăznit să ridice capul, nu numai faţă de Turci, faţă de care nu şi l'au ridicat niciodată până în zilele Eteriei, dar faţă de nimeni. Se poate spune despre ei că au dispărut cu totul din Istoria lumii, începând, ca melcii când îşi scot sfios coarnele pentru a lua încetinel contact cu lumea din afară, să şi le scoată pe ale lor abia pe la mijlocul veacului al XVI-lea.

Cea dintâi încercare a făcut-o Mihai Cantacuzino, un coborîtor din neamul împărătesc al Bizanţului. Om deştept şi minte ageră — fapt pentru care a căpătat porecla de Şaitanoglu, Fiul Satanei — el îşi spori negoţul său de blănuri prin furnituri de fier şi aramă, ajungând în anii maturităţii să ia în arendă de la stat minele de sare de la Anchial, pe malul Mării Negre (1566), prin care ajunse unul din oamenii cei mai bogaţi din Constantinopol. Toată colonia grecească din Fanar (avea el însuşi un palat lângă Patriarhie, unde părinte ecumenic era şi el o odraslă împărătească, un Paleolog), era dominată de acest om, care prin numele ce purta, prin nemărginita-i avere şi prin vaza de care se bucura la Poartă, devenise căpetenia Grecilor din Con-

stantinopol şi din provincie. In mintea acestui Cantacuzino pare a se fi născut întâia dată măreţul vis al reînvierii naţiei sale, pe care o vedea fireşte într'un viitor foarte îndepărtat, dar care cel dintâi pare a fi conceput-o. Pentru a ajunge acolo, la recucerirea libertăţii pierdute, el înţelesese că le trebuie Grecilor să cucerească întâi finanţele şi apoi „poziţia socială" pe care le pierduseră. Ca atare, el cel dintâi şi-a întors privirile spre ţările dunărene, unde întrezărise câmpul tuturor posibilităţilor pentru neamul său: strângere de comori, căpătări de ranguri de boierie, vaza şi averea de care aveau nevoe pentru a ajunge cu încetul Voevozi în Muntenia şi în Moldova, din scaunul cărora n'ar mai fi fost cu neputinţă să facă saltul cel mare până în scaunul fostului Bizanţ. Incercase el însuşi, pe când era în culmea favorurilor de care se bucura la Poartă, să se încuscreze cu Voevozii dunăreni, prin căsătoria ce pusese la cale între fratele său Ion şi Domniţa Marina a lui Mircea Vodă Ciobanul. Moartea lui, întâmplată în 1578, la Anhial unde-şi avea reşedinţa şi comorile — spânzurat de o grindă a palatului său din porunca Sultanului — puse capăt ambiţiilor sale şi ale fiului său Andronic, ai cărui copii se vor stabili totuşi în veacul următor la Bucureşti şi la Iaşi, făcându-se însă repede şi sincer, nu numai buni Români, dar chiar duşmani de-ai Grecilor.

Dar ideia a trăit mai departe, a făcut carieră. Pe la sfârşitul veacului al XVI-lea, pe la începutul celui de al XVII-lea mai ales, încep a se înmulţi Grecii în ţările noastre atât de mult, căpătând slujbe, adunând bani, sprijiniţi de voevozi slabi şi grecizaţi, care aveau nevoie de străinii aceştia fie din pricina influenţei de care se bucurau unii la Poartă, fie din cauza că se serveau de ei îmbogăţindu-i pentru a se îmbogăţi ei înşişi — încât se iviră în ţară reacţiuni, unele numai sângeroase, altele chiar dramatice, ca de pildă răscoala din 1632 de la Iaşi, când vestitul mare Vistier Batişte Veleli a fost rupt în bucăţi de gloata îndârjită a Moldovenilor, care a măcelărit în aceiaşi zi pe Grecii Velelli, Mamugna şi Heres.

3

In aceste vremuri turburi apare primul Mavrodi în Țara Românească. Documentar nu se cunoaşte altul înainte de Paharnicul Mavrodin de la Mănești, pe care ni-l pomeneşte un hrisov din anul 1628, împreună cu soția sa Maria din Bucov. In 1630 e martor, tot cu rangul de paharnic, într'un zapis slavon citat în actul lui Alexandru Voevod din 16 Septembrie 7138; la 1634, August în 3, iscăleşte în calitate de vornic împreună cu alți boeri un hrisov al lui Matei Basarab pentru moșia Ojogeni şi în 1635, Ianuarie 3, mai iscălește „Mavrodin Vornic" un act pentru Băleni sub Matei Voevod Il întâmpinăm aşa dar, timp de 7 ani de 4 ori, întâi paharnic, apoi vornic. Pe urmă nu mai dăm de urmele lui. Nu ştim nici când a venit în țară, nici de unde, adecă nu putem şti dacă a venit din Constantinopol, ca primul Mavrodin ce vom întâlni în Moldova, sau poate din altă parte a Greciei. In tot cazul trebue să fi fost sau un om cu stare, sau cu vre-o influență oarecare în capitala Imperiului Otoman, de oarece-l aflăm însurat la noi cu o fată din cele mai mari neamuri din Muntenia. Maria din Bucov era fata lui Staicu, postelnicul din Bucov care se coboară prin femei din Vlad Vodă Călugărul, iar sora ei, Stana ținea pe Staicu, spătarul din Ceptura, din care se trag boierii Filipești din Țara Românească. După moartea soțului ei, Maria se mărită a doua oară cu marele şi vestitul boier Lupu Mehedințeanu, de care se despărți fără a fi avut cu el copii. In schimb, din căsătoria ei cu paharnicul Mavrodin i s'au născut două fete, Frusina pe care a ținut-o Comisul Nedelcu, şi Ilinca, măritată întâi cu Iane spătarul și apoi cu Antonie din Popești, viitorul Domn din 1659—62. Când ajunse acesta în scaunul țării, Ilinca nu mai era nevasta lui, fie că se despărțise de el, fie că era moartă. In tot cazul e interesant de constatat că fata celui dintâi Mavrodin care a intrat în țară, ar fi putut fi Doamnă. Incet, dar sigur, planurile lui Mihai Șaitanoglu se închiegau și se vor închiega tot mai mult până la izbânda Mavrocordaților, care vor face din țările noastre un apanaj al Fanarioților constantinopolitani.

4

Să fi avut paharnicul Mavrodin din Măneşti vre-un fecior, nu ştim. Numele acestui neam dispare din istoria Ţării Româneşti timp de 100 de ani, când se iveşte din nou în persoana Marelui Vistiernic Iordachi Mavrodin, pe la mijlocul secolului al XVIII-lea. Nu i se cunoaşte ascendenţa. Poate vre-un coborîtor din paharnicul de sub Matei Basarab, poate un nou venit, ca atâţia alţii în epoca fanariotă. E boier mare şi el, boier divănit. Il întâmpinăm sub Scarlat Vodă Ghica într'un act de vânzare din 1 Iunie 1766 a Vel Logofătului Nicolae Dudescu, care vinde „fratelui său — (frate întru boierie, credem) — Iordachi Mavrodin biv vel Vistier și soției sale Maria, o vie în Valea Largă". Trei ani mai târziu, la 15 Septembrie 1769, dumnealui fostul Mare Vistier Mavrodin își dă viile din Valea Largă Vel Vameșului Chiriță Ștefani, luând dela el în schimb „24 de samari buni, într'ales, pe plăcerea-mi". Aceasta cu prilejul „turburărei acestor vremi dă rezmeriță", adecă a vremii izbucnirii răsboiului dintre Ruși și Turci, care costă Domnia lui Grigore Vodă Ghica. Și cinci zile mai târziu, la 20 Septembrie 1769, Grigore Ghica, ce nu părăsise încă ţara, întărește lui Ștefan Vel Vameș „viile din Valea Largă ot sud Saac" pe care Niculae Dudescu le vânduse lui Iordachi Mavrodin și pe care acesta i le dăduse lui în schimbul a „24 perechi de samari buni, într'ales".

In afară de aceste trei documente privitoare la viile din Valea Largă, nu mai întâmpinăm numele Vel Vistiernicului Iordachi Mavrodin de cât o singură dată, într'un document anterior, datat din 24 Mai 1765, în care el iscălește într'o pricină a biv-vel-Şatrarului Constantin Bălăceanu — document care este după părerea noastră, deosebit de interesant.

Aşa dar o persoană foarte marcantă, mare Vistier, sau cum am zice azi Ministru de Finanţe, despre care de fapt nu ştim nimic. Nici măcar cine era nevastă-sa Maria.

Cu privire la aceasta, există totuşi o ipoteză. Intr'un document citat de genealogistul Ştefan Greceanu, aflăm pe un Mavrodin, fără nume de botez şi fără titlu de boierie, însurat în 1739 cu fata Pitarului Hrizea Bălăceanu, citată şi ea fără nume de botez. Acest Hrizea Bălăceanu, fiul lui Matei, era văr

primar cu Barbu Bălăceanu, fiul lui Drăghici (Matei şi Drăghici, fraţi, erau fiii lui Petraşcu Bălăceanu). In actul mai sus citat din 24 Mai 1765 vedem pe Marele Vistiernic Iordachi Mavrodin iscălind un act într'o pricină a Marelui Şătrar Constantin Bălăceanu, care era fiul lui Barbu Bălăceanu şi al Saftei Asan. Cum Barbu era văr primar cu Hrizea, înseamnă că Şatrarul Constatin era văr de al doilea cu fata acelui Hrizea, pe care o găsim măritată în 1739 cu un Mavrodin — cu alte cuvinte Constantin Bălăceanu avea pe un Mavrodin văr de al-doilea prin alianţă. Şi atunci se naşte întrebarea dacă Vistiernicul Iordachi Mavrodin care a iscălit actul din 1765 n'ar fi pus pe act această iscălitură în calitate de rudă şi n'ar fi el bărbatul fetei lui Hrizea Bălăceanu. In care caz am şti deci că pe acea fată a lui Hrizea ar fi chemat'o Maria, şi că bărbatul ei, Mavrodin, ar fi fost Vistiernicul Iordachi.

Aceasta este fireşte o simplă ipoteză pe care în spiţa neamului nu o putem trece ca un fapt, de oarece nu este dovedit. Cu atât mai puţin cu cât cam la aceiaş epocă mai trăia în Ţara Românească şi alt boier Mavrodin, Constantin, pe care-l aflăm cu rangul de sluger în anii 1755, 1763 şi 1784 şi al cărui nepot de fiu, Constantin şi el, şetrar şi stolnic pe la începutul veacului al XIX-lea, ţinea în căsătorie pe Anica, fata Zoiţii Bălăceanu. Ceiace având în vedere că deseori se făceau pe atunci căsătorii între aceleaşi neamuri — ar putea da naştere la o a doua ipoteză cu privire la fata lui Hrizea Bălăceanu, anume că bărbatul ei Mavrodin se fie fost slugerul Constantin, al cărui nepot de fiu, Stolnicul Constantin Mavrodin, s'ar fi însurat cu o rudă a sa, Anica fata Zoiţei Bălăceanu.

Să ne întoarcem acum la Vistiernicul Iordachi, cel despre care spuneam că nu ştiu de fapt nimic decât că era printre anii 1766—69 un boier — grec — cu un mare rang în Arhondologia ţării. Mai ştim însă încă altceva despre el, anume că avea o fată pe care o chema Elena, măritată cu Stolnicul Răducanu Guliano, adică tot cu un boier grec şi încă din cele mai mari neamuri. Şi mai ştim că fostul Mare Vistiernic Iordachi Mavrodin şi-a dat duhul la anul 1776, îngropat fiind la Biserica Doamnei din Bucureşti.. Alături de el odihneşte şi soţia sa Maria, peste mormântul cărora se mai vede şi azi o piatră cu inscripţii, foarte înegrită de fumul tămâiei şi al lumânărilor şi mult roasă de cursul anilor, care nu cruţă pe nimeni şi nimic.

5

NEAMUL LUI CONSTANTIN MAVRODIN SLUGERUL

a) Dacă era între Vistiernicul Iordachi şi Slugerul Constantin vre-o rudenie mai apropiată, dacă se coborau amândoi sau nici unul din ei din Paharnicul Mavrodin de la Măneşti, nu putem şti.

Constantin Mavrodin a trăit pe la mijlocul şi în a doua jumătate a veacului al XVIII-lea. Il întâmpinăm cu rangul boieresc de sluger prin anii 1755, 1763 şi 1784, locuind în părţile Dunărei, în Ilfov şi Teleorman. In judeţul Ilfov el avea moşia *Căciulaţii*, pe care unul din nepoţii săi de fiu o numeşte peste vreo 50 de ani „cămin părintesc", care a rămas aşa dar în familie un număr însemnat de ani, — iar în Teleorman avea două moşii: una căreia i se zicea pe atunci *Repezi* şi alta *Leonteştii*. Aceasta din urmă a fost cumpărată de Slugerul Constantin cu patru zapisuri şi mărită apoi de fiul său Ianachi cu un trup de moşie numit *Bloturi*. Leonteştii şi Bloturile au format apoi o singură moşie căreia i s'a zis întâi *Fluture*, apoi *Vătăşani* şi în urmă *Nenciuleşti*. Numele acesta a rămas până azi. Cealaltă moşie a Slugerului Constantin, Repezii din Teleorman, pe care nu ştiu dacă a cumpărat-o sau a căpătat-o de zestre sau poate a moştenit-o, a fost aşezarea de căpetenie a Slugerului şi a luat din cauza aceasta numele „La Mavrodin". A fost acolo, zice-se, o bătălie pe vremuri între Mihai Viteazul şi armatele otomane (1596). Moşia a trecut din tată în fiu în mâinile Mavrodineştilor timp de mai bine de o sută cinci zeci de ani şi va fi la mijlocul secolului al XIX-lea vândută la mezat pentru datorii, recuperată în urma unui proces răsunător şi va purta până azi numele proprietarilor ei: Mavrodin.

Slugerul Constantin a avut numai doi fii: pe Andrei şi pe Ianachi.

Andrei, Medelnicer, a moştenit de la tatăl său moşia Mavrodin cu toată aşezarea şi gospodăria părintească, ceiace ne face să credem că era feciorul mai mare al Slugerului. — Ianachi Vel Clucer a moştenit moşia de alături, Nenciuleştii, cu moară, cum şi moşia Căciulaţii din Ilfov. Dar aşezarea a avut-o în Dâmbo-

vița la *Ghergani*, fără ca să putem şti dacă această moşie a fost cumpărată de el sau căpătată de zestre. Despre acest Ianache Mavrodin vorbesc documentele în diferite rânduri, îngăduindu-ne astfel să desvăluim câte ceva din viața şi activitatea sa.

b) *Ianachi Mavrodin, Mare Clucer.*

Prima ştire ce avem despre el e din 1783, April 1. E judecător în Țara Românească la Departamentul de Şapte cu rangul de fost Mare Paharnic şi cu leafa de 90 de florini pe lună. Domn în țară era Nicolae Vodă Caradja (1782—1783). Aproape doi ani mai târziu, la 1 Decembrie 1784, el e judecător la Departamentul de patru sub Mihai Constantin Suțu Voevod, tot cu rangul de biv vel paharnic şi cu leafa de 90 florini pe lună. Vreo şapte luni mai târziu, la 19 Iunie 1785 „Ianachi Mavrodin Biv-Vel-Paharnic" iscăleşte alături de Sărdarul Tudorachi Ştirbei, Şatrarul Scarlat Fălcoianu şi Slugerul Hagi Dumitrache o anaforă, care este trimisă lui Vodă spre întărire. Iar Mihail Constantin Suțu Voevod (1783—1786) hotărăşte că : „Cu cale fiind anaforaua Dumnealor boierilor judecători, o întărim şi Domnia Mea şi poruncim zapciului ce este orânduit să facă împlinire de aceste lucruri bisericeşti.

Se mai trec trei ani. Mihai Vodă Suțu e mazilit şi înlocuit cu Niculae Mavrogheni (1786), grozavul Domn care a fost spaima Țării, ocara boierilor, prietenul săracilor, viteaz căpitan şi mare voevod — singurul mare voevod fanariot pe care l'a avut țara.

In calitate de fost Dragoman al lui Hassan Paşa, cel mai mare amiral al flotei pe care l'au avut Turcii, Mavrogheni, care era el însuşi viteaz din fire, nu visa decât răsboaie şi glorie. Alianța Nemților cu Ruşii şi tratatul lor din 1784 îi erau cunoscute, şi el, ca toată lumea, ştia prea bine că răsboiul dintre aceşti doi aliați şi Imperiul Otoman era de neînlăturat. Unul din cuvintele de căpetenie care l'au îndemnat să ceară domnia Țării Româneşti era tocmai isbucnirea probabilă a acestui răsboi. S'ar fi putut astfel distinge pe câmpul de luptă şi deveni — ceiace era obsedantul său vis — o figură istorică. Cum ajunse Domn, el strânse o armată de lefegii turci, greci, albanezi şi sârbi, atraşi de făgăduelile lui Vodă de a le da sâmbrii mai mari decât în toate celelalte oştiri. Odată însă cetele întrunite şi sosite la Bucureşti, ele cerură bani. Mavrogheni, la rândul lui,

cere bani țării: de la boieri, de la negustori, de la mânăstiri (niciodată de la țărani). Aceasta îl dușmăni cu toată lumea, ceiace nu-l sinchisi câtuşi de puțin; din potrivă, armata de lefegii părându-i-se neîndestulătoare, el făcu apel la țară pentru a ridica o oaste națională, de Români! Țăranii trebuiau să fie cătane şi fiii de boieri căpitani. Nouile regimente cu steagurile Sfinților Arhangheli Gavril şi Mihai, a Sfinților Gheorghe şi Dumitru, urmau să facă a răsuna Carpații de vitejiile lor și, răsbătând prin trecători, să cuprindă, ca odinioară Mihai Viteazul, Braşovul, Sibiul şi Alba-Iulia.

Boierii se uitau la dânsul ca la un sărit din minți. Nici unul nu vru să-l asculte. Lăsară pe țărani să intre în Oastea Neamului, iar ei trecură granița, care peste munți, care peste Dunăre. Cei rămaşi fură dați ei afară, căci Vodă nu mai avea încredere în „pământeni". Şi astfel se goli țara de boieri, de fu Mavrogheni silit să facă o boierie nouă, a lui, cu de-ai de Bimbaşa Sava, Ioniță Papuc, Perdicarul sau Dumitrache Turnavitul. Pe lângă acești noi „boieri", cu pitace plătite scump, dar cu multă credință față de cel care-i înălțase, Vodă mai ținu pe lângă el şi pe boierii în care putea avea încredere: pe Greci. Şi aşa dar nu e de mirare ca printre aceştia să aflăm numele vel clucerului Ianache Mavrodin, pe ai cărui nepoți şi strănepoți de frate îi vom întâlni mai târziu căsătorindu-se cu odraslele nouei boierimi mavroghineşti, cu un Perdicaru, cu un Turnavitul.

Pe la sfârșitul anului 1788, în Septembrie, Nicolae Vodă Mavrogheni porni cu oastea lui de lefegii şi de Români asupra Braşovului.. Paza Curții Domneşti de la Bucureşti o lăsa în seama noilor săi boieri sau a Grecilor cu pitace mai vechi, dar în care avea deplină încredere. Şi aşa, în catastiful din 16 Septemvrie 1788 privitor la „Organizarea Gărzii Curții în fiecare zi a săptămânei cu anumiți boieri", aflăm următoarele:

„Cei ce au să păzească în fiece seară în Curtea noastră Domnească, începând de Duminică...

Joi seară:

Boierul Clucer Ianachi Mavrodi".

Foarte semnificativ e faptul că în catastiful acesta numele lui Ianachi Mavrodin e trecut pentru întâia dată cu ortografia sa corectă: MAVRODI. Erau acum Grecii doar numai întreei şi n'aveau dece să-şi mai românizeze numele.

Pe Nicolae Mavrogheni să-l părăsim în furtuna istoriei, izbânde, neizbânde şi jalnica lui moarte silnică. Să urmărim deci pe Clucerul Ianachi, cu mica lui viaţă dusă cam şchioapă-şchioapă, până se prăvăli în mormânt.

Il găsim în voia veghiată a tuturor Domnilor Fanarioţi ce au urmat după Mavrogheni.

Fireşte că în timpul ocupaţiei austriace din 1789 — 1791, când se intorseseră în ţară toţi pribegii boieri pământeni, Mavrodin nu mai figura pe nici o listă oficială, precum nici iscălitura lui nu se mai găseşte în josul unei anaforale. Nu mai aflăm numele lui — doar o întâmplare — nici în vremea domniilor lui Mihai Şuţu (a doua oară) (1791—93) sau a lui Alexandru Moruzzi (1793—1796). Insă sub Alexandru Ipsilanti (1796—1797), el iscăleşte o anaforă, în ziua de 24 Februarie 1797, alături de judecătorii „Departamentului de Criminalion" : Nicolae Cuzi Sărdar, Şerban Andronescu şi alţii. Sub Alexandru Moruzzi, a doua oară (1799—1801) îl găsim în Mai 1801 iscălind mai multe anaforale. Sub Constantin Ipsilanti (1802—1806) „Biv Vel Clucerul Ianachi Mavrodin" este, prin decretul de numire din Februarie 1803, din nou membru al Departamentului de Şapte. In 1804, Ianuarie 31, Vodă Ipsilanti întăreşte anafora privitoare la pricina dintre „Clucerul Ianachi Mavrodin şi Clucereasa Maria Popeasca cu privire la nişte furturi săvârşite în pădurea Ghergani de către oamenii Cluceresei, proprietara moşiei Stăneşti, învecinată cu Gherganii lui Mavrodin. S'au furat acolo porci, fân, topoare, cămăşi, anterie, dar până la urmă păgubaşul, văduv, s'a împăcat cu vecina sa, văduvă şi ea !

Il mai întâlnim în 1804, Februarie 2, semnând o anaforă cu privire la o judecată dintre nişte săteni din Cociocul şi Băltenii Ilfovului.

Cu pitacul din 1 Martie 1807 Domnitorul Constantin Ipsilanti (a doua oară 1806—1807) hotărăşte care va fi personalul Departamentului de Şapte şi de Opt al Spătăriei şi al Agiei. La Departamentul de Şapte îl aflăm, pentru a treia oară acum, pe „Dumnealui Clucerul Ianachi Mavrodin".

In 1809 el era mort, după cum se constată dintr'un proces ce a urmat între moştenitorii lui. S'a stins deci în timpul ocupaţiei ruseşti, probabil la anul 1808.

Clucerul Ianachi Mavrodin a fost însurat de două ori și cu nici una din soții n'a avut copii, mare pacoste pe atunci pe capul unor buni creștini. Ianachi și Stanca, nevasta de a doua, hotărîră deci să îndrepte ei ce stricase Cerul, înfiind, de mic, pe un copil pe care-l chiamă Iorgachi, și care se poate să fi fost nepot de-al jupânesei Stanca. In tot cazul, copilul bun și cuminte ce era, îl crescură ca pe o odraslă născută din sângele lor, iubindu-l, ea până la moarte, iar el până în ziua când, bătrân foarte, puse popa din sat stăpânire pe sufletul și pe minţile bogatului boier.

c) Iordachi Mavrodin, Clucer za arie.

I s'a spus când Iorgachi și când Iordachi, mai des îl întâlnim însă cu numele de Iordachi. Era așa dar, după cum am văzut mai sus, fiul adoptiv al Clucerului Ianachi și al Cluceresei Stanca, foarte probabil nepot de sânge de al ei, nu de al lui, de oarece în procesul ce a urmat după moartea părintelui său, nepoții acestuia spun în fața judecății că Iordachi „a luat numele de Mavrodin".

Iordachi avea 6 ani când l'a luat unchiul său „de la părinți", făcându-l *theotat* prin știrea bisericii, adecă fiu de suflet, hotărînd să facă din el clironomul, moștenitorul său, fiind-că copiii ce i se născuseră din Stanca muriseră toți de mici, iar din căsătoria dintâi nu avusese copii de loc.

„Fiindcă din păcatele mele am ţinut două soţii" spune el însuși într'una din diatele sale „și din nici una copii clironomi nu ne-au rămas, și fiindcă toate cele lumești sunt umbră și vis, și cu nimic nu se folosește omul, decât numai cu cele ce-și dă pentru suflet, din curat cuget și din adâncul inimii mele m'am îndemnat de-am făcut... ș. c. l.".

Cunoscând deci în copilul acesta „un băiat cu bune urmări" care atunci când s'a îmbolnăvit odată clucerul „l'a căutat fiu-său cu osteneală, precum se cuvine fiilor către părinți", el a avut grijă să-i dea o creștere aleasă, trimițându-l „la învățătură elinească și alte limbi, cunoscut făcându'l și rudelor mele și la Domnii ce au stătut după vremi în scaun, de fiu de suflet, dându-i și sclitadă de se iscălește Mavrodin".

Laudele ce i le aduce în testamentele sale bătrânul clucer tânărului său fiu de suflet nu mai contenesc:

„Sunt mulțumit de el, fiindcă din toate rudele numai pe

dânsul l'am cunoscut destoinic, doritor drept, şi cu frica în Dumnezeu, întocmai după inima mea".

De aceea îşi lasă toată averea „nepotului Iordachi Clucerul, pe care fiindcă l'am crescut şi l'am procopsit cu destulă cheltuială, învăţându-l şi destule dialecturi şi venind la vârstă l'am căsătorit cu a mea cheltuială, dându-I după o fată de boier cu îndestulă zestre, dăruindu-l şi la nuntă cu taleri 200, mijlocind şi pe la Domni cu multe rugăminţi de s'au cinstit până la clucer za arie."

Rugămintele acestea „pe la Domni" pentru a-şi boieri feciorul le găsim consemnate şi în procesul lui din 1809, despre care vom vorbi mai jos şi unde se poate citi: „Ne-au mai arătat pârîtul (Iordachi) şi o jalbă în copie, scoasă după condica Divanului, adeverită dă Dumnealui Logofătul condicar cu anul 1803 prin care se roagă răposatul Clucer Ianachi Mavrodin Măriei Sale lui Constantin Vodă Ipsilanti pentru fiul său cel de theotat, a-l orândui Măria Sa în vreo chiverniseală, la care i se dă răspunsul că „pentru fiu-tău să aibi îngăduiala şi în vreme cuviincioasă se va orândui".

Averea Clucerului Ianachi era potrivit de mare: Moşia Căciulaţii ot Sud Teleorman, care era „cămin părintesc", Nenciuleştii ot Sud Teleorman, Gherganii (aşezarea sa obişnuită) în Dâmboviţa, o vie la Valea Mieilor din Sud Slam şi una la Ogreama, Sud Vlaşca, plus o casă mare la Bucureşti.

Cel dintâi testament, sau diată cum se spunea pe atunci, îl face Clucerul Ianachi Mavrodin în luna Ianuarie 1789, lăsând pe fiul său adoptiv Iordachi clironom pe întreaga sa avere, un erede universal, cum s'ar spune în limba juridică de azi, dându-i moşia părintească din Teleorman, Căciulaţii, întreagă, plus Gherganii şi casa din Bucureşti, şi îndatorându-l la legate, printre care principalul era legatul lăsat soţiei sale Stanca, anume moşia Nenciuleşti şi dreptul de a locui în casa dela Ghergani până la moartea ei.

In 1798, peste 9 ani, Ianachi alcătueşte o a doua diată, lăsând soţiei sale aceiaşi moşie Nenciuleştii din Teleorman şi uzul casei şi gospodăriei de la Ghergani, şi la fel Căciulaţii fiului Iordachi, însă cum între timp clucerul făcuse datorii, zălogind această moşie părintească, el hotăreşte ca să fie vândută casa

de la Bucureşti, iar din banii vânzărei să se plătească datoriile Căciulaţilor, scoţându-le de sub zălogire (ipotecă).

In 1803, Februarie 13, o a treia diată schimbă lucrurile cu totul.. Imbătrânit, cu frica de moarte şi de ce i s'ar putea întâmpla „în ceia lume", toate fiind umbră şi vis, că „omul în viaţă cu nimic nu se foloseşte, decât în cele ce-şi dă pentru suflet" se apucă Clucerul să zidească o biserică la Ghergani, „din temelie, cu toată cheltuiala mea, întru cinstirea şi lauda Prea Sfintei şi de-o Fiinţă Troiţă şi Adormirea Prea Sfintei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare şi Pururea Fecioară Maria". Şi cum avea clucerul de gând să mai facă, pe lângă biserică „şi chilii pentru odihna a câtorva maici călugăriţe" care să fie întreţinute cu banii lui, se înţelege că i-a trebuit cheltuială multă şi s'a apucat deci să mai ipotecheze, să mai zălogească, biata moşie Căciulaţii ot Sud Teleorman, de nu mai rămânea aproape nimic din ea. Toate aceste l'au îndemnat să-şi schimbe deci diatele anterioare, lăsând pentru cheltuiala bisericii şi a chiliilor moşia Ghergani şi via dela Ogreama (textul este nedescifrabil: Ogreama, Gruia sau Greaca), şi dispunând vânzarea casei din Bucureşti pentru plata datoriei Căciulaţilor. Din banii ce-ar prisosi din această vânzare, testatorul hotărăşte să se dea 200 de taleri Mitropolitului pentru pomenirea suffetului său, 1000 taleri soţiei sale Stancăi, 100 cumnatei sale „Balaşei Mavrodinesei (văduva fratelui Andrei)", 200 fiicei acesteia „nepoatei mele Elencăi", 200 nepotului Costachi Mavrodin, 200 nepotului Anton Mavrodin (amândoi fiii lui Andrei) şi 100, citiţi una sută, *nepotului* (nu mai e fiu theotat) *Iordachi Clucerul.* Mai lasă încă 100 taleri nepotului Iancu Perdicarul, probabil fiul Elencăi, pentru „înbuhceala ce mi-a dat".

Ce se întâmplase, nu se poate şti, decât că mironoseala bătrâneţii îl făcuse să-şi intoarcă inima de la fiu-său la popă, altfel nu s'ar putea tălmăci cum de nu-i lasă theotatului, nepotului cel iubit cu bune purtări, nimic, nimic altceva decât 100 de taleri.

Nevasta, în schimb, rămâne moştenitoare pe moşia Nenciuleştii, uzufructuară pe gospodăria şi casa dela Ghergani şi beneficiara a 1000 de taleri, pe care însă i le dă cu o mână şi i le scoate cu alta, dispunând ca cu acei bani să plătească ea un zapis, sau două, care reprezintau cheltuiala făcută de el cu prilejul măritişului surorilor ei. Aflăm astfel din slova acestei

diate, că clucereasa Stanca Mavrodineasa avea două surori : pe *Ioana* „ce-am dat-o după un boirinaş anume Mihai Fărcăşanu, cu zestrea ei de la mine" şi pe *Anca* „pe care iarăşi am dat-o după un negustor anume Dumitru, dându-i haine, argintărie, bani gata taleri 300 şi şase pogoane de vie de la Valea Mieilor".

Coana Stanca moare totuşi înainte de soţul ei, cam la 3 ani după alcătuirea acestui de al treilea testament al Clucerului. In Septembrie 1807, Ianachi Mavrodin face al patrulea testament lăsând moşia Nenciuleştii, rămasă disponibilă prin moartea nevestei, fiului adoptiv Iordachi, pe care din nou începe să-l laude şi să-l arate ca pe un nepot iubit şi ca pe un fiu de suflet, pe care l'a cinstit cu caftane şi cu numele său de Mavrodin. Dar, pe lângă Nenciuleşti, 600 de pogoane, îi mai dă şi două angarale: Casele „din Bucureşti din mahalaua Stefanului (Sf. Ştefan), cu îndatorirea de a le vinde şi de a plăti cu preţul lor legatele către cumnată, nepoată şi nepoţii Mavrodieşti, precum şi îndatorirea de a fi el, şi mai târziu clironomii lui, „purtătorul de grijă a bisericii de la Ghergani, — cu alte cuvinte epitropul averii bisericeşti.

Popa, sau popii, căci acum erau doi, trebuie să fi ameninţat pe bătrânul clucer cu toate focurile Iadului pentru că nu le lăsase lor moşiaNenciuleştii, căci îl aflăm pe conu Ianachi schimbând în Noembrie diata făcută în Septembrie.

A cincea diată deci, şi cea din urmă, adeverită de Prea Sfinţia Sa Părintele Mitropolit. E din 3 Noembrie 1807. Nu mai lasă nimănui nimic, decât numai bisericii, care va avea amândouă moşiile : Ghergani şi Nenciuleşti, amândouă viile, şi banii toţi care vor prisosi din vânzarea caselor din Bucureşti, după plata legatelor către nepoţi. Aflăm din această diată că moşia Căciulaţii fusese vândută de Clucerul el însuşi, plătind cu preţul ei datoria zălogirii. Iordachi Mavrodin nu mai apare în acest testament nici ca fiu de suflet, nici ca băiat bun, nici ca moştenitor, nimic decât ca epitrop a bisericii din Ghergani, cu leafă. Atât.

Băiatul n'a zis deocamdată nimic. Dar când s'au ridicat rudele mortului (Ianachi Mavrodin trebue să fie murit în 1808, un an după facerea ultimului testament) când s'a ridicat nepotul Costachi, fiul lui Andrei, chemând în judecată pe vărul lui Iordachi pentrucă „ar fi făcut *zapt* tot avutul unchiului, miş-

cător şi nemişcător, pă cuvânt de epitrop", şi cerând de la acesta să-i dea măcar din cele mişcătoare" a se împărtăşi şi el, ca un nepot dă frate, din cele ce nu sunt orânduite de răposatul" — atunci Clucerul Iordachi Mavrodin s'a supărat.

In ziu ade 26 Ghenar 1809, în faţa Divanului, Iordache se înfăţişează nu numai ca pârît, dar şi ca reclamant întru anularea testamentului din 3 Noembrie 1807.

Pledoaria lui e frumoasă.

El spune Divanului că: „Prin jalba de la 16 ale următoarei luni (următoare însemna pe atunci „trecute", deci 16 Decembrie 1808) se arăta (recte Costachi Mavrodin) că răpozatul Clucer Ianachi, din pricină că nu i-au trăit copii, m'au luat pă mine de la părinţi, copil numai de 6 ani, şi dându-mă la învăţătură elinească şi alte limbi, m'au şi făcut theotat prin ştirea bisericească, şi clironom desâvârşit, cu trei dieţi, cunoscându-mă şi la Domnii ce au stătut în scaun după vremi ca fiu de suflet, dându-mi şi sclitadă de mă iscălesc Mavrodin; iar cu diata din urmă, fără a arăta răposatul vreo vină asupra mea, văd că mă depărtează de clironomie (moştenire), nepomenind nimic, nici de dieţile de mai înainte, nici de mine că mă are fiu dę suflet ce numai ce mă lasă epitrop la biserică, dând pricină cu aceasta din urmă diată rudelor răpozatului să mă tragă prin judecată, cu cuvânt că sunt epitrop, iar nu fiu de suflet răpozatului. Cer deci ca să se cerceteze de judecată şi dieţile de mai înainte ale răpozatului, spre a nu rămâne nepărtinit şi depărtat fără nici o vină de dreapta clironomie ce mi se cuvine după pravilă, ca un fiu dă suflet cunoscut dă toată obştea şi mărturisit de însuşi răpozatul prin trei diaţi ale sale...".

Clucerul Iordachi scoate apoi în faţa judecăţii toate dieţile răpozatului său tată adoptiv (patru la număr, căci cea din 1804, tocmai cea care ne-a rămas nouă în copie, pare a nu fi fost iscălită), arătând că de trei ori îl lasă pe el moştenitor al averei sale şi numai a patra oară, fără a-i arăta vre-o vină, îl desmoşteneşte în favoarea bisericii şi mănăstirii din Ghergani. „Şi atunci", zice el, „întrucât clucerul Ianachi Mavrodin prin trei dieţi mă arată fiu de suflet făcut prin ştirea bisericii dă copil mic şi cunoscut stăpânirii, după cum se urma pe acea vreme (în 1809 noile legiuri civile schimbase sistemul) facerea dă fii cum a făcut-o, era dator ca un părinte una din două: sau să fi urmat

negreşit să mă fi lăsat clironom pe mine ca un fiu mărturisit de el însuşi şi în diata de a patra precum m'au lăsat şi în diata de a treilea, sau să fi arătat vina mea care este, în scris, şi să mă fi făcut *accleros* (decăzut din drepturi). Dar răpozatul mărturiseşte şi în diata de a patra că este mulţumit de mine, cunoscându-mă destoinic, avându-mă de copil mic, iar apoi în loc de clironom mă orândueşte epitrop, uitând, precum se vede, de cele ce-au scris mai înainte... că a împărtăşit pe fiu-său cu moşia Nenciuleştii şi cu casele din Bucureşti. Neurmând dar răpozatul Clucer Mavrodi povăţuirea pravilelor la facerea dieţii dă a patra precum au urmat şi la facerea dieţii dă al treilea, de a mă lăsa. adecă pe mine, fiu-său, clironom, după ce însuşi mărturiseşte că este mulţumit dă mine, diata din urmă din 3 Noembrie 1807 iaste de sineşi *anerisită şi aneros* (nulă şi neavenită) şi nici poate, cu pricină că este făcută în urmă, a strica pă cea mai dinainte, pentrucă cele ce să fac după pravile iarăşi după pravile se anerisesc, şi diata din urmă de nu va fi următoare pravilelor nu poate anerisi pă cea mai dinainte după pravilă întocmită".

Pledoariile din vechime sunt rare. Avem una dela Mihai Kogălniceanu din anul 1847, altele încă, dar toate foarte preţioase, fiindcă ele arată că întru acest început de veac al XIX-lea era lumea mult mai civilizată de cât se crede îndeobşte. Pledoaria lui Iordache Mavrodin nu ne-a rămas *de la el*, am luat-o noi din considerentele Divanului. care însă le-a înşirat, invederat, după spusele aidoma ale pârîtului.

Pârâtul acesta a mai spus de altfel multe alte lucruri interesante, care au influenţat asupra hotărîrei Divanului. Aşa, el arată că pretenţia reclamantului — a jăluitorului cum se spunea mai frumos pe atunci — de a fi pus în stăpânirea averei răpozatului Clucer Ianachi Mavrodin, ca un nepot de frate ce-i era şi în deosebi asupra moşiei Nenciuleştii ca fiind strămoşească şi deci patrimoniu al familiei, nu este justificată din motive interesante şi din punct de vedere juridic şi din punct de vedere genealogic.

Costachi Mavrodin, proprietar al „Mavrodinilor" din Sud Teleorman prin moştenirea de la tatăl său Andrei, cerea să i să dea măcar dreptul de a răscumpăra învecinata moşie, Nenciuleştii, de la biserică „ cu întoarcerea de bani după analoghia ve-

nitului” ca un *cămin strămoșesc* ce era. Clucerul Iordache arată atunci o carte de împărțeală dintre Ianachi și frate-său Andrei Mavrodin (tatăl lui Costachi) din anul 1768, Mai 22, prin care zicea că s'au învoit între dânșii și a luat răpozatul Ianachi *Leonteştii*, dimpreună cu moara, Sud Teleorman, şi *Căciulații* din Sud Ilfov (Căciulații fiind la hotar între Teleorman şi Ilfov, sunt arătaţi ca fiind când într'un județ, când în cellalt), iar Andrei a luat moșia *Repezi*, căreia i s'a spus pe urmă „La Mavrodin” aflându-se cu șederea acolo atât moșu-său (Constantin) și tată-său (Andrei) cât și jăluitorul (Costachi). Moșia aceia Repezi zisă La Mavrodin, era deci singura care se putea numi „cămin strămoșesc”. Leonteştii din potrivă „care din vechime se chema Fluture, iar la visterie se numeşte Nenciuleștii, dar locuitorii o numesc acum după sate Vătășanii” n'a fost cumpărată toată de Constantin Mavrodin, tatăl răpozatului Clucer Ianachi (şi al lui Andrei), ci, din 6 părți, patru le cupărase Constantin şi două fiul său Ianachi sub numele de *Bloturi*. Ca atare, acea moșie, Nenciuleştii, zisă Fluture, zisă Vătăşani, zisă Bloturi, zisă în toate felurile, numai „La Mavrodin” nu, nu poate fi privită ca strămoșească (mai ales că o parte a fost cumpărată în urmă de Ianachi) spre a fi cămin după praviliceasca condică”.

Judecata Divanului pare a fi fost pronunțată chiar în aceiaşi zi:

„Drept aceia, de la judecată se găseşte cu cale și cu dreptate ca Clucerul Iorgachi Mavrodin să stăpânească moșia Nenciuleștii și casele din București, ca o clironomie lăsată de părintele său răposatul Ianachi Mavrodin prin diata de a treilea cu leat 1807, Spetembrie 5, după care are să urmeze întru toate, iar jăluitorul să se mulțumească pe legatul dă taleri 200 ce i-a lăsat unchiul său printr'aceiași diată”.

Casa de la București din mahalaua Stefanului, Clucerul za arie Iordache Mavrodin a fost nevoit s'o vândă „pentru a urma întru toate diata din 5 Sept. 1807”, a plăti adecă toate legatele către nepoții Mavrodiești, bez pomenirile, pomenile, lumânările și celelalte ale bisericii de la Ghergani. A rămas deci cu epitropia acelei biserici, remunerativă, cu moşia Nenciuleştii ot Sud Teleorman și cu zestrea nevestei „îndestul de bogată”..

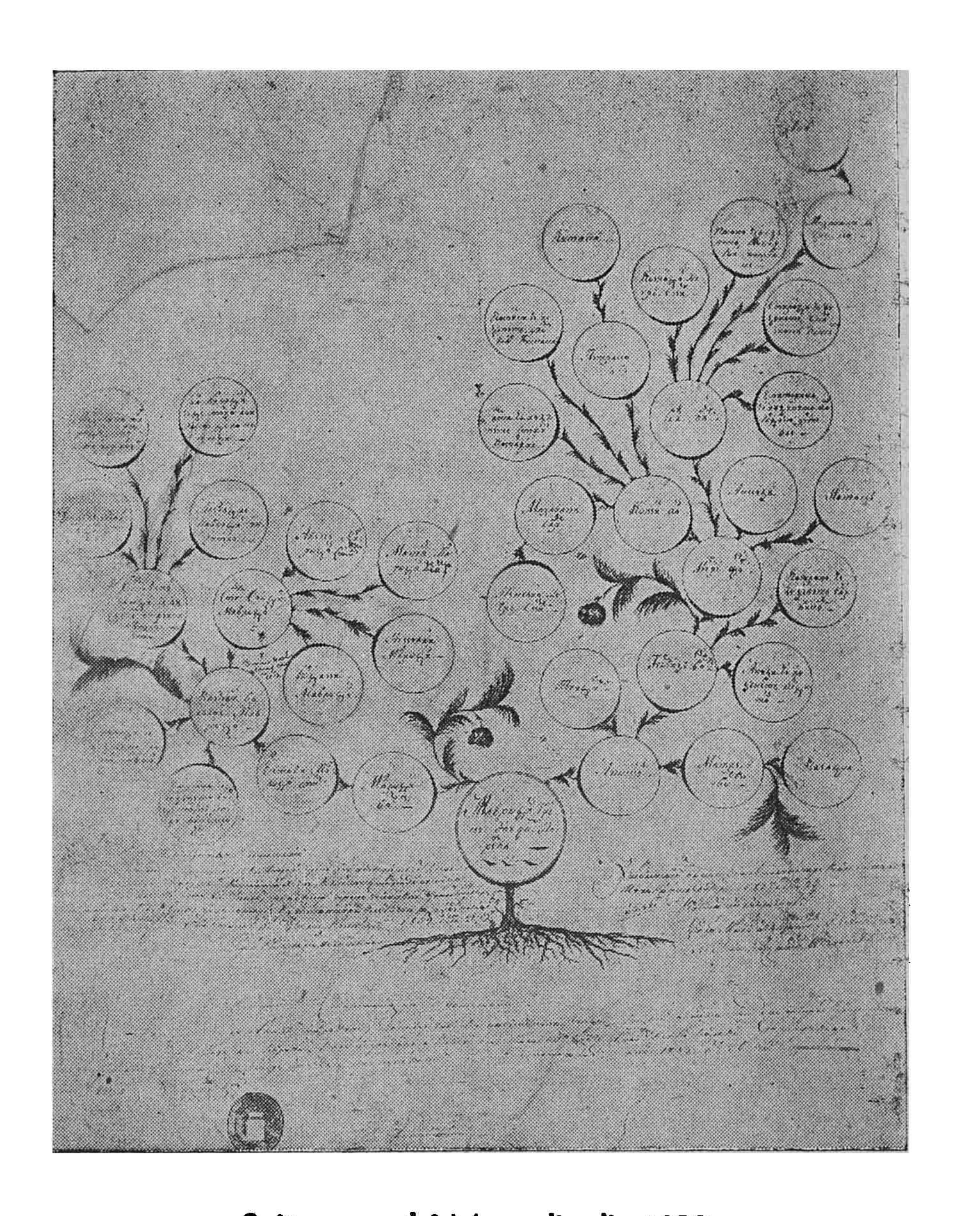
Nevasta aceasta, pe care i-o alesese tatăl său adoptiv printre fetele de boier din împrejurimi, era o Petrească, fiica Mariei

Petrescu, născută Rătescu. Zestrea ei se compunea dintr'o singură moşie, dar mare, Petreştii ot Sud Vlaşca, moşie care fusese pe vremuri a Mănăstirii Cotroceni (sub Brâncoveanu 1712) de la care o luase în schimb Constantin Corbeanu, care o vinde în 1737 Comisului Negoiţă Rătescu. Acesta o dă zestre fiicei sale Maria Petreasca (de unde s'a schimbat şi vechiul ei nume în Petreşti), care la rândul ei o dă zestre fiicei sale la căsătoria acesteia cu Clucerul Iordachi Mavrodin. Dintr'o judecată din 26 August 1815 pentru încălcarea acestei moşii în hotarele celei învecinate Vişina, putem afla amănunte asupra mutaţiilor de proprietate şi a situaţiei ei pe apa Neajlovului.

Având în vedere că Gherganii din Dâmboviţa fuseseră afierisiţi bisericii din sat, cu conacul lui Ianachi Mavrodin cu tot, clucerul Iordachi nu mai avea ce căuta în locurile acele ale copilăriei sale decât doar ca epitrop al bisericii. Rosturile sale şi le avea acum în Vlaşca, la moşia de zestre Petreştii, şi de aceia îl găsim rotunjindu-şi stăpânirile prin părţile acele. In 1820 îl aflăm proprietar în moşioara Ghimpeasca (azi Ghimpaţi) pe apa Ialomiţei, pentru care se judecă cu Ioniţă Sărghiescu pentru mutare de pietre de hotare dintre Ghimpeasca şi Netezeştii-Sărghieşti a Şătrarului Ioniţă.

Insă ca proprietar al Nenciuleştilor din Teleorman, pe care i le restituise judecata Divanului din 1809, îl găsim şi acolo cu rosturile sale. Rangurile de boierie, legate pe atunci de slujbe, le căpătase pe vremea când trăia încă tatăl său, ca vel Clucer za arie în Teleorman şi Olt, sub Mihai Vodă Suţu (1784-1801), după cum se constată din condica judecătorilor la judeţe, publicată de V. A. Urechia în Istoria Românilor, Tomul I, p.p 333 şi 335. Aşa încât rugămintea ce o făcea tatăl său Ianachi către Constantin Vodă Ipsilanti în 1803 „de a orândui pe fiesău în vre-o chiverniseală" era de fapt o cerere de înaintare în funcţie şi rang. Iar răspunsul Domnului că o va face „în vreme cuviincioasă" era numai o amânare „sine die", fără ca nici el, Constantin Ipsilanti, nici Voevozii care au urmat, Ion Caradja şi Alexandru Suţu, să mai aibă grijă de bietul Clucer de arie Iordachi, pentru care, tatăl său adoptiv fiind acum mort, nu mai avea cine să se roage de Măriile Lor Domnii Ţării.

Abia târziu, după restabilirea domniilor pământene, începe Iordachi Mavrodin, om care se apropia de bătrâneţe, să se urce

Spița neamului Mavrodin din 1832

în cinurile boiereşti. El care, după atâtea generaţii care-şi trăiseră amarul în ţară, nu mai putea fi privit ca Grec, capătă încrederea primului Domn pământean al Munteniei, Grigore Ghica Vodă, care-l trimise al treilea capuchihaie la Ţarigrad (representantul Domnului la Constantinopol) cu rangul de Mare Stolnic (26 Decembrie 1822). Şase luni mai târziu, la 11 Iunie 1823, îl întâmpinăm înaintat şi în slujbă și în rang: „al doilea capuchihaie", făcut din Mare Stolnic, Mare Căminar.

E cea de pe urmă ştire ce avem despre el. O fi murit poate acolo, la Constantinopol, dar nu știm când, nici nu știm dacă o fi lăsat vre-o progenitură, căci „Constantin, fiul lui Iordachi Mavrodin" despre care ne vorbesc unele documente, pare a fi fost fiul altui Iordachi, tot Clucer şi el, dar nu *za arie*, un Mavrodin din ramura moldovenească, despre care vom vorbi mai la vale.

4) *Andrei Mavrodin, medelnicer.*

Constantin Mavrodin, slugerul din 1755—73—84, avea după cum am văzut, doi feciori: pe Ianachi, clucerul despre care am vorbit mai sus, și pe Andrei, pe care-l aflăm menţionat de două ori cu titlul de medelnicer (1784 şi 1805).

Am văzut mai sus că după moartea părintelui lor, fraţii Ianachi şi Andrei au făcut, în Mai 1768, o împărţeală de bună voie între ei, învoindu-se a lua, unul, Andrei, moşia Repezii, aşezată în Sudul ținutului Teleorman, iar cellalt, Ianachi, moșiile: Leonteşti (numită mai târziu Nenciuleştii) din Teleorman și Căciulații din Ilfov.

Tatăl lor, Constantin Slugerul, mai avea însă şi alte moșii, precum pare a fi avut și alţi copii, fete în tot cazul. In 1763 (el trebue să fi murit la 1768, când au făcut fiii lui împărţeala între ei) Slugerul Constantin Mavrodin se judeca cu Maria Bălăceanu pentru moșia Comăneștii ot Sud Teleorman. Moşia rămâne în stăpânirea lui, trecând apoi în mâinile fiului său Andrei, de unde se vede că împărţeala între fraţi se făcuse numai pentru averea în litigiu, dar că mai fusese și altă avere moştenită de ei. Această moşie, Comăneştii, trece după moartea lui Andrei în Moștenirea fiului său Constantin Stolnicul, care o stăpânea acum în a treia generaţie de Mavrodineşti. Pentru legăturile dintre neamurile Mavrodin şi Bălăceanu, despre care vom vorbi mai pe larg în paginile ce vor urma, moșia Comănești,

aşezată în Sudul Teleormanului şi în vecinătate cu Repezii şi Nenciuleştii, are o deosebită importanţă.

Repezii aceia, care trec şi ei de la Andrei la fiul său Constantin Stolnicul, luând mai târziu chiar numele de „La Mavrodin", era aşezarea de căpetenie a Medelnicerului Constantin tatăl lui Andrei, bunicul lui Constantin al 2-lea, zis şi Costachi. Aşezarea de căpetenie rămâne şi sub fiul şi sub nepotul şi sub strănepoţii medelnicierului, aşa încât acest „cămin strămoşesc" poate fi privit ca adevăratul lagăr mavrodinesc al boierilor din ramura muntenească.

Pe nevasta lui Andrei o chema Balaşa, fără să putem şti din ce neam de boier era, şi cu dânsa a avut Medelnicierul Mavrodin trei copii : pe Constantin, pe Anton şi pe Elenco.

Anton, care trăia încă în 1804, pare a fi murit curând după aceia, fără a lăsa moştenitor — presupunere bazată pe faptul că nu-l găsim figurând alături de frate său Costachi în procesul intentat de acesta vărului Iordachi-Clucerul în anul 1809.

Elenco, care trăia şi ea în 1804, de oarece unchiul ei Ianachi îi lasă prin diata lui din acel an un legat de 100 de taleri, poate să fi fost nevasta lui Perdicaru, mama lui Iancu, alt nepot care a beneficiat şi el de un legat de 100 de taleri de la unchiul Ianachi. Dar lucrul acesta nu este dovedit, Iancu Perdicarul putând fi feciorul unei surori, nouă încă necunoscută, de-a lui Ianachi şi Andrei Mavrodin. Motiv pentru care o trecem pe Elenco în spiţa neamului fără a arăta numele bărbatului ei.

Constantin, zis Costachi, este desigur şi fiul mai mare al Medelnicerului Andrei şi acel care a dat naştere celei mai numeroase progenituri, ai căror strănepoţi mai trăiesc şi azi. Despre el vom vorbi în rândurile care urmează.

5) *Constantin Mavrodin, Stolnic.*

Fiul mai mare al lui Andrei şi al Balaşei, Constantin sau Costachi, a fost întâi şetrar, rang de boierie cu care-l întâlnim încă în anii 1808, 1809 şi chiar în 1817. E înaintat stolnic abia la bătrâneţe, în 1820, cinci ani înainte de moarte.

Prima ştire ce avem despre el e târzie, abia din anul 1805, Noembrie 17, cu prilejul unei judecăţi ce are cu unchiul său Clucerul Ianachi. Actul acesta ni-l arată, odată mai mult, ca fiu al lui Andrei Medelnicerul şi ca nepot al fratelui acestuia biv vel Clucerul Ianachi.

Ianachi acesta se afla la 1805, după cum am văzut mai sus, în anii „convertirii". Nevasta îi murise, pe fiul său adoptiv îl desmotşenise, iar averea lui toată o lăsase bisericii ctitorită de el la Gherganii Dâmboviţei. Pe ţiganii robi îi împărţise în două tabere : una, trebuie spus în cinstea lui că cea mai mică, o trecuse moştenire bisericii, iar alta, cea mai mare, o eliberase. In diata sa din 1804 putem citi cu privire la aceştia următoarele frumoase cuvinte :

„Iar ceilalţi ţigani ce mai am, parte bărbătească şi femeiască, să fie iertaţi şi slobozi de robie, neavând nimeni nici o treabă cu dânşii, afară dintr'acestea cinci suflete de ţigani ce-i las soţiei mele Stancăi pentru poslujama casei (... Vişan, Andrei, Stană, Creaţa şi Maria...), pe care să aibă a-i stăpâni cât va trăi, iar după moartea dumneaei să fie şi aceştia iertaţi şi slobozi ca şi ceilalţi".

Pătruns, în pragul morţii, de aceste sentimente umanitare, Clucerul Ianachi începu să-şi mai caute ţiganii răzleţi pe unde i-o găsi, spre a-i elibera pe toţi. Şi găsi astfel două ţigănci, Maria şi fata ei Ilinca, la nepotul său Costachi, zicând că sunt ale lui, iar nepotul răspunzând că le-a moştenit de la tatăl-său. Precum merge în lume, când unul zice da iar cellalt ba, judecata e cea care hotărăşte a cui este dreptatea. In faţa *Spătăriei*, Şetrarul Costachi Mavrodin răspunde că „atât tatăl său Andrei, cât şi el, au stăpânit aceste ţiganci timp de 21 ani cu *ştiinţa unchiului Ianachi*, aşa că el credea că sunt sau vândute, sau dăruite, dar sinete nu are".

Ianachi răspunde „că e adevărat că le-a lăsat la frate-său Andrei să-l slujească pentru dragostea frăţească ce avea pentru el, dar acum s'a hotărît să ierte pe toţi ţiganii lui de robie şi de aceia le cere şi pe aceste înapoi.

Anaforaua Spătăriei dă dreptate de cauză lui Ianachi, iar Constantin Al. Ipsilanti Voevod întăreşte această anaforă, dând el însuşi actul de iertare cu mărinimoasele cuvinte : „că de acum înainte Maria ţiganca şi fata ei Ilinca iertate şi slobode să fie de sub jugul robiei".

Pentru istoria neamului Mavrodin povestirea aceasta sau altele la fel pe care le însemnăm aici, nu au mare importanţă, pentru a nu spune nici una, însă pentru istoria socială a ţării şi pentru istoria sufletului străbunilor, ele au farmecul lor — far-

mec pe care în tot cazul nu l'a simţit în Noembrie 1805 Şetrarul Constantin Mavrodin, lipsit dintr'o dată de două ţigănci care-l slujeau de 21 de ani.

Trei ani după această întâmplare mai dăm de urmele Şetrarului Constantin în condica judecătorilor de la Teleorman, la 1 Noembrie 1808.

Pe urmă îl aflăm jăluitor în procesul intentat de el în 1809 în potriva fiului lui Ianachi Mavrodin, proces despre care am vorbit pe larg în paginile de mai sus.

Il mai întâlnim în 1817, tot cu cinul de şetrar, şi în 1820 cu cel de stolnic, o boierie destul de însemnată.

Să ne întoarcem deocamdată la anul 1811, când s'a înfiinţat întâia oară *târgul* adecă iarmarocul, din satul Mavrodin ot Sud Teleorman.

Şătrarul Constantin, împovărat cu o casă de copii, o ducea, se vede treaba, foarte greu, venitul moșiei sale nefiind neîndestulător pentru hrana și căpătuiala mai ales ai celor vreo șapte băieţi şi 3 fete ce avea. Pentru a-şi mări acele venituri, el îngădui unor Bulgari din Şistov de pe malul dimpotrivă a Dunărei, peste drum de Zimnicea, unor „șiștoveni" așa dar, să se statornicească în satul său Mavrodin „fiind ei vrednici de milă și ajutoare ca unii ce au avut multe patimi și pagube" (din partea Turcilor probabil). Mărinimia lui era imboldită însă și de un interes bănesc, anume de a-i îndemna pe acești bieți Șiștoveni vrednici de milă și ajutorare, să ceară dela ocârmuire învoirea de a face odata pe săptămână *târg* la Mavrodin, cu scutire de vamă pentru mărfuri. In chipul acesta ajuta șătrarul Mavrodin şi pe nenorociţii de Bulgari şi-și mai strecura și el mai cu ușurință și mai fără cheltuială vitele și grânele.

La 5 Martie 1811 „Intâiul Divan și Comitet al Principatului Valahiei" din București scria Ispravnicilor din sud Teleorman să cerceteze dacă „târgul acesta, Vinerea, pe săptămână odată, este cu primirea locuitorilor părţii locului și nu aduce supărare altor târguri mai vechi".

Răspunsul Ispravnicilor fiind priincios, pe la sfârșitul lui Martie târgul Mavrodinesc se şi afla în floare. Dar la 11 Aprilie 1811 o nouă poruncă a Divanului ne arată că „Vameşii Judeţului se plâng, zicând că cu apărarea vamei ce s'au făcut la acest târg, li se pricinueşte o mare şi nesuferită pagubă... căci locuitorii atât din acest judeţ cât și din alte sate, auzind că nu plătesc vamă

au urdişit cu vite şi cu orice au de vânzare tot la târgul Mavrodinesc, şi fiindcă cu această apărare de vamă cearcă pagube huzmetul şi haznaua... „de aceia Divanul porunceşte ca de acum înainte au vameşii voie şi slobozenie a lua vamă şi de la acest târg”.

Ceiace nu a împiedicat ca târgul să fiinţeze mai departe. cu care să fie îndestulaţi şi vrednicii de milă şiştoveni şi neamul şatrarului Mavrodin, şi să-l mai aflăm încă în floare în tot cursul veacului al XIX-lea.

Dintr'un proces ivit cu nouă ani mai târziu, în 1820, când Constantin Mavrodin era acum stolnic, aflăm o sumedenie de lucruri interesante, şi cu privire la averea sa moştenită dela bunicul şi mai ales cu privire la vechi treburi de ale noastre româneşti, rămase încă pe alocurea cam în negura necunoscutului.

E o pricină de judecată din 12 Octombrie 1820 între locuitorii satului Măgura şi stolnicul Constantin Mavrodin pentru moşia Comăneşti, ot Sud Teleorman.

Moşia aceasta pentru care se mai judecase de nenumărate ori şi bunicul stolnicului Constantin, slugerul Mavrodin, ba cu Maria Bălăceanu, după cum am văzut mai sus, ba cu mânăstirea Cotroceni, ba cu satele învecinate, fusese în veacul al XVII-lea o moşie foarte mare, răzăşească, care cu vremea s'a îmbucătăţit în mai multe trupuri cu diferite numiri: Comăneştii, trupul principal, Adameştii, Bărbăteştii, Hurezii şi Cucueţii sau Bloturi. Şerban Vodă Cantacuzino cumpărase de la locuitori cea mai mare parte din aceste trupuri de moşie pentru a le dărui mânăstirei ctitorită de el la hotarul Bucureştilor, Cotrocenii. Ce a mai rămas din ea a fost vândut cu încetul de micii proprietari nevoiaşi boierilor de prin vecini. Astfel se făcu şi slugerul Mavrodin proprietar într'o bună parte din aceste trupuri de moşe, pe care le cumpărase în anii 1755—1761, şi anume: Comăneştii, Adămeştii şi parte din Bărbaţi de la Mânăstirea Cotroceni, Cucueţii sau Bloturi de laBadea Căpitanul în 1755, Bărbăteştii de la Constantin Strătulescu în 1760, Hurezii de la acelaş Strătulescu, de la popa Stoian Tegu şi Andrei şi Toader şi Gărdescu şi alţii în 1761 şi aşa mai departe. Din hotărîrea procesului de la leat 1820, publicat de noi în anexe, se vor putea lămuri cu deamănuntul toate aceste mutaţii de proprietate.

După moartea slugerului moşiile acestea au fost împărţite

între fii săi Ianachi și Andrei, după cum mai sus s'a văzut, iar după moartea lui Andrei, părțile au încăput în mâinile fiului său Constantin stolnicul, care le-a stăpânit în pace până în 1820, când s'au ridicat locuitorii satului Măgura împotriva lui, jăluindu-se Divanului că stolnicul Mavrodin le-a impresurat hotarele, stăpânind pământuri ce nu sunt ale sale. Vechilii (procuratorii) erau: din partea sătenilor șatrarul Calistrat și din partea lui Mavrodin logofătul Sandu. In acest proces figurează, sau mai bine zis apare și numele fiului mai mare al lui Mavrodin, Alecu.

După o nesfârșit de lungă desbatere, se face dovada că Slugarul Constantin Mavrodin, bunciul stolnicului, cumpărase dela Mânăstirea Cotroceni 1170 de stânjeni din trupurile Comănești, Adămești și Bărbătești, pe când de fapt Mânăstirea nu stăpânea ea însăși acolo decât 1094 stânjeni (538 în Comănești, 406 în Bărbătești și 150 în Adămești), dar că în urma unor judecăți de pe vremuri bunicul stolnicului restituise el însuși cei 76 de stânjeni mai mult ce stăpânea în dauna răzeșilor, care și intrară de pe atunci în stăpânirea lor, el, slugerul, despăgubindu-se *probabil* (deși lucrul acesta nu ni se mai spune) de la vânzătoarea cea de rea credință, Mânăstirea Cotroceni.

„Drept aceia" Divanul din 1820 hotărăște că jalba Șătrarului Calistrat este netrebnică și noi găsim că ea să se spargă de Măria Ta, de vreme ce din cele urmate în domniile lui Constantin Vodă Cehan și Ștefan Vodă Racoviță se dovedește că, lămurindu-se câți stânjeni are să stăpânească Mânăstirea în Comănești, s'au și tras aceste hotare prin 12 hotarnici și pentru stânjenii Mânăstirei găsindu-se spor de stânjeni 166 (din care 76 îi vânduse lui Mavrodin) le-au și dat hotarnicii în stăpânirea moșnenilor, pe a căror hotărnicie s'au odihnit moșnenii, dând și zapis de mulțumire, adeverit de acei hotarnici, care stânjeni *tot atunci* i-au vândut la mânăstire, rămânând tot acel hotar al Comăneștilor în stăpânirea mânăstirei. Nici un cuvânt de dreptate n'au jeluitorii a mai face cercare și a mai cere vreun spor. Ci găsim cu cale să-și stăpânească stolnicul Mavrodin acele trei trupuri de moșie, ce le-a cumpărat de la mânăstire, precum și moșiile părintești, cu pace și nesupărat de către jăluitori, de la mâna cărora să se ia și orice porunci li se va fi dat spre cercare, *ca sa nu se mai cheltuiască și altă dată prin judecăți, ci să-și caute de muncă, căci atunci urmează a se pune în lucrare acele hotărîri*

domneşti ca să li se facă pedeapsă cu bătaia la scara domnească. Iar hotărîrea cea desăăvârşită rămâne a se face de către Măria Ta".

1820, Octombrie 12

Iscăliţi: Barbu Văcărescu, vel ban, Grigore Bălăceanu, vel vornic, Constantin Samurcaş, vel vornic, Constantin Filipescu, vel vornic, Nestor logofăt.

Necazurile omului nu iau sfârşit de cât odată cu moartea Peste Comăneşti rămase de atunci Ştolnicul Constantin stăpân nesupărat, însă se vor ivi în curând noi încurcături cu privire la moşia sa de baştină „căminul strămoşesc *La Mavrodin*", pe care fiii săi il vor pierde, după cum mai jos vom vedea.

Din hotărîrea Divanului de mai sus aflăm câteva lucruri interesante cu privire la trecutul nostru românesc. Anume că jăluitorii de rea credinţă erau pedepsiţi, încă în ajunul Eteriei, cu bătaie la scara domnească. Mai aflăm câteva amănute interesante cu privire la procedura proceselor şi la întărirea hotărîrilor, pe care cititorul atent le va putea descoase din citirea actului publicat în anexe. Se mai vede tot deacolo ce valoare avea pământul acum 200 de ani, în veacul al XVIII-lea. Stânjenul de moşie se vindea cu 30—40 de bani, şi aceasta într'unul din cele mai mănoase judeţe din ţară, în Teleorman. Ca atare un *hectar de pământ costa prin 1750 lei 200*, după cum de altfel se şi vede din cuprinsul actului, că a cumpărat bătrânul Mavrodin 1094 de stânjeni cu 193 de lei, în *ughi* (un ug valorând aproximativ un leu). Dar cel mai interesant lucru îl aflăm din cuprinsul acestui act, cu privire la etimologia cuvântului *Roşiorii de Vcde*, cunoscuta localitate din judeţul Teleorman, căreia i se mai spune şi *Ruşii dă Vede* şi despre care un pasaj din hotărîrea Divanului mai sus pomenită ne învaţă că încă la 1820 i se spunea acestei localităţi „*Vedea din sus de oraşul Ruşilor*"". In sfârşit cu privire la legăturile de familie ce trebuie să fi existat între neamul Mavrodin şi neamul Bălăceanu, vedem tot din cuprinsul acestui act că Maria Bălăceanu — care îşi avea toate rosturile prin părţile acele din sudul judeţelor Vlaşca şi Teleorman — chemase la 1763 în judecata Divanului pe moşul (bunicul) Stolnicului Mavrodin, pe Slugerul Constantin adecă, pe cuvânt că ea „avea un hrisov de la Şărban Vodă Cantacuzino de hotărnicie ce i-a dăruit Măria Sa soţului ei, iar acum nu mai stăpâneşte nimic, fiind

împresurată de dumnealui Slugerul Constantin Mavrodin". Slugerul Constantin scoţând însă 5 sineturi din anul 1755 își justifică stăpânirea Comăneştilor pe care i-o contesta Bălăceanca și rămâne stăpân pe pământul său.

Intru cât ştim de aiurea ca cu 24 de ani înaintea acestei jalobe a Mariei Bălăceanu, în anul 1739 adecă, un Mavrodin ţinea în căsătorie pe fata Serdarului Hrizea Bălăceanu (fie că acel Mavrodin o fi fost Marele Vistier Iordachi, despre care s'a vorbit mai sus, sau Slugerul Constantin el însuși, sau în sfârșit un alt Mavrodin nouă necunoscut) este invederat că între familiile Mavrodin şi Bălăceanu era o strânsă legătură, nu numai ca vecini de moșii, dar și de rudenie şi încuscrire. Şi legăturile aceste s'au urmat din generație în generaţie, până la Stolnicul Constantin, care ţinea el însuși în căsătorie pe o Bălăceancă, Anica, fata Zoiţii Bălăceanu.

Această Zoiță Bălăceanu mama soacră — care mai trăia în 1816, își avea aşezarea de căpetenie la Tătărești, ot Sud Argeș. Nu-i cunoaștem de cât două fete, pe Marghioala, măritată cu Pitarul Rătescu și pe Anica, măritată cu Şătrarul Mavrodin. Bănuim însă că trebue să fi avut încă o fată, măritată cu Vel Logofătul Ştefan Belu, de oarece într'un act din 1817, Decembrie 1, acesta arată la o judecată că stăpânește moşia Tătăreștii din Argeș pe temeiul daniei ce o are de la Zoița Bălăceanu.

Constantin Mavrodin stolnicul a fost însurat de două ori. Cu prima lui nevastă, pe care nu ştim cum o chema, a avut un fiu Alecu și pare-se încă alți băeți, care au rămas necunoscuţi. Cu a doua nevastă, Anica Bălăceanu, a avut trei băeţi, pe Ioniță, Mihăiță şi Lache. Fetele, Marghioala, Sica şi Sultana, nu putem ști dacă erau din prima sau din a doua căsnicie.

Stolnicul Constantin moare în 1826 lăsând în urma lui o nevastă încă în floarea vârstei, pe care o mai aflăm în viață după 1850 și nişte copii minori, ai căror tutori fură copiii din întâea lui căsătorie, Alecu Mavrodin și fraţii lui.

Vom vorbi deci acuma despre ei.

6) *Copiii Stolnicului Constantin: Ioniță, Mihaiță și Iache.*

Greutăţile casnice ale bietului Stolnic Constantin înmulţindu-se din ce în ce (învățătura băeților, înzestrarea fetelor şi câte și mai câte) el fu nevoit să se împrumute către sfârșitul vieţii sale, de la un bancher nemilor, cu diferite sume de bani care ajunseseră să facă în anul 1825 suma de 11.394 de galbeni, capete

în afară de dobândă. Bancherul acesta era un grec, Baronul Hristofor Sachelarie, care nu înţelegea să glumească cu bănişorii lui. Strâns cu uşa şi neavând de unde scoate gologani, Stolnicul Constantin se hotărî să vândă la mezat moșia Mavrodinul, cea zălogită de el — adecă tocmai căminul său strămoșesc. In sorocul celor 18 luni în care s'au făcut strigările, s'a întâmplat de şi-a dat bietul stolnic duhul, scăpând astfel de o belea, care urma să cadă de acum înainte în spinarea copiilor săi.

In ziua vânzării, după moartea stolnicului, preţul ieşit la mezat nu putu trece de 250.000 de lei, în timp ce datoria, cu dobândă cu tot, era de 400.000 de lei.

Atunci interveni văduva stolnicului, Anica Mavrodin, Bălăceancă din naştere, care era amenințată să piardă nu numai moşia copiilor, dar și zestrea ei, ce fusese băgată de răposatul stolnic în trupurile moşiei sale. Prin osebita jalobă către Domn, ea se lepăda de moştenirea soţului, cerând să i se asigure drepturile ei dotale.

Baronul Sachelarie, pe de altă parte, cerea şi el să nu se facă adjudecarea moșiei, căci cu preţul ce se obţinuse la mezat i s'ar fi pricinuit prea mare pagubă, „ci să i se lase moşia *în norocul său* pentru suma ce avea să ia de la răposatul, îndatorindu-se a răspunde lipsa de zestre a stolnicesei".

Hristofor Sachelarie şi Anica Mavrodin cu copiii ei făcură o transacţie pe baza propunerei de mai sus a domnului bancher, pe care Divanul veliţilor boieri o încheia in 1826 printr'o anaforă, întărită în acelaş an de Domnul ţării, Grigore Ghica Vodă.

De acum înainte minorii Mavrodineşti rămaseră numai cu banii din zestrea mamei lor, cu trupurile moșiei Căciulaţii, din care cea mai mare parte fusese dată zestre fetelor şi din ce brumă de avere le mai rămăsese de la defunctul lor babacă. Moșia Mavrodin fu vândută de baronul bancher Sachelarie prinţului sârb Miloş Obrenovici, cel care cumpărase la Bucureşti şi casa lui Ştefan Vodă Cantacuzino, fostă mai târziu Legația Rusească de pe Calea Victoriei (între Hotel Bulevard și Poliție) astăzi dărâmată.

Dar minorii aceştia Mavrodineşti se făcură cu vremea, fireşte mari. Ajunşi la vârsta când se coace mintea în capul omului, ei înţeleseră că transacţia făcută între mama și fraţii lor majori, în numele lor, cu baronul Sachelarie, fusese foarte în dauna lor, căci domnul baron, care luase moşia „în norocul său", ştiuse în

adevăr ce face, împingând *norocul* până a scoate cele mai mari foloase din moşia şi târgul Mavrodinilor şi vânzând-o apoi Prinţului Obrenovici pe un preţ de tre ori mai mare decât datoria ce avusese tatăl lor către el.

Ca atare ei cerură anularea acestei vânzări — sau mai bine zis acestei tranzacţii — pe cuvânt că Anica Mavrodin, mama lor „fiind în judecată cu însăşi casa răposatului ei soţ pentru lipsa zestrei, nu putea reprezenta (în momentul tranzacţiei) pe copii în calitate de epitroapă, iar copiii cei vârstnici nu puteau lua hotărîri în numele nevârstnicilor".

Din vorbele „fiind în judecată cu casa răposatului ei soţ pentru lipsa zestrei" se vede că Anica era a doua nevastă a stolnicului Mavrodin, care se judeca cu copiii (Alecu, etc.), din prima căsătorie, căci cu propriii ei copii ea nu s'ar fi putut judeca.

Procesul de anulare fusese intentat de feciorii Stolnicului Mavrodin în 1844, optsprezece ani după tranzacţia încheiată de mama şi fraţii lor cu bancherul Sachelarie.

Ei câştigă procesul în prima instanţă. Dar în a doua instanţă se iveşte un nou bucluc. Doi din judecătorii de întâia instanţă, anume banul Teodor Văcărescu şi logofătul Ion Cocorăscu, fuseseră mutaţi între timp la tribunalul de a doua instanţă. Şi cum ei prima dată fuseseră potrivnici Mavrodieştilor, aceşta cer recuzarea lor din a doua instanţă, ca unii ce mai ce mai judecaseră pricina.

Indepărtaţi de la judecată, afacerea se judecă din nou la 8 Iunie 1845 la Secţia II-a a Inaltului Divan.

Printre noii judecători se afla acum şi Marele Logofăt Iordachi Golescu, boier vechi, om de treabă şi de omenie, bărbat politic însemnat şi un scriitor cu o pană bine apreciată. Era fratele vestitutului Dinicu Golescu, autorul „Insemnărlor călătoriei mele".

Indemnat de el şi „pe temeiul a 6 ponturi" Divanul dă o hotărîre care anulează tranzacţia din 1826, punând pe fraţii Mavrodin din nou în stăpânirea „căminului lor strămoşesc".

Vâlvă mare în Bucureşti şi în toată ţara!

Hotărîrea aceasta, dreaptă-nedreaptă cum o fi fost, lovea în deosebi în noul proprietar al moşiei Mavrodin, prinţul sârb Miloş Obrenovici — iar în ţară domnia în 1845, să nu uităm, Gheorghe Vodă Bibescu, unul din cei mai samavolnici voevozi pe care i-a avut biata această ţară.

Baronul Sachelarie murise şi el. Mavrodieştii se judecaseră numai cu sindicul acestuia. Creditorii, şi pentru interesele lor, şi îndemnaţi de Obrenovici, începură o luptă pe viaţă şi pe moarte pentru a face ca hotărîrea Divanului să nu fie întărită de Vodă. Ei începură deci a lucra pe lângă, sau mai bine zis pe Marele Logofăt al Dreptății, Alexandru Villara, cel mai venal şi mai de dispreţuit om pe care l'a avut în fruntea trebilor sale politice Ţara Românească în cursul veacului al XIX-lea.

Acesta, mituit, şi încă cum, făcu la hotărîrea Divanului un raport către Vodă prin care cerea nici mai mult nici mai puţin decât infirmarea sentinței.

Bibescu — de altfel cu o argumentaţie şi o limpezime care vădea temeinicile sale cunoștinţi juridice — dărâmă pe rând „toate cele șase puncte ale Divanului" refuzând întărirea hotărîrei lui.

Moşia rămase lui Obrenovici.

Dar nu numai atât. Gheorghe Vodă Bibescu, pentru a împiedica blestematul cuget al judecătorilor, ce-şi închipuesc că pot da sentinţe potrivnice unui „prinţ", desfiinţă pur şi simplu Secţia II-a a Inaltului Divan, care-și permisese o atare necuviinţă..... ceeace aminteşte, fără vrere, chestia legilor speciale pe care şi le făcea Bibescu Vodă în materie de interes personal. .

Mai erau însă în ţara aceasta, în afară de nepăstuiţii Mavrodini, și oameni de caracter. Iordachi Golescu (toți Goleștii au fost întotdeauna niște minuni de oameni) să înebunească și altceva nu. Dar ce era, bietul, să facă sub un regim ca al lui Gheorghe Vodă Bibescu? decât doar ceiace a și făcut, să răzbune prezentul prin viitorime.

Se apucă Golescu să facă o *dramă*, care a și fost reprezentată, dar firește cu mult mai târziu. Astăzi nu mai știe nimeni nimic de ea, nici măcar Istoria literaturii române — şi e totuşi de un interes palpitant. Puţin modernizată, ea ar putea figura pe scena oricărui teatru dela noi şi rivaliza în materie de „istorie socială", cu „Ciocoii vechi şi noi" ai lui Filimon — şi chiar altfel.

Drama e intitulată:

MAVRODIADA

sau

Divanul nevinovat şi defăimat

sau

Copiii sărmani, nevârstnici şi năpăstuiţi

Era un obicei al timpului să se dea unei piese de teatru mai multe titluri..... sau, sau, sau!

Ea începe cu un *prolog* — un mic rezumat al piesei — care se petrece *„în curtea copiilor sărmani Mavrodineşti"*. Aceştia stau de vorbă cu prietenii ce vor binele lor: Vornicul Iordache Golescu (prezidentul Divanului şi autorul piesei, care pe atunci în 1845, nu era încă mare logofăt), Logofătul Mihalache Racoviţă, Logofătul Iancu Văcărescu şi Polcovnicul Alecu Popescu. Din convorbirea lor se înfăţişează, în mod clasic, expunerea subiectului.

Urmează *zece perdele*, adecă zece acte, alcătuite în proză şi în versuri. Personagiile sunt: copiii sărmani nevârstnici, Logofătul Alecu Villara, Boierii din Divan (pe nume), Vodă Gheorghe Bibescu şi persoane alegorice, ca zavistnicul, diavolul, mita, dreptatea, Iuda, boala, nebunia, moartea, etc. etc.

Desfăşurarea piesei e următoarea:

Perdeaua I.

sau „sfatul neleguit" între Aristizi (Drepţii, de la Aristide atenianul zis cel drept) cu zavistnicul, făţarnicul, diavolul şi Iuda. Cei dintâi neputându-se bine înţelege între ei, soseşte deodată, la urmă, Iuda, cu antereu şi perciuni, ca în piesele lui Alexandri, zicând, cu blestematul său de accent:

Lăsaţi-i pe mâna mea,
Să-i întorc eu cum oi vrea!

De pe atunci deci.

Perdeaua II.

Diavolul, Mita, Zavistnicul şi Iuda stau de vorbă împreună şi chibzuiesc cum să facă şi să dreagă ca să le iasă pe plac.

Perdeaua III.

Acţiunea se petrece în casa lui Villara, care stă tolănit pe un divan cu ciubucul în gură. Soseşte mita cu o plăcintă bună:

„Nu de miere, de zahăr sau poame,
„Ci de argint şi aur, diamanturi şi brilianturi.

Villara vrea să o dea afară, fiindcă el nu primeşte mită. Aceasta stăruie, el se apără, trage cu coada ochiului la plăcintă, până zăreşte deodată, că în loc de miere, zahăr sau poame, plăcinta are „tabacheră, ceas de aur, imamea de argint şi galbeni cu zimţi. Ce să facă omul? O ia. Iar mita îi şopteşte la ureche, că aceasta este abia *un acont*.

Perdeau IV.

Villara făgăduieşte boierilor „interesaţi" că va vorbi cu Vodă.

Perdeaua V.

La Palat. Villara și Vodă. Elocvent, insinuos, inteligent de de altfel, Marele Logofăt își pledează cauza în fața Domnitorului. Bibescu şovăește. Vin atunci în sprijinul lui Villara, Diavolul și Iuda. Interesant e că Iuda apare întotdeauna cel din urmă, după Dracul, căci vorba lui e mai convingătoare decât a Satanei !

Perdeaua VI.

Villara mai primeşte aur de la drăguţa de mită.

Perdeauna VII.

Intrunirea judecătorilor celor drepţi, cu Golescu în frunte firește. Fac zarvă mare. Cer „dreptate".

Perdeaua VIII.

E actul de căpetenie, marea desfășurare a acţiunei, cea care pune punctele pe i. Scena de răfuială dintre Ocrotitor şi Logofăt (Golescu şi Villara). Incepe cu o discuție juridică, Golescu întrebând pe Villara, că dacă judecata lui n'a fost dreaptă, atunci dece sentinţa „cu băgările de seamă ale Divanului" a fost stricată de Vodă, în loc să fie trimisă la Curtea de revizie, unde, după Regulamentul Organic, îşi avea drumul ei? In focul discuţiei, Golescu pierzându-și răbdarea (piesa trebuie să fi înfăţişat faptele întocmai cum s'au întâmplat), îi aminteşte lui Villara toate nelegiuirile lui, de când venise grecul acesta în ţară de dărâmase tot ce mai rămăsese bun în sufletul Românului. Ii aruncă deci în faţă:

1) că „în zilele Muscalilor", fiind vistier, a *înghițit* bani de la Moscova pentru zahareaua (aprovizionarea) oştilor;

2) că pentru a scăpa el de pedeapsă, a băgat în foc pe bietul Lăceanu;

3) că l-au ridicat Turcii „ca un apostat", ducându-l apoi în surghiun, cu alte cuvinte că şi înainte de a veni în ţară a fost privit la Constantinopol ca un renegat şi un ticălos;

4) că Grigore Ghica Vodă îl scăpase de ştreang, iar el a răsturnat apoi din scaun pe frate-său Alexandru-Vodă;

mai câte şi câte, pe care le înghite Villara cu aceiaşi seninătate cu care înghiţise aurul Muscalilor şi aurul potrivnicilor Mavrodineştilor.

Perdeaua IX.

Zarul e aruncat, procesul e pierdut, şi copiii nevrâstnici, văzând că dreptatea nu e din lumea aceasta, se mângâie cu cea care va veni pe lumea cealaltă.

Tristă mângâiere.

Perdeaua X.

Dar suntem în epoca romantismului, când nu era îngăduit nici în roman, nici la teatru să nu învingă morala. Dumenezeu îngăduind deci Dreptăţii să se răzbune, trimite peste unii boala, peste alţii nebunia, pe Bibescu îl alungă în surghiun şi pe Villara îl goneşte din ţară.

Ceiace de altfel s'a şi întâmplat, deşi nu ne vine să credem că a fost o răzbunare a dreptăţii divine din pricina lui Ioniţă, a lui Mihăiţă şi a lui Lache Mavrodin.

„Copiii sărmani nevrâstnici" ai lui Constantin Stolnicul (sărman înseamnă orfan) nu erau, după cum am văzut, toţi nevârstnici în momentul când s'a încheiat tranzacţia între baronul Sachelarie şi ei. Alecu avea la vreo 35 de ani, Ioniţă exact 32 (născut la 1794) şi Sultana, probabil şi ea, mult peste 21.

Nevârstnicii erau Mihăiţă şi Lache, şi *poate* fetele Sica şi Marghioala.

Alecu, care trebue să fi fost cel mai mare din toţi, pare a fi trăit la Bucureşti în timpul vieţii tatălui său, căci îl găsim sub Grigore Vodă Ghika cu funcţia de „mungibaşă", adecă şeful lumânărarilor curţii domneşti. In 1831 el e medelnicer şi stabilit în Teleorman, la vreuna din moşioarele care i-or fi rămas de la tatăl său, nu însă la Mavrodin, unde era acum stăpân Sachelarie. El a fost însurat şi a avut un fiu, pe care l'a chemat Mitică şi căruia i se zicea „Făr de cap".

Ioniţă, născut la 1794, era medelnicer în 1827 şi deşi în arhondologia Munteniei din acel an e trecut ca fiind „ot Sud Teleorman", el locuia la Bucureşti, unde-l mai găsim şi în 1829, tot cu rangul de medelnicer, locuind pe Podul Caliţei (Calea Rahovei), mahalaua Postăvarului, văpseaua de Verde No. 1980. In catagrafia acelui an s'a însemnat în dreptul numelui său

„n'are nimic", adică nici o avere. Trăia probabil din leafa rangului său.

Lache, după catagrafia din 20 Octombrie 1831, locuia în Olt şi avea un venit de 500 lei. Il aflăm grefier la Tribunalul de Olt în lunile Mai şi Iunie 1832, rămânând apoi trăitor la Slatina, la al cărui Tribunal ajunge judecător şi chiar prezident. Cu titlul acesta de prezident al Tribunalului din Slatina îl întâmpinăm la anul 1849, Decembrie în 3. A fost şi el însurat şi a avut un fiu, Petrachi, căruia i se zicea orbul şi o fată, Zinca, măritată cu Vlădoianu, care au fost părinţii Generalului Vlădoianu şi bunicii Domnului Nicu Vlădoianu, autorul numeroaselor reviste de la teatrul lui Tănase.

Mihăiţă, n'avea rang în arhondologie şi locuia în Teleorman, probabil şi el pe vreun petec de moşie rămasă de la tatăl său. La 20 Octombrie 1831 îl întâmpinăm în adausul la catagrafia Munteniei cu simpla însemnare: „Mihăiţă Mavrodin, fiul Stolnicului Mavrodin, locuieşte la Teleorman".

Sultana a fost măritată cu Sărdarul Iordachi Turnavitu şi a avut ca zestre moşiile Popeştii (sau Justeica) şi Ciocăneasa ot Sud Teleorman. Nu s'a priceput să-şi păstreze averea, pe care o vinde încă din anul 1817 Biv Vel I ogofătului Ştefan Belu, care pare a fi fost unchiul ei, însurat cu o soră a mamei sale Anica Mavrodin, născută Bălăceanu — presupunere bazată pe faptul că la aceiaşi dată de 1' Decembrie 1817 când i se dă lui Ştefan Belu un hrisov de întărire a stăpânirei sale pe moşiile Justeica şi Ciobăneasa, cumpărate de la Sărdarul Gheorghe Turnavitul, i să întăreşte şi stăpânirea pe moşia Tătăreştii pe care o *avea danie* de la Zoiţa Bălăceanu, mama Anicăi Mavrodin şi bunica Sultanei Turnavitu (Tătăreştii din Argeş fiind moşia de zestre a Zoiţii). Sultana a avut o fată, Manda, măritată cu Barbu Păltineanu şi care au fost părinţii celuilalt Barbu Păltineanu, om politic, partizan de al lui Take Ionescu, foarte cunoscut de contimporanii săi. Acesta din urmă, însurat cu Elena Bibescu (trăieşte) au avut o serie de copii, pe care i-am însemnat în arborele genealogic din Anexe, din care cel mai mare, al treilea Barbu Păltineanu, e şi el o mult cunoscută figură a Bucureştilor de azi.

Sica, măritată cu Fărcăşanu, a avut două fete, măritate Farcaş şi Movilă.

Marghioala, măritată de două ori, cu Petrescu şi cu Nicu-

lescu-Dorobanţu, a fost mama a trei băieţi: Gheorghe, Alecu şi Tache şi a patru fete: Paulina Bildirescu, Eliza Triandafil, Catinca Leonardescu şi o Zăuceanu. La rândul lor Catrina are o fată Lili, şi Paulina Bildirescu trei fete măritate, Lizica Lăzărescu, Ana Boambă şi Elena Codin Ştefănescu (procuror General de Ilfov).

6) *Neamurile lui Gheorghe, Anghelachi şi Constantin Mavrodin.*

O ramură a neamului Mavrodin, trăitoare în Muntenia dar cu totul deosebită de cele despre care s'a vorbit până acum, totuşi astăzi cea mai numeroasă din toate, e ramura fraţilor Gheorghe şi Anghelachi Mavrodin şi acea a vărului lor Constantin brăileanul.

O ipoteză care mi se pare justificată e că ramura aceasta este venită din Moldova pe la sfârşitul veacului al XVIII-lea şi o sprijinim:

1) pe considerentul că toţi membrii actualmente în viaţă din aceste ramuri se zic veri cu toţi Mavrodineştii din Moldova, fără ca nici unul din ei să poată totuşi spune de unde le vine rudenia cu aceştia — precum de altfel prin faptul că ei nu se consideră rude cu Mavrodineştii munteni, cei rămaşi azi în viaţă din ramura Stolnicului Constantin şi

2) pe considerentul că în spiţa neamului Mavrodinesc din Moldova se află un anume *Iancu Mavrodin*, fiul Vornicului Lupu şi al Ecaterinei Teleman, în dreptul căreia spiţa alcătuită în anul 1832 notează „trecut la Bucureşti".

a) Gheorghe sau Iordachi Mavrodin, Clucer.

Intrucât lui Gheorghe acesta i se spunea şi Iordachi (la bătrâneţe chiar George) şi pe lângă toate mai era şi clucer, e o întreagă încurcătură între el şi cellalt Iordachi Mavrodin, Clucerul za arie, fiul lui Ianachi. Totuşi am putut desluşi că lui Iordachi sin Ianachi nu i s'a spus nici odată decât numai „clucer de arie", adecă de provincie, pe când aceasta, care era clucer la Bucureşti, a fost întotdeauna arătat cu rangul său, fără adaosul de „za arei". Din documente l'am putut deci, cu greu, deosebi de sinonimul său care trăia la aceiaşi epocă.

Il întâmpinăm întâia dată într'un document din 1803, Mai 28, la rangul de biv treti Logofăt, adică fost al treilea logofăt. într'o judecată cu mânăstirea Sfântului Spiridon Cel Nou din

București pentru o țigancă Rada, luată și înapoiată și rămasă apoi definitiv în stăpânirea lui Mavrodin.

In 1806 îl aflăm clucer, judecându-se cu cumnații săi, frații Halepliu, Dumitrachi, Constantin „i alții" pentru lipsa de zestre ce are să ia de la ei. Intre dânșii se iscălește un zapis de învoială, prin care cumnații îi dau o prăvălie de săpunărie cu care Iordachi Mavrodin se declară mulțumit. Din cuprinsul acestui act, aflăm câteva lucruri interesante:

- că Clucerul Iordachi Mavrodin s'a căsătorit în primii ani ai veacului al XIX-lea cu fata negustorului bucureștean State Halepliu, căpătând dela soacră-sa o zestre destul de frumoasă, care totuși nici după moartea ambilor soți Halepliu nu era încă deplin numărată. Din zestrea făgăduită îi lipseau în 1806 lui Mavrodin următoarele: un loc „la schit" care se stăpânea de Mitropolie în silă; o prăvălie lânga casa Halepliului în mahalaua Caimatei, pentru care se mai judecau cu Slugerul Maimaroglu; un suflet de țigan; o sută de taleri; douăzeci de stupi de albini; șase linguri și 22 de cuțite de argint. Frații Halepliu, care se pare că erau oameni de treabă, s'au învoit după moartea părinților, ca sora și cumnatul lor să împlinească lipsa zestrei, iscălind cu toții la 23 Aprilie 1806 un zapis prin care se învoiesc a da lui Mavrodin în schmbul tuturor lucrurilor arătate mai sus „prăvălia de săpunărie din portița cea de uluce, ce cade alăturea cu prăvăliile dumnealui, de la care se ia chirie taleri 100 și cinci ocă de săpun pe an". In schimb Clucerul Iordachi se învoia să le dea cumnaților o mână de ajutor la judecata ce aveau cu Maimaroglu pentru locul de la Caimata.

Lucrurile au mers așa până cei doi frați Halepliu care la iscălirea zapisului din 1806 erau încă minori (majoratul se căpăta pe atunci la 25 de ani) atinseră vârsta legiuită. Atunci, în 1810, unul din ei, Dumitrachie, se ridică cu judecată împotriva cumnatului său, spunând că acesta fiindu-i epitrop (tutore) în timpul minorității sale, l'a jăfuit cu o țigancă, Gherghina, pe care i-ar fi luat-o în silă, dându-i în schimb altă țigancă proastă și stearpă, că l'ar mai fi păgubit la închirierea unei prăvălii a sa pe care ar fi putut lua 1400 de taleri, pe când Mavrodin i-a închiriat-o „unui Dumitru Rachierul de care avea interes" numai pe prețul de 1170 de taleri și în fine că a luat cu sila o prăvălie de săpunărie pe care o stăpânește și care nu se află trecută în foaia lui de zestre.

La aceste Clucerul Mavrodin răspunde că 1) pe ţiganca Gherghina a luat-o cu învoirea pârâtului, care chiar după majoratul său o recunoaşte bine dată în schimbul altei ţigănci, întărind schimbul printr'o scrisoare pe care o arată Clucerul judecătorilor; 2) că el n'a fost niciodată epitropul jăluitorului Dumitrachi, ci numai că la închirierea prăvăliei sale de către acel Dumitru Rachierul, cu care n'avea nici un fel de interes, l'au rugat cumnaţii lui, fraţii jăluitorului, să fie şi el de faţă şi să iscălească actul pe care ei, fraţii, îl încheiau în numele minorului Dumitrachi. Totuşi, adaogă Mavrodin, dacă jăluitorul a avut vreo pagubă din închirierea prăvăliei, să dovedească paguba, şi fiindcă a iscălit actul alături de cumnaţii lui, o va împlini, şi 3) că săpunăria o are pentru împlinirea lipsei de zestre printr'un zapis cu data de 23 Aprilie 1806, iscălit de toţi fraţii Halepliu, inclusiv jăluitorul Dumitrachi.

Ce a fost frumos în procesul acesta, e faptul că în sprijinul pârâtului (Mavrodin) au sărit toţi cumnaţii, în frunte cu Gheorghe, cel mai mare din Haleplii (erau cinci fraţi, din care cunoaştem numele lui Gheorghe, Constantin şi Dumitrachi) spunând că „jăluitorul lor frate n'a fost năpăstuit, şi toată pâra aceasta este numai pentru acea ţigancă, pe care ştiu toţi fraţii că jăluitorul a dat-o cumnatului lor, luând în schimb pe numita Anca ţiganca, şi că aceste pricini ce le face fratele lor Dumitrachi *sunt din îndemnarea unora şi altora pă din afară*".

Judecata hotărăşte că: „Drept aceia, găsim cu cale ca pârâtul Clucer întru toate să fie în pace de către jăluitorul, iar hotărîrea cea desăvârşită rămâne a se face de către slăvitul Divan". 1810, Februar 24.

Clucerul Iordachi nu pare a mai fi fost supărat de atunci cu judecăţi, sau cel puţin noi n'am mai găsti nici un act cu privire la el. La leat 1822, Decembrie 20, într'o Miercuri, dăm de urmele unuia din fiii săi, Constantin, într'o arhondologie manuscrisă, în care stă însemnat la data de mai sus: „Costandin sin Clucer Iordachi Mavrodin".

In afară de Constantin, Clucerul Iordachi a mai avut un fiu, Zaharia, pe care-l găsim însemnat în catagrafia „răpozatului prim Episcop al Buzăului Costandi" din anul 1827 — şi încă alţi 4 copii, pe Dumitru, Nicolae, Maria şi Fotinia.

Despre fetele lui vom vorbi îndată.

Să arătm întâi aici, că deşi Clucerul Iordachi era încuscrit

cu negustorii Halepliu din Bucureşti şi avea şi un văr primar negustor la Brăila, el ţinea totuşi mult la boieria lui, cerând la bătrâneţe un certificat de la Vodă Ghica Bibescu doveditor că e „boier de neam". Actul acesta a rămas în original în familie și sună astfel :

„Noi, Gheorghe Dimitrie Bibescu, cu mila lui Dumnezeu Domn stăpânitor a toată Ţara Româneascā.

Gheorghe Gheorghe Mavrodin din mahalaua Prund, oraşul Bucureşti, Judeţul Ilfov, atât din acturile ce au înfăţişat la Comisia de catagrafie a periodului al treilea, cât şi din condicele vistieriei din anul 1828 şi 1831, dovedindu-şi adevărata însuşire de boier de neam, s'au trecut numele lui în condica statului închipuită după art. 80 din Regulamentul organic.

Tot într'o vreme i s'a dat la mână şi această diplomă, încredinţată cu pecetea şi subscrierea Domniei Noastre, spre a-i slugi drept aceiaşi dovadă și a. se bucuraa şi pe viitor de privilegiul de boer de neam.

(ss) Gheorghe Dimitrie Bibescu

No. 5395 — Luna Iunie, Anul 1847".

Părerea noastră este că diploma aceasta constitue o prezumpţie mai mult în favoarea ipotezei că această ramură a Mavrodineştilor este venită din Moldova, căci numai astfel se poate înţelege stăruinţa Clucerului Iordachi de a cere o batalama la mână prin care să-și dovedească „boieria de neam", pe când dacă ar fi fost muntean, el n'ar fi avut nevoie de o atare diplomă, boierii din ţară cuonscându-se între ei și nefiindu-le de de folos batalamalele celor dintr'o clasă cu ei. Dar e probabil că Mavrodineștii din Teleorman le-or fi contestat negustorilor din Bucureşti „boieria lor" și atunci conu Iordachi a fost silit să-şi prezinte „actele" lui Vodă spre a fi cunoscut de om cu sânge albastru în vine și el.

Descendenţa lui Gh. Mavrodin Clucerul este însemnată la finele volumului în tabela genealogică No. 2.

b) *Anghelachi Mavrodin, paharnic.*

Despre acest frate al Clucerului Iordachi, nu știm decât că a fost însurat cu o Niculescu-Dorobanţi şi că a avut cinci copii, și nume doi băeți, Dumitru și Constantin (cu descendenţi în viaţă) şi trei fete (măritate Nedelcovici, Giurgea și Christescu). Ei se pot urmări în spiţa genealogică din anexe.

c) *Constantin Mavrodin, negustor din Braila.*

Acest Constantin, zic descendenţii lui, ar fi fost văr primar cu clucerul Iordachi şi cu Anghelachi, fiul unui Constantin şi el, care ar fi fost frate cu Gheorghe, tatăl Clucerului Iordachi.

Era negustor la Brăila, însurat cu Vasilichia Triandafil, cu care a avut cinci băieţ şi o fată. Băieţii, toţi cu nume greceşti, Pericle, Aristide, Nicolae şi Anastasie, au murit tineri şi neînsuraţi. Singur Ion, sau Conu Iancu cum i se zicea, şi care trăieşte încă la vârsta de 84 de ani, la Bucureşti pe Strada Boteanu Nr. 5, singur el a fost însurat cu Eugenia Nestor, cu care are un fiu, pe Domnul Alexandru Mavrodin, profesor de chimie la Universitatea din Bucureşti. Fata lui Constantin Mavrodin a fost *Caliope*, măritată cu Alexandru Cociaşu, mama Colonelului Vasile Cociaşu.

* * *

Ramura acestor Mavrodineşti, fraţii Iordachi şi Anghelachi şi vărul lor Constantin, rămâne totuşi misterioasă. Documente pentru a ne arăta legătura lor cu Mavrodineştii munteni (după cum pretind unii) sau cu cei moldoveni (după cum s'ar pare prin faptul că-şi spun veri între ei, ceiace de altfel nu înseamnă nimic), nu există, nici în familiile lor, nici în arhivele cercetate de mine. Şi cum pe de altă parte acel Constantin, negustor la Brăila, avea copii pe care-i botezase cu nume care aminteau gloria Elladei: Pericle, Aristide, Anastasie şi Caliope, s'ar prea putea deci ca el să fi venit mai proaspăt în ţară, prin secolul al XIX-lea, din Grecia.

7. *Tufecgibaşa Mavrodin.*

Când te înfunzi mai mult în răzleţele hârţoage mavrodineşti, mergi din surpriză în surpriză. Iată că la sfârşitul veacului al XVIII-lea dăm de un tufecgibaşa Mavrodin, care n'are invederat nimic de a face cu nici unul din ceilalţi Mavrodini ai ţării. Vre-un grec nou venit la Bucureşti, sub vre-un domn fanariot, foarte probabil sub Nicolae Mavrogheni. Inainte de 1790, era tufecgibaşa, adecă şel al gărzii domneşti şi el rămâne toată viaţa cu denumirea aceasta de biv — fost tufecgibaşa. Intre 1790 şi 1791 joacă un rol important în timpul războiului ruso-turco-austriac. Fostul şef al gărzii domneşti, al lui Mavrogheni probabil, nu-şi urmează Voevodul pe câmpul de luptă, ci rămâne la Bucureşti, unde găseşte armata germană a Prin-

ţului de Coburg, care a cucerit capitala la 28 Octombrie 1789. Mavrodin, prin stăruinţa Polcovnicului Nicolae Cantacuzino, intră „în slujba ostăşească chezaricească" făcându-l nemţii „*Maior* peste şase *Căpitani* sub ascultarea sa". El este orânduit în străjuirea plasei Mărginenii de baltă în ţinutul *Giurgiovului* (Vlaşca) şi, în această slujbă fiind, i se întâmplă să fie nevoit să aresteze oamenii pe care-i poruncea noua stăpânire să i le trimită sub strajă la Bucureşti.

In primăvara 1790 primi astfel ordin de la şeful său Polcovnicul Cantacuzino să prindă şi să-l aducă legat pe un anume Oprea Ilea, pe care-l cerea Comandirul Bucureştilor fiindcă îl bănuia de spionaj în favoarea Turcilor.

Acest Oprea Ilea era un ardelean din satul Săliştea de lângă Sibiu, însurat, cu copii, „hrana lui cu oile, venind iarna în ţară, iar peste vară să înturna la Ardeal, dar sunt cam la 6 sau 7 ani, nu s'a mai dus la casa lui". Când izbucnise războiul, el locuia la Coieni ot Sud Vlaşca şi de teama răzmeriţei „a intrat într'un ostrov de al Dunărei ce se chiamă Goştinul şi care este dindosul Cetăţii Giurgiovului, şăzând acolo pânăce armia chezaricească a intrat în ţară şi cugetând să iasă din zisul. ostrov, mai întâi a venit aici la Bucureşti şi şi-a luat paşaport.

Fiind supus austriac, deoarece era ardelean, el ceru paşaport imperial, spunând că e însărcinat de toţi locuitorii ostrovului să-i scoată de acolo şi să-i aducă în ţară. (Ostrovul Giurgiului era în raiaua turcească, ocupată acum vremelnic şi ea de Austriaci). Dar ce vor fi bănuit Nemţii nu se ştie, căci după ce i se dete paşaportul cerut, ei poruncira lui Cantacuzino să-l pună sub urmărire, să-l prindă şi să îl aducă legat la Bucureşti.

Polcovnicul transmise ordinul maiorului şi maiorul căpitanilor săi. Unul dn ei, Zaharia, puse mâna pe Oprea şi-l aduse lui Mavrodin, împreună cu 38 de oi şi 20 miei. Mavrodin a umflat pe ardelean împreună cu oile şi l'a adus la polcovnicul Nicolae Cantacuzino, care la rândul lui l'a trimis mai împărătească zile trei şi la puşcărie luni trei şi la ocne luni şapte, apoi iar la Bucureşti la puşcărie, măcar că-şi capătă slobozenie". Oprea n'a scăpat de bucluc decât după plecarea Nemţilor din ţară. Dar cum se văzu liber, trase pe Mavrodin în judecată în faţa Divanului Domnesc „pentru cele ce a pătimit şi pentru cele ce a cheltuit cu plata avaeturilor pe la zapcii şi

armăşel", mai zicând că-i furase Biv-Tufecgibaşa Mavrodin şi 260 de galbeni împărăteşti „ce spunea că-i avea legaţi la gâtul a trei oi".

Mavrodin se apără zicând că „i-a venit ţidula cu poruncă ca negreşit să-l puie pe Oprea în mână şi atunci l'au fost prins acel Zaharia Căpitanul şi aducându-l la sine ca la un zapciu, l'a adus şi el la zapciul său, adecă la Polcovnicul Nicolae Cantacuzino... şi după ce l'au făcut teslimà, alt mai mult nu s'au amestecat şi pentru oi zise că iar cu porunca Polcovnicului Cantacuzino au mers acel Zaharia şi alegând oile Oprii din oile altora, le-a adus, dar polcovnicul ce le va fi făcut, ştiinţă nu are". Totuşi Mavrodin nu tăgădueşte că din cei 20 de miei (despre 260 de galbeni legaţi la gâtul oilor nu ştie nimic) a luat doi „pentru mâncarea lui şi a neferilor, cu ştiinţa Polcovnicului Cantacuzino şi este bucuros să-i şi plătească".

Judecata, după ce a ascutat şi martori, scoate pe Mavrodin de sub urmărire, silindu-l numai să plătească cei doi miei pe care-i mâncase împreună cu neferii lui. Trimite apoi cartea spre întărirea Domnului, care la 23 Februarie 1792 dă următoarea hotărâire:

„Io Mihai C. Suţu Voevod i gospod zemlie Vlascoi... din cercetarea ce am făcut pricinei aceştia... aflându-se de faţă şi dumnealui agentul curţii austriace, Sinior Marchelius, am găsit pâra Oprii Ilea deşartă, atât pentru închisorile şi osânda ce au pătimit, că n'au fost din pricina lui Mavrodin *ci după înseşi faptele şi urmările lui în care s'a prins şi s'au dovedit*, cu porunca comandirului oştilor nemţeşti s'au trimis la ocnă, precum văzui Domnia Mea şi în condica puşcăriei însemnat, *după ale cărui fapte avea dreptate oblăduirea oştilor nemţeşti să-l pedepsească până la moarte*. Şi pentru acei galbeni s'a cunoscut iar pâra mincinoasă şi este numai scornitură... şi atât de dumnealor boierii pământului, cât şi de dumnealui Sinior Marchelius, s'a aflat că omul acesta este turburător şi neastâmpărat, pururea nelipsit din Divanuri cu acest fel de davale. Deci am dat Domnia Mea lui Mavrodin tufecgibaşa Domneasca noastră întărire, ca să aibă bună pace".

Multe lucruri nu mai ştiu despre acest Mavrodin, fost şef al gărzii domneşti şi efemer maior în armata austriacă. După plecarea Nemţilor din ţară şi suirea în scaun a lui Constantin Vodă Suţu, el intră în slujba boierului Manolachi Brâncoveanu,

strănepotul lui Constantin Vodă. In 1797, Februarie 25, îl întâmpinăm la Cerneți, iscălind un zapis de schimb al patronului său şi în numele lui „pentru o ţigancă, în locul căreia ia un ţigan dela jupânul Nastase simigiul".

Legăturile patronale între Mavrodin şi Brâncoveanu se moştenesc și în generaţia a doua, când aflăm pe fiul Tufeccibaşei Mavrodin în slujba fiului lui Manolachi Brâncoveanu. O însemnare în condica de firmanuri, hrisoav etc., a lui Ion Vodă Caradja, ne arată că :

„Lui Mavrodin, sin proin tufeccibașa, carele fiindcă se află slujind de multă vreme casei dumisale cinstit și credincios boierul Domniei Mele Grigore Brâncoveanu vel vistier, după rugăciunea ce au făcut Dumnesa Domniei Mele pentru dânsul, printr'această domnească a noastră carte îl iertăm de rândul dăjdiilor visteriei... etc". 1813, April 20.

Şi tot într'acelaș an 1813, la 21 Mai *Maria* „soţia lui Mavrodin ce a fost tufeccibaşa din Bucureşti, aflându-se întru proastă stare şi sărăcie" este scutită şi ea de dăjdi.

8) *Alți Mavrodineşti răzleţi.*

Din Mavrodineștii munteni pe care nu-i putem lega de nici unul din cei despre care am vorbit mai sus, mai putem însemna pe următorii:

a) Neamul Mavrodinilor din Conţeşti, originari din Teleorman şi Argeş, din care trăește azi Doctotrul Dan Mavrodin din București, fiul lui Paul şi al Victoriei (trăieşte și ea), nepot al lui Mihai și al Ecaterinei. Neamul Mavrodinilor Conțeşti pare a fi fost în vremuri un neam însemnat, cu bogăţii multe şi boierii mari şi e foarte probabil, având în vedere că era din Teleorman şi Argeş, să fi fost deaproape înrudit cu neamul Slugerului Constantin (1755), a fiului său Andrei și a nepotului stolnicul, proprietarii moşiei „La Mavrodin" despre care mai sus am vorbit. Nici documente, nici alte știri despre ei, nu ne-au venit la cunoștință.

b) In 1790, tot pe vremea războiului ce a purtat Mavrogheni cu Turcii împotriva Nemţilor şi Ruşilor, mai aflăm pe un Mavrodin „osândit la şanţ pe zece ani", de Nemţi firește. El neputând fi fostul Tufeccibaşa, care intrase în voia veghiată a Austriacilor, nu-l putem identifica.

c) In 1796 trăia în ţară un negustor Pantazi Mavrodin, „sudit K. K.", adecă supus austriac. Nici pe el nu-l putem identifica.

d) Cam tot pe atunci şi pe la începutul veacului următor, trăiau în Craiova câţiva Mavrodineşti, din care cunoaştem numele negustorului chir Dumitrachi *Mavrodi*, însurat cu Elisabeta şi înrudit cu alt negustor tot de acolo ce-i zicea Pantelimon Ion Preda. Acest Dumitrachi Mavrodi, fără n, avea cu soţia sa Elisabeta un fiu Nicolaiţă şi mai multe fete. Pentru daraveri de ale sale negustoreşti, dar mai ales pentru a-şi căuta sănătatea, el pleacă cu toată familia sa în Ardeal, unde l'a ajuns moartea prin ultimii ani înainte de Eterie. Soţia şi copiii rămân murîtorî de foame în ţară străină şi ne-a rămas de la văduva lui, *Elisabeta Mavrodi* o scrisoare din 22 Ianuarie 1819 din Cluj prin care cere să se stăruie la *Ioripăleşti în Rămnic* şi la *Mavrodii* în *Craiova* să n'o lase, sărmana „să piei în locul ăst străin şi să mă ajute să-mi iau negustoria iară înapoi cu feciorul meu Nicoliţă"... Vorbeşte în scrisoarea aceia şi „de beteşugul de atâţi amari de ani" al soţului ei, cheltuind o avere pe „doftori şi conţiliumuri?"; şi sprăveşte: „Sunt tari de inimăă, că nici răspuns nu ne-au trimis".

Dar dacă Ioripăleştii din Rămnic şi Mavrodii din Craiova au fost oameni tari de inimă, în schimb ruda mortului chir Dumitrachi, acel Pantelimon Ion Preda „ce s'au chemat şi Băluţă Ion din Craiova" a fost un om bun, care la moartea lui lasă prin diată suma de 750 lei „la cinci nepoate ale răpozatului Dumitrachi Mavrodi, care nepoate se află la Sibiu şi la Cluşi (Cluj).

III

MAVRODINEȘTII DIN MOLDOVA.

Neamurile mavrodineşti din Moldova, în afară de unul singur intrat în ţară la începutul veacului al XIX-lea, se închiagă într'un tot mult mai bine definit de cât cele din Ţara Românească. Ele sunt, ca cele din Muntenia, de origină grecească, intrate în ţară în secolul al XVII-lea şi cu totul românizate. Atât de românizate, încât Paharnicul Sion in Arhondologia Moldovei, el care n'are destule cuvinte de hulă pentru toţi Grecii, le crede băştinaşe, însemnând în dreptul lor „drept moldoveni".

Inainte de a păşi la studiul acestor ramuri mavrodineşti şi la biografiile membrilor ei, se cuvine să arătăm în câteva cuvinte care a fost amestecul Grecilor în trebile moldoveneşti într'acel început de veac, care a marcat o epocă din cele mai însemnate în istoria neamului nostru. Când se va scrie o istorie sintetică a Românilor, atunci şi chestiunea aceasta va trebui tratată după importanţa pe care a avut'o şi pe care singur Xenopol a ştiut s'o înţeleagă şi s'o trateze cum trebue.

Am arătat mai sus că planul conceput de Mihai Cantacuzino Şaitanoglu de a „cuceri" ţările dunărene pentru a putea ajunge la „cucerirea Bizanţului", a pătruns atânc în sufletul Grecilor, care l'au adoptat şi au urmărit înfăptuirea lui cu răbdare şi perseverenţă — o răbdare şi o perseverenţă care a ţinut peste 250 de ani, până ce întâmplările au făcut să se prăbuşească, cu înfăptuirea totuşi a independenţii Greciei.

Infiltrarea elementului grecesc într'acel daco-roman, devenit românesc, a cărei început datează de la sfârşitul veacului al XVI-lea şi se accentuiază la începutul celui de al XVII-lea, vădeşte tendinţa, uneori inconştientă, de realizare a planului cantacuzinesc.. Din ce în ce mai mult, decenii cu decenii, şi aproape an cu an, veneau Grecii constantinopolitani să-şi caute rosturile la noi. Amestecul tot mai mare al Turcilor în treburile noastre, care făceau ca competitorii de tronuri şi ambiţioşi boieri să-şî caute mereu de drum la Stambul, unde influenţa Grecilor bogaţi le era

de folos, a fomentat legăturile dintre Bizantini şi Moldo-Valahi. Când nu erau chiar încuscriri, apoi erau legături băneşti care înfrăţeau pe milogioşii noştri Voevozi din epoca decadenţii, cu Grecii constantinopolitani, bogaţi sau cu influenţă la Poartă. Imprumuturile făcute acolo pentru a plăti bacşişuri nesăţioşilor Turci în vederea căpătărei unui scăunaş în ţările transdanubiene, aveau drept urmare aducerea creditorilor în ţară, cărora li se dădea, când nu chiar vistieria cu comorile ei, dar în tot cazul mână liberă să stoarcă din ţară cât mai mulţi bani, „spre a se despăgubi", înzecit sau însutit, de banii împrumutaţi dincolo Românilor vânători de domnie. Grecii aceştia, la rândul lor, trăgeau după dânşii aici pe ciracii lor, de s'au umplut astfel ţările noastre de toţi magnaţii ca şi de toate lepădăturile Fanarului.

Nu s'a putut fireşte să nu urmeze o reacţiune, ba chiar mai multe, în rândurile boierilor băştinaşi, lipsiţi de bunurile aceste pământeşti pe care i le suflau străinii de Greci, ca şi în rândurile asupritului popor, pe spinarea căruia se spărgeau toate oalele. Istoria veacului al XVII-lea este istoria luptei dintre Români şi Greci; a veacului al XVIII-lea este istoria izbândei greceşti şi a veacului al XIX-lea a triumfătoarei reacţiuni româneşti.

In Moldova, Movileştii, Români neaoşi, cam încuscriţi şi ei cu Grecii (Paleologii, etc.), au ştiut totuşi să nu mulţumească poporul din pricina lor. Dar după ei, voevozi ca Radu Mihnea, Alexandru Iliaş, Alexandru Coconul, crescuţi departe de ţară, pe malurile Bosforului, înstrăinaţi deci, s'au înconjurat la curtea din Iaşi cu o sumedenie de boieri greci, cărora le dădea mână liberă să stoarcă ţara până la sânge. Batişte Veleli, marele vistiernic, a fost cel mai strălucit reprezentant al lor. După ani de atotputernicie, în Moldova ca şi în Muntenia, şi deşi încuscrit cu cei mai mari boieri ai ţării (ţinea în căsătorie pe fata luî Nistor Urechie) el fu totuşi rupt în bucăţi de gloata îndârjită a Moldovenilor, care, după cum am arătat mai sus, a măcelărit în aceiaşi zi şi pe tovarăşii săi Mamugna şi Heres (1632).

In vremurile acele mai trăia în Moldova un alt grec numit Constantin Asani, despre care se spune că era coborîtor din vestitul neam al Asăneştilor, împăraţii româno-bulgari din veacul al XIII-lea, ceiace, dacă ar fi adevărat, i-ar da o origină etnică pur românească, macedoneană. Dar, adevărat sau nu, Asanii erau acum, după 400 de ani, bizantinizaţi.

Totuşi acest Constantin, om de casă de-al lui Alexandru

Vodă Iliaş, a făcut într'o zi o prea frumoasă faptă, care ar dovedi sau că era un om foarte de treabă, sau că a lucrat după îndemnul tainețelor sale sufleteşti de vrednic macedonian — sau amăndouă.

Zic letopiseții că boierii nu-l voiau pe Alexandru Iliaş, pe care hotărîse Poarta să-l trimită în Moldova, fiindcă omul acesta mai fusese odată în scaun şi-l cunoşteau „ce hire are". Porniră deci mulți din ei la Stambul, cu Vornicul Vasile Lupu în frunte, să ceară vizirului înlăturarea lui. Ajunşi acolo, se întâmplă că vizirul să fie omorît de ieniceri, încât boierii rămaşi fără sprîjinul acestui ministru care ținea la Vornicul Lupu, fură nevoiți să primească domnia lui Alexandru Vodă, căruia îi şi jurară credințăă la Patriarhia Fanarului. Insă, odată întorşi cu toții la Iaşi, noul voevod nu putu uita vechia duşmănie a boierilor şi hotărî să scape de ei, adunându-i la curte în ziua de Paşti spre a-i măcelări pe toți laolaltă, ca pe vremuri Lăpuşneanul pe potrivnicii săi. Atunci s'a ridicat acest grec, Constantin Asani, om de casă de-al lui Alexandru Voevod şi care-i cunoştea toate tainele, înştiințând pe boieri să nu vie la curte, căci pe îndemnul lui Batişte Veleli, vor fi toți omorîți.

A urmat atunci răscoala despre care am mai vorbit, când boierii şi prostimea s'au unit împreună, tăind pe Batişte în bucăți şi alungând pe Vodă peste graniță.

Pentru frumoasă faptă ce făcuse, scăpând viața atâtor boieri din cei mai de frunte ai țării, Constantin Asani, zis Cilibiul înțeleptul, învățatul, capătă încrederea Moldovenilor, care prinseră dragoste de el, privindu-l cu încetul ca pe unul de al lor. El rămase la noi, cumpărând pământ prin părțile de jos ale țării; mai ales frate-său, Iorga Asani, se statornici şi el în Moldova şi din aceşti doi frați Asăneşti au rămas patru copii, doi ai lui Iorga,, anume Constantin şi Manoli Asani, şetrar, şi doi ai lui Constantin,. anume Enachi Cilibiul şi Curt Cilibiul.

Acesta din urmă, Curt Celebi, zis şi Asanachi, om cu o fire cu totul deosebită de a tatălui său Constantin, a rămas în istoria neamului cu un nume prost, despre care cronicarul muntean Stoica Ludescu multe urîte fapte din ale lui a însemnat în filele cărții sale. Duşmănit de boeri şi de Voevod, el hotărî să-şi mute din nou reşedința acolo de unde venise părintele său. la Constantinopol, pentru care cuvânt se şi desfăcu de averea ce o avea în Moldova şi care era destul de însemnată. Proprietar al Lăturişe-

nilor din ţinutul Tecuci, moşie moştenită de la frate-seu Enachi Cilibiul, mort fără copii, iar în devălmăşie cu unchiul său Iorga şi cu fiii acestuia, Manoli şetrarul şi Constantin Asani, al moşiilor Ciocărlanii şi Cucorăşii din Tecuci şi al Şerpenilor din Covurlui, el avea totuşi datorii şi personale şi din ale mortului său frate Enachi, care trebuiau plătite. Se hotărî deci, împreună cu rudele sale, să vândă tot ce mai avea în Moldova şi anume chiar creditorilor fratelui său, grecilor Apostol şi Nichita din Constantinopol.

Acesta dintâi, Apostol, era feciorul lui Mavrodi, al căruia nu ştim, al unui Mavrodi din Constantinopol. Şi astfel, pe cale de cumpărare de pământ pentru nişte datorii, se va face Apostol Mavrodi proprietar în Moldova, unde-şi va muta reşedinţa şi traiul şi rosturile şi unde, împreună cu frate-său Dumitrachi, vor fi amândoi tulpinele unor numeroase ramuri de vlăstari Mavrodineşti, trăitor astăzi încă în ţara Moldovei.

1

APOSTOL MAVRODI, UŞIERUL

Vânzarea s'a făcut la Constantinopol în anul 1650 printr'un zapis, în limba greacă probabil, întărit apoi în acelaş an de Vasile Lupu la Suceava, prin Marele Logofăt Toderaşcu, cu un act cu pecete în limba slavonă, care în traducere românească sună astfel:

„Io Vasile Voevod, din mila lui Dumnezeu Domn al Ţării „Moldovei, iată au venit înaintea noastră şi înaintea tuturor boie„rilor noştri moldoveni mari şi mici, *Apostol, feciorul lui Ma„vrodi*, şi Nechita, cu un zapis de mărturie făcut la Ţarigrad de „Necula Catargiul, fost mare vistiernic şi de Ionaşcu, fost agă, „capuchihaia ţării Moldovei şi de Iorga Cantacuzino, fost mare „postelnic şi de Iamandi, fost mare postelnic şi de Iorga gră„matic şi de Dima Rusul şi Scărlat şi Iani Iatro şi Condorat „şi Parvana şi Mărgărit şi Pandazi Gealepi şi Necula Pană, fost „cămăraş în chervăsărie şi de mulţi alţi oameni buni negustori „ — aşa scriind şi mărturisind în acel zapis cum au venit înain„tea lor *Curt Asanachi, feciorul lui Constantin Asani Celebi şi* „*Iorga Asani şi Manoli şi Constantin feciorii lui Iorga Asani* „şi s'au tocmit dinaintea lor cu *Apostol Mavrodi* şi cu *Nechita*

„şi au vândut un sat anume Lătureşanii şi Ciocârlanii şi Cuco-„raşii ce-s în ţinutul Tecuci şi satul Şerpenii ce-i în ţinutul Co-„vurlui, cu tot venitul. Căci acele moşii au fost danie şi dăruite „lui Enachi, feciorul lui Constantin Asani Celebi, de la Enachi „postelnicul. Acestea ei le-au vândut mai sus scrişilor lui *Apostol* „*Mavrodi* și lui *Nechita* pentru 400 taleri bătuţi. Şi a mai fost „dator Enachi, feciorul lui Celebi, lui *Apostol* şi lui *Nechita* cu „104 taleri bătuţi, şi s'au tocmit ei cu de bună voie tocmeală „şi au dat şi diresurile în mâinile lui *Apostol* şi *Nechita* ce le-au „avut pe cele mai sus scrise moșii. Deci Domnia Mea dacă am „am văzut acest zapis, de a lor bună voie tocmeală şi vânzare, „atunci și de la Noi am dat și am întărit lui *Apostol Mavrodi* „şi lui *Nechita* aceste mai sus pomenite sate, anume: Lături-„șeanii şi Ciocârleanii şi Cocorășii, ce-s în ţinutul Tecuci, „şi satul Serplanii ce-s în ţinutul Covurlui, ca să le fie lor și de „la Noi drept moşii şi baștine, cu tot venitul neclintit niciodată „în veci. Şi nimeni să nu se amestece înaintea acestei cărti a „Noastră. In Suceava în anul 7158 (1650).

Şapte ani mai târziu, în 1657, un alt act, românesc de data aceasta, de la Gheorghe Vodă Ştefan, împarte moşiile de mai sus între Apostol și Nechita, care le cumpăraseră în devălmășie și care de atunci încoace numai în certuri o duseseră pentru stăpânirea lor. Actul, scris la Iaşi, e rupt pe toată jumătate de sus, din dreapta, dar din cuprinsul rândurilor ce au rămas, se poate vedea că Domnul hotărăşte ca toate cele patru sate mai sus pomenite să fie împărțite drept pe jumătate între cei doi cumpărători.

„Pentru aceia de acum înainte să ție ei amândoi în ce chip „s'a ales aicea mai sus, iară să nu mai aibă a se pârî nici „dănăoară în veci unul pe altul. Şi acest ispisoc am dat întări-„tura boiarinului nostru lui *Apostol Mavrodi* ușerul pre aceste „părţi ce scrie mai sus, ca să-i fie lui dreaptă ocină neclintită „nice dănăoară în veci şi alt nime să nu se amestece".

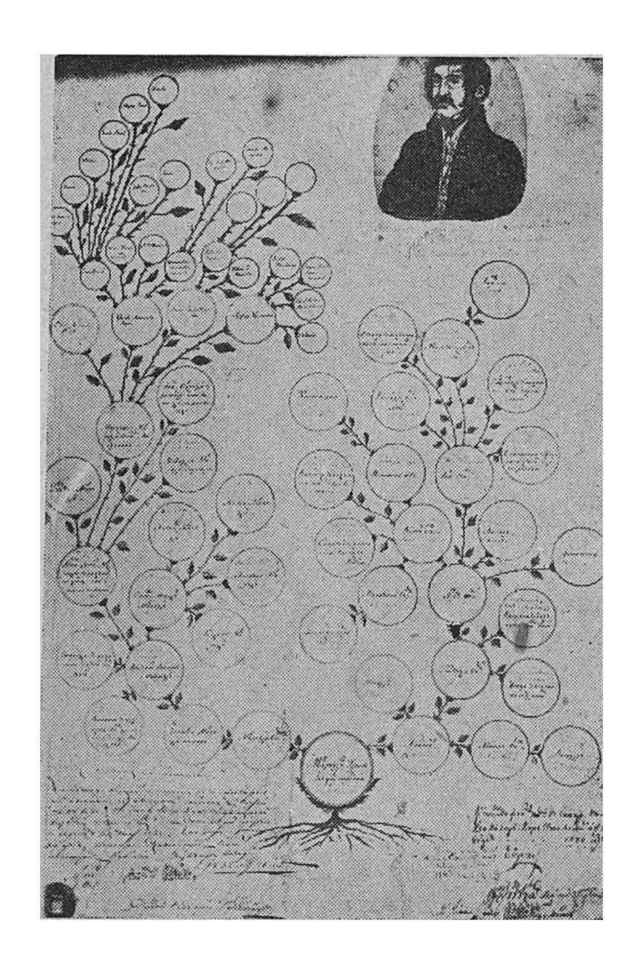
In sfârșit un al treilea act din 1668, privitor numai la moșia Lăturișenii din Tecuci, ne arată mutaţia de proprietate a acestui pământ din mâinile lui Nichita într'ale fratelui său Iurco, de la Iurco la fiică-sa Ana, pe care o ținea Apostol Gologan și de la Ana Apostol la fiul lor Nichita Gologan.

Aşa dar, cam trei sau patru decenii după ce întâmpinăm

pe primul Mavrodi în Muntenia, pe paharnicul de la Moineşti, dăm de urmele celui dinitâi Mavordi din Moldova.

Apostol Mavrodi vine în ţară în 1650, fără rang de boierie, dar ca proprietar a patru jumătăţi de moşii. Şapte ani mai târziu el e *uşier*, boierie de curte. Se însoară cu fata popii din Corlomăneşti şi capătă această moşie de zestre, care rămâne apoi în familie peste 150 de ani. Are cu fata popii trei feciori, din care doi vor fi boieri mari, despre care letopiseţii vor avea mereu cuvinte, mai mult de laudă, de spus.

Sunt două chestiuni care la prima vedere ar cam încurca lucrurile, dar care din citirea atentă a actelor se desluşesc totuşi foarte bine. Cea dintâi e confuzia ce s'ar putea face între Apostol Uşierul Mavrodi şi alt Apostol Uşierul, trăitor cam în aceiaşi ani. După cum era obiceiul vremii, boierii, atât în actele publice şi particulare, cât şi în cronici adeseori, erau arătaţi cu numele lor de botez şi cu boieria, fără a se indica neamul din care făceau parte. Şi astfel găsim şi în veacul al XVII-lea pe Apostol Uşier sub Barnovsky Vodă şi pe Apostol Uşier sub Vasile Lupu şi Gheorghe Ştefan, despre care uşor am putea crede că este unul şi acelaş, dacă în zapisul arătat mai sus n'am fi constatat că Apostol Uşierul Mavrodi a intrat în ţară abia în 1650, adică 21 de ani după ultima domnie a lui Miron Barnowsky. Celălalt Apostol Uşier, nu era ginerele popii din Corlomăneşti, ci al lui Nicoară Armaşul, şi-l aflăm cu rang în Arhandologie, din 1620 până după 1650, pârcălab, uşier, sluger, pitar, spătar, o întreagă scară a boierii urcate de el în timp de 30 de ani. De altfel şi rosturile sale gospodăreşti erau în altă parte a Moldovei, prin Iaşi, Roman şi Cărligătura, în Glodenii şi Scheii Găneştilor. Apostol era un nume de botez (trecut abia la fiii lui Apostol Mavrodi ca nume de familie), care se întâlnia în deosebi în veacul al XVII-lea foarte des, dar şi înainte, aşa de pildă: Apostol vameş 1554, Apostol ceaşnic 1605, Apostol vornic (Rusu?) 1658, Apostol sluger şi jitnicer 1650 (fiul lui Apostol uşierul şi a fetei armaşului Nicoară) şi însfârşit Pavăl Apostol, polcovnic (1659), al cărui fiu Daniil Apostol (numele devenise partimonial) a fost un vestit Hatman al Ucrainii, a cărui spiţă se urmăreşte încă în trei generaţii: Pavăl şi Petre, fiii Hatmanului Daniil Apostol, Dumitru fiul lui Pavăl şi Mihai fiul lui Dumitru.

Altă spiță a neamului Mavrodin din 1832

A doua chestiune, deosebit de interesantă, este evoluţiunea pe care o urma pe atunci un nume patrimonial până se fixa definitiv. Copiii luau deseori numele părintelui lor, pe care-l adăugau la propriul lor nume, ca şi astăzi încă. Gavril Costaki era fiul lui Costachi Bujoreanu, fiii săi se numeau Gavrilesti şi fiii Gavrileştilor ba Bujoreni, ba Gavrileşti, ba Costăcheşti, până abia prin 1750 când s'a statornicit numele de Kostaki.

Pilde de aceste sunt cât lumea, pe care nu le voi mai înşira. Astfel s'a întâmplat şi cu Apostol Uşierul, fiul lui Mavordi din Constantinopol. Fiii săi Mitre şi Gheorghiţă n'au mai purtat numele de Mavrodi, ci pe acel de Apostol. Mitre n'a avut copii, dar Gheorghiţă a avut doi feciori, din care unul, Neculai Apostol. a urmat să-şi zică Apostol, el şi toţi descendenţii lui, iar altul şi-a zis „Negrea", care nu este decât o traducere românească a numelui grecesc „Mavrodi". Din acest Negrea Apostol Mavrodi s'a tras apoi neamul boierilor „moldoveni" al Negreştilor, care a dat în veacul al XIX-lea pe marele patriot român Costachi Negri.

Dar mai mult, pe când coborîtorii Uşierului Apostol Mavrodi se leapădă toţi de numele lor patrimonial, devenind Apostoli sau Negreşti (afară poate de fiii lui Teoader Apostol, un al treilea frate de-al lui Mitre şi Gheorghiţă, care şi-au reluat numele de Mavrodi, după cum mai jos vom vedea), în schimb coborîtorii Vel Vistierului Dumitraşcu Mavrodi, fratele lui Apostol Uşierul, au rămas din tată în fiu până azi cu numele lor neschimbat, decât doar românizat din Mavrodi în Mavrodin. In chestiuni genealogice apucăturile aceste încurcă foarte mult lucrurile şi îngreunează cercetările, de nu le poţi decât cu greu descurca, decât fie prin urmărirea proprietăţilor moştenite, fie prin vre-un act sau proces desluşitor în care se arată uneori din întâmplare al cui fiu, nepot sau strănepot este cutare sau cutare boier.

Haosul care stăpânea spiritele pe atunci cu privire la numele boierilor se vădeşte în cronici mai desluşit decât în actele particulare. care erau mai precise cu privire la numele persoanelor pentru care aveau tot interesul să fie bine identificate. Astfel de pildă nu există nici un act în care fiii lui Apostol Mavrodi să fie altfel numiţi decât Mitre Apostol, vel vornic, şi Gheorghiţă Apostol, vel vistiernic, pe când cronicele lui Costin şi Neculce îl aflăm pe vistiernicul Gheorghiţă numit când *Gheorghiţă Apos-*

tol când *Gheorghiță sau Gheorghe Mitre*, confundând astfel numele lui cu numele de *botez al fratelui său*, căci, în cazul de față cel puțin, Mitre nu a constituit nicicând un nume patrimonial, pentru a-i putea spune lui Gheorghe Apostol Mavrodi, Gheorghe Mitre. Era o confuzie a boierilor Costin și Neculce, care încurcau numele fraților între ei, din simplu motiv că numele patrimonial nu era încă definitiv stabilit, deși amândoi cunoșteau personal și bine pe fiii Ușierului Apostol Mavrodi. Din cauza acestei confuzii, defunctul Gh. Ghibănescu a făcut o întreagă expunere genealogică a unui neam *Mitre* care n'a existat niciodată.

Să ne întoarcem la Apostol Mavrodi ușierul, cel care mai târziu, când vor vorbi strănepoții lui „moldoveni" de el, vor zice întotdeauna „Apostol, fiul lui Mavrodi grecul". Recapitulând, vom spune deci că tot ce știm despre el, este că, mai întâi, el era, în Contsantinopolul lui, un om bogat care împrumuta bani cu dobânzi și care făcea pe debitorii lui să-și zălogească moșiile în schimbul sumelor primite, că astfel dând 104 taleri bătuți lui Enachi Asani Cilibiul din Moldova, care muri fără a-i plăti datoria, el se despăgubi de la fratele acestuia, Curt Asanachi, și de la rudele lui Iorga, Enachi și Constantin, luând în schimbul acestei datorii moșiile Lăturșanii, Ciocărlanii și Cucorășii din Tecuci și Șerpenii din Covurlui, pentru care mai dete de la dânsul 200 taleri (și 200 Nichita), moșiile prețuind împreună mult mai mult decât banii ce-i avea de luat.

Proprietar acum în Moldova, în 1650, el părăsi Țarigradul venind să se stabilească în țară, unde se însură cu fata popii din Corlomănești, căpătând de la Vasile Lupu, sau de la fiul său Ștefăniță, și rangul de ușier în Arhondologia Moldovei. Fete se pare că nu a avut. Cunoaștem numai pe cei doi feciori ai săi, Mitre și Gheorghiță, despre cari vom vorbi mai jos, pe rând.

2

MITRE APOSTOL, VEL VORNIC

Era fiul mai mire al lui Apostol Mavrodi ușierul și al fetei popii din Corlomănești. Moșia aceasta Corlomăneștii a mamei sale a rămas în moștenirea lui, și de la dânsul, prin fiica-sa Casandra, va trece apoi la nepoții și strănepoții lui până după 1820.

Mitre Apostol a urcat scările cinurilor boiereşti cu o repeziciune uimitoare. Il aflăm înainte de 1682 căpitan de margină, de oarece la acea dată un document ni-l înfăţişează ca „fost mare căpitan". Doi ani mai târziu, la 1684, e stolnic. In 1688 el iscăleşte într'un act „Mitre Apostol", fără a-şi arăta rangul de boierie. La 1693 e mare vornic de Ţara de Sus, una din cele mai mari obierii şi la acea dată e „musafir" la curtea din Iaşi la nunta lui Constantin Vodă Duca. Sub voevodul acesta care cu 10—15 ani în urmă îl făcuse căpitan de margină, Mitre Apostol îşi păstrează vornicia cea mare, pe care şi-a pierde sub Antioch Cantemir, când îl găsim în 1697 ca fost vel vornic „gornizemli". Apoi e din nou mare vornic în 1698, 1699, 1700 şi 1701 şi numai fost mare vornic dela 1703-09, anul morţii sale. E de remarcat deci că, deşi românizat, fiul lui Apostol Mavrodi grecul e boierit şi-şi păstrează funcţiile numai sub voevozii greci Dumitraşcu Cantacuzino şi Const. tin Duca, pe când sub Constantin Cantemir, Antioh Cantemir şi Mihai Racoviţă el este regulat înlăturat şi înlociut cu boieri băştinaşi (Lupu Bogdan, Niculai Costin, etc....). Când Niculaie Mavrocordat îşi capătă întâia dată domnia în 1709, înconjurându-se şi el de boieri în majoritate greci, îl orânduieşte, încă în Constantinopol fiind, mare vornic de *Ţara de Jos*, dar grămaticul Enachi sosind la Iaşi cu vestea aceasta „nu l'a mai aflat viu"

Că acest Mitre Apostol a fost frate cu Gheorghiţă Apostol, feciori amândoi de-ai lui Apostol Uşierul, fiul lui Mavrodi grecul, ne este invederat de o sumedenie de documente, printre cari 1) genealogia lui Beldiman din 1775, despre care va fi vorba mai jos, 2) arborele genealogic al familiilor Mavrodin şi Negri din 1832, pe care arăşi vom înfăţişa-o mai la vale, 3) Cartea lui Dumitru Cantemir despre viaţa tatălui său, şi 4) chiar de documente contimporane, ca de pildă actul din 1699 aflător la Academia Română (Mss. X. 54) în care printre martori iscăleşte Gheorghiţă sărdar „brat Mitru" (frate cu Mitre).

El însuşi nu iscălea niciodată altfel decât *Mitre Apostol*, după cum se vede din toate documentele de la Academia Română, din fişele Tanoviceanu, din Uricarul lui Codrescu (III, 274), din N. Iorga (Studii şi Documente VI. 37) din Antonovici (Documente bârlădene III. 182), etc. In acest din urmă izvor găsim iscălitura lui întreagă „Mitre Apostol vel vornic vişnii zemli" pusă alătur de ceilalţi boieri din Divan pe un act din 11 Iulie 1695 pentru satul Rădăneştii din Tutova, ce a fost

dat de Dabija Vodă mânăstirei Bârnova, „iar după moartea voevodului, cu învoirea Dafinei Doamnei, vândut de egumen, care a cumpărat în schimb dughene la Iași".

Așa dar e de bănuit că Mitre și Gheorghiță Apostol fiind frați, fiii lui Apostol Mavrodi ușierul, ei și-au însușit numele de botez al tatălui lor „Apostol" drept nume patrimonial și că, prin urmare, cum nici se poate altfel, numele de Gheorghe și de Mitre erau numele lor de botez. Mitre trebuie să fi însemnat Dumitru. Și de aceia nu se poate înțelege dece când în toate actele fiul mai mare al lui Apostol Mavrodi este numit Mitre (Dumitru) Apostol, dece cronicarii timpului dădeau acest nume de *Mitre* și fratelui său Gheorghiță, ba chiar Ion Neculcea numește și pe unchiul acestora, pe fratele tatălui lor, vestitul mare vistier *Dumitrachi Mavrodi*, dar *constant* îl numește *Dumitrașcu Mitrea*. Confuzia aceasta a unui nume de botez ce aparținea unuia din membrii familiei cu un nume patrimonial pe care aveau contemporanii tendința să-l întindă la toți membrii familiei Mavrodi, este inexplicabilă și va trebui să renunțăm la tălmăcirea ei.

Mitre Apostol ținea în căsătorie pe fata unui boier mare, pe Anița, fiica Paharnicului Dumitrașcu Nacul, viitor vistiernic, văduva lui Enachi Țifescu (Dabija).

Vom arăta aici, căci nu e locul a face istoricul familiei Nacu, vom arăta numai că Dumitrașcu, fiul Nacului Ușierul, avea frați pe Toader, pe Ionașcu și pe Maricuța Volcinski. Insurat cu Paraschiva Brăiescu, Dumitrașcu Nacu a avut patru copii cunoscuți nouă, pe Savin Nacu medelnicer, pe Maria Milescu, pe Anița Apostol și încă o fată măritată cu Toader Stroici, postelnic.

Rosturile acestor Naculești erau prin Dorohoi, la Pomârla, din care o parte a moșiei a fost dată zestre Aniței. Un act din 1720 ne arată greutățile în care trăiau uneori jupânesele acestea de boieri mari după ce văduveau. La moartea bărbaților lor averile se împărțeau între copii și multe din aceste văduve rămâneau să-și ducă apoi traiul în lipsuri și sărăcie.

„Adecă eu Anița Vorniceasa a lui Mitre ce a fost vornic mare, fata paharnicului Dumitrașcu, scriu și mărturisesc cu acest zapis al meu pentru jumătate de sat de Pomârla, ce mi-a fost dat zestre de la părinți *și neavând cuconi* eu am fost dat danie această moșie nepotului meu lui *Ion Neniul spătarul*. Mai pe urmă, ajungându-mă greul și nevoia și tâmplându-se de a fost

şi foamete mare în toată ţara, căzând la grea datorie la Turci și neavând ce face, am căzut cu multă rugăminte la dumnealui *Dumitru Macri* vel ban, fiindu-mi dumnealui şi văr primar şi am vândut această moşie a mea cu tot venitul, acea jumătate de sat de Pomârla, drept 200 lei, bani gata... și la greul meu şi la nevoia mea, alții nu s'au aflat să o cumpere... și pentru mai mare credinţă, mi-am pus şi numele mai jos pe acest adevărat al meu zapis ce am dat dumnealui... Veleat 7228 (1720) Iunie 14. Aniţa vorniceasa a răposatului Mitre vel vornic.

Fireste că vărul Dumitrachi Macri, înainte de a-i număra cei 200 de lei „bani gata", îi cere să dovedească în fața Divanului: 1) că are moşia zestre dela părinţi; 2) că el fiind văr primar cu ea, are *protimisis* la cumpărarea moșiei și 3) că, deși dăduse moşia ei danie nepotului Ion Neniul, din cauza foametei dania a fost stricată (actul de donaţie fiind o liberalitate, se poate anula).

Anița Mitre Apostol, după cum singură mărturiseşte în zapisul ei din 1720, n'a avut copii, după cum n'avusese nici cu Enachi Ţifescu, a cărui de a doua soţie fusese). Insă din alte acte se constată că soțul ei Vornicul Mitre a avut o fată *Casandra*, care a moştenit de la tatăl ei moşia bunicăi, Corlomăneștii. Fata aceasta nu poate să fi fost un copil înfiat, fiindcă în cazul acesta, Aniţa neavând copii, ar fi înfiat-o și ea alături de soţul ei, căci n'ar fi avut nici un sens că fiind amândoi sterpi, Mitre Apostol să înfieze un copil străin, iar soţia lui să nu-l înfieze. Iar că Aniţa n'a înfiat-o, se vede lămurit din faptul că zice că: „neavând cuconi", ea a dăruit averea ei unui nepot, Spătarului Ion Neniul, ceiace n'ar fi putut face dacă Casandra ar fi fost fata ei, chiar numai după pravilă. In schimb. această Casandră moşteneşte dela tatăl ei Mitre Vornicul, moşia Cărlomăneştii pe care o avea el însuși moștenită de la mumă-sa, fiica popei din acel sat.

Concluzia logică ce se poate trage din toate acestea, este că Mitre Apostol vornicul a fost însurat de două ori, având din întâia căsătorie o singură fată, Casandra, şi nici un copil din a doua căsătorie.

Casandra Mitre, c'o fi fost sau nu măritată, n'a avut nici ea copii, moşia părintească Corlomăneştii lăsând-o moştenire vărului ei primar Negrea Apostol jitnicerul, fiul lui Gheorghiţă Apostol, care trece apoi la fiii lui Negrea, Ion şi Costin Negre şi de la aceștia la copiii lor Constantin şi Mihalache (fii lui Ion)

şi Petrachi (fiul lui Costin). Pe aceşti trei din urmă îi află în anul 1817 împărţindu-şi între ei strămoşeştii Corlomăneşti „clironomie de la mătuşa Casandra, fata *vornicului* Mitre".

3

GHEORGHIŢĂ APOSTOL, VEL PAHARNIC

E al doilea fecior al lui Apostol Mavrodi uşierul şi, după cât se pare, mai tânăr mult decât frate-său Mitre; despre el ştiu cronicele şi documentele să ne povestească fapte multe şi interesante. A fost un om neastâmpărat, am zice azi „dinamic", mereu în mişcare, frământat, luptând să facă şi să desfacă domnii, cunoscând beciurile închisorilor, ieşit din ele mai mândru decât înainte, ridicându-se, căzând din nou şi din nou înălţându-se, până la întâmplarea din urmă care i-a răpit încă odată libertatea, de l'a prăbuşit în mormânt.

Trebuie să fi avut cam vreo 20 de ani când îl întâlnim întâia dată în letopiseţi, în 1674, fără a avea încă vre-un rang de boierie, dar de pe atunci gata la orice, numai să se afle în treabă.

Era pe vremea lui Ştefan Vodă Petriceicu, socrul lui Ilie Sturza, acel boier moldovean care făcuse nemaipomenitul gest de a refuza scaunul ţării, pe care i-l ofereau boerii adunaţi într'o poiană ca să-şi aleagă domn. Ci-că fiind oastea turcească la Hotin, după cucerirea Cameniţei, a chemat vizirul pe o seamă de boieri mari la el, zicându-le că a mazilit pe Duca Vodă din scaun şi să-şi aleagă ţara domn după placul inimii sale. Şi adunându-se boierii afară, în pădure, l'au ales pe Ilie Sturza, carele n'a vrut să primească. Şi fiindcă-l trăgea ceauşul împărătesc să-l ducă la vizir, atunci a răcnit el acolo şi a jurat „că de va fi domn, să se ştie bine că pe toţi boierii îi va pune sub sabie"... „şi boerii auzind aşa, au şi contenit, că-l ştiau om aprig şi îndată au arătat pe Ştefan Petriceicu, marele medelnicer (socrul lui Sturza), fecior de boier de ţară, moldovean drept şi l'au îmbrăcat cu caftan, dându-i steag de domnia Ţării Moldovei.

Acest Ştefan Perticeicu, care după pitoreasca expresie a cronicei „a domnit mai mult de-a călare", a fost un vrednic dar nenorocos voevod.

După cucerirea Cameniţei, unde-şi aşezaseră atunci Turcii întâia dată garnizoană, Paşa cu restul armatei sale coborî în jos

în Basarabia, întărindu-se la Hotin şi făcând şanţuri împrejurul cetăţii pentru a se apăra de oastea craiului Poloniei Wişnoviesky, care-l urmărea. El chemă pe voevozii Moldovei şi Munteniei pentru a se sfătui cu ei cum trebue dată lupta. Ştefan Vodă Petriceicu spuse atunci pe ascuns lui Grigore Vodă Ghika al Munteniei: „Hai să ne închinăm la Leşi şi să stăm cu toţii să batem pe Turci, ca să n'apuce ei a se aşeza în cetatea Hotinului precum s'au aşezat în Cameniţa, *că dacă vor pune paşă la Hotin, de aci încolo la Moldova n'are dece mai domni Domn*. Grigore Vodă se învoi şi el la treaba aceasta, sfătuindu-se amândoi să răspundă paşalei, că ei cred mai nimerit să iasă Turcii din şanţuri şi din cetate şi să se coboare mai la vale, pentru a da bătălia în câmp, fiindcă Turcii nu sunt obişnuiţi a se lupta din şanţuri. Paşa, când a auzit vorbele acestea, că să iasă din cetatea Hotinului, a scos cuţitul să-i taie pe amândoi, iar ei deteră năvală pe uşă afară şi merseră drept la Sobieski şi la Sinovski, hatmanii poloni, să li se închine lor.

Când începu bătălia „Leşii, încet păşind, au venit aproape de şanţurile Turcilor, şi, stând vitejeşte, s'au şi închinat Ştefan Vodă şi Grigore Vodă, împreună cu oştirile lor, la Leşi şi s'au amestecat cu ei şi au şi început cu toţii asupra Turcilor a-i tăiare".

Năvala a fost mare şi Turcii îşi pierduseră capul: „Unii au apucat pe podul ce era peste Nistru, alţii prin Nistru dau de se înnecau, alţii pe sub cetate de stâncă se sdrobeau şi podul încă s'a rupt de năvala Turcilor la mijlocul apei, de s'au înnecat o mulţime, numai câţi au apucat cu paşa înainte de au trecut, atâţia au hălăduit".

După această izbândă polono-românească, Moldovenii şi Muntenii s'au despărţit de Leşi, apucând Ştefan Vodă să treacă Prutul spre a merge la satul lui la Tătărăşani, iar de acolo să se împreuneze, cu forţe proaspete, cu Polonii la Iubăneşti, iar Grigore Vodă a luat-o în jos spre Dunăre „că n'avea într'alt chip cum face, că-i era „doamna şi cuconii la Ţarigrad în mâna Turcilor". Intâlnindu-se la Oblucița cu vizirul, deşteptul Voevod al Munteniei îl legă la ochi, cum s'ar zice, spunându-i că dacă Paşa l'ar fi ascultat pe el şi ar fi dat bătălia la loc deschis, ci nu în şanţuri, izbânda ar fi fost a Turcilor. Vizirul îl crezu, trimise la Cameniţa unde se refugiase Paşa, cu porunca să fie omorît, iar lui Grigore Ghika „de bucurie mare ce avea că a venit de s'a

închinat de la Iaşi la dânsul, i-a dat iar Domnia în ţara Muntenească".

In timpul acesta Petriceicu Vodă „căuta să-şi înmulţească oastea şi să strângă zaharea, ca să fie de treabă oştii leşeşti". Dar boierii lui, mai cuminţi, dacă nu mai de treabă, se sfătuiră între ei, că deoarece Ghica-Vodă se închinase Vizirului, mai prudent ar fi să facă şi el la fel. Neîndrăznind să-şi spună gândul pe faţă Domnului, ei se rugară de dânsul să-i sloboadă numai pe o vreme, că au auzit că au de gând Tătarii să năvălească în ţară „şi să-i lese Vodă pe acasă să-şi ieie femeile şi copiii să-i deie în lături".

„Ce Petriceicu Vodă, neştiind că şi slujitorii sunt cu dânşii la un cuvânt, cu sumeţie le grăia şi nu vrea să-i sloboază, zicând că şi oaste leşească vine multă. Iar Miron Costin logofătul au răspuns : Ori să fie voia Măriei Tale, ori să nu fie, noi nu ne vom lăsa casele să le ieie Tătarii. Şi s'au închinat şi i-au zis: Să fii Măria Ta sănătos şi au ieşit afară. Şi aşa toţi boierii şi căpitanii au purces cela după cela, pe rând a se închinare şi au ieşit afară. Şi cum au ieşit, a început a încălecare pre cai şi au purces cu toţii în gios. Iar Petriceicu Vodă au rămas singur, numai cu Hăbăşescu Hatmanul şi a început a plângere şi a blăstămare pre Miron şi pre alţii".

Boierii s'au sfătuit atunci de-au scrie „cărţi" celor din ţara de jos, lui Gavril Kostaki şi lui Alexandru Buhuş, cum că ei cu toată oastea s'au despărţit de Vodă şi vin în jos la dânşii, ca să se facă ştire Vizirului că vor un alt Domn şi să le fie îngăduit să şi-l aleagă ei.

„Şi au dat cărţile la *Gheorghiţă Mitre*, să le ducă la boierii care sunt pomeniţi mai sus. Deci, când au mers Gheorghiţă au găsit pe toţi boierii în Galaţi şi pe Dumitraşcu Cantacuzino pus Domn de la Impărăţie. Şi cum au văzut pe *Gheorghiţă Mitre* că au venit cu cărţile, l-au şi chemat de i-au spus de toate şi s'au bucurat şi *l'au boierit, l'au pus postelnic al doilea*... şi toată ţara s'au lăsat de Petriceicu Vodă şi au venit şi şi-au adus capetele sub mila Impărăţiei".

Drept dovadă de ce suflet...

Intrat în horă, Gheorghiţă trebui acum să joace ! Ştefan Petriceicu, singurel, numai cu Hăbăşescu Hatmanul, se uni cu Polonii, iar Cantacuzino cu toţi ceilalţi boeri se lipi de Turci. Ar-

matele porniră, una de la Nord şi cealaltă de la Sud, de se întâlniră la mijloc, în ţinutul Huşilor, la Movila Răbăiei.

Turcii erau mulţi, că mai aveau acum „şi 20.000 de Tătari şi oaste moldovenească, şi o seamă de boeri moldoveni, anume Alexandru Buhuş hatmanul, Constantin Cantemir serdarul, carele au fost pre urmă şi Domn, Ştefan Cerkez comisul, *Mitre şi cu frate-său Gheorghiţă* şi alţii mulţi... şi dupăce s'au întâlnit acolo la Răbăia, au dat război prea tare şi s'au bătut toată ziua. Iară când au fost noapte au făcut Leşii mulţime de focuri... de a chemat Paşa pe Buhuş şi pe Cantemir şi i-a trimis să vadă ce este şi când au mers au găsit numai locul şi focurile, iar Leşii nicăeri", fiindcă la adăpostul luminilor o tuliseră cei 7—800 de Poloni câţi erau de tot, înapoi în ţara lor".

Din povestirile aceste ale luiIon Neculce, vedem că marele nostru cronicar îl numeşte pe *Gheorghiţă Apostol* de două ori *Gheorghiţă Mitre*, iar a treia oară îl identifică foarte bine, numindu-l *Gheorghiţă, fratele lui Mitre.*

Vedem de asemeni că în 1674, când se întâmplau toate aceste, Gheorghiţă, tânăr de tot, n'avea încă rang în boieria ţării, căpătând abia atunci de la Dumitraşcu Cantacuzino, pentru bucuria ce i-a pricinuit-o cu aducerea cărţilor, cinul de postelnic al doilea.

Sub a doua domnie a aceluiaş Cantacuzino (1684—1685) trebue să fi căpătat el rangul de aga, de oarece într'un act de judecată din 30 Ianuarie 1687 îl aflăm „fost aga". Timp de zece ani, deci, de la 1674—1684, domnind în Moldova Antonie Ruset, Gheorghe Duca şi din nou Ştefan Petriceicu, postelnicul Gheorghiţă Apostol nu se mai urcă în boierie, până nu vine în scaun ocrotitorul său Dumitraşcu Vodă, care-l face aga. Dar cum pleacă acesta din ţară şi vine în locul lui Domn Constantin Cantemir (1685—1693), Apostol e scos din slujbă, rămânând numai un *biv*, un fost agă.

Totuşi Cantemir nu-l înlătură cu totul. Fusese cu el la bătălia de la Răbăia şi-l cunoştea ca un ostaş viteaz. In 1688 îl face jitnicer şi-l găsim într'un act din 3 Iunie 1690 iscălit aşa cum îl chiamă, „Jitnicerul Gheorghe Apostol", nu Gheorghe Mitre. La 21 Noembrie acelaş an e „fost jitnicer", ca şi încă doi ani mai târziu, la 1 Ianuar 1693.

Motivul pentru care rămâne în ultimii ani ai domniei lui Cantemir fără boerie, e deosebit de interesant şi face să mai po-

vestim iar întâmplările de atunci, pentru a cunoaște mai bine firea neastâmpărată a fostului „curier” din 1674, cel gata atunci să răstoarne din scaun pe Ștefan Petriceicu, cum va fi gata acum să-l răstoarne pe Constantin Cantemir.

Constantin Vodă Cantemir era un vechi boierinaș de țară, cu rosturile sale în Fălciul de Sus, învecinat cu Buceagul Tătarilor, din neamul cărora este astăzi dovedit că, fără tăgadă, să trăgea. De altfel numele lui o dovedește îndeajuns. (Cantemir = Han Timur). Soldat viteaz, care-și făcuse cariera militară în oastea leșească, la cot cu Sobieski, om simplu și dintr'o bucată cum era, când ajunse domn prin mijlocirea lui Șerban Vodă Cantacuzino din Muntenia, el se înconjură la curte numai de oameni de-ai lui, ostași, boerinași, toți oameni simpli, viteji și de treabă. Pe boerii cei mari îi cam ținu mai la o parte, boierind „prostimea”, fiindcă, zicea el, „Domnul face neamurile, Domnul le desface”. Și așa, își puse împotrivă pe toți „veliții” rămași pe din afară, care hotărîră să-l alunge din țară.

In afară de acest motiv de dușmănie a boierilor, mai erau încă alte două:

Intâi că Constantin Vodă, care nu știa carte de loc, decât numai să se iscălească, în loc să ia sfaturi de la boierii de teapa lui Miron Costin, bărbat cu o minte foarte ageră și cărturar mare, se sfătuia pentru toate trebile țării numai cu doi boieri ce-i căzuseră lui cu tronc la inimă. Unul era ginerele său Lupu Bogdan, care ținea în căsătorie pe fiică-sa Ruxandra, cea mai mare din fete, pe care o avusese cu soția lui deadoua Ruxandra Gane. Al doilea era Iordachi Ruset (Rosetti), grec, care avea în mâinile sale și vistieria țării, pricină de constantă nemulțumire a boierilor invidioși. Acești doi boierî, Bogdan și Ruset, erau deci ținta de ură a veliților scoși din pâine.

Al doilea, e faptul că Constantin Cantemir fusese ajutat de către Șerban Vodă Cantacuzino să se urce în scaunul Moldovei cu condiția să-l ajute, să-i fie bun tovarăș în politica externă pe care o ducea Șerban Vodă de apropiere de Nemți și de Poloni, de creștini cu alte cuvinte, împotriva Musulmanilor. Politica aceasta o ducea acum și Constantin Vodă Brâncoveanu, nepotul lui Șerban Vodă, pe când Cantemir, om foarte prudent, cu toată promisiunea dată, nu o putea duce. Faptul că de câteori s'a înfățișat prilejul de a ajuta pe creștini împotriva Turcilor, Cantemir n'a făcut-o, l'a îndușmănit cu Șerban Cantacuzino întâi

şi apoi cu nepotul său Brâncoveanu. Acesta din urmă uneltea deci în vederea alungării din scaun al lui Cantemir, lucrând pe două fronturi: pe lângă Turci, arătându-l la Constantinopol ca pe un duşman al Porţii, adică tocmai ceeace nu era şi pe lângă boierii Moldoveni ca pe un jăfuitor al banului public, pe care şi-l însuşia prin mijlocirea grecului Iordachi Rosetti, ceiace nu numai că nu era adevărat, dar boierii ei înşuşi ştiau foarte bine că este numai o plăsmuire.

Totuşi boierii aceştia se deteră din partea Brâncoveanului, fiindcă, pe deoparte, voiau să scape de un domn care le nesocotea evghenitatea, boierind neamurile de jos, iar pe de altă parte fiindcă, în calitatea lor de pravoslavnici creştini, găseau că domnul Munteniei are dreptate să ceară să lupte cu toţii pentru eliberarea lor de sub jugul Semilunei.

Şi astfel se făcu în Ţara Moldovei un puternic curent împotriva bătrânului Voevod Constantin, o conjuraţie, în fruntea căreia stăteau boierii Costin, Kostaki, Paladi, Racoviţa, Apostol, Nenciu, etc., etc.

Timp de patru ani, de la 1688 la 1692, Vodă se făcu că nu ştie şi nu vede nimic, fiind totuşi cu ochii în patru la tot ce se întâmpla, încercând să împace lucrurile şi să dejoace uneltirile.

Către sfârşitul anului 1692, lucrurile înteţindu-se, Vodă „încercând să-şi întărească Domnia, nu prin vărsare de sânge, ci prin îndurare, se îngrijeşte să strămute cu bine răutatea şi învechita duşmănie a boierilor. Logodeşte deci pe fiica sa Elisabeta (făcută cu a treia nevastă Ana Bantaş) cu Pătraşcu, fiul lui Miron Costin, pregătindu-se a sărba nunta pe la Crăciun”.

Vorbele acestea sunt ale lui Dumitru Cantemir, fiul lui Constantin Vodă, traduse din latineşte din vestita lui carte: „Vita Constantini Cantemyrii”. Pentru povestirea faptelor ce urmează, izvorul acesta va fi evident de mâna întâi, dar controlat cu multă prudenţă, fiindcă e scris de fiul celui care totuşi „a vărsat sânge” şi care dorea deci să justifice acţiunea tatălui său. Pentru controlarea adevărului nu ne stă la îndemână decât cronica lui Ion Neculce, puţinele cuvinte din letopiseţul atribuit, dar probabil pe nedrept lui Niculae Costin şi, în ultimă instanţă, judecata imparţială.

Până să se facă de Crăciun, la Iaşi, nunta Domniţei Elisabeta cu Pătraşcu Costin, se făcu, într'o zi de toamnă târzie a anului 1692, altă nuntă la ţară în Tutova, la moşia Băcani a Marelui

Logofăt Toader Paladi — *vestita nuntă de la Băcani*, la care au fost, aproape sigur, două cununii laolaltă, ale celor doi copii ai lui Toader Paladi, Ion şi Aniţa. Ion Paladi, fiul lui Toader, se însură cu Nastasica Racoviţă, fiica Vel Vornicului Ion Racoviţă şi a Anastasiei Toma Cantacuzino, iar soră-sa Aniţa se mărită cu Velcico Costin, fratele lui Miron Costin, care era de altfel mult mai în vârstă decât ea, om tomnatic şi văduv.

Ion Neculce, în letopiseţi, vorbind de nunta de la Băcani, nu aminteşte decât de cununia lui Ion Paladi cu Nastasia Racoviţă, iar Dumitru Cantemir, în Viaţa lui Constantin Vodă, nu aminteşte decât de cea a Aniţei Paladi cu Velcico Costin, de unde tragem concluzia, ca şi din alte fapte de altfel, că amândouă nunţi s'au făcut în aceeaşi zi.

Să amintim că Toader Paladi, tatăl lui Ion şi al Aniţei, era văr cu Lupu Bogdan, ginerele lui Vodă, ceiace face că Velcico Costin să se încuscreze prin această căsătorie cu neamul Cantemireştilor.

Şi să mai amintim altceva: că Gavril Kostaki bătrânul, boier cu foarte mare influenţă pe lângă toată protipendada ţării, fusese prietenul şi omul de încredere a lui Constantin Vodă Cantemir, dar că după moartea lui, întâmplată în 1689, feciorii săi îşi întoarseră faţa de la Domn, dându-se de partea potrivnicilor săi.

Odată aceste fapte stabilite, să intrăm cu mosafirii în conacul de la Băcani, de ziua îndoitei nunţi a copiilor lui Toader Paladi.

Era acolo foarte multă lume: Toader Paladi, tatăl socru (nevasta lui era moartă), fiul său Ion şi mireasa Nastasica Racoviţă, fiica-sa Aniţa cu mirele Velcico Costin, Palădeştii, Racoviţeştii şi Costineştii aproape în păr, toţi feciorii lui Gavril Kostaki, fiecare cu jupânesele lor, Pavăl Bujoreanu cu mulţi alţi Bujoreni, verii Kostăcheştilor, Ilie Enachi Ţifescu, din neam Dabijesc zis şi Frige-Vacă, ce ţinea în căsătorie pe Tofana Racoviţă, sora miresei Nastasica (amândouă surorile viitorului Voevod Mihai Racoviţă), fraţii Mitre şi Gheorghiţă Apostol, Antioh Jora, Constantin Razu, care ţinea pe fata lui Gavril Kostaki şi alţi mulţi, numai boieri mari cu ascunse gânduri.

La „Isaia dănţueşte", când li s'au pus mirilor cununele în cap, după creştinescul obicei al bisericii noastre, au început atunci oaspeţii a râde şi a bate din palme, zicând către Velcico Costin şi Aniţa Paladi, să nu mai lepede de acum cununiile din cap, fiind toţi gata la porunca lor! Pe urmă, la ospăţul care a urmat

după cununie, între pahare multe, s'au apucat toți cei de față să jure credință viitorului Voevod Velcico și soției sale, sfătuindu-se împreună să meargă unii din ei la București să ceară ajutorul lui Brâncoveanu, pentru a alunga din scaun pe Constantin Cantemir și la nevoe să-l și omoare.

Din toți musafirii aceia, singur Ilie Țifescu nu știa nimic din cele ce se pusese la cale. Boierii l'au îmbătat, i-au arătat care le sunt păsurile și hotărîrea și l'au făcut și pe el să jure că va intra în complot. Țifescu jură, apoi se culcă și a doua zi, desmeticindu-se din văpaia vinului, încălecă pe un harmăsar și o întinse drept la curtea domnească din Iași să povestească lui Vodă toate câte le văzuse, auzise și făcuse.

Cantemir, care era un om chibzuit, nu zice nimic. Fiul său Dumitru spune că „potrivit obceiului său, a făcut loc răbdării". Dar la vreo trei săptămâni după aceea, găsindu-și vreo treabă „de bună vecinătate" cu Brâncoveanu, îi trimise sol la București pe ginere-său Lupu Bogdan hatmanul, poruncindu-i să ia cu el în solie și pe Gheorghiță Apostol. Dumitru Cantemir scrie: „pe *Gheorghe, fratele lui Mitre, poreclit.... Georgium, fratrem Mitrae, cognomente*, și tocmai porecla a rămas în alb în textul manuscrisului, așa încât nu putem ști dacă Cantemir a vrut să spuie „poreclit Apostol, sau poreclit Mavrodi".

Dăm iar cuvântul lui Cantemir: „Și iată dece a făcut aceasta (de-al trimite pe Gheorghiță cu Lupu Bogdan la București): știind că boierii conspiratori căutau prilej să scrie ceva lui Brâncoveanu și nu o puteau face ușor, fără primejdie de a se prinde scrisorile, văzând pe unul dintre tovarășii lor că pleacă împreună cu solul domnului în Țara Românească, nu se poate să nu-i încredințeze niscaiva scrisori sau cuvinte, pe care le va cerceta el la întorsul din București, ceiace s'a și întâmplat".

Vodă puse deci pe oameni siguri de a-i lui, din solie și din cei ce avea și în Muntenia, să urmărească pe Gheorghe Apostol la București pas cu pas ca să vadă în ce case intră, cu cine stă de vorbă și cât rămâne la unul sau altul din acei boieri munteni prieteni de-ai Brâncoveanului și dușmani de ai lui Cantemir.

Intors la Iași, Lupu Bogdan, care fusese de altfel și firește foarte bine primit de Brâncoveanu, spuse socrului său tot ce au băgat de seamă spionii cu privire la purtarea lui Gheorghiță Apostol, purtătorul de răvașe și vorbe păcătoase de ale boierilor moldoveni.

Iată-l deci pe Gheorghiţă al nostru, a doua oară în 20 de ani, „curierul" celor ce voiau să răstoarne pe Vodă din scaun.

Nici acum Cantemir nu zise nimic; potrivit obiceiulu său, el făcu loc răbdării. Porunci însă Costinilor să se gătească de nuntă, căci se apropie postul Crăciunului.

Aceştia însă, pentru cheltuiala nunţii — dar Cantemir spune că pentru a strânge arme — cerură voie lui Vodă să meargă întâi pe la moşiile lor.

„Multă vreme a stat Vodă la îndoială, dacă să-i lase la nuntă, când vor veni cu arme ascunse la curte, sau să-i prindă mai înainte, și însfârşit s'a hotărît să-i prindă răzleți și răspândiţi prin satele lor, ca nu cumva la nuntă, între pahare şi între arme, să se întâmple vre-un bucluc". (Cantemir. o.c.p.91).

Astfel, el hotărî să primească cererea boierilor de a pleca fiecare la moşia lui, trimiţând pe Miron Costin la Bărboșii lui din Roman, pe fraţii Kostaki la Iepurenii Tutovei (pe atunci în Fălciu), pe Vasile al lui Gavriliţă, ce era mare vornic al Ţării de Jos, în Putna după treburi, pe Pălădești la Băcani şi aşa mai departe, ţinând însă la Iași pe Velcico Costin sub cuvânt că are nevoie de el la Curte.

Şi așa, într'o zi, dupăce plecase cu toţii, el chemă pe iubitul său ginere Lupu Bogdan, zicându-i cam următoarele (raportate tot de Dumitru Cantemir): Te vei duce la Comisul Ştefan Cerkez (care locuia chiar lângă curtea domnească și care era unul din oamenii cei mai de încredere ai lui Vodă) şi-i vei spune să te poftească la cina de seară împreună cu jitnicerul Gheorghe Apostol (Cantemir îl numeşte aici cu numele lui întreg, Gheorghe Apostol, p. 92, idem în multe alte părți). Când veţi fi amândoi la masă acolo, eu voi trimite după tine și te voi mustra, că dece m'aţi lăsat să cinez singur, iar tu îmi vei cere iertare, iar ce se va întâmpla pe urmă, lasă pe mine".

Inţelegerea aceasta o făcu fiind fiul său Dumitraşcu de faţă. carele se întorsese de puţină vreme din Constantinopol, unde stătuse la învăţătură, dar şi zălog pentru Domnul.

Gheorghiţă Apostol căzu în cursă, acum ca şi atunci când îl trimisese cu câteva săptămâni în urmă la Bucureşti. El primi invitaţia lui Cerkez și se duse liniștit la el la masă, împreună cu Lupu Bogdan. După ce mâncară şi băură bine, se așezară

tustrei, Apostol, Cerkez şi Bogdan, la cărţi, cu fişicurile de galbeni în faţa lor.

Dincolo, la Curtea Domnească, Constantin Vodă mânca dor singur cu fiul său Dumitru şi câţiva boiernaşi de-ai lui, din cei fără importanţă. Şi numai ce se apucă deodată să spuie lui fiu-său: „Fiule, dar dece nu avem noi la cină pe nici unul dintre boieri?". „Fiindcă sunt poftiţi la Comisul Ştefan Cerkez", răspunse cela.

Vodă se prefăcu că se supără „ci spune să se scrie o poruncă astfel: că pe câţi îi vor găsi în casa lui Cerkez sau mâncând sau jucând cărţile, să-i aducă pe dată la Curte şi, din porunca lui, să ia de la fiecare zece galbeni ştraf".

Porunca se trimise prin Cămăraşul cel Mare, care, sosind în casă la Cerkez,

„îi află jucând cărţi şi, închinându-se lor, le dete porunca, după citirea căreia, Lupu zise: Să mergem, fraţilor, că ne-a trădat cineva că jucăm cărţi aici şi am lăsat pe Vodă singur la cină". Şi dând zece galbeni cămăraşului ştraf, porniră toţi la Curte.

Ajunşi acolo, Cantemir chemă pe Lupu Bogdan şi pe Ştefan Cerkez în ospătăria unde lua masa, lăsând pe Gheorghiță Apostol în odaia de alături, dar având grijă să rămâie uşa deschisă ca să se poată auzi ce spune. Apoi începură mustrările:

„Dece, Lupule, ai făcut una ca asta? De te-ai dus la Cerkez la masă, când eu ţi-am poruncit să rămâi aici? Tu ştii prea bine că la nici o cină nu mă desfăţ cu lăutari, nici cu băuturi, nici cu bucate multe, ştii că se împlinesc 12 ani de când sunt văduv şi duc o viaţă ca de pustnic şi n'am ce să mă grăbesc la culcare, mai ales în nopţile aceste lungi de iarnă. Şi astfel cunoști prea bine că nu am nici o plăcere după cină, decât vorba cu tine şi cu acesta (arătând pe fiul său Dumitru), care până la miezul nopţii îmi spune despre istoria antichităţii, sau îmi tălmăceşte Sfânta Scriptură, sau îmi citește prea dulcele cuvinte ale prea fericitului Ion Gură de Aur. De aceia v'am pedepsit cu ştraf de 10 galbeni şi acuma spuneţi, cine a mai fost cu voi la jocul de cărţi (quis alter vobiscum in chartarum gymnasie fuerit, dicatis)".

Illi secum unum tantum habuisse Georgium Apostolum", adecă „aceştia răspunseră că n'au avut decât pe Gheorghe A-

postol, care ţinuse pe sora lui Lupu hatmanul, dar murise cu câţiva ani înainte fără copii".

De unde se vede că Gheorghiţă Apostol fusese cumnatul lui Lupu Bogdan şi că prin urmare, acesta fiind ginerele lui Vodă, era între Apostoli şi Cantemireşti o legătură de încuscrire, care face să se înţeleagă dece bietul Gheorghiţă nu se sfia de loc să facă tot ce i se spune, fără a bănui nici odată cursa.

Vodă porunci să intre delicventul în spătărie „mai stând puţin la cină, apoi ieşi ca să se închine, după obicei, în odaia cea mare, aşteptând acolo obişnuita cafea".

Pe urmă abia începu să vorbească cu Apostol: „Tu stii, Gheorghe, în ce cinste ai fost la mine şi nu numai pe tine, dar şi pe ceilalţi toţi i-am avut ca pe fiii mei cu părintească dragoste. Iar acum, care este pricina răutăţii voastre, de v'aţi înţeles împotriva capului meu şi aţi pus gând rău să mă omorîţi, răilor, pe mine părintele şi Domnul vostru? Dacă-mi vei spune tot adevărul fără înconjur, pe viaţa fiului meu pe care-l vezi aici, îţi voi ierta zilele şi te voi deslega de vină. Şi în afară de aceasta, să-mi mărturiseşti cu ce solie ai fost la Munteni, căci de nu, nu vei scăpa cu viaţa".

„Gheorghe, auzind acestea de la Vodă, lovit de o spaimă straşnică, i se opri suflarea şi-i îngheţă glasul în gură. A rămas încremenit, de nu putea nici să vorbească, nici să se mişte din loc şi însfârşit, izbucnind în plâns, zise:

„Prea îndurate Doamne, mila ta întrece vinovăţia mea. Şi fiindcă-mi arăţi că mă scapi de neiertatul meu păcat din a ta milostivire şi bunătate, iată, nu voi sta pe gânduri să vădesc tot adevărul şi toate gândurile noastre rele să le arăt pe faţă".

Şi pe urmă, dă-i Doamne bine, începu Gheorghiţă Apostol să înşire toate faptele cum anume au fost şi la nunta de la Băcani şi la Bucureşti, şi cine şi cum au hotărît toate ca să intre înarmaţi la nunta de la Crăciun, în odaia ospăţului şi să-i omoare asupra mesei, pe Vodă, pe fiul său Dumitru, pe ginerele Lupu, pe vistierul Iordache Ruset, pe postelnicul Alexandru, pe Panaiot şi pe alţi sfetnici de ai lui Vodă, iar apoi să meargă în Ţara Românească la Domnul de acolo şi mergând la Poartă cu scrisori plăzmuite şi cu martori mincinoşi, să învinuiască pe cei morţi că au vrut să dea ţara Moldovei Craiului Polonii".

Vodă îi porunci atunci să scrie şi să iscălească toate câte le-a spus „şi dându-i-se hârtia, Gheorghe le-a iscălit toate tre-

murând" arătând şi numele capetelor uneltirilor „adecă pe *Miron Costin*", pe frate-său Velcico, pe fiul său Ion (Costin, fiul lui Miron, căci de ceilalţi fii Neculai şi Pătraşcu spune că n'au ştiut lucrul), pe Vasile Kostaki, pe Constantin Razu, cumnatul lui Vasile, pe Antioh Jora, pe Pavăl Bujoreanu „mai adăugând şi pe alţii, fără însemnătate".

Să nu uităm că toate vorbele aceste fiind ale lui Dumitraşcu Cantemir care-şi apără tatăl, nu pot fi luate drept buchi de Evanghelie şi că prin urmare e greu de crezut că Gheorghiţă Apostol a arătat pe Miron Costin ca făcând parte din conjuraţie, deoarece din ambele cronici ale lui Neculai Costin şi Ion Neculce, se vede clar că acesta n'a fost amestecat în uneltirile celorlalţi. Dar tocmai fiindcă el este cel care a fost omorît, trebuia Dumitru Cantemir să înfăţişeze lucrurile astfel încât să îndreptăţească fapta părintelui său.

După ce Vodă primi din mâna lui Gheorghiţă „sănetul" cu iscălitura sa, el porunci să fie dus sub pază într'o odaie îndepărtată, trimiţând să-l cheme de acasă de la el, în toiul nopţii, „pe Vasile a lui Gavriliţă" (Kostaki). Acesta văzând scrisul şi iscălitura lui Apostol, nu putu tăgădui nici el faptul, mai adăogând şi el alte nume de conjuraţi, pe lângă cele mărturisite de Gheorghiţă.

După Vasile, veni rândul lui Velcico Costin. Acesta tăgădui şi spusele lui Vasile Kostaki şi scrisul lui Gheorghiţă Apostol. Se arăta semeţ, după cum era firea Costinilor, şi răspunse lui Cantemir „că nu poate arăta cum că cunoaşte un lucru pe care nu-l cunoaşte, chiar dacă porunceşte Vodă".

Domnul, pierzându-şi răbdarea şi cumpătul, lovi pe Costin cu buzduganul său peste cap, de-l amuţi.

De aici înainte trebuie să dăm crezare lui Ion Neculce, care zice că neprietenii lui Velcico (Rosetti, Panaiot şi ceilalţi) „au aflat atunci vreme de au zis lui Cantemir Vodă: Dacă te-ai grăbit de l-ai bătut, nu-l lăsa viu, păzeşte de-l omoară, că de va scăpa viu, mâine-poimâine el ne va omorî pre noi. Şi el încă îndată au ascultat şi l'au scos noaptea de i-au tăiat capul dinaintea porţii".

„Şi mai aflară atunci neprietenii vreme de ziseră lui Cantemir Vodă: Acum c'ai omorît pe Velcico, trimite de prinde şi pe frate-său Miron logofătul de-l omoară. Ori vinovat, ori nevinovat, să nu scape, c'apoi încă a hi mai rău şi de tine şi de

noi. Deci Constantin Vodă nu şi-au socotit viaţa lui, că era trecut cu bătrâneţele, om de 70 de ani, de numai cât nu-i sosise ceasul morţii şi lui, şi nu şi-a cruţat sufletul, şi au trimis pe Macri, vătavul de paharnicei, cu slujitori din Roman, de l'au luat de acolo, din casa lui dela Bărboşi, şi l-au adus până în Roman de i-au tăiat capul".

Amănunte asupra morţii lui Miron Costin, cel mai mare cronicar ce l-au avut Românii, sunt aici nefolositoare, căci le cunoaşte toată lumea, cum a găsit Macri (vărul Aniţei Apostol, despre care mai sus s'a vorbit) pe Miron logofătul jăluindu-şi nevasta întinsă moartă pe masă, cum s'a rugat de el să-l lase s'o îngroape întâi şi cum cela n'a vrut, şi celelalte i celalalte.

Să arătăm numai, că deşi Dumitru Cantemir tăgădueşte lucrul acesta, totuşi Neculce afirmă cu putere că Miron Costin n'a fost vinovat de nimic, neştiind uneltirile fratelui său şi a celorlalţi boieri (la nunta de la Băcani nu fusese), şi că bătrânul voevod Cantemir pe urmă totuşi „mult s'a căit de ce a făcut, şi deseori plângea întru toată boierimea şi blestema pe cine l-a îndemnat de i-a tăiat capul".

Totuşi, omorul acesta mai are şi o tălmăcire de ordin psihologic. De moartea lui n'au fost numai „neprietenii" vinovaţi, ci şi firea acestui om extraordinar, care spunea lumei adevărul în faţă de rămânea ceia încremenită. El e cel care a spus Vizirului, când a fost întrebat ce gândeşte de luarea Cameniţei de către Turci: „Suntem noi Moldovenii bucuroşi să se lăţească împărăţia din toate părţile, iar peste ţara noastră să se lăţească nu ne pare bine". El e cel care a spus lui Periceicu Vodă, când acesta n'a vrut să-şi sloboade boierii de la oaste pentru a merge să-şi pună familiile la adăpost de o năvălire a Tătarilor: „Ori să fie voia Măriei Tale, ori să nu fie, noi nu ne vom lăsa casele să le ia Tătarii, şi să fii Măria Ta sănătos" şi a plecat — şi tot el e cel care lui Constantin Vodă Cantemir el însuşi când s'apucase să sporească prea mult dările i-a spus la masă, la Curtea Domnească: „Mai des cu păharele, Măria Ta, şi mai rar cu orânduielile".

Un astfel de om nu putea muri decât în picioare, cu capul sub ascuţişul săbiei!

Să ne întoarcem la Gheorghiţă Apostol, pe care l-am lăsat sub pază „într'o odaie îndepărtată" a Curţii Domneşti.

Inainte de a omorî pe Velcicu şi Miron Costin, în aceiaşi

noapte, paznicii primiră ordin de la Vodă să închidă pe cei câţiva boieri pe care-i prinsese şi adunase la Curte, unii în turnul clopotniţei de la poarta domnească, alţii în beciul porţii, pe alţii încă prin odăile gvărzii.

Gheorghiţă avu parte de beci, cu ferestruică zăbrelită, cu o pâine pe zi și o cană de apă. Şi a rămas acolo până s'au liniştit lucrurile, până s'a îndurat Vodă de l'a scos din întunericul acela şi i-a dat drumul să meargă acasă, la lumină, la aer, în vâltoarea vieţii care-l mai aştepta.

Un an mai târziu Constantin Cantemir muri (1693) urmându-i în scaun fiul său Dumitru, care a domnit numai trei săptămâni, înlocuit fiind de Poartă prin Constantin Duca, fiul fostului bătrân voevod Gheorghe Duca. In timpul domniei acestuia (1693 — 1695) Gheorghiţă Apostol e făcut *sărdar*, rămânând în funcţie până la mazilirea voevodului, al cărui loc îl ia Antioh Cantemir, feciorul cel mai mare al lui Constantin Vodă bătrânul.

Fireşte că în timpul domniei acestuia, Gheorghiţă Apostol, care uneltise împotriva vieţii tatălui său, e înlăturat din slujbă, de-l găsim numai c utitlu de „fost sărdar" timp de patru ani în patru documente consecutive, 1696, 1697, 1698 și 1699.

La 1700 scaunul Moldovei e ocupat a doua oară de Constantin Duca, în al cărui Divan îl întâlnim dela început pe Gheorghiţă Apostol (consecvent în confuzia sa, Ion Neculce în Letopiseţi II, p. 269, îl numeşte Gheorghe Mitre) cu funcţia și rangul de *mare vistier*, adecă una din cele mai mari și însemnate boierii a ţării.

Duca e mazilit în 1703 şi înlocuit cu Mihai Racoviţă, care domneşte de la 1703 la 1705. Deşi Racoviţă e frate cu fosta mireasă de la Băcani, el scoate vistieria din mâinile lui Gheorghe Apostol, lăsându-l fără slujbă. Nu ştim dacă Mihai Racoviţă fusese la nunta surorei sale cu Ion Paladi și dacă fusese ca atare şi el unul din „conspiratori", lucru totuşi putin probabil, întrucât pedeoparte numele lui nu figurează printre acele ale boierilor persecutaţi de Cantemir, iar pe de altă parte el se însură puţin după întâmplările din 1692 cu Domniţa Safta a lui Vodă Cantemir, logodnica lui Pătraşcu Costin, rămasă după ruperea logodnei slobodă să-şi aleagă alt soţ. In calitate deci de cumnat al lui Antioh şi Dumitru Cantemir, noul Voevod Mihai Racoviţă socoti de datoria lui de a scoate vis-

teria din mâinile unui fost duşman al Cantemireştilor, aşa încât documentele dintre anii 1703 şi 1705 ni-l arată pe Gheorghiţă Apostol cu tituluşul de „biv vel vistiernic"

Urmaşul în scaun al lui Racoviţă fu Antioh Cantemir a doua oară, 1705 1707, după care se întoarse din nou Racoviţă dela 1707 la 1709. Gheorghiţă Aostol rămase în tot timpul acesta un „fost mare vistier".

Va să zică vreo 6—7 ani el rămâne pe dinafară, scos din pâine cum s'ar zice, ceia ce-l va îndârji atât de mult împotriva neprietenilor săi, încât va recurge din nou la neastâmpăratele sale uneltiri, care-i vor fi însă până la urmă fatale.

Deocamdată steaua lui răsare din nou în 1709, când vine întâia dată în scaunul Moldovei Nicolae Mavrocordat, fiul vestitului Alexandru Exaporitul. Ce legături erau între Mavrodieşti şi Mavrocordaţi nu ştim, dar fapt e că ei au fost de la început din cea mai mare voie veghiată a lui Neculai Vodă.

Letopiseţul lui Costin, II. p. 74, zice:

„După ce a purces Nicolae Vodă din Ţarigrad spre scaunul ţării, venit-a poruncă să iasă la Galaţi Ion Sturza paharnicul, Ilie Cantacuzino vistiernicul, *Gheorghiţă Apostol, fostul vistiernic* şi Manolachi Hrisoverghi comisul; unde nu numai aceştia, ci şi toată boieria ţării i-a ieşit înainte la Galaţi de i s'a închinat".

Intrat la Iaşi la 25 Ianuarie 1709 „cu mare pohtală, cu alai împărătesc şi cu iscusite podoabe", a dou zi, Duminică, după ce a ieşit de la utrenie, Nicolae Vodă Mavrocordat „a boierit, după obicei, pe boierii cei mari: întâi pre Ion Buhuş, vel logofăt, pre Neculai Costin, vornic mare de Ţara de Jos, pre Ion Sturza, vornic de Ţara de Sus, pe Antiohie Jora, hatman, pre Ilie Catargi, spătar mare, pre *Gheorghiţă Apostol, paharnic mare* şi pre Ilie Cantacuzino, vistiernic mare".

Mavrocordat rămâne în scaun numai un an, fiind nevoit să-şi dea locul lui Dumitru Cantemir, trimis de Turci ca om de încredere în grelele clipe prin care trecea Impărăţia Ottomană din cauza vânjoasei politici a lui Petru cel Mare al Rusiei. Dar Dumitru Vodă se leagă frăţeşte cu pravoslavnicul ţar Petru, trece cu oastea şi bagajul său în tabăra rusească, pierde împreună cu acesta bătălia de la Stănileşti, şi fuge apoi cu toată familia, de nu s'a mai întors niciodată, în Impărăţia Rusească. Mavrocordat se întoarce atunci triumfător la Iaşi, nu numai pentru o domnie

mai lungă, dar pentru a înfiinţa în ţările dunărene acea eră fanariotă, care a ţinut una sută zece ani!

Gheorghiţă Apostol, scos din păhărnicie de Cantemir, e pus din nou în slujbă de Mavrocordat. De la 1711 la 1715 el e mare paharnic în Divanul Domnesc, boier de mâna întâi, cu multă influenţă, dar cu avere puţină, ceiace dealtfel vorbeşte în favoarea lui. Un paharnic al Moldovei, care a fost şi vistiernic, care a mânuit prin urmare banii ţării cum a vrut, şi care a rămas sărac, înseamnă că a fost om cinstit.

Un bucluc ce i s'a întâmplat prin anii 1712 sau 13, adevereşte aceste spuse.

Unul din fii săi, Negrea, s'a apucat într'o zi să omoare un Turc. Pricina n'o cunoaştem. Băiatul a fost băgat la închisoare, iar tatăl său, după cum era obiceiul pământului pe atunci, umbla să-l răscumpere.

„Văzându-se Gheorghe Paharnicul la acea nevoie, a căzut cu mare rugăminte le dumnealui Logofătul Ilie Catargi, ca să-i afle la cineva bani pe credinţa dumisale, o *sută de lei*, ca să-şi scoată feciorul dintr'acea năpastă. Şi a pus atunci dumnealui logofătul zăloagele din casa dumisale la negustori, de-a luat 100 de lei cu dobândă pân' în trei luni, şi i-a făcut acest bine".

La rândul său Gheorghe Apostol zălogeşte în folosul lui Catargi moşia sa Negrileştii, pe care o cumpărase în 1698 de la un boier Sbierea. Pe fiul său Negrea izbuti deci să-l scoată din închisoare, dar banii nu i-a putut plăti, şi nu numai în trei luni, dar nici în trei ani.

Ce s-a întâmplat mai departe şi cu năpasta aceasta, vom vedea îndată. Să arătăm de o camdată că în iarna 1715, svonindu-se că Nemţii vor începe războ cu Turcii, Poarta care n'avea încredere în Domnul Munteniei Ştefan Cantacuzino, hotărî să-l mazilească, numind în locul lui Domn pe Nicolae Mavrocordat, pe care să-l mute de la Iaşi la Bucureşti, iar în locul lui Nicolae Vodă la Iaşi să-l aducă din nou pe Mihai Racoviţă.

Gheorghe Apostol, care era sătul de Cantemireşti şi de Racoviţeşti până în gât, se apucă să plăzmuiască nişte scrisori de pâră împotriva lui Mihai Vodă, ce anume nu ştim, pentru a împiedica numirea lui ca Domn al Moldovei. Scrisorile au fost prinse, Racoviţă a luat cunoştinţă de ele, şi rezultatul a fost că venind Domn în Moldova, el a trimis acasă la paharnicul Gheor-

ghiță Apostol, a pus de l-a legat și l-a trimis la mânăstire la Putna „unde fără voia lui l-a călugărit".

La Iași, Gheorghiță Apostol nu s'a mai întors nici odată. Documentul din 1775, despre care vom vorbi pe larg la locul lui, și din care aflăm acest sfârșit tragic al paharnicului Gheorghiță, sună astfel: ...pe vistiernicul Gheorghiță, fără voia lui l-au călugărit și l-au trimis surghiun la mânăstire la Putna, *unde a și murit*". Insă un alt document, care e contimporan cu întâmplările acele, documentul din 1717 prin care aflăm despre omorul săvârșit de Negrea Apostol și despre zălogirea moșiei Negrilești, istorisește faptele altfel. Acolo se arată că Gheorghe Apostol nu și-a plătit datoria de 100 de lei către Ilie Catargi „nici în trei luni și nici în trei ani, *până a lipsit și din țară și s-a dat din partea Nemților de s-a hainit*".

Faptele deci, trebuie să fi fost următoarele:

Trimis de Mihai Vodă Racoviță la mănăstirea Putna, unde a fost călugărit cu sila, fostul Paharnic Gheorghiță, profitând de războiul care a început curând după aceia între Turci și Nemți, și-a lăsat potcapul și rasa la Putna și a fugit peste munți în Ardeal. Acolo, printre Nemți „s'a hainit" și acolo a murit Data morții sale nu o cunoaștem exact, dar trebuie să fi fost cam între 1717 și 1720. în Ardeal, printre străini, hainit.

Și acum că l'am îngropat, să ne întoarcem în urmă și să vedem, dupăce cunoaștem toate boieriile câte le-a avut, care i-a fost averea și cine nevestele și copii.

Cu privire la bogățiile sale, sau poate la sărăcia sa, care după cât se pare era cam lucie, de vreme ce n'a putut scoate 100 de lei pentru a răscumpăra vina feciorului său, n'am putut afla din nenorocire mare lucru. Despre moșiile tatălui său Apostol Mavrodi Ușierul, cumpărate de la Curt Asanachi Celebi, cele patru moșii din Tecuci și Covurlui, nu mai pomenesc documentele nimic. Nici pe Gheorghiță, nici pe frate-său Mitre, nu-i mai găsim vreodată în legătură cu acele pământuri. Totuși rosturile lui Gheorghe Apostol au rămas în părțile locului, în Moldova de jos. Acolo cumpără el moșia *Smulți* „unul din cei trei bătrâni de la Iorga neguțitorul" și tot acolo, în Tecuci, moșia *Negrilești*, în anul 1698, „dela Ștefan Sbierea" ce a fost comis, nepotul lui Ion Liciu ce a fost postelnic". Acești Negrilești i-au fost luați în urmă de Ilie Catargi pentru datoria de 100 de lei ce avea către dânsul. și anume in 1717, pe când se afla el hainit în Ardeal, iar despre alte

moşii nu mai ştim nimic, deşi fireşte, oricât de sărac o fi fost, nu poate să nu mai fi avut şi alte pământuri.

A mai avut, de zestre, moşia Bolceşti, despre care mai jos vom vorbi.

Intr'un document posterior morţii lui, din 1723, aflăm numele unor ţigani robi, pe care-i dăduse zestre ginerului său Gheorghe Beldiman, şi din alt document din 1687, când era deci abia un fost agă, dăm de urmele unor odoare, scule de aur şi de argint, juvaere şi altele, pe care le ţinea, ci-că pe nedrept, de la soacră-sa Ruxandra Bogdan.

Cam atât cunoaştem despre starea materială a lui Gheorghiţă Apostol Mavrodi, vel paharnic.

Despre familia lui ştim mai multe.

Gheorghiţă Apostol a fost însurat de două ori.

Intâia soţie, pe care a luat-o pe când era încă tânăr de tot, era fata marelui jicnicer Gheorghe Bogdan şi a Ruxandrei Bujoreanu, vara vel vornicului Gavril Kostaki.

Această soacră a lui Apostol, jicnicereasa Ruxandra Bogdan, care avusese nenorocirea să trăiască tragedia soţului ei tăiat din porunca lui Gheorghe Vodă Duca, această Ruxandră avea un frate, pe Mihăilaş Ţopa din Bujoreni, cu care se judeca ginerele ei Gheorghiţă în 1687, după moartea soacrei. Din procesul acela aflăm o parte din „odoarele jicniceresei", interesante de înşirat: un lanţ de aur de 60 de dramuri, un „cordon" şi un inel de aur curat, douăsprezece linguriţe de argint, brăţare de argint şi „şase inele de aur ce le-a trimis Ruxandra la Ţarigrad să le schimbe pe alte lucruri", etc.

Ea era mama lui Lupu Bogdan hatmanul, ginerele lui Constantin Vodă Cantemir, despre care am vorbit mai sus. Fata ei fiind deci sora lui Lupu, soţul Gheorghiţă Apostol îi venea cumnat, de unde şi strânsele legături dintre el şi Bogdăneşti şi Cantemireşti. Când în 1692 a intrat Gheorghiţă în complotul care era să curme viaţa lui Cantemir şi a propriului său cumnat, soţia sa nu mai trăia. Ea murise de mult, fără copii, şi Gheorghe Apostol era pe atunci însurat a doua oară.

Această soţie de a doua a fost fiica lui Neaniul sau Neniul, ginerele vel logofătului Gavrilaş Mateiaş, dela care a luat zestre moşia Bolceşti din ţinutul Cernăuţilor. Cu dânsa a avut Gheorghe Apostol patru copii: o fată Catrina, măritată cu sărdarul Vicol, şi trei băieţi, pe Negrea, pe Neculai şi pe Neagoi. Al cinci-

lea copil, Anița, era numai înfiată, o nepoată probabibl a păhărnicesei Apostol, soția lui Gheorghiță.

Cum despre Catrina Vicol nu avem nimic de spus, înainte de a trece la monografia feciorilor lui Apostol, să ne oprim o clipă la „fata fiastra" Anița.

a) *Anița Grigore Beldiman.*

„Ghenealoghia" lui Gheorghe Beldiman din anul 1775, aflătoare la Arhivele Statului din Iași, pe care o reproducem în întregime în Anexe și care trebuiește consultată cu o extremă prudență, dă următoarea informație asupra nevestei de a doua a lui Gheorghiță Apostol:

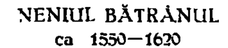
„Iară de pe muma mumei noastre ne tragem din Neniul, care Neniul se trage din Gavrilaș Mateiaș ce a fost logofăt mare, care și moșia Bolcești dela Cernăuți de la Gavrilaș logofătul până acuma n'a ieșit dela neamul nostru, cum și acum se află subt stăpânirea mea" a lui Gheorghe Beldiman.

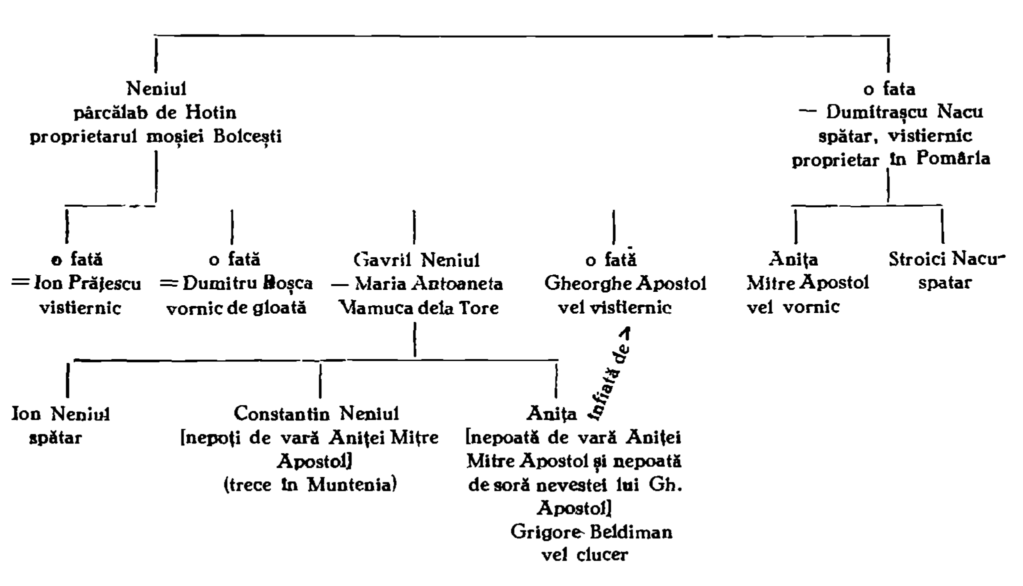
Cu privire la originele familiei Beldiman, geneologia aceasta este cu totul greșită, necăpătând interes decât atunci când autorul ei începe să înșire faptele trăite și povestite de tatăl său Grigore, privitoare la viața lui și a socrului său Gheorghe Apostol, material întrebuințat de noi în paginile precedente. Cum trece autorul dincolo de amintirile tatălui său, el începe să se încurce.

Totuși, când vorbește de mamă-sa Anița, că era fata lui Gheorghiță Apostol și că bunică-sa era din neamul Neniul, trebuie să fi știut Beldiman ce spunea. Insă ce n'a mai vrut el să spuie, de unde poate nu știa, ceiace e puțin probabil, e că mama lui nu era decât *fată fiastră* a lui Apostol, lucru dovedit printr'un document autentic din 1742, Martie 18. Documentul acesta e o scrisoare, care ni-o arată pe Anița a lui Grigore Beldiman drept „fată fiastră a *banului* Gheorghiță Apostol".

Acuma s'ar fi putut naște întrebarea dacă această Aniță n'ar fi fost înfiată de Apostol în timpul căsătoriei sale d'intâi cu fata Bogdănesei, ceiace ar fi fost mai firesc, deoarece acea însoțire fusese stearpă. Dar lucrurile nu pot sta astfel pentru următoarele motive: 1) fiindcă fiul ei spune despre mama mamei sale, despre bunică-sa deci, că era din neamul *Neniului*, care aduse bărbatului ei Gheorghiță Apostol în zestre moșia Bolcești din Cernăuți, ce i s'a dat pe urmă ca zestre mamei sale Anița, din mâinile căreia

a trecut apoi prin drept de moştenire în mâinile sale, ale lui Gheorghe Beldiman. Ca să treacă această moşie a neamului Neniul în proprietatea Aniţei, înseamnă că aceasta a fost înfiată de a doua soţie a lui Apostol, Neneasa, nu de prima, Bogdăneasca, care n'avea nici un amestec în Bolceşti; 2) Am văzut mai sus că cumnata lui Gheorghiţă Apostol, Aniţa Vorniceasa Mitre Apostol, fata luiNacu, a dăruit, văduvă fiind, moşia Pomârla *nepotului ei Neniul*. Aşadar între neamurile Nacul şi Neniul era o legătură de rudenie, care poate fi desluşită cu ajutorul broşurii d. A. Băleanu şi C. Stoide „Documente moldoveneşti privitoare la familia Neniul" (Iaşi — 1938) şi a „Buletinului Ion Neculce" VIII. p. 12. (privitor la familia Nacu) în felul următor:

De aici rezultă că nevestele fraţilor Mitre şi Gheorghe Apostol erau vere primare, că neptoul căruia dăruise Aniţa Apostol satul Pomârla era Ion Neniul, fiul vărului ei primar Gavril Neniul, şi că Aniţa Beldiman (care purta numele mătuşei ei Aniţa Mitre Apostol, născută Nacu), fata fiastră a lui Gheorghiţă Apostol, era născută Neniul, nepoată de soră a nevestei acestuia.

Aceste fiind stabilite, să arătăm acum viaţa amărâtă a acestei Aniţei Neniul-Apostol, care se mărită în anul 1711 cu Grigore Beldiman, în timpul domniei d'intâi a lui Neculai Vodă Mavro-

cordat, care-l făcuse atunci proaspăt vistiernic al doilea din logofăt al treilea ce fusese sub Dumitraşcu Vodă Cantemir.

Din această căsătorie se născură patru copii: Constantin, Ioniţă, Gheorghe şi Andrei Beldiman. In 1715, când fu mutat Nicolae Mavrocordat de la Iaşi la Bucureşti, venind în Moldova Domn Mihai Vodă Racoviţă, Grigore Beldiman îndemnat de socru-său Gheorghiţă Apostol, făuri împreună cu acesta acele pări împotriva Domnului, despre care am vorbit mai sus, care „ori pe faptă au fost, ori pe năpastă" i-au deschis uşile închisorei. Gheorghiţă merse surghiun la mânăstirea Putnei, de unde fugi în Ardeal, iar Grigore Beldiman „fiind zălog moşii şi altele ce au avut, au dat geremé 12 pungi de bani şi aşa au scăpat".

Unsprezece ani au dus-o apoi Beldimăneştii, ca şi Apostolii, în cea mai lucie sărăcie în tot timpul Domniei lui Mihai Racoviţă. Abia în 1726 venind în scaunul Moldovei Grigore Matei Ghica „înţelegând Grigore Vodă ce au tras feciorii vistiernicului Gheorghiţă cum şi tatăl meu" scria Gheorghe Beldiman în 1775" au căutat pe tatăl meu, l-au făcut clucer mare şi i-au dat toate moşiile, vitele, bucatele lui Mihai Vodă în seamă, că fiind Mihai Vodă Domn pământean, avea multe moşii, vite şi bucate". (Mihai Vodă Racoviţă se afla el acum la închisoare, la Edicule la Stambul).

Vre-o 7 sau 8 ani deci se bucurară acum soţii Beldiman şi ei, după atâtea necazuri şi lipsuri, de bunurile aceste pământeşti. In 1733 Grigore Ghica fu mutat la Bucureşti, iar Domn la Iaşi fu numit Constantin Vodă Mavrocordat, fiul lui Nicolae.. In timpul acestei scurte domnii, 1733-1735, Aniţa Beldiman muri şi îndată după aceia o urmă în mormânt şi soţul ei Grigore. Fiul Gheorghe înseamnă în Ghenealogia lui: „au rămas patru fraţi mici, săraci de tată şi de mamă. Constantin au murit tânăr de 25 de ani, Ioniţă au murit la Cernăuţi fiind staroste, om de 54 de ani, iar Gheorghe şi Andrei trăim (în 1775)".

Pe urmă, ce a urmat, priveşte familia Beldiman, iar noi să ne întoarcem la Apostolii noştri.

b) *Neculai Apostol, Căpitan*

Era fiul lui Gheorghiţă Apostol din a doua sa căsătorie cu fata Neniului. Când era încă foarte tânăr îl întâmpinăm într'un

act cu rangul de vtori spătar (al doilea spătar), însă cariera lui a fost militară. El era Başbulucbaşa, sau căpitan.

Un *buluc* era o unitate de 100 de oameni, comandată de un bulucbaşă, grad corespunzător azi cu sublocotenent şi locotenent. Comandantul a două sau trei buluturi era başbulucbaşa, corespunzând deci cu gradul de căpitan.

Un „Apostol căpitan" a trecut în 1711 cu Dumitru Vodă Cantemir în Rusia, dar având în vedere legăturile de duşmănie dintre Gheorghiţă Apostol şi Cantemireşti, e puţin probabil să fi fost fiul acestuia. Cu atât mai puţin poate fi vorba de el, cu cât din Geneologia lui Beldiman aflăm că atunci când a fost trimis paharnicul Gheorghiţă în surghiun la Putna „feciorii lui au fost multă vreme închişi la pedeapsă, luându-li-se vitele, bucatele şi tot ce au avut, de au rămas săraci şi stânşi feciorii lui Gheorghiţă".

Totuşi nu este exclus ca acel „Apostol Căpitanul", plecat cu Cantemir în Rusia, să fi fost başbulucbaşa nostru, pribegit în 1711, întors, ca atâţia alţii, în 1712 şi trimis apoi la închisoare de Mihai Vodă Racoviţă în 1715.

In tot cazul feciorii lui Gheorghiţă Apostol nu au avut norocul, ca cumnatul lor Grigore Beldiman, să se poata „elibera pe cauţiune", aşa că au zăcut sărmanii la închisoare 11 ani bătuţi, cât a ţinut domnia lui Mihai Vodă Racoviţă. Ca şi pe Beldiman, Grigore Vodă Ghica venind în 1726 Domn al Moldovei scoase pe feciorii Apostolului din beciuri. îndestulându-i din averile surghinuitului Mihai Vodă.

Căpitanul Neculai Apostol n'a mai trăit însă multă vreme după aceia. Văduva lui Aniţa trebui să îngrijească singură de cei trei orfani ce-i rămăsese: o fată mai mare, Aniţa şi ea, altă fată Maria şi un băiat Ioniţă, care a fost mai târziu şi el bulucbaşa, dar fără a ajunge la gradul tatălui său de başbulucbaşa.

Acest Ioniţă Apostol a perpetuat numele patrimonial de Apostol până târziu. El a avut, ca şi tatăl său, două fete şi un băiat: pe Casandra, pe Paraschiva şi pe vel sărdarul Apostol, care a fost tatăl lui Gheorghiţă Apostol, stolnic, însurat cu Catinca Gane, fata stolnicului Pascal Gane, răsbunicul autorului acestei cărţi.

c) *Negrea Apostol, jicnicer*

Al doilea fiu al lui Gheorghiţă Apostol cu fata Neniului a fost tulpina unui neam de boieri mari, perpetuat până în zilele de azi: neamul Negri.

Nu putem şti dacă numele de Negrea ce purta acest fecior al paharnicului Gheorghiţă era numele cu care a fost botezat, sau dacă şi l-a ales el mai târziu pentru a româniza adevăratul lor nume de familie: Mavrodi. El însuşi cât a trăit, şi-a spus numai Negrea Apostol, însă copii lui au adoptat numele de Negrea ca nume de familie, iar de la nepoţii lui încolo porecla a rămas constant, transformându-se din Negrea în Negre şi din Negre în Negri.

Viaţa lui, schiţată în rândurile de mai sus prin strânsul amestec ce a avut în întâmplările vieţelor tatălui şi fratelui său, a fost aventuroasă, plină de mişcare, de năcazuri şi de dureri. Fire impulsivă şi iute, l-am întâlnit în primii ani ai tinereţii omorând pe un Turc, de la o ceartă probabil, şi ispăşindu-şi isprava la închisoare, pânăce părintele său îl putu „răscumpăra", zălogind moşia sa Negrileştii logofătului Ilie Catargi. Abia scăpat de acolo, vreo cinci ani mai târziu face din nou cunoştinţă cu zidurile umede ale închisorilor, din cauza firei neastâmpărate a tatălui său, căruia îi plăcea să încerce a face şi a desface domnii. Acuma rămâne cu fratele său Neculai, unsprezece ani în beci, până vine Grigore Vodă Ghica să-l scoată de acolo şi să-l îndestuleze, ca şi pe Neculai, ca şi pe cumnatul Beldiman, din averea fostului voevod Mihai Racoviţă, care-şi ispăşea el acum, provizoriu de altfel, crimele în închisoarea celor Şapte Turnuri din Constantinopol.

De acum înainte îl vom întâlni mereu în documentele timpului.. Ca şi frate-său Neculai, el alege cariera militară, şi-l întâmpinăm dela 1738 încolo căpitan, vel căpitan şi biv vel căpitan până în 1745 când e făcut mare jicnicer de către Ion Vodă Mavrocordat. Intr'un act din 1779, Iulie 16, se vorbeşte de el cu adaosul de „răpozatul", dar moartea lui trebuie să fi urmat în anul 1775 sau 76, de oarece ultimul document care ni-l arată în viaţă, tot cu rangul de mare jicnicer, e Condica Veniturilor de pe anii 1774-1775. Negrea Apostol a murit deci foarte bătrân, la 80 de ani trecuţi, chiar 85, (de oarece în 1710) când a răpus viaţa Turcului trebuie să fi avut cel puţin 15-20 de ani), de unde se vede că zilele

şi anii petrecute în beciurile închisorilor nu-i sdruncinseră sănătatea

Copii lui au fost: Ancuţa (iar Ancuţa), Nastasia, Ion şi Costin Negre. Acest Costin, ban, a fost tatăl lui Petrachi, agă, care a fost părintele marelui nostru om de Stat Costachi Negri (1812—1876). Intrucât vom face la sfârşitul acestei lucrări un studiu special asupra familiei Negri, părăsim deocamdată aici neamul lui Negrea Apostol, pe cari mulţi, chiar paharnicul Sion, îl credeau neaoş românesc, pe când el era de origină grecească, după cum se învederează din studiul de faţă.

Interesant este deocamdată următoarea constatare, în legătură cu felul cum s'au format la noi numele de familii:

Fără a mai vorbi de Bujoreni, care s'au schimbat în Gavrileşti şi apoi în Costăcheşti (Bujoreanu — Gavrilescu — Kostaki), lăsându-i la o parte fiindcă nu e locul să ne ocupăm de dânşii, nici de alte neamuri, la care nomenclatura patrimonială a urmat acelaş procedeu de transformare a numelui de botez al tatălui în nume de familie pentru feciori — trebuie să constatăm aici că din cele expuse mai sus rezultă următorul fapt:

La începutul veacului al XVI-lea, sau pe la mijlocul lui, trăia în Turcia un Grec numit *Mavrodi*, purtând poate el însuşi o poreclă, acea de Mavrodi = Negrul sau Negriciosul sau Oacheşul. El a avut doi fii, numiţi Apostol şi Dumitru (despre acesta ajungem a vorbi în capitolul următor), care şi-au zis amândoi, după numele tatălui lor, Mavrodi. Amândoi aceşti băieţi au venit în Moldova, stabilindu-se aici, Apostol în 1650 şi frate-seu Dumitru câţiva ani mai târziu, şi amândoi s'au însurat cu fete de boieri de ţară. Copii lui Dumitru sau Dumitrachi Mavrodi au urmat să se numească, după numele tatălui lor, *Mavrodi*, românizând totuşi numele lor în *Mavrodin* (aceasta o vom vedea-o mai jos). Nepoţii şi strănepoţi, *până în ziua de azi*, tot *Mavrodin* îşi spun. Ei trăiesc în Basarabia.

In schimb copiii lui *Apostol Mavrodi*, Mitre (Dumitru) şi Gheorghe (Gheorghiţă) au lepădat numele de familie a tatălui lor, adoptând numele său de botez ca nume de familie: *Mitre Apostol* şi *Gheorghe Apostol*. Mitre n'a avut decât o fată, şi încă înfiată, dar Gheorghe a avut trei feciori: pe Neculai, pe Negrea şi pe Neagoi. Aceştia au păstrat numele de familie adoptat de tatăl lor: Apostol, numindu-se Neculai Apostol, Negrea Apostol şi Neagoi Apostol.

Copiii lui Neculai Apostol au urmat a-şi zice Apostol până în veacul al XIX-lea, dând naştere familiei Apostol. Copii lui Negrea Apostol şi toţi urmaşii lor au lepădat din nou numele devenit de familie al tatălui lor, adoptând pe cel de botez al lui Negrea Apostol şi dând astfel naştere familii Negri. Şi însfârşit, copiii lui Neagoi Apostol (dar aici e numai o presupunere după cum vom vedea mai jos) n'au mai păstrat nici numele de botez, nici cel de familie al tatălui lor, ci s-au întors la acel de familie al bunicului *Apostol Mavrodi*, dând naştere familii *Mavrodin* din Moldova.

In curs de o sută de ani deci s-a schimbat numele de patru ori: Mavrodi, Mavrodin, Apostol şi Negri, rămânând trei din aceste numiri în mod definitiv numele a trei familii deosebite, care au numai o vagă cunoştinţă de origina lor comună, şi despre care străinii în tot cazul habar nu au că se înrudesc.

d) *Neagoi Apostol.*

Despre acest al treilea fecior al paharnicului Gheorghiţă n'am putut stabili absolut nimic, decât existenţa lui, confirmată în actul din 12 Mai 1717 prin care vel logofătul Ilie Catargı cere lui Mihai Vodă Racoviţă să-i confirme proprietatea, sau precum zice el „să-i fie uric stătător în veci" a satului Negrileşti din Tecuci, pe care i-l zălogise Gheorghiţă Apostol în 1710 pentru banii ce-i împrumutase în scopul de a-şi scoate pe fiul său Negrea la închisoare. In actul acesta putem citi: „...zălog s'au pus Negrileştii, partea lui Gheorghe Apostol şi fii săi Neculai şi *Neagoi*".

Acest Neagoi poate să fi murit tânăr, în inchisoare, atunci când zăcea împreună cu frate-său Neculai, neînsurat şi fără copii. Dar poate, ceiace e mult mai probabil, de oarece „Gheneologia" lui Beldiman afirmă că Grigore Vodă Ghica a scos din închisoare în 1726 „pe *feciorii* lui Gheorghiţă Apostol", să mai fi trăit câtiva ani, obscur, mai departe, însurându-se şi dând naştere la ramura mavrodinească din Moldova, ţinutul Dorohoi şi Botoşani. Despre toate aceste vom vorbi cu deamănuntul când vom ajunge a depăna originea şi istoria acelei ramuri.

II

DUMITRAŞCU MAVRODI, MARE VISTIERNIC

Nu putem afirma pe necontestat temei documentar, ca marele vistiernic Dumitru Mavrodi era fratele lui Apostol Uşierul. Un act din 1742, Februarie 4, ne arată că Ştefan Mavrodin paharnicul era fiul lui Mavrodin vel vistiernicul lui Antonie Vodă şi că acesta era *fiul* lui *Mavrodin Grecul.* Cum Apostol era şi el fiul lui *Mavrodi Grecul*, ar rezulta în mod firesc că uşierul şi vistiernicu erau fraţi, dacă n'am şti că Grecia fiind plină de Mavordineşti, s'ar fi putut întâmpla că Apostol să fi fost fiul *unui* Mavrodi Grecul, iar Dumitru fiul *altui* Mavrodi Grecul.

Totuşi puternice cuvinte ne îndeamnă a crede că ei erau fraţi. Mai întâi faptul că au intrat amândoi în Moldova cam în acelaş timp, unul la 1650, cellalt pe la 1660. Al doilea fiindcă spiţele mavrodineşti din 1832, făcute pe temeiuri documentare şi legalizate de autorităţile vremii, ni-i arată ca fiind fraţi, fii amândoi ai *aceluiaşi* Mavrodi Grecul. Chiar dacă spiţele acele dela începutul veacului trecut erau uneori făurite sau greşite, tot înseamnă că rămăsese în familie o veche tradiţie după care cei doi Mavrodini din secolul al XVII-lea erau fraţi. Al treilea mai e şi faptul că familia Negri, ajunse pe atunci la primele ranguri boiereşti ale protipentadei, nu numai că nu nega origina lor comună cu Mavrodineştii ajunşi boieri de mâna a doua, dar ei confirmând spiţa făcută de Mihalachi Mavodin stolnicul, arătau curat că se trag cu toţii, atât Negreştii cât şi Mavrodineştii dorohoieni şi basarabeni, din acelaş Mavrodi Grecul. Trebuie să luăm aşadar drept bună afirmaţia că Apostol şi Dumitru erau fraţi.

Primul act autentic care ne vorbeşte de Dumitraşcu Mavrodi este un zapis din 1676, Noembrie 4, cu privire la un ţigan rob Ignat, care se isprăveşte cu următoarele cuvinte: „si când am scris zapisul fost-au dumnealui vistiernicul *Magrodin*, şi eu am scris popa Ion ot ţârcov ot sveti Gheorghe, şi s'au prilejit şi alţi oameni buni şi pentru credinţă ne-am pus degetu să se ştie".

Zapisul acesta confirmă actul din 1742 care-l numeşte pe Dumitraşcu Mavrodi „vistiernicul lui Antonie Vodă", deoarece la 1676 domenea în Moldova Antonie Ruset (Rosetti). Iar faptul că vistiernicul era numit *Magrodin*, arată numai puţina ştiinţă

de carte a popei Ion de la Sfântul Gheorghe. Dar Dumitrașcu vistiernicul nu era nici *Magrodin* nici *Mavordin*, ci *Mavrodi*, precum ne-o dovedesc Socotelile Bisericei Catolice din Iași din 1702, August, în care putem citi: „En eleemasyna ab illustrissimo *Mavrodi thesaurario*, panis tritice conditi buccellae".

Numele lui Dumitrașcu a fost însă românizat dela început din Mavrodi în Mavrodin și aceasta pentru simplul motiv că felul Românului de a pronunța cuvintele punând accentul tonic pe penultima silabă, ar fi făcut din *Mavrodì* acel *Mavròdi*, care se mai aude și azi când vreunul din membrii familiei revine la forma inițială a numelui său. Adăogând așa dar un *n* la sfârșitul numelui, accentul tonic rămâne pe ultima silabă, dând asonanții cuvântului o mai mare asemănare cu felul cum se pronunță el în Grecia. Coborîtorii lui Dumitrașcu vistierul și-au zis întotdeauna și-și zic până azi: Mavrodin, spre deosebre de o altă familie mai nouă din Moldova, pe care a chemat-o la origină *Mavrudî* și s'a transformat apoi în *Mavrodî*. Despre neamul acesta vom vorbi în partea IV-a a acestei lucrări.

Data când a intrat Dumitrașcu în Moldova nu o putem stabili, dar bănuim că trebuie să fi fost prin preajma anilor 1660, fiindcă e greu de presupus că el să fi venit la Iași cu Antonie Ruset, care l'ar fi făcut dintr'odată mare Vistiernic. Vistiernicia — finanțele — fiind una din cele mai de vază slujbe ale țării, și de aceia bănuim că Dumitrașcu Mavrodin trebue să fi trecut prin alte cinuri boierești mai mici până a ajuns a fi ministru de finanțe.

Slujba aceasta a ținut-o el timp de 11 ani, sub Antonie Ruset (1675—1678), sub Gheorghe Duca (1678—1683), sub Petriceicu Vodă (1683—1684) și sub Dumitrașcu Cantacuzino (1684—1685).

Pe de altă parte omul pare a fi fost cam lacom din fire și nu ar fi putut, în calitate de vistiernic, să se împotrivească ispitei, iar pe de altă parte și-a creat nenumărate dușmănii din partea boierilor pământeni invidioși de voia veghiată de care se bucurase el sub patru voevozi în șir, din care de altfel trei erau Greci. Așa încât, atunci când s'a urcat însfârșit în scaunul Moldovei „boierul de țară" Constantin Cantemir, boierimea pământeană a răsuflat și, fără nici o reținere, și-a dat drumul simțământului de răzbunare ce mocnea de atâția amari de ani în ea.

Ion Neculce, unul din oamenii care l-a urît cel mai mult

pe Dumitrașcu vistierul, ne povestește în Letopisețul său următoarele:

„Toderașcu vistiernicul, feciorul lui Iordachi Cantacuzino cel bătrân, fiind văr primar cu Dumitrașcu Vodă Cantacuzino. era în mare cinste la el, el era alfa și omega atunci în Țara Moldovei. Pusu-l-au pre dumnealui Husaim Bei (venit din Stambul să mazilească pe Dumitrașcu Vodă) în fiare și l-au dus la gazda lui ca să-l puie la popreală, până ce o veni Cantemir Vodă *să dăie seama de risipa țării*. Iar Dumitrașcu Vodă, văzând acestea, plângea de se risipea înaintea a tot norodul, și s'au gătit a treia zi și au mers la Țarigrad, precum este obiceiul Domnilor mazili Și la purcesul lui din Iași s'au făcut mari gâlcevi și calabalîc. Flondor armașul și cu frate-său Gheorghiță Ciudin, cu Mitre Căpitanul, cu Mileștii și cu alții, au burzuluit tot târgul și slujitorimea asupra Grecilor, tot cu pietre și cu bețe, de era Curtea Domnească plină de oameni. Și Grecii tot în case ședeau, lângă Dumitrascu Vodă, și se ascundeau care pe unde puteau. Și mai vârtos căutau un Grec, anume *Saraiani*... Așijderea la acea gâlceavă prins-au Flondor armașul la gazdă pre un Grec, anume *Mavrodin paharnicul*. și l-au bătut și l-au desbrăcat, de l-au lăsat numai în cămașă, și l-au pus pe un cal, îndreptat cu fata spre coada calului, și-i dădea coada în mâini de o ținea în loc de frâu, și-l ducea prin mijlocul târgului la Copou la plimbare, și-l privea tot norodul ziua în ameaza mare, și-i ziceau feciorii ce-l duceau *„Zi, Grecule, cal murg la Fântâna Bordii"*. Iar el nu putea zice cal murg la fântâna Bordii, ci zicea *„Alogo murgo sto funtina Bordi"*. Iară slujile lui Flondor îl băteau și-i ziceau *„Zi. Grecule, bine, nu zice așa"*. Astfel de zeefet frumos i-au făcut Și după ce au venit Cantemir Vodă l-au mai bătut și l-au surghiunit. Iar apoi la Constantin Duca Vodă iar a vent în țară, de a fost vistiernic mare. Și pe urmă iar l-a prins Antioh Vodă Cantemir și l-au jăcuit și l-au pus și în ocnă. Și la Mihai Vodă (Racoviță) iar au venit în țară, de au trăit până ce a murit de bătrân și nu s'a mai putut curăți țara de dânsul". (Letop. II. p.p. 228—229).

In altă parte a aceluiaș Letopiseț, Ion Neculce ne mai povestește următoarele:

„Când a fost mazilit Duca Vodă (Constantin în 1695) au ieșit boierii despre Doamna și au fugit în Muntenia: Neculai Costin hatmanul și frate-său Ioniță serdarul și frate-său Pătrașcu

logofătul al treilea, şi Vasile Cantacuzino vel spătarul şi Antohie Jora hatmanul şi *Mavrodin, de au şezut patru ani în Ţara Muntenească*. Mai târziu, s'au întors toţi boerii, afară de Neculai Costin hatmanul, că era cumnat Ducăi Vodă, şi de *Mavrodin vistiernicul*, că era Grec, nu avea la ce veni". (Letop. II p. 266).

Asemenea acelaş Ion Neculce vornicul, spune la bătrâneţe, într'o mărturie hotarnică din anul 1743, Martie 17, următoarele:

„că eu ştiu de când a fost Duca Vodă la Beciu (Viena) niscai boieri aşezaţi n'au fost pe această moşie (Vărsaţii), că a fost a hătmănesei Buhuşoaia, care era o femeie săracă şi aşezarea ei era în Ţara de Jos, iar pe urmă dând-o lui Ursachi de zestre, îi era traiul la Neamţ, şi s'au vândut moşia lui *Mavrodin vistiernicul*, şi *Mavrodin fiind el om străin, n'a mai ştiut să desbată hotarul, că au trăit mai mult în Ţara Muntenească....*".

Toate aceste spuse ale lui Neculce sunt parte adevărate şi parte nu.

Răscoala împotriva Grecilor din 1685 este un fapt istoric, iar amănuntele povestite de Neculce sunt confirmate de o naraţiune din anul 1742, în care însă fapte şi date sunt încurcate, pe vrere sau pe nevrere, de nu se mai înţelege aproape nimic.

Dar dacă povestea cu „alogo morgo sto funtina Bordi" este adevărată, apoi toate documentele existente contrazic afirmaţia lui Neculce cum că Mavrodin ar fi „trăit mai mult în Ţara Muntenească". După moartea lui Constantin Cantemir, 1693, el n'a mai lipsit aproape de loc din Moldova, unde începea, mai ales atunci, a se aşeza cu totul statornic, cumpărând moşii peste moşii prin ţinuturile Iaşilor şi Cârligăturii.

Dumitraşcu Mavrodin a fost deci întâi în Moldova 10 ani mare vistiernic, dela 1675 la 1685 (că în acest din urmă an ar fi fost parharnic, după cum arată Neculce, se poate, dar noi nu l-am găsit nicăeri pe atunci cu acest rang boieresc). In urma „bătăiei şi surghinului" din 1685 — lucrurile se întâmplau în luna Iunie — Mavrodin a lipsit în adevăr din ţară timp de *opt ani*, deoarece niciodată nu mai dăm de urmele lui în nici un act. O fi trăia în vremea aceia în Muntenia. Dar cum moare Cantemir şi se urcă în scaunul Moldovei Constantin Vodă Duca (1693—1695) îl şi aflăm iscălind un act la 5 Ianuarie 1694 alături de boerii Tudose Dubău, Vasile Kostaki, Mitre Apostol (nepotul său), Neculai Costin, Panaiotachi, Vasile Cantacuzino, Ior-

dachi Cantacuzino, Antiohie Jora și Ștefan Cerkez. El e din nou vel vistirenic.

La 26 April 1695 cumpără casă la Iași în apropierea Curții Domnești „în capul Uliței Mare, din gios de Trei Sfetitele. în dosul temniței, unde au fost varnițele". Casa a fost cumpărată cu *150 de lei*, sumă enormă pe acele vremuri, de la „Axana, giupâneasa răposatului Andronic Cerkez, ce-au fost vornic mare și de la fiul ei Miron, ce-au fost spătar al treilea". Andronic Cerchez era fratele lui Ștefan comisul și casa cumpărată de Mavrodin era lipită, gard în gard, cu casa acestuia. Locul fusese „domnesc", dat de Grigore Vodă Ghica lui Simion „diaconul de pre poartă", care a făcut casă pe el în 1658, „iar după moartea acestuia, casa a cumpărat-o Andrei Abază cămărașul, iar Abază a vândut-o în 1662 lui Lascarachi Ruset cămărașul cel mare, fecior lui Constantin cuparul, iar Lascarachi Ruset a vândut-o lui Sauli agă în 1665, pe care *neprimindu-l vecinii de prinprejur*, Sauli agă a vândut-o lui Andronic Cerkez postelnicul (în Iulie 1665), *pre care l-au primit vecinii* de-au stat până la moartea lui, și după moartea lui a vândut-o văduva Axana și fiul ei Miron lui Dumitrachi Mavrodin vistiernicul".

Aceasta cu privire la casa cumpărată la Iași. Iar cu privire la moșii avem o serie de documente, care ne dovedesc cu prisosință că de la anul 1694 și până la moartea sa, Dumitrașcu Mavrodin n'a putut părăsi Moldova decât foarte sporadic.

Am văzut mai sus că Ion Neculce spune în cronica sa cum că la mazilirea lui Constantin Vodă Duca, Mavrodin a fugit în Țara muntenească, unde a rămas patru ani. Documentele contrazic aceste spune.

Constantin Duca a fost mazilit în anul 1695, fără ca de nicăeri să putem afla în ce lună anume a fost el alungat din scaun. Insă la 28 Decembrie 1694 slugerul Ursache vindea partea lui din Goiești (Cârligătura) lui Dumitru Mavrodin mare vistier cu 250 de lei. La 26 Martie 1695 acelaș Dumitrache Ursache, fost mare sluger, vinde altă parte din Goiești lui Dumitru Mavrodin vel vistiernic, tot cu 250 de lei. La 3 April 1695 acelaș vinde aceluiași parte din aceiași moșie. La 11 Iulie 1695 Dumitrașcu Mavrodin vel vistiernic iscălește un act de vânzare pentru un loc la Rădăieștii Tutovei. La 30 Noembrie 1695 se face o danie în Frățeni lui Dumitru Mavrodin marele vitier și jupânesei sale Catrina.

Va să zică în Martie, înAprilie, în Iulie şi în Noembrie 1695 Dumitrache Mavrodin era în Moldova. Când a fugit în Ţara Muntenească, de a rămas acolo *patru ani* ? *Poate* în Decembrie! Dar la 3 Iunie 1696 biv vel armaşul Silion vindea lui Dumitru Mavrodin şi jupânesei sale Catrinei o răzăşie din Frăţeni cu 15 lei. La 13 Iunie 1696 acelaş vinde aceluiaşi o altă parte din aceiaşi răzăşie. In Octombrie 1696 Nastasa Vasile Stiubei vinde lui Dumitraşcu şi Catrinei Mavrodin răzăşia ei din Frăţeni. La 17 April 1697 avem Cartea Gospod a lui Antioh Vodă Cantemir către Mavrodin vistiernicul cu privire la nişte oameni de pe moşia Goeşti, pe care Mavrodin „voia să-i facă vecini". La 1 Martie 1699 avem o nouă danie în Frăţeni către Dumitru Mavrodin fost vistiernic. Idem la 24 Aprilie 1699 danie în Frăţeni lui Dumitru Mavrodin fost mare vistiernic şi jupânesei sale Catrina.

Va să zică în 1696, 1697, 1699, vistiernicul Mavrodin era în Moldova. Unde sunt cei 4 ani petrecuţi în Ţara Muntenească?

Spusele lui Neculce sunt deci inexacte. Cu atât mai inexacte cu cât el spune, după cum am văzut mai sus, că în anul 1699 „s-au întors toţi boierii pribegi în Moldova afară de Mavrodin vistiernicul. că era grec, nu avea la ce veni" — pe când noi am constatat că în Martie şi în Aprilie 1699 el era în Moldova, şi la fel în 1701 (Martie 14) când nişte răzeşi îi dau jumătate de bătrân în Petroaia din Covurlui, în 1702, Mai 10, când Duca Vodă dă volnicie vistiernicului Mavrodin „a căuta şi a-şi aduce vecinii înapoi la Goieşti, în 1703 când Mihai Vodă Racoviţă face „pe Mavrodin vistiernicul, paharnic (abia atunci e paharnic, Letopiseţi II. p. 280), în 1705, Ianuar 20 şi Ianuar 31, când îl aflăm iscălind nişte acte „Dimitrie vel paharnic" şi în 1708, Aprilie 23, când Grigoraşcu Codrescu vinde a 7½ parte din Şepticenii Cârligăturii lui Dimitrie ce a fost paharnic mare.

Toate datele contrazic deci spusele lui Neculce, din care putem reţine însă cu riguros exact un singur lucru : că „a trăit în Moldova până ce a murit de bătrân şi nu s'a mai putut curăţi ţara de dânsul".

Moartea i s'a întâmplat abia la sfârşitul anului 1708, de oarece în Aprilie a acelui an l-am întâlnit în viaţă, iar la 11 Februarie 1709 el e arătat ca „răpozat". In actul acesta din 1709 Darie Donici, ginerele lui Dumitrache Mavrodin, capătă delà Mihai Vodă Racoviţă carte de stăpânire „pe moţia Goeşti şi pe casele din Iaşi ale vistiernicului *Mavrodi* socrul dumisale, şi

pentru nişte odoare, care au fost în mâna dumisale vistiernicului şi le-a pus zălog şi s'au prăpădit". Nimeni din datornicii vistiernicelui să nu se amestece „căci odoarele i s-au prăpădit şi fiindu-i şi ginere nu încap alţii înaintea dumisale".

Interesant este că vistiernicul Dumitrachi este arătat după moartea sa cu numele său adevărat de *Mavrodi*, pe când în toate actele din timpul vieţii sale, în afară de însemnarea latinească dela Biserica Catolică despre care am vorbit mai sus, l-am întâmpinat numai cu numele românizat de *Mavrodin*.

Dumitrache Vistiernicul a fost însurat cu jupâneasa Caterina, despre al cărei neam nu ştim nimic, decât că era din partea Orheiului şi proprietară acolo a unei însemnate averi prin zestre şi moştenire. Au avut împreună patru copii: pe Smaranda, Tudoriţa, Costandin şi Ştefan.

Smaranda a fost soţia logofătului Darie Donici şi Tudoriţa a postelnicului Grigoraş Hâncu. Vom vedea mai jos ce anume au moştenit fie care din ele din averea părintească. Intrucât despre Tudora Hâncu nu avem aproape nimic de spus, decât că soţul ei logofătul Grigoraş era şi el din partea Sorocii, vre-un fiu al Hâncului din 1668 de sub Gheorghe Vodă Duca. cel cu „Vodă da şi Hâncu ba" — vom trece întâi la Smaranda, fata mai mare a lui Dumitraşcu Mavrodin, pentru a vorbi apoi de fiii săi Costandin şi Ştefan.

1) *Smaranda Darie Donici, logofeteasa.*

Cel d'intâi Donicesc care şi-a ridicat neamul, Darie, a ajuns prin isteţime şi avere la primele cinuri boiereşti, pe care şi le-au păstrat pe urmă fii şi nepoţii până la desfiinţarea privilegiilor boierilor şi la succesivele exproprieri. Despre Darie Donici vorbesc Letopiseţii în repeţite rânduri şi niciodată de rău. La moartea socrului său, el moşteneşte casa dela Iaşi „din dosul temniţei", întreg complexul moşiilor Găieşti din Cârligătura cumpărat cu trudă, cu bani şi cu samovolnicie de vistiernicul Mavrodi, a patra parte din Frăţenii aceluiaşi ţinut şi moşia Vodana, întreagă, de la Soroca, plus odoarele multe ce avea tata socru. zălogite şi nezălogite.

Smaranda şi Darie Donici au avut doi fii, pe Ion. mort fără mostenitori şi pe Neculai, mare logofăt şi el, care moşteneşte toate moşiile părinţilor săi. Insurat întâi cu fata vel logofătului

Apostol (altul decât Apostol Mavrodi, şi anume fiul lui Matei, nepot lui Cazan din neamul lui Nicoară Armaşul) el a avut din această căsătorie pe Gavril, părcălab de Orhei, din care s'a tras logofătul Andronachi Donici, legistul, şi fiul său Alexandru fabulistul.

O doua soţie a lui Neculai Donici a fost Lupa Jora, cu care a avut patru copii, pe Maria a vel banului Dumitru Macri, pe Nastasia a vtori postelnicului Ştefan Capotici, pe Tasa, nemăritată, şi pe Darie Donici II, vornic şi logofăt, din care s-a tras Smaranda, nevasta lui Petrachi Negri şi a lui Costachi Conachi, mama lui Costachi Negri şi a Cocuţei Vogoridi, aceasta din urmă soţia caimacanului cel potrivnic Unirei în 1857, una din cele mai frumoase icoane de vrednică româncă pe care a avut-o Istoria Ţării.

2) *Constantin Mavrodi, postelnic.*

In întâlnim numai în două documente, unul din 1710, Martie 17, care este o carte domnească dată „lui Andrei ot visterie pe Goeştii lui *Mavrodi* paharnic pentru o sută de vedre de miere şi 55 de lei luaţi de *Costanda postelnic, fiul lui Mavrodi paharnic*, cu dobândă dela Umer turcul la 1708, care face 144 vedere.." — şi altul din 1713, Noembrie 16, care este o carte de judecată dată în pricina sărdarului Darie Donici cu acelaş Andrei, logofăt de viterie „pentru moşia Goeşti şi casele din Iaşi, foste ale vistiernicului *Mavrodi*, socrul dumisale Darie Donici". Andrei arată un zapis de zălogire pentru 180 de lei al lui Mavrodi şi mai arată că a dat bani *„şi lui Costandin, fiul lui Mavrodi vistiernic"*.

Existenţa acestuia nu poate prin urmare fi negată şi dacă în actul de împărţeală al copiilor vistiernicului Dumitrache Mavrodi din anul 1746, Iunie 12, numele lui nu mai figurează, aceasta înseamnă că la acea dată el era mort.

3) *Ştefan Mavrodi, paharnic al doilea.*

In Condica lui Constantin Vodă Mavrocordat din 4 Februarie 7250 (1742) se află o listă „de oameni care, după dovedire, să se scoată la neamuri" (adecă să se scoată de la dăjdii şi să se puie la rândul boierilor). Printre aceştia figurează *„Ştefan Mavrodin* paharnicul, fiul lui Mavrodin vel vistiernicul lui Antonie Vodă, fiul lui Mavrodin Grecul".

Cu cinul său boieresc, dar fără arătarea numelui de botez, îl mai întâmpinăm pe Ştefan într'un izvod de datorii al lui Dumitraşcu Călmaşu (fratele lui Ion Vodă Callimaki) din 1755, în care se arată că la moartea acestuia s-a plătit *„lei 50 paharnicului Mavrodin"*.

In 1732 îl aflăm din potrivă cu numele său de botez, dar fără arătarea cinului boieresc. E un act de vânzare din August 3, prin care „Neculai Jora, vtori logofăt", cumpără pământ dela *„Ştefan, fiul lui Mavrodin ce a fost paharnic mare"*.

In sfârşit în actul de împărţeală a copiilor lui Dumitrachi vistiernicul din anul 1746, dar care ne-a rămas nouă numai într'o copie din 1821, se spune că „originalul actului se află la dumnealui Dimitrii Mavrodin, feciorul lui Toader şi nepot lui *Ştefan Mavrodin*".

Impărţeala aceasta târzie a averei vistiernicului Mavrodin, o ieşire din indiviziune cum am spun azi, are următorul conţinut:

„Impărţeala între fii răpozatului Dimitri Mavrodin ce au fost paharnic mare, precum s-au împărţit moşăile. Leat 7254 (1746) Iunie 2".

„Partea lui Ştefan:

„Satul întreg Stănenii la Soroca, satul jumătate Viprinca „tij la Soroca.

„Partea Smarandei logofătesei răpozatului Darie Donici ce „au fost logofăt mare:

„Satul întreg Gvozdul la Soroca, a patra parte de sat de „Frăţeni la Cârligătura.

Copia din 1821 înseamnă: „In gios este rupt drept prin rând şi lipsăşti o bucată din sfârşit, de la ruptură în gios să cunoşti însă bine că au mai fost scris tot la această parte a Smarandii, cunoscându-să şi vârful slovilor prin ruptură, şi lipsăşte a triia parte din sfârşitul hărtie".

Partea Todoriţei ce a ţinut-o Grigoraşco Hâncul, postelnic:

„Satul întreg Nemerovca la Soroca.

„Aşa au dat sama Ştefan Mavrodin şi Ion Donici, că au „aceste moşăi di pi Mavrodin paharnicu şi aşa s'au împărţit înaintea me, iar di a işă (ieşi) di la vr'o parte lipsă, să păgubească cu toţii, sau di s'ar mai afla alti moşăi, iar toţi să li impartă aceşti trii fraţi.

„Iscălit aşa: Sturdza vel logofăt

„Mai jos iscăliţi: Ion Donici, Ştefan Mavrodin.

, Mai jos iarăşi nu se cunoaşte fiind ruptură şi lipsă bucăţi „di hârtii, după cum s-au zis în dos. Aciastă copii fiind întocmai cu orignalul, după cum l-am poslădut din cuvânt în cuvânt, numai adăogire este aceia ce să zice pentru ruptura hârtii, l-am încredinţat cu a noştri iscălituri, iar orighinalul esti la dumnealui Dimitrii Mavrodin, ficiorul lui Toader şi nepot lui Ştefan Mavrodin..

„La anul 1821, luna Mart, 15 zile
„Statschii sovietinic......
„Colejskii sovietnic.........
„Ivan Sturza
„i alte iscălituri.

Din actul de mai sus constatăm deci două lucruri: 1) că Constantin Mavrodi postelnicul nu figurează la împărţirea dintre fraţi din anul 1746, de unde în tot cazul trebuie trasă concluzia că el nu mai trăia la acea dată. Ar fi de altfel şi logic să mai tragem concluzia că el n'a avut copii, de oarece aceştia nu se înfăţişează la împărţeala, cum s-a înfăţişat Ion Donici, fiul Smarandei. Dar ipoteza că Constantin ar fi fost sterp, nu este sigură, căci 2) se mai constată din act că averea împărţită între fraţii Mavrodineşti la 1746 este exclusiv cea rămasă dela mama lor Catrina, adecă numai moşiile de la Soroca şi Frăţenii din Cârligătura (care a fost, după cum am văzut mai sus, cumpărate în parte de ea). Tot complexul Goieştilor, care era în 1746 în stăpânirea lui Ştefan Mavrodin, adecă moşiile vistiernicului Dumitrachi, n'au intrat în împărţeala de mai sus. S'ar putea ca atare pune şi ipoteza că postelnicul Constantin Mavrodin, ce pare a fi fost fiul mai mare al lui Dumitrachi, să fi fost copil dintr'o altă căsătorie a vistiernicului, de oarece el n'a avut amestec la averea din Basarabia a Catrinei Mavrodi. Ipoteza aceasta are o mare însemnătate pentru descurcarea neamului mavrodinesc din Dorohoi-Botoşani, despre care vom vorbi mai jos.

Cât despre neamul lui Ştefan, el a rămas în Basarabia până în ziua de azi, curgând în felul următor:

A) *Toader Mavrodin, căpitan de Ciuhur*

E feciorul lui Ştefan, vtori paharnicul. Toader capătă cinurile boiereşti atât de greu încât îl vom întâlni la bătrâneţe nevoit să

ceară o dovadă oficială că e fiu de boier, căci arhondologia Moldovei nu-l mai cunoştea.

Il întâmpinăm în 1742 „căpitan de Ciuhur" (o însemnare în dosul unui act din 28 Iulie 1742). In Condica Veniturilor Sf. Spiridon din Iaşi din anii 1776—1778 (vol. I, în Fişele Tanoviceanu dela Arhivele Statului Bucureşti), îl aflăm arendând cu 70 de lei pe an moşia Septelicii, din complexul Goieştilor, fostă a tatălui său Ştefan şi a bunicului Dumitrachi. La 1793, Iulie 9, el se judecă cu vara lui Elena Carp pentru moşia Vozdovul. Din jaloba ce a dat lui Mihai Constantin Suţu Voevod în această pricină, se poate citi: „Toader, sin mortului Ştefan Mavrodin ce au fost vtori paharnic, asupra şătrăresei Ilinca Cărpoaia, fiica pitarului Ion Donici, pentru o moşie anume Vozdovul i venitul ei....."

Aşa dar, după ce în 1742, la o foarte tragedă vârstă, ei e căpitan de Ciuhur, în Basarabia, şi cincizeci şi doi de ani mai târziu, la 1793, îl întâmpinăm fără nici un rang în arhondologie. un simplu Toader, fecior lui Ştefan Mavrodin ce a fost paharnic al doilea. Alţi nouă ani după aceia, la 12 Noembrie 1801, el e nevoit să ceară „recunoaşterea" că se trage din neam boieresc.

„Noi Alexandru Neculai Suţu voevod, cu mila lui Dumnezău Domn al Ţării Moldovei

Toader Mavrodin, fecior lui Ştefan Mavrodin vtori paharnic, ce se află cu locuinţa la ţinutul Orheiului, prin jalba ce a dat către Domnia Me au arătat că el se trage din neam boieresc şi toate celelalte ale sale rudenii se află în rânduială şi cinste de boierii. numai el rămânând scăpat, n'au putut lua nici un rang, dar supărat cu vreo cerere de dăjdie pân acum n'a fost..... (şi făcându-se cercetări. s-a aflat) că cu adevărat este neam de boier, după cum s-a adeverit şi dintr'o mărturie a dumisale spătarului Manolachi Donici din leat 1796, Septembrie 22. fiind atunci vel ban, prin care arată că numitul Toader Mavrodin este cu adevărat fecior lui Ştefan Mavrodin ce au fost vtori paharnic, şi este rudenie cu tot neamul boieresc al Doniceştilor de pe vistiernicul Mavrodin şi că i se cade a fi cuprins cu milă, şi hotărâm deci în toată vremea să fie scutit şi apărat de dăjdii cum şi de alte havaleli, rămânând de a pururi în pace şi în odihnă, ca unul ce se trage din neamul boieresc...".

Mai mult decât această recunoaştere de boier de neam şi de scutire de dăjdii, el n'a putut căpăta, şi au trebuit abia fii săi,

după răpirea Basarabiei, să caute să-și mai înalțe neamul prin înscrierea în cadrele nobilimii basarabene.

Fii aceştia au fost: Dumitru, Manolachi și Iancu, născuți dintr'o căsătorie târzie a lui Toader Mavrodin cu o femeie care nu ne este cunoscută. Cel mai mic, Iancu (născut la 1801) pare a fi rămas neînsurat. Cel mijlociu, Manolachi, (născut la 1798), proprietar a 68 de fălci în moşia Milişeni din Orhei, s-a însurat și a avut un fiu, Manolachi și el, născut la 1841. Din acesta n'au rămas copii. Neamul lui Teoader, al lui Ștefan, al marelui şi vestitului vistiernic Dumitrachi, l-a perpetuat până azi numai feciorul mai mare, Dumitru.

B) *Dumitru Mavrodin (1786 — 1848)*

Am arătat mai sus că originalul actului de împărțeală dintre fiii vistiernicului Mavrodin din 1746, se afla la 1821, Martie 15, în mânile lui „Dumitru Mavrodin, feciorul lui Toader şi nepot lui Ştefan Mavrodin". In acelaş an, 1821, el, împreună cu frații săi Manolachi și Iancu, cer înscrierea, la Chişinău, „în lista nobilimii de origină moldovenească din Basarabia". Era, la acea dată, proprietar a 300 de fălci de pământ, locuia în Basarabia și avea de nevastă, încă din anul 1813 (însurat deci la 17 ani) pe Ecaterina, fiica şătrarului Toader Văluță.

Din această căsătorie s-au născut patru copii: Maria (1814), Prohira (1818), Ancuța (1820) şi Constantin (1821)..

Din singurul său fiu Constantin, s'au născut alți cinci băieți, şi anume: Dumitru, Alexandru, Vasile, Ion și Ștefan. Nu cunoaştem decât descendența lui Dumitru, care a avut un fiu Neculai, şi a lui Vasile, colonel rus, însurat întâi cu Ana Vasilievna Juliani (1865 — 1904), cu care a avut pe Neculai, locotenent rus (născut 1885) şi Maria (născută 1889), măritată cu căpitanul rus Pohlebin — şi însurat a doua oară cu Natalia Narly, din care căsătorie i s-au mai născut doi copii: Larisa (1903) și Vladimir (1908).

Cu aceştia se încheie, până în ziua de azi, descendența marelui vistiernic Dumitrachie Mavrodin, fiul lui Mavrodi Grecul, care din Greci s-au făcut Moldoveni, pe urmă Ruși şi în urmă Români.

MAVRODINII DOROHOIENI ŞI BOTOŞANENI

Spiţa familiei Mavrodin din anul 1832, Septembrie 26, atestată de Judecătoria ţinutului Botoşani, „cu iscăliturile cuviincioase şi punerea peceţii", arată ca întemeietor al neamului pe Mavrodin Grecul, care a avut doi fii, pe Apostol Mavrodin şi pe Mavrodin Vistiernicul (Dumitrachi). Apostol e însemnat cu cei trei feciori ai săi Mitre vornic, Gheorghiţă vistiernic şi Toader. Pe Mitre îl arată ca având o fată Casandra şi pe Gheorghiţă un fiu Negrea jicnicier (ceilalţi copii ai lui Gheorghiţă nu sunt arătaţi), din care se trage neamul boieresc Negri din Moldova. In fine, pe vistiernicul Mavrodin, spiţă îl arată ca tată al unui singur fiu *Eustatie* pitar, care a avut pe Vasile Mavrodin clucerul, tatăl vornicului Lupu şi al stolnicului Toader, din cari se trag toţi Mavrodineştii Moldovei, trăitori încă astăzi şi destul de numeroşi.

Spiţa aceasta, ca majoritatea spiţelor alcătuite în prima jumătate al veacului trecut, este şi necomplectă şi greşită. Că Apostol Mavrodi o fi fost frate cu Dumitrachi vistiernicul o aflăm din această spiţă şi am fi bănuit-o şi fără asta, fiind amândoi, după cum am văzut mai sus, fiii lui Mavrodi Grecul. Dar spiţa e necomplectă cu privire la copiii lui Gheorghiţă Apostol Vistiernicul şi este greşită cu privire la descendenţa lui Mavrodin Vistiernicul.

In adevăr, noi am dovedit mai sus pe bază strict documentară că vistiernicul Dumitrachi Mavrodin a avut ca copiii pe Ştefan, Constantin, Smaranda Donici şi Tudoriţa Hâncu. Spiţa nu arată pe niciunul din aceşti patru copiii ai vistiernicului, însemnând în schimb pe un copil pe care nu-l cunoaştem, pe *Eustatie*, tatăl lui Vasile Clucerul. Acest Vasile Clucerul a existat, documentar dovedit. Dar pe Eustatie nu l-am întâlnit nici odată nicăieri, în nici un document publicat sau inedit, precum nici în spiţa descendenţilor lui Dumitrachi Mavrodin din 1742 (împărţeala averei vistiernicului). De unde răsare atunci acest Eustaţiu? O fi el o invenţiune, pentru a lega pe Mavrodineştii botoşăneni de boierii mavrodineşti din veacul al XVII-lea? Această ipoteză cade faţă de faptul că spiţa din 1832 este atestată de spătarul Costachi Negri (văr primar cu Petrachi Negri, tatăl marelui patriot din timpul Renaşterei Costachi Negri), care înseamnă în josul ei: „Intocmai fiind de pe spiţa neamului nostru

care este la mine, o încredinţez. K. Negri spătar, 1832, Septembrie 22. Petrachi Asachi, martori".

Negreştii din veacul al XIX-lea nu au negat niciodată descendenţa lor din Mavrodi Grecul şi spiţa lui Costachi Negri din 1832 arată lămurit atât descendenţa din el, cât şi rudenia tuturor Negreştilor moldoveni cu toţi Mavrodineştii existenţi în Moldova şi în Basarabia. E aşa dar învederat că vlăstarii mavrodineşti de la Botoşani, fiind rudă cu familia Negri, nu se pot trage nici ei decât numai din Mavrodin Grecul, după cum o arată şi spiţa. Dar în ce chip se trag din el, aceasta rămâne de văzut.

Ipotezele sunt trei:

1. Că misteriosul Eustaţiu ar fi fost o persoană, care pe vremea lui, ar fi trăit în carne şi oase, şi că ar fi fost în adevăr fiul lui Dumitrachi Mavrodin vistiernicul. Am arătat mai sus că singurii fii cunoscuţi ai acestuia au fost, documentar dovediţi, Ştefan şi Constantin. Am mai arătat că acest Constantin nefigurând în actul de împărţeală a moşiilor din Basarabia rămase de la nevasta lui Dumitrachi, s-ar fi putut întâmpla sau că el era la 1742 mort fără copii, sau că era fiul lui Dumitrachi dintr'o căsătorie anterioară. In această din urmă ipoteză, dacă Dumitrachi ar fi avut dintr'o primă căsătorie pe Constantin, el poate tot aşa de bine să fi avut şi pe Eustaţiu, care ar fi fost deci frate bun cu Constantin. Ipoteza poate ţine cu atât mai bine în picioare, cu cât în actul din 1742 se împart *numai moşiile Catrinei Mavrodin* între copii ei Ştefan, Smaranda şi Tudoriţa, şi nici una din moşiile tatălui Dumitrachi Mavrodin. Dacă ne-ar fi rămas vre-un act de împărţeală a moşiilor acestuia, mai ales cele dela Cârligătura, poate ar fi figurat în el numele lui Constantin şi al lui Eustaţiu, feciorii dintr'o eventuală primă căsătorie. Evident totuşi că cu „poate şi dacă" nu se fac geneologii. Eustaţiu Mavrodin rămâne nedovedit.

2. S'ar putea iarăşi, dacă-l îndepărtăm din realitate pe Eustaţiu, ca clucerul Vasile Mavrodin, care după cum am mai spus, a existat, să fi fost fiul nu al inexistentului Eustaţiu, ci al lui Constantin. O simplă ipoteză.

3. Şi tot o simplă ipoteză rămâne şi aceasta de a treia, că Vasile Mavrodin să nu fi fost deloc nepot de fiu al lui Dumitraşcu vel vistiernicul, ci al fratelui acestuia, Apostol Mavrodi uşierul. Acesta, după cum am văzut, a avut în afară de Mitre şi

de Gheorghiţă Apostol, şi un fiu Toader, despre care nu ştim absolut nimic. Să nu fi fost acest Taoder, tatăl lui Vasile? Mai ales că a) pe fiul lui Vasile îl chema tot Toader, care ar fi purtat astfel numele bunicului, şi b) că în acest caz rudenia Mavrodineştilor descendenţi din Vasile ar fi fost mai apropiată de Negreştii descendenţi din Gheorghiţă Apostol, dacă Vasile ar fi fost fiul lui Toader şi nu fiul lui Constantin sau al lui Eustaţiu.

Oricum o fi, un lucru e sigur, că Mavrodineştii din Botoşani se trag din Mavrodi Grecul şi că sunt rudă cu neamul Negreştilor. Ascendenţa lor documentară se urcă la acel Vasile Clucerul, despre care vom vorbi mai jos.

Vasile Mavrodin Clucerul

El e întemeietorul neamului Mavrodinesc din ţinuturile Botoşani şi Dorohoi. Prin cei doi fii ai săi, Lupu vornic de poartă şi Toader stolnic, s-a perpetuat familia până în ziua de azi. Despre existenţa lui nu avem decât două mărturii; spiţa din 1832, despre care am vorbit mai sus, şi un act din 1833, prin care judecătoria de Botoşani arată cu mărturia boierilor din acel ţinut, că Vasile Mavrodin este tatăl lui Lupu şi lui Toader, amândoi în viaţă la acea dată.

Cuprinsul actului e următorul:

„Dumnealor stolnicul Toader şi vornicul porţii Lupul, fraţi Mavrodineşti, ne-au făcut poftitoare cererea, că pentru părintele domniilor sale cluceriul Vasile Mavrodin să le dăm această încredinţare că îi ştim fii ai pomenitului clucer. Pentru care am dat această mărturie că pe clucerul Vasile, în viaţă aflându-se şi fiind cu multe slujbe de către ocârmuire însărcinat, au fost cinstit cu caftanul cluceriei şi i-au rămas aceşti doi fii clironomi Lupul şi Teodor, şi am iscălit.

Constantin Miclescu vornic, Ion Vârnav postelnic, Petrachi Vârnav postelnic, Costandin Negrea spătar, Gheorghe Kostaki spătar şi Costandin D. Arbure spătar".

Judecătoria ţinutului Botoşani 1833, April 24.

Aşa dar Vasile Mavrodin „a fost cinstit de ocârmuire cu mai multe slujbe" ajungând până la rangul de clucer, o boierie însemnată, peste care însă nu s'a putut înălţa. Nu ştim nimic altceva despre el, nici măcar numele soţiei sale, decât numai pe al copiilor Lupul şi Toader, a căror descendenţă este însă cunoscută până în ziua de azi.

I

Lupu Mavrodin, vornic de poartă.

Pe la sfârșitul veacului al 18-lea el era mare căpitan de Ropcea, de oarece-l aflăm în 1800 fost mare căpitan. Treizeci şi trei de ani mai târziu, bătrân foarte, e abia vornic de poartă, o boierie de mâna a treia. El n'a putut ajunge la cinul boieresc al tatălui său, nici la al fratelui Toader.

Lupu Mavrodin a fost însurat cu Ecaterina Teliman, fiica lui Antohie Teliman din ținutul Roman, care i-a adus în zestre moșia întreagă Fundenii. Dintr'un proces ce a avut el cu cumnatul său Costandin Teliman, aflăm amănunte interesante asupra lui, a nevestei şi familiei acesteia. In actele acelei judecăți apare şi numele fiilor săi Alexandru și Mihalachi (procesul în Anexe), dar el a mai avut doi fii, pe Gheorghe și pe Iancu.

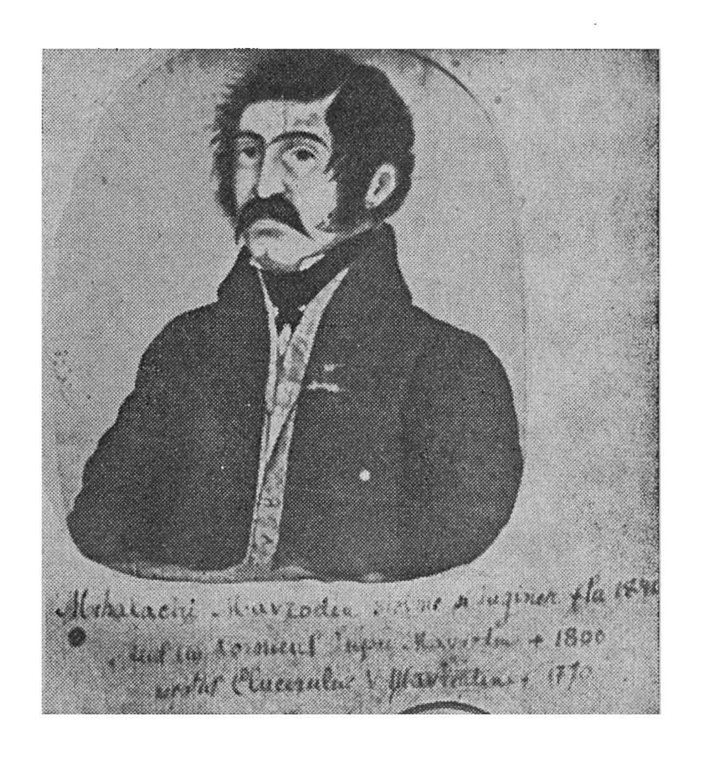
Dacă actele judecății din 1800 ni arată numai pe feciorii Mihalachi şi Alexandru, spița neamului din 1822 ni-i arată în schimb pe Gheorghe, pe Iancu şi pe Mihalachi, fără a menționa pe Alexandru. Acest Alexandru, mort poate în 1822, n'a lăsat clironomi. Nici Gheorghe de altfel, care a murit sau neînsurat, sau în tot cazul fără copii. Cât despre Iancu, spița neamului înseamnă în dreptul lui: „la Bucureşti", ceiace ne-a îndreptățit să bănuim că el poate fi autorul Mavrodineştilor despre care am vorbit la pag. 106 de mai sus.

Aşa dar, numai prin fiul lui Lupu şi al Ecaterinei Mavrodin, *Mihalachi*, s-a perpetuat ramura botoşăneană a acestei familii. Despre el avem date mai multe.

A) *Mihalachi Mavrodin, stolnic*

El e autorul spiței din 1833. Un om cu carte, traducător din limbi străine şi unul din intelectualii din epoca premergătoare a Renașterei. E şi inginer, inginer hotarnic fireşte, din cei probabil formați la şcoala lui Asachi. E uscățiv, sburlit, urât, dar deștept. Ține în căsătorie pe Maria Iurașcu, sora Ralucăi, mama lui Eminescu. E deci de două ori o personalitate, ca intelectual, şi ca unchi al celui mai mare poet ce a avut Moldova şi România.

Il aflăm printre elevii care au frecventat pentru prima dată cursul public al învățăturilor în limba română, în anii d'intâi ai

Stolnicul Mihalachi Mavrodin

veacului al 19-lea. Mai târziu el va traduce „va tâlmăci din limba franţeză moralnica istorisire intitulată *Tripodul Elenei* de Marmontel" precum şi „romanţul *Antigona* şi unele fragmenturi din literatura franţuzească de Noel şi Laplace". Ni s-au păstrat la Arhivele Statului din Iaşi cererile sale către *Ţenzură*, din Ianuarie 1839, pentru publicarea acestor traduceri, cu rezoluţiile censorilor vremii, *Camille de Barozzi* (Baroţi): „Vu et examiné la traduction ci dessus, ce 17 Janvier, en vertu des instructions de la censure" şi „Vu la traduction ci dessus de *M. Michel Mavrodi*, ce 10 Janvier 1839", cu adaosul „să se slobozească tipărirea".

Îndeletnicirile sale inginereşti sunt atestate de o sumedenie de acte ale vremii. In 1828 îl aflăm hotărnicind moşia Şerpeniţa a lui Constantin Catargi, în 1839 ridică planul Broscăuţilor lui Balş etc. etc.

In politică îl găsim „pe vremea ocupaţii rosieneşti săvârşind o mulţime de slujbe.... ţinând şi locul de ispravnic al ţinutului Dorohoi", iar în 1856 el iscăleşte, împreună cu fiul său Vasile, actul de adeziune la programul Unirei .

Stolnic e făcut abia sub Ion Sandu Sturza, la 11 August 1824, dar îl întâmpinăm în 1827 ca fost mare stolnic, între 1840 şi 55 ban, şi la 7 Iulie 1856 e făcut de Grigore Vodă Ghica, spătar (originalului decretului la d. avocat Al. Mavrodin). Ajunge deci la un rang de boierie mai de vază şi are şi avere destulă. .E proprietarul moşiei Mihăilenii din Dorohoi, unde îşi are aşezarea obişnuită, dar mai are şi în Ocolul Herţei satul Popenii, care va lua numele de „Popenii lui Mavrodin", în Suceava o parte din moşia Fundeni, etc. etc. La Iaşi — căci nu se putea să nu stea un boier bogat şi mai ales intelectual şi în capitală — el cumpără în 1825 o casă, în mahalaua Vrăbienilor. O ia cu 600 de lei dela Nicolae Ioan „care o avea şi el clironomie dela moşul său Angheli Baş-ceauşul".

In izvodul de banii scutelnicilor, îl vedem trecut pe Mihalaci Mavrodin cu 12 liuzi, ceiace e foarte mult. Dar cu casă, cu moşii, cu scutelnici, cu cinuri boiereşti, cu fumuri de inginer şi de scriitor, cu lepădarea lui n final al numelui când scria franţuzeşte, Monsieur Michel Mavrodi, rămâne totuşi pentru protipendanda ţării un boieriaş, căruia când i se scrie, se spune numai „cu fericită sănătate" şi se încheie răvaşul ca acea Sturzoaică cu vorbele „a dumitale binevoitoare Zoiţa Sturza".

Se însoară de tânăr, după cum am văzut, cu Maria Iuraşcu, care mai avea în afară de Rulaca Eminovici, mama lui Mihai Eminescu, încă două surori, călugăriţe la mănăstirea Agafton de lângă Botoşani, pe Olimpiada şi pe Fevronia, aceasta din urmă ajunsă la bătrâneţe schivnică cu numele de Sofia.

Din căsătoria lui Mihalachi cu Maria Iuraşcu s-au născut şase copii: Vasile, Iordachi, Petru, Maria, Elena şi Profira. Pe aceste două din urmă le găsim în 1842 în pension la Iaşi la *„Madam Profira Olivari"*. Elena pare a fi murit tânără şi nemăritată. Maria s-a căsătorit cu Rozin şi Profira cu Mantacaş.

In Arhondologia Moldovei a paharnicului Costachi Sion, feciorii lui Mihalachi Mavrodin sunt arătaţi ca fiind Alecu, Manolachi şi Iorgu, ceiace este o greşeală foarte de mirat la un autor ca Sion, care cunoştea pe toţi contimporanii săi nu numai pe nume, dar şi pe apucături. Manolachi, Alecu şi Iorgu erau fiii lui Toader Mavrodin, nu ai lui Mihalachi, căruia ei veneau veri primar.

B) *Fiii lui Mihalachi Mavrodin*

a) *Petru Mavrodin* a fost colonel în armata română şi nu a avut copii.

b) *Iordachi Mavrodi* a fost şi el ofiţer, a ajuns la gradul de maior şi a avut un băiat *Mihai*, fără descendenţă, şi o fată *Natalia*, măritată Cardaş.

c) *Vasile Mavrodi* a fost, ca şi tatăl său, inginer. S-a însurat cu Maria Cosovei şi a avut patru copii: pe *Ema*, măritată cu Emil Bruell, pe *Mihai*, avocat la Botoşani, însurat cu Elena Bucşănescu (copii: Gaby şi Lucia), pe *Alexandru*, însurat cu Sofia Petrescu (copii: Vasilica şi Sandu) şi pe *Vasile*, colonel în retragere, însurat cu Viorica Nestorian, fără copii.

II

Toader Mavrodi, stolnic

Din „Mărturia" dela 24 April 1833, despre care am vorbit mai sus, şi care începe cu vorbele „Dumnealor Stolnicul Teodor şi vornicul porţii Lupul, fraţi Mavrodineşti...'", ar trebui să

tragem concluzia că Toader, fiind numit cel d'intâi, a fost fratele mai mare, întâiul născut al clucerului Vasile Mavrodin.

Işi începe cariera de tânăr cu rangul de căpitan, cu care-l întâmpinăm în două acte din 1796, odată la 28 Martie şi altă dată la 23 Mai, însărcinat de Alexandru Vodă Callimaki ca să hotărească moşia Bălcoşeştii a unor răzeşi de acolo. In 1799 îi mai găsim numele, fără rang de boierie, într'o carte de hotărnicie, iar în spiţa mavrodinească din 1833 a lui Mihalachi Mavrodin şi a lui Costachi Negri, el e trecut cu rangul de stolnic, pe care l-o fi căpătat dela Ioniţă Vodă, cel deapururi gata să boierească pe scăpătaţi sau pe năpăstuiţi.

Insurat cu *Safta Stârcea*, din vechiul neam boieresc al Stârceştilor dorohoieni, el a avut cinci copii, din care o fată *Vârvara* (măritată cu Gheorghe Ionescu) şi 4 băeţi, Manolachi, Alecu, Neculai şi Iordachi, cei pe care paharnicul Sion îi credea fii lui Mihalachi. Despre aceştia vom vorbi pe rând mai la vale.

A) *Manolachi Mavrodi, agă*

Dintr'un act din 1838 pentru alegerea trupului moşiei Dorohoi de Popenii lui Mavrodin, aflăm un lucru foarte interesant, şi anume că Popenii aceia, trupul întreg, se stăpânea de mai mulţi proprietari în felul următor: jumătatea de sus era a hatmanului Anastase Başotă, unul din boierii cei mai mari şi bogaţi ai Moldovei de pa atunci; iar jumătatea de jos era stăpânită pe o treime de sărdarul Dumitru Vârgolici şi pe a treia treime, zisă „Popenii lui Mavrodin", a) de stolnicul Toader Mavrodin; b) de nişte „orfani mavrodineşti" (nu ştim ai cui), care aveau ca *vechil* pe Manolachi Mavrodin, fiul lui Toader, şi c) după cum am văzut mai sus, de Mihalachi Mavrodin, fiul lui Lupu (fratele lui Toader). Prin urmare Popeştii aceştia, care erau în hotarul oraşului Dorohoi, erau stăpâniţi de fii şi nepoţii lui Vasile Mavrodin clucerul, de la care desigur îl moşteniseră. Cum acest Vasile clucerul este arătat în spiţa neamului ca fiind fiul acelui misterios Eustaţiu, ce ar fi fost fiul lui Mavrodin vistiernicul, e interesant să constatăm că moşia Popenii era învecinată cu Şendricenii şi cu Trestiana „ce a fost a lui Gherasim Hâncu" care Gherasim

Hâncu nu poate fi decât numele de călugărie a lui Grigore Hâncu postelnicul ce ţinuse în căsătorie pe Tudoriţa Mavrodin, fata vistiernicului Dumitraşcu. Ca atare se desluşesc prin aceste legături de pământuri învecinate şi moştenite din bătrâni, legăturile de rudenie între Mavrodineştii dorohoieni și Mavrodineștii basarabeni, coborâtori *dovediţi* de-ai vistiernicului Dumitrachi. De unde rezultă în mod învederat că spiţa neamului Mavrodin din 1833 este exactă atunci când arată descendența acestui neam din Mavrodi Grecul şi din fiul său vel vistiernicul Dumitrașcu. Rămâne îndoelnică existenţa lui Eustațiu și continuăm a crede că Vasile Mavrodin clucerul din Dorohoi și Botoșani, care hotărât se cobora din Mavrodi Grecul, era fiul lui Constantin, copilul mai mare al vistiernicului Dumitrașcu.

Să ne întoarcem la Manolachi Mavrodi, fiul, credem mai mare al lui Toader Mavrodin şi al Saftei Stârcea. El a făcut o carieră destul de rapidă. Il aflăm încă tânăr în cinul de stolnic „rânduit revizor al departamentului (finanțelor?), *fără leafă* și prelungind însărcinarea ce i se dăduse până în anul 1840, Mai 24, când „starea sănătăţii și casnicele împrejurări nu-l iartă mai mult a purta slujba...". La 1842, April 24, e înaintat la rangul de căminar, la 1852, Martie 11, la rangul de ban, la 1856 la acel de spătar, și la 1858 el e făcut agă.

In preajma Unirei face politică şi cum are un frate, Iorgu, care e omul de încredere al lui Vogoridi, face fireşte politică antiunionistă. La 8 Iulie 1857 marii proprietari ai ţinutului Dorohoiului făceau o întâmpinare către Consulii Puterilor Garante, prin care se plângeau că majoritatea din ei au fost scoşi de guvern din listele electorale și înlocuiţi numai cu proprietari mici. Printre numele acestora din urmă figurează şi al *spătarulu Manolachi Mavrodi*.

De remarcat că deodată Manolachi Mavrodin devine un Mavrodi cât toate zilele, şi cum unul din fraţii săi va iscăli și el *uneori* Mavrodi, iar vărul său Mihalachi, când a făcut la cenzură cererea de publicare a traducerei sale din Marmontel tot aşa iscălea, înseamnă că Mavrodineștii „începeau să se simtă".

Din acelaş an 1857, la 2 Septembrie, ne-a rămas o prea interesantă scrisoare a lui S. Vârnav către V. Mălinescu, care începe cu „Vivat Unirea" şi „amice", în care ni se povestește o întâmplare din preajma acelor vestite alegeri pentru Divanul Adhoc, alegeri casate în urma intervenții lui Napoleon, și care

arată pe administratorul moșii Broscăuți, Vasiliu, „*ieșind cu trăsura din ograda lui Manolachi Mavrodin*" pentru a badjocuri pe țăranii unioniște, întruniți în curtea privighetorului de ocol pentru a desbate asupra alegerilor. Acel Vasiliu s'a sculat în picioare, în trăsură fiind, şi a început a răcni la ei: „Dar voi ce căutaţi aici? Cine v'a adunat aici? Unul din delegați, din satul Buhai, i-a răspuns cuviincios: „Poruncile stăpânirei ne-a adunat, câte doi din fiecare sat la alegere". Atunci Vasiliu a început „cu o turbată urgie a-i sudui în tot felul, zicându-le: Tâlharilor, cum de cutezați a răspunde așa înaintea mea? Măi privighitor, ieşi afară din casă, ce fel de blăstămat ești tu, de cutează țăranii să-mi răspundă aşa în ogradă? Te dau afară din slujbă, măgarule! Lasă că vă voi învăța eu, țăranilor neascultători și mojici. Sai, jandarmule, și ea pe tâlharul acela de țăran şi-l pune în butucul cel mare la gros... Pe ticălosul de privighetor să-l legi cot la cot și să mi-l aduci la isprăvnicie, unde va fi cercetat".

Iar Vârnav termină această scrisoare într'un fel deosebit de frumos :

„*Cu toate acestea*, salutare și unire!

S. Vârnav

La această scenă, Manolachi Mavrodin nu era de față. El se afla în culise, în casa lui, din ograda căreia ieșise Vasiliu cu trăsura, ca să reacţioneze împotriva păcătoşilor de unioniști. De altfel nici nu mai ştim nimic altceva despre conu Manolachi. Din spusele familiei, el ar fi fost însurat şi ar fi avut un fiu, Savel, care a murit fără moştenitori.

B) *Neculai Mavrodin, paj domnesc.*

Al doilea fiu, pare-se, al lui Toader şi al Saftei Mavrodin, n'a avut norocul fratelui său Manolachi. Tânăr de tot a fost paj domnesc la Curtea lui Mihai Vodă Sturza şi n'a mai putut apoi înainta la nici o cinste de cin boieresc.

O jalbă a sa din 1849, April 22, ne arată amărăciunea sufletului său pentru această năpăstuire:

Prea Inălţate Doamne,

Din frageda mea copilărie am îmbrățișat slujba publică şi ca tot bunul pământean m'am filotimisit a săvârşi însărcinările

ce mi s'au dat, cu vrednicie, credinţă şi cinste... M'am prenumerat apoi între pajii ce slujesc tronului Inălţimei Voastre. Prin jertfire a trei ani de slujbă în calitate de paj, eram în toată siguranţa că voi putea dobândi măcar un cin pe temeiul meritelor câştigate. Dar iată, Prea Inălţate Doamne, după o îngăduire de 7 ani încheiaţi, în slujbele patriei până mai alaltăieri aflându-mă, am nenorocirea a vă spune... că încă răsplătire n'am luat, etc".

Nici despre acest nenorocit Neculai mai mult nu ştim, decât că a fost însurat cu Zamfira Holban şi că copii n'a avut.

C) *Alecu Mavrodin, clucer.*

E al treilea fecior al lui Toader Mavrodin şi al Saftei Stârcea. Cariera lui este următoarea: In 1832, Martie 18 „Mavrodin Alecu" (fără titlu) face o plângere asupra ofiţerului miliţei Pavlov pentru atacul ce a suferit de la acesta". In 1834 îl întâmpinăm făcând practică în cancelaria isprăvniciei Dorohoiului în calitate de „pomoşnic mesei finansului". Rămâne acolo un an şi cinci luni, şi pleacă apoi la Iaşi unde intră arhivar la Academia Mihăileană, rămânând acolo „doi ani trecuţi" (1835—1837). Mai face apoi o practică de 6 luni în cancelaria Domnescului Divan şi la 25 Mai 1838, nefiind încă trecut în statul Marei Logofeţiiel face o cerere către Costachi Sturza, vel logofătul, rugându-l „cu fierbinţi lacrimi... de a poronci a me (a mea) primire şi întărire în stat cu leafa ce mi se va hotărî". Iscăleşte: „Plecatul Evgheniei Voastre, Alecu Mavro*di*". — Abia 17 ani mai târziu îl întâlnim din nou, cu rangul de „clucer" şi cu funcţia de „scriitor" la Secţia III-a din Departamentul Justiţiei (1855).

După Unire, la alegerile pentru domnie din 1858, îl întâmpinăm la 13 Decembrie cerând înscrierea în listele electorale printre proprietarii mici ai judeţului Dorohoi — şi apoi la 20 Decembrie acelaş an, ziarul din Iaşi „Constituţionalul" îl arată ca netrecut pe listă, deşi posedă un venit anual de 100 de galbeni: „Alecu Mavrodin stăpâneşte tot atâta câtime de fălci cât frate-său Iordachi Mavrodin, pentru căre însă dregătorul a binevoit a face excepţie". De unde se vede că, contrar fratelui său, Alecu era unionist, motiv pentru care Vogoridi poruncise să fie scos de pe listele electorale.

Alecu Mavrodin era, ca şi fraţii săi, proprietar în Popenii Dorohoiului şi mai stăpânea pământ în comunele Livenii şi Carasa din acelaş ţinut.

Mihalachi Mavrodin, stolnic
și soția sa Maria Iurașcu

S'a însurat în 1846 cu *Elena Şişcală*, cu care a avut cinci copii: pe *Catinca*, născută la 21 April 1847 la Popeni (naş: Manolachi Mavrodin), pe *Iancu*, născut la 7 Septembrie 1849 la Liveni (naşă Maria Cristea), pe *Maria*, născută la 18 Septembrie 1854 la Carasa (naş: Iorgu Curt), pe *Alecu*, născut la 18 Septembrie 1856 la Popeni (naş: Neculai Mavrodin) şi pe *Ilie*, născut la 19 Nomebrie 1859 la Dorohoi (naşă: Maria Mavrodin).

D) *Gheorghe Mavrodin, comis.*

A fost un interesant personagiu, acest fiu mai mic al stolnicului Toader Mavrodin şi al Saftei Stârcea. Că iscălea şi el când Mavrodin, când Mavrodi, că-şi spune ba Gheorghe, ba Iorgu, ba Ireu, n'ar fi nimic, dar că-şi ascundea mereu vârsta şi că la 46 de ani îşi făuri un act de naştere care să-l facă de 33, adecă cu 13 ani mai tânăr decât era, aceasta nu ni s'a mai întâmplat să întâlnim la bărbaţi nici în hârţoagele vechi, nici în zilele de azi.

In „Condica Matriculă a şcolarilor ce se primesc cu ţinerea la Institut şi cu cheltuiala Casei Şcoalelor" (Uricarul VII, 204), găsim însemnat, printre elevii primiţi la anul 1835, pe Iorgu Mavrodin de 14 ani, fiu al stolnicului Mavrodin". De unde ar rezulta că el s'a născut în anul 1821. Insă nici măcar la această fragedă vrâstă Gheorghe Mavrodin nu spunea adevărul, căci el era născut la 1819, având la 1835 şaisprezece nu paisprezece ani, fapt care se învederează dintr'un certificat şcolar din 1843, Ianuarie 28, în care citim:

„Prin acest certificat se adevereşte că dumnealui Gheorghe Mavrodin, Moldovan din târgul Dorohoi, de religie ortodoxă, *în vrâstă de 24 de ani*, fiul d-sale Stolnicului Theodor Mavrodin, a urmat în şcoalele publice din Iaşi, de la cele începătoare până la clasa a IV-a corent, de la 1836 până la 1841 inclusiv, în curs de 6 ani... etc.".

Prin urmare, dacă Gheorghe Mavrodin avea în 1843 vrâsta de 24 de ani, înseamnă că era născut la 1819 şi că avea, când a intrat la şcoală, 16 ani (căci data înscrierei este la 1835, cum rezultă din Condica Matriculă mai sus citată şi nu 1836, care se vede că este o eroare prin faptul că certificatul specifică că a stat *6 ani* la şcoală, deci 1835—1841, şi nu 1836—1841, ceiace ar face numai 5 ani).

Acest certificat este iscălit de „Mădularii Comitatului și întărit cu sigiliul Academiei (Mihăilene)". Se constată din el că Gheorghe Mavrodin a fost un elev bunicel, a cărui clasificare a fost următoarea:

Religia cu clasul bun, Gramatica Românească bun, Limba latină mijloc, Geografia bun, Aritmetica mijloc, Algebra Elementară mijloc, Geometria Elementară bun, Istoria Universală bun, Poezie și Mitologie bun, Retorica bun, Istoria Naturală mijloc, Limba Franceză mijloc „iar în privința purtării și a moralului, au agonisit calculul *prima*".

Bravo lui! Dar aceasta nu înseamnă că nu s'a născut în 1819, din potrivă, certificatul mădularelor Academiei Mihăilene arată lămurit că Gheorghe Mavrodin avea în 1843 douăzeci și patru de ani, și că prin urmare anul naşterei sale nu poate fi contestat. De altfel, cum iesă de la școală, în Noembrie 1841, el e numia de Mihai Vodă Sturza paj domnesc, cum fusese și frate-său Neculai. El avea atunci prin urmare 22 ani.

Acuma ce i-a trecut lui prin cap să se întinerească la bătrânețe cu 13 ani? Motivul îl vom vedea îndată. Să arătăm deocamdată că el trebuie să fi părut mult mai tânăr de cât era, altfel n'ar fi îndrăznit să salte aşa peste ani. Conu Iorgu era „uscăcios, cu ochii căprii, cu părul capului negru, cu musteața *înherată* și la stat de mijloc". Astfel fiind, el putea pare mult mai puțin decât vârsta ce avea.

Insurat de tânăr, nu ştim cu cine, el văduvi în curând și la vârsta de 42 de ani se gândi să se însoare din nou. Cum voia să ia o fată de 20 de ani, pe Agripina Albotă, fata pitarului Neculai și a soției sale Ana, trebuia musa-i să se arate ginere tinerel. In actul său de căsătorie de la Mitropolia Moldovei din anul 1861, Februarie 5, el se arată de *31 de ani*, născut deci la 1830, și întinerindu-se numai cu 11 ani (de oarece era născut la 1819). Dar patru ani mai târziu, în 1865, el uită vârsta ce-și dăduse în ziua căsătoriei, și-şi scoate un certificat dela „subscrișii viețuitori în oraşul Botoșani" care declară că „dumnealu *Georgi* Mavrodin este născut la anul 1832, Aprilie 23, din legiuți părinți stolnicul Teodor Mavrodin şi soția sa Safta, născută Stârcea". Pe baza acestui certificat el își făureşte un *act mitrical* de la Mitropolie. pe care-l legalizează la Curtea Secția 2-a a Principatelor Unite Române în ziua de 30 Noembrie 1865 și din a cărui cuprins aflăm că „Gheorghe Mavrodin la anul 1832, luna Aprilie în 23

de zile, s-a născut din leginţi părinţi etc.... în oraşul Botoşani, şi la acelaş an, în 30 acea lună, s-a luminat cu sfântul botez a Bisericei Răsăritului..... naş fiindu-i dumnealui Iordachi Teliman".

De unde ar rezulta că acest Gheorghe, George, Iorgu, Ireu Mavrodin Mavrodi, născut în 1832 şi intrat la Academia Mihăileană în 1835, avea *trei ani* când a început să înveţe carte, *nouă ani* când a terminat şcoala în care învăţase româneşte, franţuzeşte latineşte, algebră, geometrie, retorică etc., etc., şi *unsprezece ani* când a intrat paj la Curtea Domnească a lui Mihai Vodă!

Mare om! Dar mare sau mic, era un bărbat deştept care s-a priceput să facă carieră. De mic a fost ocrotit de marele boier logofătul Costachi Conachi, care când a murit i-a lăsat 500 de galbeni şi altă moştenire mult mai folositoare: ocrotirea fetei sale Catinca (Cocuţa) Vogoridi şi a soţului ei Neculai, care va ajunge Caimacamul Moldovei.

Deocamdată să-l urmărim de la ieşirea sa din şcoală, când a intrat în calitate de paj la Curtea lui Mihalachi Sturza. Cinstele aceste erau cam costisitoare. Lui dumnealui Iorgu Mavrodin i s-a pus în vedere de către Colonelul Krupenski „Administratorul Palatului Gospod, Domnesc Adghiotant şi Cavaler" să se informăluiască după chipul de mai gios şi anume: a) uniforma cea mare, după modelul ce se va da, b) un cal bun de călărie şi valtrap cu ţifra Inălţimii Sale, c) la vreme, când se face cunoscut prin zapiscă ca să vii la părăzi şi ţirimonii, să fii următor fără nici o sminteală, căci la dimpotrivă urmare, se va înainta lucrarea cuvenită". (Iaşi, 1841, Noembrie 19).

Tânărul Iorgu a fost întotdeauna următor, fără nici o sminteală, la datoria lui, făcând între timp slujbă la cancelaria Departamentului Dreptăţii sub poruncile marelui logofăt Teodor Balş, ceice l-a înduplecat pe acesta să ceară pentru el de la Vodă un cin de boierie, pe care acesta i l-a refuzat, de unde n'o fi avut Mavrodin bani destui ca să i-l plătească. (1846, August 28). Totuşi, când a părăsit slujba sa domnească, fiindcă avea acum 30 de ani şi-şi căuta alte rosturi, el primi o adresă de mulţumire şi de laudă „pentru sârguinţa, vrednicia şi zelul ce a desvăluit întru împlinirea îndatorirei de paj vreme de opt ani", adresă iscălită de Vodă el însuşi cu contra semnătura vel postelnicului I. Beldiman (1849), April 19.

Boeria, în rang de sărdar, o capătă abia de la Grigore Vodă Ghica, la 30 Decembrie 1849.

Intre timp, cum iesă de la Palat, se apropie de Konachi-Vogoridi, al cărui om de încredere se face cu totul şi cu totul. Cu doi ani în urmă, la 22 Mai 1847, el plecase cu socrul acestuia, Costachi Konachi, în străinătate la *Borsec* „împreună cu doftorul Moriţ Chernbah, ovrei", cu care prilej i s-a dat un paşaport ce ni s-a păstrat și din care am extras înfăţişarea sa fizică, arătată mai sus: „ochi căprii, părul capului negru, uscăcios, etc"..

La începutul anului 1849 Costachi Konachi moare, şi fiică-sa, buna și vrednica Cocuţa Vogoridi, îi dă cei 500 de galbeni pe care i le făgăduise logofătul „la căsătoria sa". Scrisoarea prin care i se face acest dar, este deosebit de interesantă:

„Subt iscăliţii Prinţul Neculai Konachi Vogoridi și Prinţesa Catinca Konachi Vogoridi, având deplină ştiinţă că dorinţa părintelui nostru marele logofăt şi cavaler Costachi Konachi, era de a hărăzi dumisale lui Iorgu Mavrodin suma de *500 de galbeni la căsătoria sa şi câte 100 de galbeni pe fieştecare an pentru toată viaţa sa*, drept răsplătire pentru slujbele ce cu credinţă au fost săvârşite răpozatului în curgere de 6 ani, fără a pretenda vre-o leafă — prin aceasta adeverim că..." i se va da la căsătorie banii făgăduiţi, precum și de două ori pe an, la Sf. Gheorghe şi la Sf. Dumitru câte 50 de galbeni, întotdeauna. (1849), Martie 1.

Indată după aceia, Mavrodin e trimis la Ţigăneşti, moşia Cocuţei Vogoridi din ţinutul Tecuciului, pentru a avea grijă de repararea conacului, boierii dorind să meargă să petreacă vara acolo. O scrisoare din 30 Martie 1849 a lui Neculai Vogoridi către Iorgu Mavrodin ne vorbește de odaia verde, de odaia galbenă, de odaia pembie, de îmbrăcarea divanurilor cu adamasc roş şi cu flori albe, a scaunelor cu adamasc negru şi cu flori roşii, de repararea duşumelelor şi de „mutarea divanurilor cu stofă verde din *odaia albă, unde dormea răpozatul*, în iatacul răpozatului de la curtea vechie, împreună cu masa de cărţi..." Pentru marile gospodării boiereşti dinainte de Unire, scrisoarea această e lămuritoare şi interesantă şi o dăm în întregime în Anexele acestei lucrări.

La 1 Mai 1856 Iorgu Mavrodin e înaintat *comis* şi la 11 Iunie din acel an el e numit mădular în „comitetul diriguitor", care urma să lucreze „pentru informarea dorinţelor Ţării, după rostirea Tratatului de la Paris din 30 Martie". Cu alte cuvinte, Grigore Ghica fiind acum plecat din Moldova, Balş camaicam şi Vogoridi pe cale să-şi pregătească căimăcănia lui viitoare, Iorgu Mavrodin trebuia să lucreze, ca credincios al său, împotriva Unirii.

Un an mai târziu, la 10 Iulie 1857, el e trecut pe listele deputaţilor Divanului Adhoc „pe temeiul art. 3 din Impărătescul Firman — iar la 15 Iulie o scrisoare a aceluiaş Vârnav despre care am vorbit mai sus, către Preşedintele Comitetului Central al Unirei din Iaşi, zicea:

„Vivat Unirea ! Domnul meu, dupăce mi-am îndeplinit misia prin ţinutul Bacăului, apoi m'am repezit la Hilişeni şi Liveni (Dorohoi) ca să menţin curajul locuitorilor pentru abţinere... Lista proprietarilor mari s-a făcut Lunea trecută în 8 a curentei· 17 Unionişti n'au venit să ia parte, nu mai rămăsese decât 9 antiunionişti.... Joia trecută i-au ales proprietarii mici, care au dat majoritate lui *Ireu Mavrodin*, fost om al lui Cuţaridi (?) Deci, salutare şi unire. C. V. Vârnav".

In lista deputaţilor pentru Divanul Adhoc,publicat de „Gazeta de Moldavia" No. 57 din 22 Iulie 1857 se poate citi:

„Députés des petits propriétaires fonciers: *le comisse Georges Mavrodi*".

In Octombrie 1858, Vogoridi fiind acum Caimacam, Iorgu Mavrodin e răsplătit pentru activitatea sa, nerodnică de altfel, cu un loc la judecătoria din Suceava.

Pe urmă urmează alegerile pentru domnie din Decembrie 1858, Unirea sub Cuza şi plecarea lui Vogoridi din Iaşi. Cocuţa îşi va părăsi bărbatul, care va muri în mizerie într'un otel din Bucureşti, iar Mavrodin va trebui să-şi caute alte rosturi, mai ales că ocrotitoarea lui va părăsi şi ea ţara, mergând în Italia, unde se va mărita a doua oară cu prinţul Ruspoli.

Aceste se întâmplau între Decembrie 1859 şi Ianuarie 1861. Mavrodin, văduv de câţiva ani, se hotărî să se căsătorească încă odată, cu tânăra şi frumuşica Agripina Albotă, şi cum era acum un om de 42 de ani, el făuri atunci acel certificat de naştere care-l întinerea cu mai mult de un deceniu, despre care mai sus am vorbit.

Dela nevasta aceasta de a doua ne-a rămas o scrisoare, din care se constată că coana Agripina era îndrăgostită de soţul ei, care prin 1870, decând trebuie să fie acel răvaş nedatat, avea 50 de ani bătuţi. Sfârşitul sună astfel:

„Iorgule, scrie când ai să vii acasă, ca să mă bucur ca ceia ce sunt a ta soţie eternă. A. Mavrodin".

Dar la bătrâneţe Iorgu Mavrodin a trebuit să-şi piardă toată

averea în urma unui proces lung şi pare-se nedret pe care i-l intentă Princesa Ruspoli, fosta căimăcăniasă Ecaterina Vogoridi.

Locuia, se pare în Botoşani, unde s-a născut întâiul lor copil, *Teodor*, la 1862, în Ianuarie (actul de naştere în Anexe). Au urmat apoi o serie de alţi copii, şase cu totul: *Maria* (1867-71) şi *Natalia* (1869-79), deci două fete moarte copile, *Mihai* (1868-72), mort şi el la 4 ani, *Eduard* şi *Eliseu*.

Aceştia şi copii lor sunt cei din urmă coborîtori din Mavrodineştii dorohoieni şi botoşaneni, împreună de altfel, după cum am văzut mai sus, cu copii lui Vasile Mavrodin şi ai Mariei Cosovei.

Teodor Mavrodin, feciorul mai mare al lui Iorgu, a fost colonel (1862—1922). Din căsătoria lui cu Eugenia Gavolian, a avut doi copii: pe Ştefan-Eliseu n. 1896, mort 1940 la cutremurul din Bucureşti (clădirea Carlton) şi pe Cristina-Luisa (n. 1895) soţia Generalului Ilie Şteflea, Şeful actual al Marelui Stat Major, (copii lor: Simona † şi Anca).

Eliseu Mavrodin, însurat cu Ecaterina Popescu, are numai trei fete: pe Maria (n. 1902), Eugenia (n. 1908) şi Viorica (n. 1910).

Eduard Mavrodin nu a fost însurat († 1931).

Cu aceste trecem la un capitol nou, în care va fi vorba de ramura marelui logofăt Ion Mavrodi, un neam care nu a avut nici o legătură cu nici unul din ceilalţi mavrodieşti sau mavrodineşti din Moldova sau din Muntenia.

IV

MONOGRAFIA FAMILIEI ION MAVRODI

I

ION MAVRODI

vel hatman, vel logofăt

Intemeietorul neamului Mavrodi despre care vom vorbi aici a avut o viaţă interesantă, care dacă n'a fost chiar aventuroasă, dar în tot cazul a fost plină de peripeţii, dinamică şi ascendentă.

Era dintr'o familie de vechi şi probabil bogaţi comercianţi din Constantinopol, ca majoritatea Fanarioţilor, cărora li se zicea *Mavrudi* sau *Mavrudis*, nume schimbat de ei numai mult mai târziu în *Mavrodi* de către descendenţii lor românizaţi.

Pe la mijlocul veacului al XVIII-lea trăia la Stambul un tânăr negustor *Grigore Mavrudi*, destul de bogat pentru a-şi permite luxul să cutreiere Europa în vederea înflorirei comerţului său. Ajuns într'o zi tocmai la Amsterdam în Olanda, el cunoscu şi se îndrăgosti de tânăra fiică a negustorului *Pichelstein*. pe care o ceru în căsătorie. Fata era protestantă, şi pentru a se mărita cu simandicosul negustor grec din Constantinopol, trebui să treacă la credinţa ortodoxă, luând cu acest prilej numele foarte răspândit în Orient de Smaragda (Smaranda). Şi astfel, cam prin anii 1750, nu se ştie exact, *Grigore Mavrudi* din Constantinopol se însură cu *Smaranda Pichelstein* dela Amsterdam..

Din această însoţire s'au născut mai mulţi copii, din care ni sunt cunoscuţi nouă numai trei. Unul din ei a fost Ion Mavrodi al nostru, trecut în Ţările Dunărene, boierit şi românizat. Doi alţii au îmbrăţişat tagma bisericească şi au ajuns cu vremea amândoi Episcopi, unul la Ganos şi Horas, în apropierea Dardanelelor, cellalt la Egina, vestita insulă din faţa Atenei, în Atica. Aveau amândoi, zice-se, multă ştiinţă de carte şi erau foarte pătrunşi de Duhul Domnului.

Cellalt fecior *Ion*, născut la Constantinopol în anul 1760, era şi el, ne spune fiul său Alexandru, un om foarte credincios „care ţinea cu multă rigurozitate practica exterioară a cultului ortodox".

„Prin adânca cunoştinţă ce avea a limbilor orientale, îndemânarea sa în afaceri, cinstea şi mai ales discreţiunea lui, el a reuşit să-şi creieze întotdeauna o situaţie onorabilă, să se facă iubit şi stimat de toţi cei pe care i-a servit, şi să se înrudească prin căsătoria ce făcu cu cele mai nobile familii din Fanar, luând de nevastă pe fata hatmanului Balassaki şi a Domniţei Elena Suţu".

Vorbele aceste, care sunt ale unui fiu iubitor şi respectuos, par a corespunde în mare parte adevărului. Că n'o fi fost el un om tocmai îndemânatec în afaceri, ca tatăl său Grigore, e destul de probabil, de oarece toată viaţa lui a dibuit în tot felul pentru a-şi face o carieră, dar că a fost cinstit, o dovedeşte faptul că a murit aproape sărac. Viaţa lui o putem urmări, pe scurt, de la un capăt la altul.

Anii copilăriei şi ai tinereţei i-a petrecut liniştit pe malurile Bosforului, învăţând carte şi iniţiindu-se mai ales în „limbile orientale", pe care le ştia la perfecţie, dar şi în limba franceză, al cărei destul de bun cunoscător era.

La 33 de ani, în 1793, îşi începu „cariera politică", după cum înseamnă el însuşi în Notele Vieţei Sale. Noul voevod al Munteniei, Alexandru Moruzi, fiul lui Constantin Vodă, îl luă cu el la Bucureşti, unde rămase aproape un an. E primul lui contact cu ţara noastră, în care îşi va sfârşi cariera şi viaţa.

In 1794, întors la Constantinopol în timpul domniei Sultanului Selim, el fu trimis „pe cheltuiala guvernului" la Londra, în calitate de cavaler al Ambasadei pe lângă Iusuf Akiah Effendi, unul din primii ambasadori ottomani la Curtea regilor Angliei.

Se spune că noutatea aceasta, a unor Musulmani veniţi pe malurile Tamisei, a sgândărit grozav curiozitatea veşnic trează a Anglo-Saxonilor, care făceau în cinstea Turcilor sărbări peste sărbări şi dădeau baluri peste baluri. Doamnele londoneze veneau, îmbodobite cu crinoline şi peruce blonde să stea de vorbă cu credincioşii întru Allah şi să le vadă bogatele costume de mătasă orientală, ca altădată subţirile vieneze, care-l desbrăcaseră pe Enăchiţă Văcărescu de brâul său de şal indian pentru a-i pipăi frumuseţea (a şalului).

Deşi nu era Turc, Ion Mavrodi era totuşi îmbrăcat în hainele orientale ale vremii, şi cum era băiat frumos şi şalvarii săi erau luaţi drept o fustă, cucoanele acele crezură la început că e o femeie, de i-a rămas numele cât a stat la Londra de „Doamna Ambasadoare".

La începutul anului 1795 el se îmbolnăvi şi fiind nevoit să părăsească brumele Nordului, care nu-i priiau, se întoarse la Constantinopol să se prăjească la soarele Orientului său.

In 1797 era din nou la Bucureşti, pentru a doua oară, adus de Alexandru Vodă Ipsilanti în scurta sa domnie de nici un an. La mazilirea acestuia se întoarse la Constantinopol, unde, în căutarea unei noui slujbe, i se întâmplă o aventură din cele mai nostime.

Era în 1798, în timpul campaniei lui Napoleon în Egipt. Divanul, pentru a-i satisface cererea de căpătare de slujbă, îi încredinţă postul de Dragoman (tălmaciu) al armatei turceşti de acolo. In rândurile acestei armate bântuia însă ciuma şi doi din dragomanii care fuseseră trimişi în Egipt, muriseră în chinurile acestei grozave boale. Toată cinstea şi buna remuneraţie ce aducea acest post cu sine nu-l putură deci ispiti pe Ion Mavrodi. El refuză de a pleca în Egipt, iar Divanul se încăpăţână să-l trimită. Pentru a scăpa şi de primejdia ciumii şi de mânia Porţii, Mavrodi găsi o cale din cele mai originale. El făcu pe nebunul. Pentru a-i încredinţa pe toţi că-şi pierduse în adevăr minţile, îşi jucă rolul faţă de toată lumea cu multă dibăcie şi chiar faţă de ai lui din casă. Venind într'o zi una din surorile lui să-i aducă de spălat, el îi aruncă ligheanul de aramă în cap, de era aproape s-o omoare. Fapta aceasta, precum şi multe altele adeverite de medici, hotărâră Divanul să trimită în Egipt pe un om sănătos la cap, care cum ajunse acolo se îmbolnăvi şi muri de ciumă. Şi astfel a scăpat Mavrudi de belea.

In loc să ia calea Nilului, o luă din nou pe a Dunărei căci pe vremea aceia să răsvrătise vestitul paşă din Vidin Pasvantoglu (1798), căruia Poarta ottomană hotărâse să-i curme avânturile. Ea trimise o armată la Vidin sub comanda Marelui Vizir, care-l luă pe Mavrodi cu el în calitate de aghiotant. I se întâmplă acolo din nou un lucru puţin obişnuit.. Ienicerii Vizirului, înţeleşi pase-mi-te cu Turcii lui Pasvantoglu, se răzvrătiră, atacând cortul în care se afla comandantul lor. Mavrodi era şi el acolo, şi cum începură să şuiere glonţii ciuruind pânza cortului, el împreună cu

toţi tovarăşii lui, fură nevoiţi să se trântească la pământ, rămânând culcaţi până sosiră trupele rămase credincioase vizirului, scăpându-i astfel de la o moarte sigură.

Scăpat aşa dar de două ori de primejdii, odată prin simulare de nebunie şi altă dată printr'un ostăşesc „culcaţi", Ion Mavrodi păşi de acum în viaţă cu încredere în destinul său.

In 1799 îl aflăm iar la Bucureşti în timpul domniei lui Constantin Hangerli, pe lângă care rămase până la omorârea acestuia. Apoi se întoarse la Constantinopol, unde petrecu doi ani, până la numirea lui Mihai Suţu ca domn al Munteniei. In 1801 el e la Bucureşti pe lângă noul voevod, de care se apropie atât de mult, încât în timpul şederei sale acolo se şi logodeşte cu nepoata de fată a acestuia, Sevastia, fata vel hatmanului Grigore Balassaki şi a Domniţei Elena.

Il mai aflăm totuşi la Bucureşti şi după mazilirea lui Suţu. sub Constantin Ipsilanti, fiul lui Alexandru.

La 1804 e „acasă" la Fanarul Stambulului şi acolo se săvârşeşte căsătoria sa cu Sevastia Balassaki, în prezenţa a tot ce avea colonia grecească din Constantinopol mai de soiu şi mai subţire.

Insoţirea aceasta a lui Ion Mavrodi cu fiica Domniţei Elena Suţu nu putea fi privită ca o mesalianţă pentru nevastă-sa. Faptul că tatăl lui Ion fusese negustor la Constantinopol nu însemna pentru Fanarioţi nimic, fiindcă aproape toţi Grecii din Fanar din negustorie se ridicaseră la boierie şi la domnie. Suţeştii ei înseşi fuseseră lăptari şi ajunseseră voevozi. Nici o piedică, de nu se schimbau vremurile. să ajungă şi Mavrodieştii Domni în Ţările Dunărene.

Noile legături de rudenie cu aristocraţia fanariotă îi fură totuşi lui Ion Mavrodi de folos, pe o vreme cel puţin şi numai într'o oarecare măsură.

Tinerii căsătoriţi (el era însă un tânăr de 44 de ani) rămaseră în capitala Turcii de la 1804 la 1806, şi apoi după o întrerupere de 8-9 luni, până în 1819, cu totul deci treisprezece ani. Acolo se născură toţi copiii lui, în afară de unul.

Războiul izbucnit în 1806 între Ruşi şi Turci(cel de pe urma căruia am pierdut Basarabia) schimbă iar pe o vreme soarta familii Mavrodi. Ion al nostru fu numit Dragoman al armatei de Dunăre, post pe care de data aceasta nu avea nici un cuvânt să-l refuze. Plecă deci pe urma Marelui Vizir Ibrahim Paşa la Silistra,

Ion Mavrodi
vel hatman

unde rămase până în 1807, când, pentru motive ce nu îmi sunt cunoscute, se întoarce iar la Constantinopol.

De acuma nu se va mai mişca de pe malurile Bosforului până la numirea lui Mihai Suţu cel tânăr ca Domn al Moldovei. Unsprezece ani bătuţi îi va petrece la Constantinopol, ca funcţionar în cancelariile Divanului şi în legături din ce în ce mai strânse cu familia nevestei sale. Numeroasa sa progenitură va vedea pentru întâia dată lumina zilei în splendidul decor al pitorescului Stambul — în afară de un singur copil, Leonida, născut târziu în surghiunul din Basarabia.

Acolo s'a născut Costachi, fiul cel mai mare, în 1805, acolo Grigore, care purta numele bunicului, şi Temistocle şi Alecu şi Mihalachi şi fata Elena, şi alţii câţiva, ai căror nume nu ne-au rămas, fiindcă o parte din ei au murit tineri, iar altă parte s'au răslăţit prin Imperiul Moscovit, rusificându-se.

In 1819, Scarlat Callimaki fiind mazilit, Turcii trimiseră Domn în Moldova pe Mihai Suţu, fratele mamei Sevastiei Mavrodi. Acesta luă fireşte cu el la Iaşi pe nepotul şi pe nepoata sa şi astfel călcă Ion pentru întâia dată pe pământul Moldovei, care va fi menită să fie a doua sa patrie.

Mihai Suţu fiind un convins eterist, în strânse legături cu Alexandru Ipsilanti, el fu nevoit la izbucnirea revoluţii, după ce trimiseră Turcii trupele lor peste Dunăre, să se refugieze în Rusia. Nu ştim dacă Ion Mavrodi era şi el eterist, dar calitatea sa de bun fanariot, precum şi legăturile sale cu Suţu, trebuie să ne facă să credem că da. Şi în tot cazul, pe când Mihai Vodă trecea cu familia să în Basarabia pentru a scăpa de urgia Musulmanilor învingători, Ion Mavrodi cu a sa, trecea în Bucovina. Se stabili întâi la Suceava, iar de acolo trecu şi el în Basarabia, la Hotin, unde rămase zece ani în surghiun, expus, cu o numeroasă familie, la toate greutăţile unui trai pe care nu mai avea putinţa să şi-l agonisească.

Mavrodi avea când a ajuns la Hotin, 50 de ani, şi nu era pentru el un lucru uşor să înceapă în acea străinătate, departe de rude şi de prieteni, o nouă viaţă pe care nu ştia de ce capăt s-o apuce. „In 1823" zice el însuşi în Notele sale „am avut cinstea să fiu prezentat de două ori Impăratului Alexandru al Rusiei". Iar fiul său, în „Notiţa Biografică privitoare la familia Mavrodi", adaogă: „.... lipsit de orice mijloc de trai, tata ceru şi obţinu dela Impăratul Alexandru o modestă pensiune, care însă abia îi ajun-

gea pentru hrana noastră. Ne având deci putinţa să ţie în casă dascăli pentru educaţia copiilor săi, el ne crescu singur. Inceputurile noţiunilor de limba greacă şi franceză de la dânsul le am. Sora mea, care avea 9 ani mai mult decât mine şi care-mi fusese naşă la botez, urmă să-mi dea lecţii de franceză, precum şi de limba rusă. N'am avut niciodată un profesor francez".

Această viaţă grea pe care a dus-o Mavrodi în Basarabia, trăind într'o ţară străină din mica pensiune ce i-o dădea Impăratul Alexandru, a ţinut 9 ani. Acolo la Hotin s-a născut ultimul său copil, Leonida, la anul 1828.

După încheierea păcei dintre Ruşi şi Turci, la Adrianopol în 1829, Grecii surghinuiţi se putură întoarce la căminurile lor, cu atât mai mult cu cât la acea epocă, Grecia, după o lungă şi aprigă luptă îşi dobândise în sfârşit mult dorita neatârnare De altfel Ţarul Nicolae (Alexandru murise în 1825) suprimase pensiile acordate fugarilor, încât fără asta Ion Mavrodi n'ar mai fi putut rămânea în Basarabia. El îşi luă familia şi se întoarse la Constantinopol să-şi ofere serviciile sale Sultanului Mahmud II, marele reformator al Imperiului ottoman. Bun cunoscător ce era al limbilor orientale, i se dete la Portă locul de traducător al lucrărilor franceze privitoare la arta militară.

După Eterie şi lungile lupte ce au urmat pentru Neatârnarea Greciei, foastele familii domnitoare fanariote pierzându-şi cu totul voia veghiată a Inaltei Porţi, părăsiră toate Constantinopolul, stabilindu-se parte în Muntenia şi Moldova, parte în Grecia. Astfel pierdu şi Mavrudi sprijinul Suţeştilor, rămaşi şi ei să lupte cu greutăţile unei noui ordine de viaţă. El căută alţi protectori, acolo în capitala imperiului ottoman, şi găsi în curând pe unul cu multă influenţă la Poartă, dela care nădăjduia, nu fără dreptate, să tragă mari foloase. Acesta era Stefanachi Vogoridi, fostul caimacam al Moldovei din 1821 şi Bey sau Prinţ de Samos. Când în 1834, la a doua restabilire a domeniilor pământene după plecarea lui Kiseleff din ţară, Mihalachi Sturdza căpătă scaunul Moldovei prin sprijinul acestui Vogoridi, care-şi măritase fata cu el (Smaranda Doamna), socrul noului voevod impuse domnescului ginere pe protejatul său Ion Mavrudi ca Divan Effendi al Moldovei. Divan Effendi sau Effendisi, era un fel de secretar al Domnului Ţării, şi în acelaş timp un Dragoman, un tâlmaci sau un traducător al firmanelor, al hătişerifurilor şi al întregei corespondenţe turceşti.

Pentru Mavrudi sarcina aceasta nu era uşoară, întrucât dacă el ştia la perfecţie limba turcească, în schimb nu ştia româneşte. Anii petrecuţi în ţară fuseseră prea puţini pentru a-i îngădui să înveţe limba noastră, mai ales că fiind întotdeauna în tovărăşia domnilor fanarioţi şi a societăţii moldo-valacă, ce nu vorbea decât greceşte şi franţuzeşte, n'avusese cum să deprindă limba ţării. Il vom vedea la început deci citind firmanele pe turceşte, dar având la rândul său un traducător român, care le tălmăcea pe moldoveneşte. Mai târziu va învăţa româneşte şi va face traducerea el însuşi.

Ion Mavrudi îşi luă nevasta şi numeroşii copii şi urmă alaiul lui Mihalachi Sturdza peste Dunăre, prin Galaţi, Bârlad şi Vaslui, în capitala Moldovei.

In dimineaţa zilei de 15 Iulie 1834, la 10½, trei detunături vestiră ieşenilor sosirea alaiului domnesc la barieră. Cu Vodă se întorcea, după 13 ani, şi fugarul din 1821, pe care Măria Sa îl făcuse acum Mare Hatman, doar un titlu, fără funcţie, căci funcţia era, după cum am văzut, cea de Dragoman sau Divan Effendi. Din ziua aceia, nu ştim dece, Mavru*di* începu să-şi spuie Mavro*di*. Astfel îl vom găsi în toate actele de acum înainte şi astfel îi vom zice şi noi.

Dela barieră, Vodă îl urcă pe Mavrodi cu el în trăsură şi tot drumul, prin arcuri de triumf, până la Mitropolie şi până la Sf. Neculai Domnesc, hatmanul dragoman rămase de-a stânga Domnului, amândoi de altfel cu fesuri în cap.

După slujba bisericească merseră la Palat, unde Mihai Sturdza „rosti un discurs, care a emoţionat adânc pe ascultători, din care mulţi lăcrămau" spune Asaki în ziarul său Albina Moldovei. Pe urmă hatmanul Mavrodi citi firmanul de întărire a domniei lui Sturdza, arhimandritul Krupenski ţinu o cuvântare „plină de evlavie" şi apoi începu ceremonia sărutatului mânii — creanţa ipotecară a servilismului de azi— pe care însă dincolo, în Muntenia, Alexandru Vodă Ghica o desfiinţă.

Aceasta fu „înscăunarea" lui Sturza, dar încă nu „încoronarea" care începu abia la 26 August, într'o Duminică. Atunci abia depuse Mihai Vodă „jurământul" la Biserica Sfântul Neculai Domnesc din poarta Cetăţii Vechi, de unde merse cu mare alai la palat (în propria lui casă, unde se află azi Seminarul Veniamin Kostaki). Acolo, Vodă se retrase în apartamentul său pentru a-şi schimba uniforma, iar sala tronului se umplu de lume

în următoarea rânduială: la dreapta clerul, la stânga miniştrii şi în fund boierii. Lângă tron, pe o masă acoperită cu un frumos covor persan, era aşezat hattişeriful Sultanului, decretul de numire al lui Mihai Sturdza ca Domn al Moldovei.

Douăsprezece şi jumătate! Uşile din fund se deschid şi apare în pragul lor Măria Sa Vodă, ţinut de subţiori, la dreapta, de Ministrul de Justiţie, şi la stânga acel al Trebilor din Lăuntru. Păşeşte majestuos până în mijlocul sălei şi urcă treptele tronului, rămânând în picioare. Arhivistul Statului ia hattişeriful de pe masă şi i-l întinde. Măria Sa îl duce la inimă, la frunte şi la buze, şi-l dă apoi hatmanului Mavrodi, care-l citeşte, în auzul tuturor, aşa cum era scris, pe turceşte. Dar lumea aude şi nu înţelege, căci în 400 de ani de dominaţie turcească nu s'a putut deprinde Românul să înveţe o vorbă din limba stăpânirii. Vistiernicul Neculai Cantacuzino e deci nevoit să traducă hattişeriful pe moldoveneşte.

Iată cum îşi făcuse intrarea la Iaşi, în vara anului 1834, de-a stânga Domnului, noul mare boier moldovean Hatman Ion Mavrodi. Avea 74 de ani, dar va mai trăi încă destui pentru a se face cu vremea un bun pământean.

Fireşte însă că îndelungatul timp petrecut la Constantinopol, locul naşterii şi tinereţii sale, îl făceau încă foarte sensibil la onorurile şi distincţiile ce-i veneau de acolo. Astfel găsim printre notele sale următoarele însemnări, scrise de el însuşi cu vădită mândrie:

„In 1837 am fost prezentat Sultanului Mahmud la Silistra şi am fost cinstit de Majestatea Sa cu decoraţia Nişan Iftihar".

El mersese acolo cu Mihai Vodă Sturza, când chemase Sultanul Mahomed pe voevozii Moldovei şi Munteniei ca să i se închine. Iar când după moartea lui Mahmud îi urmă în scaunul Imperiului Ottoman Sultanul Abdul-Medgid, acesta chemă şi el pe voevozii Ţărilor Dunărene, de data aceasta la Rusciuc, pentru o nouă închinare. Mavrodi, în calitatea sa de secretar domnesc, merse şi de data aceasta cu Mihai Vodă pe malul Dunării, însemnând şi acum în notele sale:

„La 20 Mai 1846 am fost la Rusciuc cu Prinţul Mihai Sturdza, unde am avut fericirea să fiu prezentat Sultanului Abdul Medgid, care m'a cinstit cu o tabacheră în email cu briliante, având pe ea armele Imperiului Ottoman.".

La Iaşi, unde simţea el acum că-şi va sfârşi zilele, Ion Ma-

vrodi, un bătrân de 80 de ani, își cumpără în 1840 o casă în Târgul de Sus, pe Ulița Hagioaiei. I-o vându maiorul Petrachi Skeletti și-l mai aflăm pe Hatmanul Mavrodi încă în 1848, Aprilie 20, cerând măsurătoarea locului său dela „Giudecătoria I-a a ținutului Eșii". In actul acesta, precum și în altul prin care hatmanul nostru cumpără un loc învecinat cu al său de la Răducanu Hrise, găsim numele lui scris de mai multe ori: *Mavrodin*. El era acum încetățenit și Moldovenii nu-i puteau spune nici Mavrudi, nici Mavrodi, ci pe românește Mavrodin.

La 5 August 1848 Mihai Vodă Sturza îl înaintează din Mare Hatman, Mare Logofăt, cea dintâi boierie a țării, tot onorifică firește, dar cea d'ântâi.

Și acum câteva cuvinte despre nevasta lui, Sevastia Mavrodi. Era, după cum am văzut fata Marelui Logofăt Grigore Ballaski și a Domniței Mihai Suțu. Despre familiile acestea Balassaki și Suțu vom vorbi în Anexe. Să arătăm aici că după spusele lui Alexandru Mavrodi, fiul lui Ion și al Sevastiței, bunicul său Grigore, deși născut la Constantinopol, era de neam moldovenesc, originar din Bucovina. Acest ginere de Domn a fost legat firește toată viața lui de soarta socrului și cumnatului său, Mihai Vodă Bătrânul și Mihai Vodă cel Tânăr, pe care i-a urmat în măriri și în scăderi, în domnii și în surghiunuri, când în Muntenia, când în Moldova, când în Turcia. El a murit la Iași, probabil în timpul domniei lui Mihai Suțu prin 1819 sau 20, și a fost îngropat în cimitirul Mitropoliei, peste care s'a zidit mai târziu Catedrala de azi. Nevastă-sa Elena Balassaki, domniță Suțu, a murit însă la Constantinopol. Ciolanele ei zac în cimitirul bisericii Sf. Gheorghe de la Therapia, unde i-am cătutat în vara anului 1939 mormântul, dar nu i l-am mai putut afla.

Fata lor Sevastia Mavrodi pare a fi fost o femeie deosebit de bună, căci a lăsat în amintirea soțului și a copiilor ei duioase și neșterse urme. Fiul ei Alexandru scrie în Notele Biografice ale familiei: „Ma mère pourrait servir de modèle de la vraie piété chrétienne sous tous les rapports". Iar bărbatul ei, Hatmanul Ion, la moartea scumpei lui soții făcu următoarea duioasă însemnare: „Sous le règne de Son Altesse le Prince Sturdza, en l'année 1841 le 26 Juillet, jour de Samedi, vers midi, en la ville de Jassy, ma vertueuse épouse a rendu le dernière soupir; elle a été enterrée dans l'enceinte de l'église Golia, à droite de la porte,

Le Bon Dieu veuille recevoir son âme parmi les justes. Amen, Amen, Amen !".

Va să zică Sevastia Mavrodi, după o convieţuire de 37 de ani cu soţul ei, se strânse la Iaşi la 26 Iulie 1841, lăsând în urma ei o fată încă nemăritată, pe Elena despre care vom vorbi mai jos, o groază de băieţi, toţi însuraţi, afară de cel mai mic Leonida, şi un bărbat de 81 de ani, care va mai trăi încă nouă ani.

Hatmanul, acum mare Logofăt Ion Mavrodi, muri „de bătrâneţe", după cum sună actul său de deces, în ziua de 21 April 1850, la vrâsta de 90 de ani.

„Gazeta de Moldavia" (No. 29, Aanul XXII) din Iaşi, Joi 27 April 1850, are următoarea însemnare privitoare la moartea lui:

„D. Logofătul şi cavaler I. Mavrodi, dragoman al Guver-lui pentru limba turcească, au răposat în vârstă de 96 de ani. El lasă o familie numeroasă şi un nume onorabil".

După care urmează şi textul francez:

„ M. le Logothète et Chevalier I. Mavrody, interprète du Gouvernement pour la langue turque, vient de décéder à l'âge de 96 ans. Le défunt laisse une nombreuse famille et un nom honorable".

Dar vrâsta arătată de acest ziar nu poate corespunde cu realitatea şi mult mai veridică pare acea însemnată atât în Mitrica morţilor pe 1850, cât şi în Registrul dela Mânăstirea Golia.

Mitrica arată următoarele:

„No. 3. April 21, 1850, moare Logofătul Ioan Mavrodi de nouăzeci ani. Cauza morţii: bătrâneţă. Mort la Iaşi şi înmormântat la Mânăstirea Golia".

Iar actul de deces al Mânăstirei arată exact acelaş lucru: mort la 21 April 1850, la vrâsta de 90 de ani, de bătrâneţe, şi îngropat la Mânăstirea Golia. Se scrie aici şi numele arhiereului care l-a prohodit, dar care n'a putut fi descifrat, precum nici mormântul lui şi al nevestei sale Sevastia, deşi ştim că trebuie să fie la dreapta uşei din Biserica Golii, nu mai poate fi găsit.

II

DESCENDENȚA HATMANULUI ION MAVRODI

Din căsătoria lui Ion Mavrodi cu Sevastia Balassaki, celebrată la Constantinopol în anul 1804, s'au născut șapte copii cunoscuți nouă. Din spusele familiei însă, ei ar fi fost vreo 12, unii morți tineri, alții rămași în Rusia după plecarea celorlalți de la Hotin.

Cel mai mare a fost *Costachi*, născut la Constantinopol în 1805; au urmat *Temistocle*, *Grigore* (care purta numele ambilor bunici, Grigore Mavrodi și Grigore Balassaki) și ceilalți copii pe care nu-i cunoaștem. In 1815 s'a născut*Alexandru*, viitorul General, în 1816 *Mihalachi*, purtătorul numelui răsbunicului după mamă Mihai Vodă Suțu, și în sfârșit, abia în 1823, *Leonida*, Veniaminul familiei. Fete au fost numai două, *Elena*, născută la 1814, și alta mai mare, născută la 1806, prin urmare al doilea copil al lui Ion, moartă însă tânără.

Că fata aceasta a existat, o știm din însemnările generalului Alexandru, care spune într'un loc: „Sora mea, care avea 9 ani mai mult decât mine și care-mi fusese și nașă, îmi dădea lecții de franceză și de limbă rusă" (la Hotin, între anii 1822 și 1828, vezi mai sus p. 130). Cum Alexandru era născut în 1815, înseamnă că soră-sa mai mare cu 9 ani, era născută în 1806 — iar că aceasta nu poate fi identificată cu *Elena*, ne-o dovedește pașaportul acesteia din urmă din anul 1844, în care ea este arătată de 30 de ani, născută prin urmare în 1814.

Așadar au fost două fete. Când o fi murit cea mai mare, nu știm. Despre cea mai mică vom vorbi aici mai jos.

A

Elena, Baroneasă Smitten.

La 2 Februarie 1839 Hatmanul *Ion Mavrudis* (deodată *Mavrudis)* făcea o cerere către Postelnicia Moldovei, prin care cerea ca „cinstitul consulat rosienesc să sloboade, fără întârziere, pașaportul în puterea căruia fiica mea Elena să poată prelungi șederea sa în Rusia fără supărare...

Ce s'a întâmplat în cele două săptămâni ce au urmat, nu

ştim, dar la 16 Februarie 1839 *Ion Mavrudis* se adresează aceleiaşi Postelnicii pentru a o ruga tocmai de contrarul: „Plecat rog pe Secretariatul de Stat să binevoiască a trimite, fără prea multă întârziere, la Consulatul Rosiei din Eşi, trebuitoarea notă şi paşaportul Moldaviei, ca să poată veni fiica mea Elena aici în Prinţipat, spre a nu se mai prelungi şederea ei în Rusia precum am făcut cererea d'intâi".

După acest uite popa nu e popa, Elena Mavrudis veni la Iaşi, în care călcă la 1839 pentru a doua oară în viaţa ei şi unde va rămâne cinci ani încheiaţi. Era născută la Constantinopol în 1814, unde îşi petrecuse copilăria până la vrâsta de 5 ani, când plecă în 1819 în Moldova cu părinţii şi fraţii ei, în timpul domniei lui Mihai Suţu cel Tânăr. La izbucnirea revoluţiei din 1821 o luară ai săi la Suceava şi apoi la Hotin, unde rămase până la 1829, între vrâsta deci de 7 şi 15 ani. Când s'au întors părinţii la Constantinopol după Pacea dela Adrianopol şi au venit apoi la Iaşi cu Mihalachi Sturdza, Elena a fost trimisă la Petersburg „pentru educasiune". O fi stat acolo într'un pension, unde a rămas, după cum am văzut, timp de 10 ani, de la 1829 la 1839. Era acum o şcolăriţă cam măricică, de 25 de ani când a venit la Iaşi în 1839. Frumoasă nu poate să fi fost, judecând după portretul ei când era bătrână, deşteaptă probabil că da, căci vorbea bine franţuzeşte, greceşte şi ruseşte, şi rusificată era cu totul.

In timpul acelor 5 ani cât a petrecut la Iaşi în casa părintească, Elena şi-a pierdut mama (1841, după cum am văzut), iar tatăl ei, care se vede că nu-i găsea bărbat în Moldova, se hotărî s-o trimită din nou în Impărăţia Moscovită de unde venise şi unde avea fata acum cunoştinţe şi legături multe.

La 25 Septembrie 1844 dumnealui *I. Mavrodi* făcea din nou o cerere către Postelnicie, astfel concepută:

„Aşa precum fiica mea Elena are trebuinţă de a merge în Rosia, întovărăşită de fratele *său* Leonida *Mavrodi*, de o slugă numită Alecu Bălăşescu şi de o slujnică Smaranda, rog pe cinstitul Secretariat de Stat să bine voiască a slobozi paşaporturile trebuitoare, pe temeiul biletурilor Agiei care să alăturează aici".

„Plătind taxa cuvenită, am primit pasul".

Leonida Mavrodi

Constatăm din cele arătate mai sus, că ortografia numelui nu era încă stabilită nici la mijlocul veacului trecut, găsindu-l scris

Baroneasa Elena Smitten
născută Mavrodi

în cinci feluri diferite: Mavrudis, Mavrudi, Mavrodi şi Mavrodin. Mai târziu, coborâtorii lui Leonida, singurii care mai trăiesc azi, şi-au spus în mod constant Mavrodi, iar ai lui Mihalachi au şovăit şi ei până la nepotul Alexandru, fostul director al Teatrului Naţional din Bucureşti, care jumătate din viaţă şi-a spus Mavrodin şi cealaltă jumătate Mavrodi.

Să ne întoarcem la Elena noastră. Din paşaportul ce i-a fost eliberat depe urma cerei tatălui ei, se constată că „Elena Mavrodi, fiica hatmanului I. Mavrodi, în vârstă de 30 de ani, merge în Rosia în trăsură naimată, pe termen de 11 luni".

Dece, după 5 ani de şedere la Iaşi, o trimitea tatăl ei din nou în Rusia şi încă în trăsură naimată, adecă închiriată, ceiace dovedeşte că averea hatmanului nici atunci nu era prea însemnată, de oarece nu-şi putea îngădui luxul de a-şi expedia fata în propria ei caleaşcă, dece o îndepărta iarăşi din sânul familiei, nu putem şti, dar bănuim că o trimitea pentru a o mărita. Că şi-a fi lăsat fata inima acolo de pe când era la şcoală, sau că i-o fi găsit prietenii ruşi un bărbat în capitala Ţarului Nicolae, tot una. Elena a rămas în Rusia, unde s'a măritat cu baronul Smitten şi nu s-a mai întors în ţară niciodată.

Unsprezece ani după plecarea ei, Elena Smitten trimitea fratelui Leonida o scrisoare, prin care îl ruga să aibă el grijă de afacerile ei din Moldova, de fapt un fel de procură:

„Iubite frate Leonida Ivanovici,

„Nefiindu-mi prin putinţă de a stărui în persoană pentru pricinele mele în Prinţipatul Moldaviei, prea plecată te rog să primeşti în deobştie, fără osebire, toate pricinele mele, atât acele actuale, cât şi acele ce s-ar mai putea ivi, sub deplina şi nemărginita D-tale îngrijire. Potrivit cu aceasta eu te împuternicesc să te înfăţoşezi la orice tribunal, loc şi persoană sau autoritate, iară banii ce ai a încasa, te rog să mi-i trimiţi sau să-i opreşti spre sporire prin dobândă la D-ta.

„Soţia asesorului de colegiu Elena Ivanovna, după bărbat Smitten.

Petersburg, anul 1855, Martie în 4 zile.

Pe versul acestei procuri stă însemnat:

„Această împuternicire se cuvine Adiutantului Prinţului Domnitor al Moldaviei, dumnealui Leitenant Leonida Ivanovici Mavrodi".

Dintr'o fotografie rămasă de la ea, făcută la Petersburg când era bătrână se constată că baroneasa Smitten era o grăsuleană simpatică, cu părul lins pe frunte, cu ochi buni şi o gură spirituală.

Nu ştim când a murit nici ea, nici Asesorul Baron Smitten, însă ştim, din spusele bătrânei sale nepoate care mai trăieşte astăzi la 80 de ani trecuţi (Doamna Ana Ştefan Negruzzi, fiica generalului Alecu Mavrodi) că de pe urma lor ar fi rămas doi fii, care au perpetuat în Rusia stirpa Smitten-Mavrodi.

B.

Costachi Mavrodi, spătar

Primul act oficial ce avem dela el e din 1839, când avea Costachi Mavrodi 34 de ani. E o foaie calificată a Judecătoriei ţinutului Vaslui, unde slujea în calitate de asesor și unde de altfel îşi avea şi statornica aşezare, la moșia sa *Doaga*, zisă mai târziu „Doaga lui Mavrodi".

El n'a putut intra în ţară decât odată cu tatăl său, în anul 1834. A fost prin mila lui Mihai Vodă Sturdza numit cilen al judecătoriei Vaslui „îndeplinind în lipsă şi îndatorirea de prezident", făcut vel *comis* la 1838 şi înaintat în slujbă ca assesor în 1839.

Din foaia sa calificativă se vede că el era născut la Constantinopol în 1805, în ziua de 25 Februarie, că era, ca şi tatăl său, un bun cunoscător a o mulţime de limbi: moldoveneşte (învăţată de sigur mai târziu), franţuzeşte, ruseşte, greceşte, turceşte și arăpeşte, că era la acea dată holtei, şi că se purta „după toată cuviinţa, cu morală bună şi nefiind niciodată dojănit".

Nu aceasta era însă părerea paharnicului Costachi Sion despre el. Acesta era vecin de moșie cu Mavrodin în Vaslui, și ce nu poate povesti el despre răutăţile lui Conu Costachi (în Arhondologia Moldovei) face să ţi se ridice părul măciucă în cap. Că n'o fi fost omul chiar aşa precum îl arată vecinul său, se poate, dar nici uşă de biserică n'a fost, căci Costachi Mavrodi a rămas cu un nume prost şi în familie, despre care bătrâna Doamna Negruzzi, nepoată-sa, spunea cu tristeţă: Ia, Costachi cel de la Doaga, ruşinea neamului!

Oficial nu mai știm aproape nimic de el. Un act, fără dată,

ni-l arată cumpărând de la spătarul Ioniță Duca „o parte de moșie din hotarul Lipovățului din Vaslui". Un alt act din 1840, Iunie 7, ni-l mai înfățișează în postura de solicitant pe lângă Mihai Vodă pentru înaintare „în rangul cuvenit" la judecătoria de Vaslui „după asemenea slujbă (de assesor) ce cu toată osârdia am jertfit patriei". De fapt, cerea să fie înaintat Prezident, ceiace nu s-a întâmplat, şi iscălea „Comis Costachi Mavrodin".

Şi din Arhondologia lui Sion şi din spusele familiei, care concordă amândouă, Costachi Mavrodi a trăit mulți ani cu o femeie din Doaga, cu care a avut zece copii, şi pe care a luat-o însfârșit de nevastă în anul 1851, legitimându-şi astfel progenitura, care a rămas totuşi necunoscută, pierdută în răzășimea din Doaga și din Lipovățul Vasluiului.

C.

Alexandru Mavrodi, General
1815 — 1886

Cu totul altă fire decât frate-său Costachi a avut Alexandru Mavrodi, om destoinic, muncitor, cinstit, blând şi chiar sentimental. A fost cel mai bine din frați, cel mai bun copil al Hatmanului Ion.

A îmbrățişat cariera militară aproape odată cu înființarea armatei în Moldova şi a ieşit din armată după Unire, cu gradul de General. Cu îndreptățită mândrie scria el la sfârşitul Notițelor Biografice ale familiei sale:

„Am intrat în serviciu la 27 Octombrie 1834 şi l-am părăsit la 25 Ianuarie 1865, aşa că cariera mea militară a ținut 30 de ani şi trei luni. Şi ceiace e rar pentru un militar, e faptul că am parcurs această lungă carieră fără a fi căpătat cea mai mică pedeapsă, nici măcar 24 de ore de arest".

In aceleaşi Notițe, Alexandru Mavrodi arată că s-a născut la *11 Mai 1815 la Iași*. Informația este voit greşită. Intenția bunului ostaș român ce a fost Mavrodi, era să facă pe copiii lui să creadă că era născut în țară. Dar el se născuse la Constantinopol, după cum lămurit se vede din însemnările tatălui său Hatmanul Ion, care arată că de la 1807 la 1819 el a rămas cu toată familia lui neclintit la Istambul, unde i s-au născut majoritatea copiilor.

Aşa dar Alexandru, zis Alecu, s-a născut la Constantinopol la 11 Mai 1815 şi a venit, împreună cu părinţii şi fraţii lui, prima dată la Iaşi în 1819, când avea vârsta de 4 ani. In 1821 ajunse cu familia sa, fugară de frica Eteriei, la Suceava şi pe urmă la Hotin. Intră acolo la şcoala rusească la 10 Octombrie 1822, pe care o frecventează până la 25 Iunie 1830, deci de la vârsta de 7 până la 15 ani. Intre timp mai lua, după cum am văzut mai sus, lecţii de franceză de la sora lui mai mare, care pare a fi fost o bună profesoară, căci Alecu Mavrodi poseda limba aceasta la perfecţie.

După pacea de la Adrianopol, surghiunul Grecilor luând sfârşit, familia Mavrodi luă deocamdată drumul Bosforului, unde rămase pe frumoasele sale maluri până la numirea lui Mihai Sturdza ca Domn al Moldovei în vara anului 1834. Alecu avea deci 19 ani când se întoarse la Iaşi.

Tatăl său îl băgă la militărie,în calitate de *cadet* la Infanterie, unde fu primit în ziua de 27 Octombrie 1834.

Armata moldovenească fiind pe atunci la începuturile ei, fiii de boieri înaintau repede şi gradele se succedau cu o impresionantă repeziciune. La 31 Decembrie 1835 Alecu Mavrodi era praporucic (sublocotenent), la 1 Ianuarie 1839 era Locotenent, şi la 10 Septembrie acelaş an, Căpitan. Un an şi cinci luni mai târziu, la 16 Februarie 1841, fu înaintat Colonel. Deci în 7 ani tânărul nostru încălecă toate gradele, ajungând la colonelie la vârsta de 26 de ani.

Intre timp el împlinise şi funcţiunea de paj domnesc al lui Mihai Vodă, iar din 1839, când căpătase gradul de Locotenent, fu numit Adghiotantul Domnesc.

Toate însemnările lui Mavrodi despre el însuşi se pot controla şi dovedi ca riguros exacte după actele relative la el, rămase în colecţia Arhivelor Statului de la Iaşi.

Astfel o adresă a Departamentului trebilor din Lăuntru din 27 Noembrie 1839 porunceşte „Domnescului Adiotant D. Căpitan Mavrodi" să meargă împreună cu Logofătul Teodor Sturza la o cercetare ce urma să se facă în ţinutul Botoşanilor, la Salcea, „pentru o gâlcevire".

La 23 Noembrie 1840 avem un hrisov domnesc pentru „Domnescul Adiotant Căpitan Mavrodi" prin care este însărcinat să meargă la ţinutul Neamţului ca să prindă nişte tâlhari şi „să stea acolo cu straşnică eczecuţie". Ispravnicul de Neamt avea însărcinarea de a-i da 1000 de lei pe lună pentru acea execuţie „a

poruncilor de nişte aşa vajnice întâmplări".

Un an mai târziu Mihai Vodă îi dă în boierie rangul de *sărdar* „pentru îndatorirea sa de paj domnesc". Şi în acelaş an 1840 *Maiorul Mavrodi* este însărcinat de Marele Stab să facă o cercetare amănunţită la satul Zbieroaia.

Inaintat Colonel în 1841, îl aflăm cu acest grad întovărăşind pe tatăl său la Rusciuc, când Mihalachi Sturza şi Alexandru Ghica, Domnii Moldovei şi Munteniei, se duseseră acolo pentru a se închina lui Abdul-Medjid. Hatmanul Mavrudi căpătase cu acest prilej un dar împărătesc dela Sultan (vezi mai sus p. 132), iar fiul său Alecu fu decorat cu ordinul Nişan corespondent gradului său". Aceste se întâmplau în 1846, vara.

Trei ani mai târziu, 1849, Alecu Mavrodi, om de 34 de ani, se însură cu o frumoasă văduvă cu ochi mari albaştri, Floarea Ghindeanu, fiica Anicăi Şpiţăresei. Despre viaţa lor familiară vom vorbi însă la rândul ei. Deocamdată să urmărim activitatea publică a lui Conu Alecu. .

In anul căsătoriei sale, 1849, Mihai Vodă Sturza fu înlocuit în scaun cu Grigore Ghica. Mavrodi rămase pe lângă acesta în aceiaşi voie vegheată. Când se duse noul voevod la Constantinopol pentru învestitură, în domnescul alai era şi Colonelul Alexandru al nostru. „Ceci me procura l'occasion d'être présenté pour la seconde fois au Sultan Abdoul-Medjid" seria el în însemnările sale.

Grigore Ghica, om bun şi drept, care nu se inconjura de cât de oameni buni şi drepţi, păstra pe Mavrodi pe lângă el în calitate de adghiotant domnesc, ceiace foarte vorbeşte în favoarea sa.

„La 31 Martie 1850" scria el în însemnările familiei „am fost numit *provizor* Şef al Statului Major Domnesc". Din actele oficiale rezultă însă că numirea aceasta a fost făcută abia la 22 April 1850: „Colonelul şi Cavaler *Mavrodi* este însărcinat să ţină locul de Şef al Statului, cât va lipsi colonelul Leon, în permisie de 6 luni". Indată după aceia, după două luni, e numit Şeful Poliţiei în locul dumisale postelnicului Petrachi Mavrogheni, funcţie pe care o cumula cu acea de Şef de Stat Major (28 Mai 1850). Adevărat că pe atunci Statul Major al armatei moldoveneşti nu avea prea multă bătaie de cap, toată armata acelei ţări tributare fiind de circa 8000 de oameni.

Funcţia lui de Prefect de Poliţie fu recompensată cu o înaintare şi cu decorarea ordinului turcesc al Nişamului.

In cursul anului 1851 Alecu Mavrodi nu exercită decât funcţia sa de adghiotantul domnesc. Dar în 1852 (dupăce la 22 Februarie fu însărcinat să facă o cercetare cu privire la nişte locuitori din Bucovina, care trecuseră peste graniţă arme în ţinutul Neamţului), el e din nou numit *provizor*, Şeful Stabului, în locul aceluiaş Colonel Leon, care mereu bolnav, plecase în concediu în Franţa (Martie 27). Iar în acelaş an, Iunie 18, înlocuieşte pe vornicul Grigore Suţu la Prefectura Poliţiei, cumulând din nou ambele funcţiuni:

„Noi, Grigore Alexandru Ghica Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn Ţării Moldovii

„Domnescului Nostru adiutant dumnealui Colonelul Alecu *Mavrodin* (din)

„Dumisale Vornicului Grigore Suţu, Şeful Poliţiei Capitalei, încuviinţându-i-se concediu pentru căutarea intereselor ce are, Domnia Noastră am găsit de cuviinţă a rândui pe D-ta locotenent zisei funcţii, şi dar îţi poruncim ca primind asemenea îndatorire, să te sârgueşti a deplini lucrările cu toată acurateţa până la întoarcerea dumisale vornicului Suţu din concediu. — Grigore Ghica Voevod. 1852 Iunie 18, Iaşi".

Neobosita activitate a lui *Mavrodi* (di) ni-l arată la 29 Noembrie 1853 însărcinat cu organizaţia poştelor din Moldova. In 1854, la 5 Mai, i se dă însărcinarea de a cerceta o chestiune privitoare la nişte bani din budgetul şcoalelor. Aflăm de data aceasta ceva destul de ciudat, aproape de necrezut, anume că chestiunea mai fusese încredinţată spre cercetare Colonelului Singurov, Colonelului Mihai Kogălniceanu şi postelnicului Costachi Negruţi, cari „nu se îndemânează a împlini o aşa însărcinare, aflându-se preocupaţi în funcţiunile ce sunt ocupate (ce ocupă)". Va se zică ceiace nu putuseră sau vrură să facă Kogălniceanu şi Negruzzi, trebuia să facă Mavrodi!

In acelaş an 1854, Mai 15, Colonelul Alecu Mavrodi este însărcinat să cerceteze o afacere relativă la nişte înscrisuri de afurisenie „găsite în havra evreiască", prin care se oprea subt blestem pe toţi jidanii, care ar mânca carne de porc!".

Cunoscute fiind întâmplările politice din acea vreme, nu vom insista aici asupra lor. Războiul ruso-turc-francez — războiul Crimeiei, cum i s-a zis — şi invadarea Moldovei de către Moscoviţi. îl îndemnase pe Grigore Ghica să fugă din ţară, refugiindu-se la Viena, de unde se întoarse un an mai târziu, după ple-

carea Ruşilor din ţară. Alecu Mavrodi merse să-l primească la graniţă, după cum aflăm din următoarea poruncă:

„1854, Septembrie 24. Cinstit dumisale Colonel A. Mavrodi, şef (tot provizor) Domnescului Stab. — Prin jurnalul cârmuitorului Sfat din Septembrie, fiind hotărît ca dumneata să mergi, împreună cu d. Secretarul Statului, spre întâmpinarea Prea Inălţatului Domn Grigore Ghica, ce se aşteaptă a veni de la Viena, Secretariatul de Stat încunoştiinţează despre aceasta pe D-ta spre cuvenită regulare. — Secretar Statului A. Sturza".

Acestei cinste ce i se făcu lui Mavrodi de-a fi trimis la hotarul ţării să-şi primească Domnul întors din pribegie, datori el înaintarea *definitivă* ca. Şef al Statului Major:

„Le 1-er Avril 1856 je fus confirmé au poste de chef d'Etat Major Princier, et j'ai conservé cette fonction sous tous les gouvernements qui ont suivi celui du Prince Ghika, même sous celui du Prince Alexandre-Jean Cuza, jusqu'en 1862...." când se va întâmpla ce vom vedea mai jos.

Ca întotdeauna, actele oficiale confirmă întocmai spusele lui Alecu Mavrodi, care în toate însemnările sale pare a fi făcut o singură eroare voită, acea a locului naşterei sale (Iaşi în loc de Constantinopol).

Iată actul său de numire la Şef al Statului Major:

„Noi, Grigore Al. Ghica Voevod, cu mila lui Dumnezău Domn Ţării Moldovei.

„Dumnealui adiutant Colonel şi Cavaler *Alecu Mavrodi.*

„In urma demisiei dată de Luminarea Sa Prinţul Colonel Alecu Ghica postul de Şef Ştabului Nostru rămânând vacant, Noi am luat în consideraţie serviţiile săvârşite de D-ta în osebite ramuri ţivile şi militare, către care ai dovedit sârguinţă, credinţă şi plăcută purtare, şi dar pe aşa temeiuri am găsit de cuviinţă a te numi şi a te rândui prin acest domnesc opis, de Şef Ştabului Nostru, întărindu-vă prin poruncă de zi Nr. 14 cu toate dreptăţile cuvenite acestui post".

Grigore Ghica Voevod
1856, April 1, Iaşi

Leafa ce o primea Mavrodi în calitate de Şef al Marelui Ştab era de 24.000 lei pe an şi furaj pentru patru cai, adecă 2000 de lei pe lună, ceiace era pe vremea aceia o întreagă avere.

Noile întâmplări politice siliră în curând pe Grigore Ghica

să părăsească tronul şi ţara Moldovei, Poarta numind în locul său caimacan pe Teodor Balş întâi, care muri câteva luni mai târziu, şi pe urmă pe Nicolae Vogoridi, fiul lui Ştefanachi şi cumnat cu fostul voevod Mihalachi Sturza, fireşte că acesta nu putea decât să păstreze în funcţie pe fostul protejat al cumnatului său. Mavrodi rămase Şeful Statului Major şi în această calitate fu el trimis de caimacan întru întâmpinarea la Galaţi a lui Kabuli Effendi, care venea în Moldova, trimis de Sultan „pentru reorganizarea ţării", adecă pentru a lupta din răsputeri, de comun acord cu Vogoridi, împotriva Unirii. Fireşte că rolul lui Mavrodi la 1848 probabil, ca şi acum la 1857, nu era altul decât al unui ostaş care-şi slujea stăpânul, fără amestec în politică.

Ordinul de plecare la Galaţi se află la Arhivele Statului Iaşi şi sună astfel:

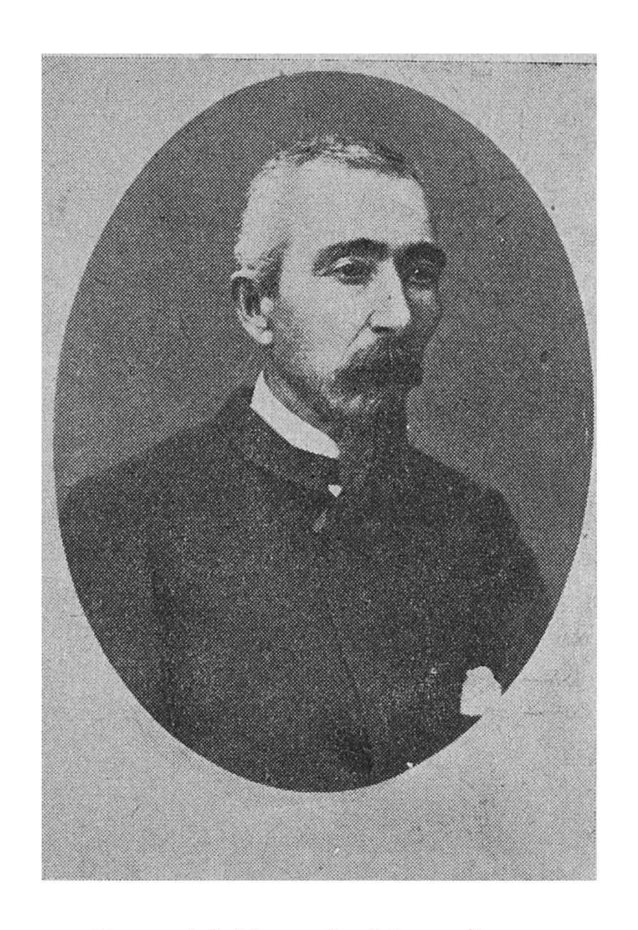
„Onorat dumisale Colonel *Mavrodin*, Cârmuitorul Inaltului Stab"..

„Din porunca Ecscelenţii Sale d. Caimacamul, Departamentul cu onor invită pe dumneavoastră, ca să bine-voiţi a porni de îndată spre Galaţi ca să primiţi pe Ecselenţa Sa Kabuli Effendi, carele neîntârziat urmează a sosi acolo. 1857, Februarie 15".

Relaţiunile sunt mai amănunţite în „Gazeta de Moldavia" No. 16 din 25 Februarie, care ne povesteşte felul cum a fost primit trimisul Sultanului:

„Son Excellence Cabouli Effendi, premier interprète de la Sublimė Porte, porteur du Firman de Sa Majesté Impèriale notre auguste Souverain, relatif à la nouvelle réorganisation de la Moldavie, est arrivé à Jassy hier, a deux heures après midi. Son Excellence a été reçue à la frontière par M. le Vornic Georges Stratoulat et par l'aide de camp princier M. le colonel *A Mavrodi.* Un membre du conseil, M. le postelnik Balche l'a complimenté, à quelques postes de Jassy, ou son Excellence a été reçue avec les honneurs dus à sa haute mission. A la barrière de la ville, la municipalité lui a offert le pain et le sel. De là, elle s'est rendue, accompagnée d'un peloton de gendarmerie, à l'hotel de M. Bourghelly, ou son Excellence est descendue, et ou se trouvait une garde d'honneur et M. A. Stourdza, secrétaire d'Etat, qui a fait les honneurs de la récéption".

In tot timpul marilor agitaţii unioniste care au urmat, pierdem urmele Colonelului Mavrodi, care apare doar odată în-

Generalul Alexandru Mavrodi

tâmplàtor la 26 Iunie 1858, într'o misiune ce i se dă în vederea desfiinţării şcoalelor din Târgul şi dela Mânăstirea Neamţului.

Imediat după Unire, însă înainte ca guvernele din Iaşi şi Bucureşti să se contopească într'unu singur, îl întâmpinăm sub Cuza Vodă cu aceiaşi funcţie de Şef de Stat Major al Moldovei însărcinat cu controlarea gestiunii Ministerului de Război din anii 1857 la 1859:

„Principatele Unite Moldova şi Valahia".

„Ministerul Trebilor Militare a Moldovii".

„Şefului Inaltului Ştab d. Colonel şi Cavaler *A. Mavrodi*"

„Conform încheierii Consiliului de Miniştri din 10 a curentei............ de a se numi prin acest Minister o comisiune mixtă însărcinată cu revizuirea socotelilor acestui minister de la sfârşitul anului 1857 de când au rămas nereguláte până astăzi şi cu constatarea stărei de faţă a casieriei Ştabului, Dumneavoastră sunteţi invitaţi de a vă întruni în aşa comisie cu celelalte persoane arătate în dosul aceşteia şi a începe lucrarea de la 15 ale curentei. — Ministru G. Adrian. — 1859, Iunie 13"

Pe verso:

„Membrii comisiei: Colonel *A. Mavrodi*, Căpitan G. Leca, Iancu Negură, Iancu Fătu avocat, Dimitrie Zamfirescu, Ajutori: Maior Ion Stârcea, Sublocot. Iuraşcu".

In 1862, după contopirea guvernelor şi mutarea lui Cuza la Bucureşti, Statul Major al armatei române urma să-şi aibă sediul în noua Capitală a ţării. Mavrodi refuză să plece acolo şi însemnările sale ne lămuresc asupra acestor întâmplări în felul următor:

„Le Prince Couza prenant en considérations les motifs sérieux qui m'empéchaient de quitter la ville de Jassy, me nomma commandant de la garnison de cette ville (25 Octobre 1862). Je conservais ce poste jusqu' au premier Janvier 1865, date à la quelle je fus promu au grade de Général à l'Etat Major Princier. Dans mes nouvelles fonction je devais quitter Jassy et m'établir à Bucarest. Je devais donc opter entre la retraite et le transfer dans cette dernière ville. Je préferais me retirer du service. J'ai demandé et obtenu ma pension, qui s'élève aux deux tiers de ma solde de Général, ce qui constitue la somme de 20.000 piastres par an, dont on retient un 10-éme pour la caisse des pensions. Cette pension est donc de 2666 piatres et 25 paras par moi, soit 614 francs 23 centimes. Défalcation faite du 10-éme je tou-

che par mois 555 francs 55 cent. Ma retraite m'a été accordée avec le droit de porter l'uniforme complet de général".

In aceste însemnări ale lui Alecu Mavrodi s'au strecurat unele mici erori. Gradul de General l-a primit în 1863 (Ianuarie), nu 1865 (Ianuarie), după cum rezultă din adresa de felicitare a Generalului Iacov din 4 Ianuarie 1863, care ne-a rămas:

Domnule General, primindu-se telegrama D-lui Ministru, simt cea mai vie mulțumire a vă felicità în numele său pentru noul grad de general cu care Inălțimea Sa Domnitorul a binevoit a vă onora, și cu atât mai mult mă simt fericit, cu cât văd că Inălțimea Sa a răsplătit serviciile ce le-ați făcut cu cel mai mare zel și devotament. Primiți etc......

Activitatea noului General a fost neobosită. Il vedem mereu băgat în toate. La 25 August 1863 e însărcinat cu comanda „tuturor trupelor de dincoace de Milcov" pe tot timpul cât Generalul Iacov va fi plecat din Bucureşti de Sf. Alexandru pentru sfințirea steagurilor. La 22 Octombrie acelaş an e „prefect ad-interim al oraşului Iaşi", numit într'o „comisiune consultativă" pentru cercetarea unor pricini a Sfintei Mitropolii de acolo. La 28 Noembrie, tot 1863, e membru în „Inalta Comisiune convocată de guvern pentru a propune îmbunătățiri materiale și morale în favoarea orașului Iași, leagănul Unirei....."

Ce vremuri şi ce stil!

Membrii comisiunii întrunindu-se, ei socot că trebuiesc făcute: „îmbunătățiri comunale, de comerț, morale, intelectuale şi clericale", enumerând şi deslușind care anume îmbunătățiri urmează a fi făcute. Inscălesc C. Miclescu, D. Alexa, A. Mavrodi (colonel?) etc., etc.

Ne-a rămas şi numirea sa de „prefect ad-interim", înlocuitor al titularului Alcaz:

„D. Colonel Alecu *Mavrodi.* Iaşi".

„Prin decretul domnesc No. 1084 sunteți orânduit a îndeplini funcțiunile de prefect oraşului Iaşi, pe tot timpul lipsei domnului Alcaz la cameră... Veți intra îndată în serviciu etc... 1863, Noembrie 20".

Mihail Cogălniceanu (Ministru de Interne)

In anul următor 1864 dăm o singură dată de urmele lui, la 26 Ianuarie, când i se dă însărcinarea de a face verificarea Casei

Comunale a Judeţului Iaşi, împreună cu Vasile Pogor (fondatorul „Junimei").

Urmează în 1865, deşi demisionat şi pensionat de doi ani, dreptul ce i se acordă de a purta uniforma. Din diferenţa aceasta de date trebuie să fi rezultat şi confuzia ce a făcut-o generalul în data „retragerii", despre care am vorbit mai sus. Cu privire la acest drept excepţional ne-a rămas şi raportul Ministrului de Război şi Decretul Domnesc, care sunt destul de interesante pentru a le arăta aici:

„Rapost către Domn 2764 din 10 Martie 1865".

„Pentru a răsplăti zelul şi activitatea ce a pus Generalul în demisie *Mavrodi* în îndelungatul său serviciu de 31 de ani, rog plecat pe Inălţimea Voastră să bine voiască a-i acorda dreptul de a purta uniforma de general".

Ministrul de Resbel
General Mano

Iar Inaltul Decret cu No. 435 din 12 Martie 1865 sună:

„Considerând zelul şi activitatea ce a pus Generalul Mavrodin în îndelungatul său serviciu de 31 de ani, şi dorind a-i arăta a noastră deplină mulţumire şi plăcere ce avem a răsplăti meritele sale

asupra raportului Ministru Nostru de Stat la Ministerul de Rezbel No. 2764

am decretat şi decretăm

ART. 1. Se acordă Generalului în demisie *Mavrodin.* dreptul de a purta uniforma de General.

ART. 2. Ministrul Nostru de Rezbel este însărcinat cu efectuarea ordonanţei de faţă.

Alexandru Ioan

Cu această mică satisfacere a vanităţii omeneşti, cariera politică şi militară a lui Alecu Mavrodi este încheiată

Am mai găsit cu privire la el un singur act, care este cu atât mai interesant, cu cât e vorba de ultima însărcinare ce i se dă, şi anume acea de a primi la Iaşi pe noul Domnitor al Principatelor Unite, Carol I de Hohenzollern. L'am întâmpinat pe omul acesta în toate posturile vieţei sale publice, paj domnesc şi elev al Scoalei Militare din Iaşi sub Mihalachi Vodă Sturdza, înaintând sub domnia acestui voevod de la gradul de sublocotenent la acel de

Colonel şi funcţionând ca aghiotant domnesc sub Sturza, Ghica, Balş, Vogoridi şi Cuza până ajunse general. Il întâlnim acuma, după 33 de ani, primind în capitala Moldovei pe viitorul prim rege al României:

„Domniei sale Domnului General A. *Mavrodi*"

„Domnul meu, la 17 a curentei luni M. S. Domnitorul Carol I urmând a sosi în politiea noastră pe drumul dela Liţcani ce conduce la bariera Păcurari, Consiliul Comunal pentru întâmpinarea M. S. Domnitorului au numit o delegaţiune compusă şi din D-voastră....... 1867, Ianuarie 14". .

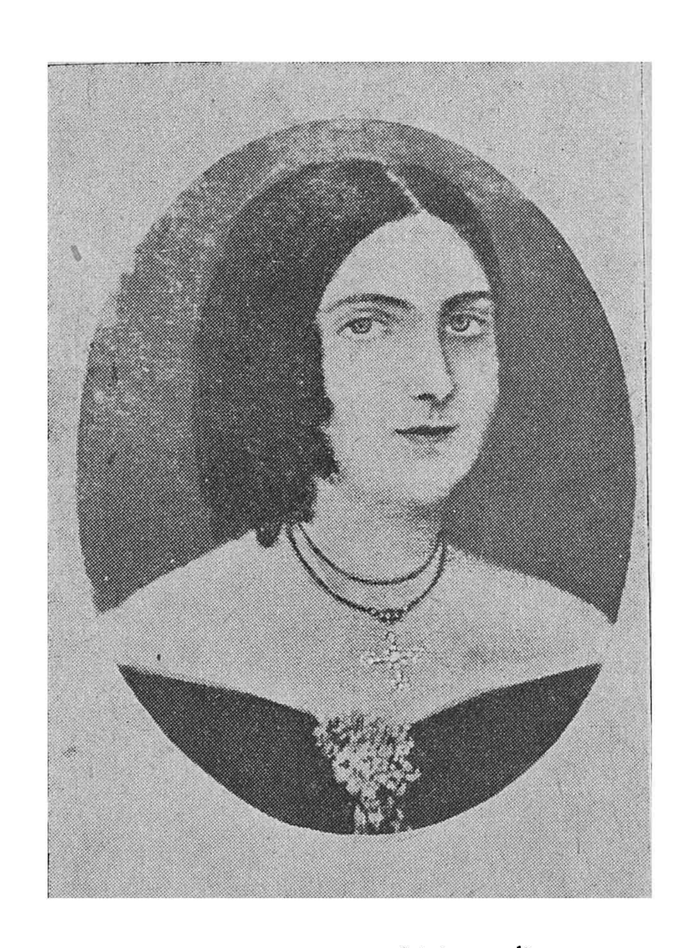
Să facem acum cunoştinţa lui Alecu Mavrodi omul, acel om atât de deosebit de frate-său Costachi, mai mic de cât el cu 11 ani — să-l vedem în sânul familiei, soţ şi mai cu seamă tată.

Căminul şi l-a întemeiat, după cum am văzut, când avea vârsta de 34 de ani (în 1849), însurându-se după voia inimii, nu după a vanităţii, cu fata spiţăresei Ana, o tânără văduvă cu ochii de o frumuseţă impresionantă. O chema Floarea — Floarea Ghindeanu. Avea o gură spirituală, un năsuc sensual, un piept plin, îşi purta frumosul păr negru lins pe tâmple şi atârnând de la urechi în jos peste umeri în şuviţe rostogolite, care se chemau pe vremea ei şi se mai chiamă şi azi „bucle frizate". Femeia aceasta i-a dăruit cinci copii; trei băeţi, din care doi morţi tineri, şi două fete, care, bătrâne foarte, mai trăiesc şi azi.

Cel mai mare a fost fiul *Ion*, născut la 14 Febr. 1852, al doilea *Alexandru* la 4 Octombrie 1853 şi al treilea *Grigore* la 22 Iulie 1855. Fetele, mai mici, au fost *Ana*, născută la 5 Octombrie 1857 şi *Sevastia* la 1858.

Mesalianţa pe care o făcea de fapt „dumnealui polcovnicul Alecu Mavrodin" luând pe frumoasa Floarea a Anicăi Spiţeresei, nu fusese desaprobată de bătrânul său tată de 89 de ani, care-i fu şi naş de cununie, împreună cu Maria Cuciureanu, vre-o rudă de a miresei.

Copiii arătaţi mai sus, afară de fiul Ion, au fost toţi botezaţi la biserica Buna Vestire, de unde se vede că Alecu Mavrodi trebuie să fi locuit în acea parohie (avea casa lui în strada Muzelor). La 1857, când feciorii lui Alecu şi ai Floarei aveau fragedă vârstă de 5, de 4 şi de doi ani, tatăl lor, pasionat militar, ceru înscrierea lor în „catalogul cadeţilor" din armata Moldovei. Mai ciudată decât cererea fu încuviinţarea ei:

Floarea General Mavrodi

„Ştabul Oastei Prinţipatului Moldovei, 1857, Iunie 6"

„Marele Ştab sub No. 347 împărtăşeşte că Luminarea Sa Prinţul Caimacan, în urmarea raportului Exselenţei Sale Şefului Oastei No. 1914, au binevoit a încuviinţa înscrierea în catalogul nevrăstnicilor cadeţi a fiilor D-voastră Ioan, Alexandru şi Grigore Mavrodi. Despre asemenea încuviinţare, Ştabul cu onor vă face cunoscut spre ştiinţă. — Şef Statului Colonel Mironescu".

„D-sale D-lui Colonel Al. Mavrodi".

Din băieţii aceştia, unul, Alexandru, al doilea ficior muri mic de tot, la 2 Iunie 1860, în vârstă de 7 ani.

Al treilea, Grigore, muri la 15 ani, ceiace pricinui tatălui său o durere atât de adâncă, de nu se putu mângâia niciodată Pierderea acestui copil a însemnat pentru el o catastrofă care l-a copleşit cu desăvârşire. Băiatul pare a fi fost în adevăr deosebit de bun.

Născut la 22 Iulie 1855 la Iaşi, îşi petrecu copilăria cea fără griji pe lângă părinţii săi până la vârsta de 11 ani şi jumătate. Conu Alecu vrând să facă din el „un om întreg" şi un bun ostaş folositor patriei — Conu Alecu era foarte patriot — îl trimise în iarna 1866, în Decembrie, la Paris, unde fu primit în clasa VIII-a (corespunzătoare la noi cu clasa I) a Liceului Imperial din „Vanves près Paris". Copilul se purtă bine şi învăţă bine, făcând fericirea părintelui său, care însemna în notiţele sale:

„C'ètait un des premiers èlèves de cet èttablissement. Il ètait aimè non seulement des profèsseurs et du proviseur, mais de tous ceux qui l'entouraient. Il n'a jamais meritè la plus petite punition au collège, il n'a jamais ètè même en retenue. Lè proviseur l' invitait souvent à sa table particulière, ce qui est un tèmoignage d'affection particulier. Ce personage distingué (le Proviseur Jullien) m'a dit en plusieurs occasions „Votre fils sera un homme distinguè". Les notices signèes par le proviseur au bas des notes trimestrialles de cet enfant exceptionel, sont toutes remplies de ses èloges. Voici la copie exactes des dernières: „Caractère excelent, conduite très bonne. Ne mèrite que des èloges pour le caractère, la tenue, la conduite et l'application. Il fait des progrès sensibles, l'esprit gagne en justesse, en correction et en ètendue"..

Au rămas în familie (la D-na Negruzzi) originalele foilor de note ale *„elevului Mavrody"* cu însemnările provisorului Jullien, care atestă în adevăr buna purtare şi silinţa la învăţătura a acestuia. Notele sale variau între 8 şi 9, şi numai la gimnastică se

strecoară odată un 6, iar la desemn un 3, N'avea băiatul talent pentru artele plastice. Ne-a rămas de asemeni catalogul cărților pe care le-a primit Grigore Mavrodi ca premii la Liceul Prințului Imperial din Vanves, scris de mâna nenorocitului său tată. Pe anul şcolar 1866-67 sunt numai mențiuni, dar pe anii următori 1867-68, 1868-69 şi 1869-70, i se dau cărți frumoase şi folositoare, printre care găsim Istoria Franței de V. Duruy, Poesiile lui Lamartine, Istoria Naturală de Louis Cousin, Iliada şi Odiseia etc., etc.

In 1870 provisorul Jullien nota în josul foaiei calificative a elevului Mavrodi: „Un copil bine crescut, drept, cinstit, simpatic. Purtarea bună, munca la fel, spiritul în progres. Să lucreze în timpul vacanțelor pentru a putea urma cu rod clasa a 4-a".

Dar în timpul vacanțelor bietul copil prinse o febră tifoidă, care-l chinui patru luni de zile, până-l duse în mormânt în ziua de 27 Noembrie 1870. Muri acolo la Paris, departe de părinți şi de „țara lui" pe care o iubea cu patimă, ne asigură nemângâiatul său tată.

Când află Generalul Mavrodi, om acum de 55 de ani, nenorocirea care-l lovise, era să-şi piardă mințile de durere. Avea noaptea vedenii. I se arăta fiul său în somn, uneori mângâindu-l, alteori plângând împreună cu tatăl său propria sa moarte. Insemnările lui Conu Alecu capătă un înțeles psihologic de mâna întâi.

Un lucru ciudat, care se poate tălmăci numai prin apropierea sufletească pe care o căuta tatăl de mortul său fiu „cel care-şi iubise țara cu patimă", e că pe când toate însemnările rămase de la Alexandru Mavrodi sunt redactate pe franțuzeşte, numai aceste trei arătări ale visurilor sale sunt scrise pe româneşte, într'o românească corectă şi aproape frumoasă (ortografia timpului n'o păstrăm aici, dar se poate vedea în Anexe):

„Iaşi. 6/18 August. 1871. Astăzi dimineață pe la 3 oare, am visat pe neuitatul meu fiu Grigore. Şedeam pe canapeaua de fier din dosul caselor. Grigore era lângă mine, îmbrăcat în uniforma liceului, şi eu îi ziceam: Iubitule Grigore! astăzi este tocmai un an decând te-ai îmbolnăvit, şi apoi ai murit. — Copilul era vesel, frumos, cu fața lui de înger! De când l-am pierdut, niciodată nu l-am visat aşa clar şi tocmai la aniversarea zilelor când a început boala fatală care mi l-a răpit. Curioasă coincidență"

„10/22 Decembrie 1871. Astăzi dimineață pe la 4 oare. am

visat pe iubitul meu fiu Grigorie. Era bine, sănătos, frumos, cu părul lui cel blond închis. Sta lângă o uşă de comunicaţie de la o odaie la alta, eu l-am diesmierdat la cap şi i-am zis: Este bine acum, Grigorie? — El mi-a răspuns cu glasul lui cel dulce: Bine! — Dulce vis, amară viaţă"

„Sâmbătă, 3/15 Iunie 1872. La ora 1 și 15 minute am visat pe Grigorie. Eu veneam dela plimbare pe jos. Grigorie mi-a ieșit înainte şi mi-a zis: Vous vous êtes bien amusė, papa ? Oui, mon enfant, je me suis promenė. — Botinele lui cu elastică erau puţin discusute şi i-am zis: Il faut les faire coudre. — L-am sărutat plângând şi i-am zis, aducându-mi aminte că a murit: Dar tu eşti, Grigore? — El era foarte frumos ca totdeauna. Mă uitam bine la el şi plângeam. Incepu şi el a plânge. A venit mama sa şi adresându-mă la ea, i-am zis: Vezi că este Grigorie! — Parcă era alt copil şi se prefăcuse în Grigorie. Am zis: A învăţat bine şi s-a făcut Grigorie! — El mi-a zis: Papa, il n'ya pas dans cette gėographie le terme.... (indescifrabil). — Da răspunsei eu, quel.... (indescifrabil). — El râzând a zis: Mais il faut que la terre aussi soit dans la gėographie, şi mă ducea să-mi arate geografia. Niciodată nu l-am visat aşa bine, aşa frumos şi n'am vorbit aşa mult cu el".

Bietul om a mai trăit după moartea fiului său încă 15 ani. S'a stins bătrân de 70 de ani trecuţi, la Iași, în casa lui din strada Muzelor „cea cu canapeaua de fier de dindos" în seara de 30 Ianuarie 1886, la ceasul şapte şi jumătate.

Din actul său de deces se vede că poseda o avere potrivit de bună: o moşie în judeţul Vaslui, o vie la Socola, două case în strada Muzelor, una în strada Cuca, mobilele din locuinţa sa. şi desigur şi scule şi juvaiere, care nu lipseau pe atunci din casele boierești.

Pe urma sa au rămas văduva Floarea, fiul Ion *Mavrodin*. şi fiicele Sevastia şi Ana „majore şi căsătorite".

Ion Mavrodi, cel mai mare copil al lui Alecu şi al Floarei, născut la 1852, a trăit la Iași, până târziu, necăsătorit. Cu el s-a stins deci ramura Generalului.

Sevasta Mavrodi, născută în 1857, a fost măritată cu Gh. Voinescu şi mai trăieşte încă şi azi, la Iaşi, numărând 83 de primăveri.. A fost o fire sentimentală şi poetică, patriotă ca micul ei frate Grigorie, şi a făcut în tinereţe poezii. Inflăcărată de vitejia ostaşilor noştri la Plevna şi Griviţa, influenţată de Alexandri. ea

copuse şi o „canţonetă" intitulată „Un Dorobanţ întors din război", care a fost tipărit la Iaşi în 1878.

A avut cu Voinescu un fiu Alexandru şi o fată Margareta, măritată cu Petru Pogonat (copiii acestora: Alexandru, poet † 1941 şi Petrache Pogonat).

Ana Mavrodi, născută în 1857, de 82 de ani astăzi. a fost nevasta cunoscutlui ieşan Ştefan Negruzzi. Doamna Negruzzi, a cărei frumuseţe de altă dată se mai vede şi azi pe blânda şi inteligenta ei faţă, înfruntă anii cu sprinteneală, păstrând cu sfinţenie în sufletul ei amintirea morţilor ce i-au fost dragi, precum şi cultul familii sale, de care este mândră. Ei îi datorăm în bună parte informaţii şi acte privitoare la neamul Mavrodi şi la Generalul Alexandru *).

D

Mihalachi I. Mavrodi, colonel

Nu cunoaştem anul naşterei sale, însă locul da. A văzut întâi lumina zilei la Contantinopol, probabil în 1816; urmând soarta familiei sale, venind la Iaşi dela 1819 la 1821, plecând cu părinţii în exilul Basarabiei de la 1821 la 1829, merse apoi din nou la Istambul între 1829 şi 1834, când se întoarse la Iaşi, băiat de 18 ani. Ca şi fratele său Alexandru a îmbrăţişat cariera militară, a fost cadet, sublocotenent, locotenent, căpitan, maior şi colonel, fără a mai ajunge, ca bădia, General. Noroc poate mai puţin, dar vrednicie tot atâta. In 1846 (11 Martie) e înaintat la rangul „civil" de vel comis „pentru slujba în miliţie"! Trei ani mai târziu, 1849, se însură cu Ecaterina Alexandrescu, care pare a fi fost basarabeancă, cu care a avut trei copii, pe Elena, născută la 21 Martie 1850, pe Pulcheria (profesoară), născută la 27 Martie 1852 şi pe Gheorghe, născut la 22 April 1854.

Majoritatea Mavrodineştilor au avut moşiile lor în Vaslui, poate trupuri dintr'o moşie mai mare a Hatmanului Ion. Mihalachi însă avea pe a sa în ţinutul Iaşilor, la Lungani, pe care o vându cneazului Gheorghe Cantacuzino, luând de la el un aconț de

*) Atât Ana Negruzzi. cât şi Sevastia Voinescu au murit în anul 1941.

Ana St. Negruzzi
născută Mavrodi

8500 de galbeni. Nu putem ști exact ce s-a petrecut, însă vânzarea fu anulată prin bună învoială, după cum aflăm din următorul act:

„După înțelegerea urmată de noi, jos iscăliții venim astăzi a ne reîntoarce fiecare în drepturile noastre. Adecă eu Cneazul Gheorghe Cantacuzino restituiez D-sale Colonelului Mihail Mavrodi zdelca cu care cumpărasem moșia Lunganii, împreună și cu contractul posesiunii acelei moșii și catagrafia acareturilor. Asemenea și eu Colonelul Mavrodi restiuiez D-sale Cneazului sănetul de 8500 galbeni sub iscălitura D-sale Vornicului I. A. Cantacuzin, ce primisem drept arvună împreună cu zdelca... etc".

Ciorna aceasta, neiscălită și nedatată, este în tot cazul de după anul 1850, când a fost făcut Mavrodi Colonel.

Alte hârtii rămase de la el sunt puține. 1) O scrisoare dela Neculai Milo (*Nicolas Millot*, fiul postelnicului Andrei și a Saftei Canano, și tatăl Elisei Al. Mavrocordat, al lui Alexandru, însurat cu Elisa Bibescu și al lui Petru cu Elena Lahovary), 2) altă scrisoare de la un oarecare Artin Dadian, 3) o adresă a elevilor din Chițocu (57 de băieți), 4) o scrisoare de la Mitropolitul Moldovei Calinic Miclescu și 5) o scrisoare dela Al. Mihalescu. Atât s-a păstrat în familie de la Colonelul Mihalachi Mavrodi.

Nici una din aceste scrisori nu prezintă un deosebit interes. Răvașul lui Milo e din 3 Iunie 1857 și se vede din ea că Mihai *Mavrodi* (pe franțuzește Mavroudi) vrând să ceară vre-o milă dela caimacanul Moldovei Nicolae Vogoridi, îl rugase pe acesta să intervie pentru el. Milo îi răspunde că ar fi mai bine să adreseze scrisoarea deadreptul caimacanului „et je me charge de la lui remettre en mains propres et d'insister ensuite, en sorte que vous soyes satisfait. Ce moyen me pârait beaucoup plus propre qu'un intérmédiaire basé sur une lettre adresseé a moi et je vous promets que nous réussirons beaucoup mieux".

Scrisoarea lui Artin Dadian din 12 Octombrie 1857 e ceva mai interesantă. Se vede din ea că Mihalachi Mavrodi avea relațiuni sociale și politice de mâna întâi. Dadian, un Francez venit cu prilejul Unirii la București în Comisiunea Europeană, era „prieten bun" cu el. Coronini, Mareșalul Austriac care comanda trupele de ocupație din Moldova, era un binevoitor de al său, iar cu Turcii cei mai de vază, veniți în țară cu acelaș prilej al Unirei (sau mai bine al Anti-Unirii), era Mavrodi în cele mai strânse legături:

„J'ai reçu votre lettre pour Son Exc. Safret Effendi, que je

me suis empressé de lui remettre.... Il me charge de vous transmettre le témoignage de ses sentiments de bienveillance et d'amitié qui l'animent à votre egard".

„Omer Effendi, Sadik Bey et Mahmoud Bey se joignent à moi pour vous féliciter sincérement de la distinction dont vous venez d'être l'objet de la part de Sa Majesté le Sultan" (o decoraţie).

„Refet Bey est très sensible aux compliments que vous lui transmettez, et il me charge de vous dire mille et mille choses".

Şi în fine:

„Veuillez bien présenter mes hommages à Madame Mavrody, dont j'espère avoir l'honneur de faire la connaissance, ainsi que mes compliments affecteux à vos chers enfants. Adieu, mon excellent ami, portez vous bien, soyez toujours heureux et pensez quelques fois à celui qui est et ne cessera d'être votre tout dévoué Artin Dadian".

Scrisoarea celor 57 de elevi din Chiţocu e lipsită de orice interes (vezi Anexe).

In schimb, foarte interesantă şi mai ales ciudată şi misterioasă, e scrisoarea lui Calinic Miclescu, Mitropolitul Moldovei. O redăm în întregime în anexe.

Cât despre copii lui, ştim că *Elena*, născută la 21 Martie 1850 (botezată la Bis. Sf. Sava) a fost măritată cu Neculae Constandachi; *Pulcheria* (sau Profira) n. la 27 Martie 1852 (botezată la Bis. 40 de Sf-ţi) a avut ca soţ pe Constantin Vessely (avem şi actul de căsătorie, vezi Anexe) şi fiul *Gheorghe* n. la 22 April 1854 şi botezat tot la Bis. 40 de Sf-ţi, a fost tatăl acelui Alexandru Mavrodin, fost ziarist la Viitorul, fost Director General al Teatrelor din România şi fost Subsecretar de Stat la Preşidenţia Consiliului de Miniştri, actualmente decedat.

E

LEONIDA MAVRODI, MARE COMIS.
1823—1866

A fost cel mai mic copil al Hatmanului Ion şi al Sevastiei Balassaki, născut la Hotin în 1823 în timpul şederei acolo a familiei sale refugiate în colţul acela nordic al Basarabiei de teama urgiei turceşti de după Eterie. Trecut apoi cu ai săi la Constantinopol după încheierea tratatului de la Adrianopol în 1829, rămâne acolo cinci ani, până la numirea tatălui său ca Prim Dragoman al lui Mihai Vodă Sturdza. Atunci de abea vine la Iaşi, copil de 11 ani, pentru a nu mai părăsi niciodată Moldova, românizându-se ca toţi fraţii săi.

Şcoala şi-o face aici, în bătrânii Iaşi, pe româneşte, limbă pe care se deprinde a o vorbi la perfecţie, ca şi pe acea franceză în care se axprimă cu o rară eleganţă. In Condica Matricolă a Şcoalelor îl aflăm printre elevii „ce se primesc cu ţinere la Institut pe cheltuiala Casei Şcoalelor” în anul 1837. Acea condică înseamnă: „Leonidas Mavrodin, de 12 ani, fiu al Hatmanului Mavrodin”.

Dacă Leonida avea 12 ani în 1837, înseamnă că el s'ar fi născut în anul 1825. Insă aici, ca în atâtea alte părţi, pentru motive care nu le înţelegem, vrâsta lui a fost denaturată fiindcă mult mai multă crezare trebuie să dăm paşaportului său din 1844, aflător la Arhivele Statului din Iaşi, care-l arată la acea dată de 21 ani, născut deci în 1823, pe când dacă s'ar fi născut în 1825, n'ar fi avut la 1844 decât 19 ani. Iar motivul, pentru care dăm paşaportului întâietatea asupra condicei matricule a Şcoalei, îl sprijinim pe faptul că acest paşaport poartă garanţia Maiorului Alecu Mavrodi, care trebuie să fi ştiut exact ce vârstă are frate-său; şi încă pe faptul că acest act oficial îl arată pe Leonida ca fiind la acea dată „ostavnoi praporucic”, adecă Sub-Locotenent, ceiace putea fi mai uşor la 21 decât la 19 ani. Şi mai este încă un motiv, anume acela că actul său de deces îl arată ca fiind un om de *aproximativ 45 de ani*, ceiace ar fi fost mai aproape de realitate dacă ar fi avut în 1866 partuzeci şi trei de ani, în loc de 41.

Portretul lui Leonida nu mai există (dar există o fotografie), deşi se ştie că a fost unul, în acuarelă probabil, aşa încât suntem nevoiţi a-i reconstitui fizicul în felul următor: „statul

de mijloc, fața bălaie, musteața bălaie, barba rasă, părul castaniu, ochii albaștri și ca semn particular *julituri pe față*".

In 1844, Septembrie 25, când i s'a eliberat acest pașaport, el mergea la Odesa cu sora-sa Elena, întovărășit de slugile Alecu și Smaranda pentru a conduce probabil pe sora sa în acea călătorie despre care am vorbit mai sus. Numele lui e însemnat Mavrodi.

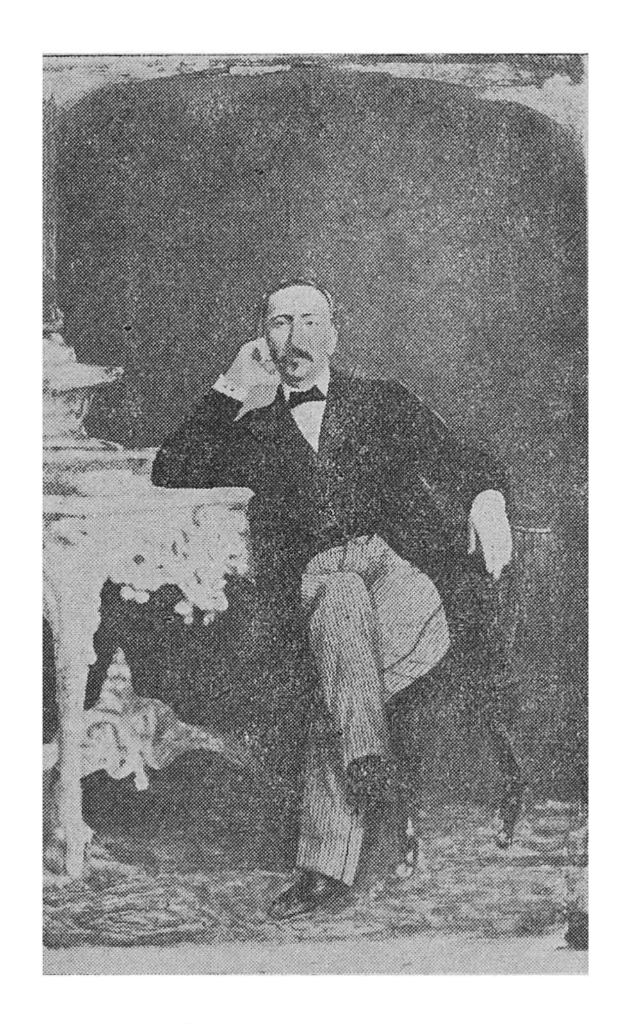
Trei ani mai târziu 'l întâmpinăm *Locotenent* (numele Mavrodi) și înaintat la rangul de Comis „pentru slujba în miliție". (15 Decemvrie 1847).

Leonida Mavrodi, care a învestit și postul de Adghiotant Domnesc, a ajuns repede Colonel, dar probabil în rezervă, căci în miliție nu l'am mai putut întâmpina în foile matricole ale timpului. El și-a petrecut restul vieții ca „rentier", departe de politică și de armată. A fost proprietarul moșiei Croftei din ținutul Dorohoiului și a casei din Iași, situată pe Strada Asachi, alături de acea a lui Alexandru Mavrocordat, colț cu Strada Carol. Felul cum a devenit el proprietarul acestui imobil, cumpărat dela Teodor Codrescu, cunoscut colecționar de documente istorice și director al „Uricarului" nu ne este știut. Ciorna unei scrisori a unui Mavrodi, aflătoare la Arhivele Statului din Iași, ne arată că în Ianuar, 1848 acel Mavrodi, care nu iscălește ciorna și pe care nu-l putem identifica, plătise lui Codrescu un acont de 30 de galbeni și-i mai trebuiau de urgență încă alți 400 de galbeni (prețul de vânzare al casei fiind de 430 de galbeni)... în caz contrar își pierdea acontul, mai fiind pe lângă asta nevoit, scăpând chilipirul, să se mute în vre-o mahala într'o casă umedă.

Acel Mavrodi, nu tatăl Ion, ci de sigur unul din frații mai mari, a găsit suma trebuincioasă și a cumpărat casa, care a intrat apoi, nu putem ști pe ce cale, de cumpărare sau de donație, în mâinile lui Leonida.

Conu Leonida a fost un om bolnăvicios — a și murit tânăr — care cauză a influențat de sigur și asupra caracterului său devenit violent, ceiace, cum e și firesc, i-a pricinuit neplăceri, după cum mai jos vom vedea.

El a fost însurat de trei ori, toate trei căsătorii ținând „ce que tiennent les roses", probabil tot din cauza violenței firei sale. Intâia lui nevastă a fost Eufrosina Oprișan, a doua Pulcheria Bogonos și a treia Eleonora Aslan.

Leonida Mavrodi

Cu Eufrosina s'a însurat cam prin 1845. N'a avut cu ea copii, şi s'a despărţit de dânsa înainte de 1850. Despre familia Oprişan, tutoveană, despre Iordache Oprişan, însurat cu Ruxanda Cerkez, văduva lui Enache Donici, şi despre nepoţii lui Iordachi, sărdarul Nedelcu şi paharnicul Ioniţă, avem informaţii precise dela contimporanul lor Costachi Sion (Arhondologia, vezi anexe).

La 1 Februarie 1851 Leonida Mavrodi se însoară a doua oară cu Profira (Pulcheria) Bogonos, el *văduv*, ea *fată mare*, după cum arată actul lor de căsătorie din Mitrica Municipiului Iaşi din anul acela. Naşi de cununie au fost fratele şi cumnata sa, Mihalache şi Ecaterina Mavrodi şi preot oficiant iconomul Gheorghe Gafencu de la biserica Sf. Dumitru Balş din Iaşi.

Căsătoria aceasta a fost cu bucluc.

Duduia Profira era fata paharnicului Ion Bogonos din uliţa Păcurarilor (alt Ion Bogonos, şi el paharnic, avea case în Muntenimea de Mijloc aproape de Sf. Neculai), a cărui moşie de pe malul Prutului era învecinată cu a lui Costache Negruzzi. Acesta, care şi-a cunoscut bine vecinul, cu care era şi împrietenit, ni-l înfăţişează pe Ion Bogonos ca pe un om deosebit de bun, drept, cinstit şi cum se cade. Paharnicul Sion el însuşi, gata oricând să critice pe oricine, nu poate găsi pentru el nici unul din obişnuitele-i cuvinte de hulă. Fata lui, Profira Bogonos, fire blândă şi blajină, a adus soţului ei Leonida Mavrodi la căsătoria lor din Februarie 1851, o casă de zestre, 1600 de galbeni, mici juvaere şi o întreagă comoară de simţăminte înflăcărate şi neîmpărtăşite.

In Septembrie 1852, după 20 de luni de convieţuire, soţii Mavrodi se despărţiră, fără a divorţa însă, fiindcă legea bisericească cerea pe atunci „anul de încercare", pe care Codul Civil introdus 12 ani mai târziu (1864) îl nesocoti, ca atâtea alte vechi obiceiuri ale pământului sau canoane ale Sfintei Biserici. Abia după alte 16 luni, deci în Martie 1854, divorţul fu pronunţat de Prea Sfinţitul Mitropolit al Moldovei. Profira Bogonos primindu-şi zestrea înapoi, se întoarce acasă la mama Elenco şi la fraţii Vasile şi Dumitru. Paharnicul Ion, tatăl ei, murise.

Acuma, interesant este să vedem pentru ce s'au despăr-

țit Leonida și Profira, mai ales că era al doilea divorț al lui Mavrodi și nu va fi nici ultimul.

Intr'un stil foarte pitoresc, Leonida arată faptele în felul următor: „Gios iscălitul Leitenantul Leonida Mavrodi, fac cu-„noscut că la anul 1851 căsătorindu-mă cu dumneaei Profira, „născută Bogonos, și vieţuind împreună numai un an și opt „luni, după neînțelegerile urmate între noi, născând pricină de „neunire, *am venit în desordine*, încât deosebindu-ne și locuința, „am întins reclamație unul asupra altuia cu cârmuirea biseri-„cească. Dar după o petrecere de un an și patru luni în răz'le-„țire, încredințându-ne că nu mai este chip de a ne putea înpăca „de vreme ce toate încercările și sfaturile au rămas zadarnice, „am socotit că este de prisos a mai supăra cârmuirea pentru a „restatornici între noi unirea, *de vreme ce dragostea astăzi lip-„sește cu totul dintre* noi, și dar de bună voie, fără nici o „siluire sau ademenire, ne-am convenit a curma cea mai de-„parte peripiscă (timpul de încercare), atât în cazul bisericesc „cât și în acel politicesc. In urmare, eu Leitenantul Leonida „Mavrodi, declar că de astăzi înainte rămân desăvârșit desfă-„cut și despărțit de dumneaiei Pulcheria Bogonos, pentru tot-„deauna, slobozi fiind și o parte și alta a trece la altă însoţire „către alte fețe. Și prin urmare, încheiend orice pretenție în ca-„zul bisericesc, ne-am învoit și pentru cazul politicesc ca să „ia dumneaiei 1600 galbeni zimți în termen de trei zile de la „darea cărților de despărțenie... cu care sumă rămân ecsoflisit „de banii cuprinși în isvodul de zestre... fără a scădea un ban „măcar din suma arătată pentru reparaţia caselor de zestre... „(iscălit L. Mavrodi, T. Vasiliu spătar, martor, Iași, 1854 „Martie 16)".

Cam la fel, deși nu cu totul, înfățișase întâmplarea soţia lui Conu Leonida. Ea arătase amănunte deslușitoare, care-l îndemnase pe Mitropolitul Moldovei să facă, în ziua de 9 Decembrie 1852, deci trei luni înainte de declarația de mai sus a soțului, o întâmpinare către Vodă (pe atunci Grigore Ghica) în termenii următori:

„Prea Inălțate Doamne, dumneaei Profira Bogonos, legiuita „soție a dumisale Comisul Leonida Mavrodi, prin jalba ce a „dat, etc., etc... încă după două zile de la urmarea formalei îm-„păcări (deci între 5 Septembrie și Decembrie 1852, după tre-„cerea anului de încercare, urmase o împăcare). Decastria pri-

„mind declarația maicii ei pentru maltratările ce ar fi suferind „fie-sa, a și pășit a cerceta și de asemenea a nu lua de rezultat „de cât urmarea celor rostite de dumnealui Comisul că „mergând iar în conviețuire va fi silită ea însăși a reclama desfa„cerea", căci în adevăr cu fapta a dovedit, puind-o spre locuință „într'o odaie umedă. fără încălzire și fără cele de trebuință spre „apărarea de răceală. Pe lângă acestea și la caz când ea a voit „a-l vedea în osebita odaie, în care numai dumnealui petrece, a „îndepărtat-o prin îmbrâncire, dându-i și lovituri, prin care a „și adus-o în stare de pătimire".

„Deci în urmarea unor așa descoperite împrejurări, Decas„teria... a hotărît că așa precum jăluitoarea se află bolnavă, apoi „spre curarisire și vindecare și până la desăvârșita hotărîre a „pricinii, să petreacă în casa maică-sa... și din veniturile pără„tului să i să sigurească câte 200 de galbeni pentru zilnica ei „cheltuială, pe an... iar dumnealui Comisul pentru călcarea da„toriilor de soț să se trimită spre canon la vreuna din mânăs„tirile de monahi, unde să fie priorisit până ce ar da dovezi de îndreptare și venirea sa în cunoștință...".

Din cele de mai sus rezultă că Leonida Mavrodi avea o fire de om pătimaș căruia îi plăcea sexul frumos, la vederea căruia se aprindea ca o scânteie și ca o scânteie se stingea. Avea 22 de ani când a luat-o pe Eufrosina Oprișan, și 26 când a părăsit-o. La 28 se îndrăgosti de Profira Bogonos, o luă în căsătorie și după un an se sătură de ea. Dar coana Profira avea o fire tocmai din potrivă. Era îndârjită în dragoste și nu înțelegea să piardă așa ușor bunul ce câștigase. Ea pare a-și fi urmărit soțul cu amorul ei până la exasperare, de unde neînțelegeri, certuri și despărțenie. Când își văzu Conu Leonida femeea plecată din casă, respiră, crezând că a scăpat de ea. Dar în timpul anului de încercare, Profira nu se dase bătută. Ruga, amenința, voia numaidecât să se împace cu iubitul ei soț, să se întoarcă în casa lui și să înceapă din nou viața conjugală. Iar dumnealui zicea că: „de vreme ce dragostea astăzi lepsește" și că „născându-se pricini de neunire, am venit în dezordine" nu mai vrea să știe nimic de dânsa. La noi insistențe (venite probabil din partea mamei Elenco și a fraților Profirei, Vasile și Dumitru), Conu Leonida, scos din fire, răspunde că „mergând din nou în conviețuire, va fi silită Profira să ceară ea desfacerea căsătoriei". Mai clar nici că se putea. Dar Profira

nu vru să știe de nimic. Ii trebuia Leonida ei, fără care nu mai putea trăi. Și s'a întors în casă. Atunci s'a întâmplat buclucul. Bărbatul, ținându-și cuvântul de a o face să ceară ea acum divorțul, s'o vindece adecă de dragostea aceasta care nu-i mai trebuia, o închise într'o odaie umedă și fără foc în toiul iernii, lăsând-o aproape și nemâncată. Ea veni peste el „în osebita odaie în care numai el petrecea" și o fi început atunci o scenă din acelea, care-l scoase pe Conu Leonida din răbdări, de ajunse s'o înbrâncească și s'o lovească. Și cum sunt femeile pătimașe, atunci se deșteptă leoaica într'ânsa. Atunci dragostea Profirei se întoarse în ură; cerere de divorț, reclamație la Mitropolit, la Vodă, la Dumnezeu.

Rezultatul fu pronunțarea divorțului și hotărârea de a trimite pe Mavrodi la mânăstirea Soveja „până ce ar da dovezi de îndreptare și și-ar veni în cunoștință".

Dar Conu Leonida era om deștept. Nici nu merse la Soveja, făcându-se bolnav, și nici nu se opuse la toate cererile Profirei și ale familiei sale. Restitui zestrea în întregime, cu obiecte casnice, bijuterii și tot, necerând măcar înapoierea banilor ce cheltuise pentru repararea caselor de zestre ale fostei lui soții.

Liber acum, începu să călătorească. Avem un pașaport de al lui „pentru a merge în Turcia și în Grecia pentru interese de familie" și altul „pentru a merge la feredeie pentru ca să se curarisească". Semnalmentele la 30 de ani sunt aceleași ca la 20: statul de mijloc, nasul potrivit, fața blondă, ochii albaștrii, numai părul din bălai se făcuse negru. Tot pe vremea aceia (Martie 1855) primi el din partea surorei sale din Rusia, Baroneasa Elena Smitten, înputernicirea despre care am vorbit mai sus de a se ocupa de toate afacerile ei din Moldova și de a încasa bani în numele ei „pe care sau mi-i trimiți aici, sau să-i oprești spre sporire prin dobândă la Dumneata".

Dar viața aceasta stingheră nu-i plăcea lui Mavrodi. Experiențele anterioare nu-l speriaseră și încercă deci să-și clădească un nou cămin. Intâlnind în vreunul din saloanele Iașilor pe Duduia Eleonora Aslan, proaspăt eșită din pension, se amoreză de ea și o ceru în căsătorie.

Eleonora Aslan nu era tocmai bogată, mai ales din cauza numeroșilor copii ai tatălui ei, care trebuiau toți înzestrați, dar era în schimb de neam mare.

Fiica lui Alecu Aslan de la Bacău și a Zoiei Christescu, fu-

Eleonora Mavrodi
născută Aslan

sese crescută cu guvernante franceze (Madame Dupont) şi trimisă apoi în pension la Cernăuţi, unde rămase de la 1851 la 1856 sau 1857. Era născută în 1838 şi avea 13 ani când părăsi casa părintească pentru a merge să înveţe carte. Era mică, brunetă, cu ochii negri şi faţa smeadă. „Petite de talie, les cheveux noirs, les yeux noirs, le nez proportionné et le visage brun" glăsueşte paşaportul ei din 1851 August 28. Când se întoarse în Moldova pe la vârsta de 18 ani, putea să fi fost frumuşică şi atrăgătoare. Plăcea.

Tatăl ei, Hatmanul Alecu Aslan din vechiul neam al Ceaureştilor care a dat Moldovei pe Gheorghe Vodă, pitoreasca figură a omului care a răsturnat din scaun pe Vasile Lupu, era fiul lui Constantin Aslan şi al Eufrosinei Sturdza, un boier care se ţinea foarte sus, bogat, mândru, cu legături de familie în toată protipendada Moldovei. Mama ei, Zoe Christescu, fiica Vornicului Iordache Christescu din Botoşani - Dorohoi, era şi ea o femeie „bien apparentée" cum se spune, prin maică-sa mai ales Pulcheria Mavrocordat, fiica Marelui Logofăt Alecu Mavrocordat şi a Catrinei Balş. Surorile mamei sale Pul heria erau Zoiţa Doamna lui Gheorghe Vodă Bibescu şi Maria Vasile Beldiman, iar fraţii ei erau Alexandru şi Dumitru Mavrocordat, însuraţi cel dintâi cu Pulcheria Lambrino şi al doilea cu Eufrosina Spiro Paul.

Copii Hatmanului Alecu Aslan erau zece, din care şapte i-a avut din prima lui căsătorie cu Zoe Christescu şi trei din a doua cu Felicia Moser de Mostet. Cei d'intâi erau Gheorghe (însurat cu Maria Cantacuzino, fiu Alexandru = Elena Miclescu), Constantin (=Eugénie Boldur - Lăţescu şi Maria Cantacuzino - Başota, copii Eugen, Léon, Constantin), Dumitru (=Maria Ralett, copii Lucia H. Soutzo, Edgar Shubin şi Lucia Miclescu, Ernest), Nicu, Ion (-Emilia Selten, copii Emil =Lucia Gane şi Hugo), Matilda măritată Sturdza şi Eleonora Mavrodi. Din a doua căsătorie a lui Alecu Aslan cu Felicia Moser s'au născut Mihai S. Aslan, generalul, însurat cu Eliza Olănescu, Alexandrina cu Pascal Vidraşcu şi Eufrosina cu Mărgăritescu.

Aşa dar duduia Eleonora avea cu totul 9 fraţi şi surori, motiv pentru care zestrea ei nu putea fi din cele mai strălucite, deşi părinţii ei erau bogaţi. Fusese de copil purtată prin străinătăţi şi o întâlnim la vârsta de 5 ani plecată cu mama ei la băi,

după cum se constată din cererea de paşaport a lui Alecu Aslan din 10 Iunie 1843:

„Soţia mea hătmăneasa Zoe Aslan, născută Christescu, îm- „preună cu o copilă Eleonora şi guvernanta sa Madame Dupont, „slugile Maria şi Ilinca, Ferenţ bucătarul şi Gheorghe sufra- „giul, două trăsuri şi 12 cai, voind a merge în statele Austriei „pentru federei pe termen de două luni, rog pe Secretariat (ul de „Stat) ca în a mea răspundere să-i sloboade paşaportul călă- toriei Sale".

Se înţelege că dacă-i trebuia Dumneaiei hătmănesei când pleca la băi în străinătate cu fetiţa ei să ia cu dânsa guvernanta, bucătarul, sufragiul, două fete în case şi două trăsuri cu 12 cai, apoi nici averea ei nu putea fi de lepădat.

De altfel Coana Zoe Aslan era obişnuită de acasă cu acelaş fel de trai, foarte boieresc, pe care-l ducea tatăl ei Vornicul Iordache Cristescu. Avem şi de la el două paşapoarte rămase în păstrarea Arhivelor Statului din Iaşi, din care constatăm că în Martie 1843 el pleca pe trei luni de zile în străinătate împreună cu soţia sa Pulcheria şi cu slugile Casandra şi Neculai, camerista doamnei şi valetul domnului, iar un alt paşaport din Noembrie 1851 îl scoate Iordache Cristescu pentru cei 5 feciori ai săi Alecu, Grigore, Nicu, Iorgu şi Teodor (de 19, 16, 15, 13, şi 11 ani) pe care-i trimitea la şcoală la Lausanne, în Elveţia.

Aceste înseamnă că amândoi părinţi ai Eleonorei Alan erau oameni bogaţi, dar având numeroşi copii şi obişnuiţi ei înseşi a trăi foarte larg, nu şi-au putut înzestra fetele după cum ar fi cerut ighemonicul neamului. De altfel foaia de zestre a Eleonorei lipseşte şi nu putem cunoaşte din ea decât indicaţiile trase din alte acte: 3.600 de galbeni pe care le-a scos Leonida Mavrodi din suma datorată, ipotecând nevestei sale casa lui din Strada Asachi, strae rufe, bijuterii, etc....

Căsătoria s'a făcut la Iaşi în anul 1858 şi din ea s'a născut întăiul şi singurul copil al lui Mavrodi, Eugeniu.

Dar nici această căsnicie nu putu ţine. Motivele despărţeniei nu le cunoaştem de data aceasta, dar în anul 1863, cinci ani după nuntă, întâmpinăm pe Eleonora Mavrodi divorţată, cu zestrea ei în întregime restituită şi în plus cu un dar de 1500 de galbeni "ca să se folosească de venitul acestor bani cât va trăi în viaţă, iar capitalul să rămâie copilului Eugeniu".

Eleonora Aslan se mărită în curând din nou cu Iancu Bol-

dur-Lăţescu trimiţându-şi copilul la şcoală la Chartres, în Franţa Iar Leonida Mavrodi, om de 40 de ani acum şi cu o şubredă sănătate, părăsi în curând şi el ţara, mergând să se stabilească la Paris. Il întâmpinăm acolo locuind Rue de Beaume 22, la Hotel de New-York et de Beaume ţinut de Jean Guérard.

Acolo, în Septembrie 1866, simţindu-şi sănătatea pe sfârşite şi având o deosebită grijă pentru copilaşul său de 7 ani, îşi făcu el testamentul, care sună frumos:

„Eu, cel mai jos iscălitul, temându-mă ca să nu-mi fie sfârşitul vieţii fără de veste, las acest testament prin care împuternicesc pe fratele meu Alexandru Mavrodi şi pe amicul meu Dimitrie Cozadini ca să dispuie de toată averea mea în folosul copilului meu Eugeniu după cum Dumnealor vor socoti mai bine. Copilul meu se află la Chartres în pension la Mademoselle Ichard, şi până la dispoziţia ce vor lua mai sus numiţii executori ai acestui testament, nimeni n'are voie ca să-l ia din pensionul unde se află, nici chiar mamă-sa, care astăzi din întâmplare se află la Paris. Ingroparea mea se va face după obiceiul religiei noastre. Banii ce se găsesc la mine sunt 340 de franci, iar ceeace se va cheltui mai mult se va despăgubi din averea mea. Aceasta fiind voinţa mea cea mai de pe urmă am rugat şi pe părintele Arhimandrit Iosef ca s'o adeverească. — L. Mavrodi. — Iosef Arhimandrit. Paris 2 Septembrie 1855, Rue de Beaume 22".

Aprehensiunile testatorului erau justifcate. Treizeci şi trei de zile mai târziu, la 5 Octombrie 1866, la ora 9 dimineaţa, Leonida Mavrodi îşi dădu ultima suflare în camera hotelului ce locuia în Rue de Beaume, septième arrondissement, du coté des Invalides (strada nu mai există azi sub acea denumire). Actul său de deces constată că: „Le cinq Octobre 1866 à neuf heures du soir, est décédé Leonida Mavroudy, âgé d'environ 45 ans, ancien Colonel, né à Iassy dans les Principautée Unies Roumanie..."

A fost înmormântat la cimitirul Montparnasse într'o groapă provizorie, din care a fost deshumat la 28 Ianuarie 1867 pentru a fi aşezat într'un cavou din acelaş cimitir, construit de maestrul Regnier.

Din procesul-verbal al Tribunalului Iaşi S. I. relativ la averea rămasă de pe urma Colonelului Leonida Mavrodi se con-

stată 1) că el şi-a plătit întotdeauna până la ultimul ban toate datoriile contractate şi în deosebi banii luaţi din zestrele celor trei neveste ce a ţinut; 2) că a avut o deosebită grijă de fiul său Eugeniu, pe care el l-a ajutat a sta în pensionul de la Chartres, lăsându-l după moartea sa în grija fratelui Alexandru şi a prietenului Cozadini şi făcându-l, după lege de altfel, moştenitorul întregei sale averi; 3) că din această avere, care i-a permis a trăi ultimii ani a vieţei sale la Paris, a dat fostei sale neveste 1500 de galbeni şi a lăsat tot restul fiului său. Această avere nu putea fi de minimă importanţă, deşi din sus zisul proces-verbal nu se poate constata altceva decât că *„în afară de averea inventariată*, a mai rămas la Iaşi casa din Strada Asachi, în două etaje de cărămidă pe temelii de piatră, acoperită cu tinichea şi atenasele ei pe loc gospod". Casele acestea erau de altfel în indiviziune cu sora-sa Baroneasa Elena Smitten, şi împreună cu „un loc alăturat, îngrădit, şi pe care se află un hambar, o pivniţă de piatră şi un şopron de scânduri" erau amanetate lui Iancu Cantacuzino pentru suma de 1522 de galbeni.

Se mai constată de asemeni din cele arătate mai sus, că grija copilului său a purtat'o în primii ani ce au urmat divorţului şi până s'a sfârşit din viaţă, ceiace dovedeşte că era o fire de om bun, pe care doar două patimi l'ar fi purtat pe căi puţin perseverente: femeile şi jocul. In privinţa acestei din urmă patimi, atât de răspândită pe vremea lui şi care a adus sărăcia în majoritatea familiilor boereşti din Moldova din preajma Unirii, avem interesante amănunte de la George Sion, cunoscutul fabulist şi prozator, var al Paharnicului Costachi:

„Erau pe atunci în Iaşi câteva case, în care se făceau alter-„nativ întâlniri de petreceri serale. Se adunau bătrâni şi tineri, „doamne şi domnişoare. Se începea cu muzică, să învârteau că-„teva polci, mazurci şi valsuri; apoi se organiza cartoforia. Trei „feluri de jocuri erau în uz: jocuri de noroc precum stos, lans-„kenet şi maca, jocuri speculative precum vist, preferanţă şi pi-„chet, şi jocuri distractive uşoare precum ghiordune, calul alb, „rams şi altele. Cele dintâi erau pot zice, jocuri infernale. Se ve-„deau 2, 4 până la 10.000 de galbeni pe masă. Se puneau câte o „o mie şi două mii pe o carte şi se întâmpla ca un jucător să „piardă 4 şi 5 mii de galbeni într'o seară. Eroii cunoscuţi pe a-„tunci în jocurile acestea erau Ionică Grecianu, Vasilică Ghica, „Nicu Pavli, Leonida Mavrodi, Neculai Negruzzi, etc...".

In privința patimii jocului Georghe Sion n'a exagerat, căci Beizadea Iancu Ghica spune încă lucrurile mai crude decât el în amintirile ce a scris despre capitala Moldovei din timpul domniei tatălui său.

In ce priveşte gradul de Colonel pe care-l întâmpinăm de două ori către sfârșitul vieții lui Leonida Mavrodi, precum și în actul său de deces, întrucât nu l'am întâlnit pe acesta în acte nici căpitan, nici maior, e de presupus că eșind din armată cu gradul de locotenent, celelalte grade i-au fost conferite îndată după aceia, unele după altele, în mod onorific. De altfel Locotenentul Leonida Mavrodi când era în activitate, fusese, ca şi frate-său Alexandru, Adghiotant Domnesc al lui Grigore Vodă Ghica.

F.

EUGENIU MAVRODI, *Ministru Plenipotențiar*
1859—1915

Născut la Iași în ziua de 7 Februarie 1859 din Leonida Mavrodi şi Eleonora Ceaur Aslan, şi având de naş pe Aga Dimitrie Aslan, fratele mamei sale, micul Eugeniu şi-a petrecut copilăria în capitala Moldovei până la vârsta de 7 ani, când a fost trimis în Franța la Pensionul D-rei Ichart la şcoala numită „Petite Ecole de Notre Dame de Chartres".

Mama lui, Eleonora Aslan îl dusese ea înseşi acolo, cu consimțământul tatălui, de care era despărțită de trei ani, sosirea ei și a copilului la Paris coincidând de altfel cu moartea prematură a lui Leonida Mavrodi. Am văzut grija ce purtase tatăl în ultimile sale voinţi pentru viitorul fiului său, grijă pe care necurmat o va vea de acum mama şi chiar viitorul ei soț de al doilea, Iancu Boldur-Lățescu.

Copilul rămase la Chartres de la 1 Octombrie 1866 până la sfârșitul lui Ianuarie 1867, elev silitor după cum se constată din notele sale, care arată „Exercice Religieux *Très Bien*, Observation du Réglement *Bien*, Travail *Bien*, Succès *Bien*".

In Februarie 1867 el fu mutat de la Chartres la Vanves lângă Paris, la Liceul Prinţului Imperial (Lycée du Prince Impérial à Vanves près Paris), unde-și termină clasele, luându-și Bacalaureatul, probabil în 1877, la vârsta de 18 ani. Din actele tutelei (Arhivel Statului Iaşi) se constată că în timpul acesta i-a purtat de grijă mamă-sa Eleonora, căsătorită cu Iancu Boldur-Lățescu, Prefectul Poliției din Iaşi şi că avea drept *curator* pe

Iancu N. Cantacuzino, care la 13 Octombrie 1877 încuviinţează, împreună cu mama lui, emanciparea sa, pronunţată de Tribunalul Tutelelor Iaşi.

Acea dată trebuie să corespundă cu luarea Bacalaureatului în Franţa, când tânărul Eugeniu Mavrodi, obişnuit din copilărie să-şi petreacă viaţa printre străini, se găsea destul de matur la vârsta de 18 ani pentru a-şi administra singur averea. Trei ani mai târziu, la 19 Februarie 1880, implinind 21 de ani, el cerea de la Tribunalul Iaşi (în August) actul său de majorat. Studiile sale de drept le făcu Eugeniu Mavrodi la Paris, luându-şi Licenţa şi Doctoratul, şi urmând apoi cursurile Şcoalei „Ecole des Hautes Etudes Sociales et Politiques".

Intrat în cariera diplomatică, el rămase în ea timp de 24 de ani, de la 1885 la 1909, înaintând repede de la un grad la altul. De la 1885 la 1888 rămâne la Bucureşti ca ataşat la Ministerul Afacerilor Străine. E trimis apoi Secretar de Legaţie Cl. 2-a la Berlin, unde stă între anii 1888—1891 şi apoi Secretar Cl. I-a la Viena de la 1891 la 1899. In 1899 e trimis la Bruxeles ca Ministru Plenipotenţiar, post în care rămâne reprezentând ţara acolo timp de 10 ani, de la 19 Februarie 1899 la 15 Iulie 1909.

Scos la pensie la acea dată, se întoarce la Bucureşti unde Guvernul îl numeşte Director al Loteriei Statului.

Eugeniu Mavrodi se însură de tânăr, la vârsta de 26 de ani, cu Elena Grecianu, fiica lui Gheorghe Crecianu şi a Mariei Steege.

Gheorghe Grecianu de la Valea Glodului pe Şomuzul Mic, în ţinutul Sucevei (azi Baia) era fiul Vornicului Gheorghe Grecianu şi al Anastasiei Balş, iar soţia lui, Maria, era fata lui Ludovic Steege, Ministrul şi omul de încredere a lui Cuza Vodă şi al Caliopei Negri.

Prin această căsătorie Eugeniu Mavrodi făcea, ca şi tatăl său când luase pe Eleonora Aslan, o incuscrire cu cele mai bune neamuri ale Moldovei, întorcându-se pe de altă parte prin bunica Caliope Negri la obârşia familiei Mavrodi din veacul al XVII-lea.

Elena Grecianu, născută la 1863, avea în momentul căsătoriei 22 de ani, era frumoasă, inteligentă, spirituală şi vioaie cum a rămas de altfel până la bătrâneţe. Impreună cu surorile ei Maria (măritată General Alexandru Lambrino) şi Lucia (Contesă Panciera di Zoppola) fusesee în pension la Dresda şi era de cu-

Eugeniu Mavrodi

rând întoarsă la Iași, când cunoscu și se logodi cu Eugeniu Mavrodi.

Contractul de căsătorie făcut la 1 Aprilie 1883 prevede că soții adoptă regimul dotal, că mireasa aduce ca zestre porțiunea sa indiviză din moșia Valea Glodului „cu toate cătunele și siliștele ei formând trupul Vulturești sau Merești din Județul Suceava (actualmente Baia), plasa Șomuz" și că pădurea aflătoare pe Vulturești rămâne singură în afară de regimul dotal, formând bunul parafernal al viitoarei soții.

Elena Mavrodi și-a urmat soțul în toate posturile sale diplomatice din străinătate, petrecându-și o mare parte din viață fie la Dresda întâi, unde a locuit împreună cu mama și cu surorile sale într'un apartament în oraș, mergând la pension ca externă, și apoi la Berlin, la Viena și la Bruxelles, ca nevastă de diplomat și de Ministru Plenipotențiar. Intoarsă în țară în 1909, când a fost soțul ei rechemat și numit director al Loteriei Statului, ea a rămas cu el la București, pe care nu l'a mai părăsit nici odată, decât vara pe care și-o petrecea întotdeauna la moșia sa din Vulturești.

Mama ei, frumoasa Maria Grecianu, fusese mulți ani de zile prima și singura Doamnă de Onoare a Principesei Maria, viitoarea Regină, bucurându-se nu numai de dragostea Principilor Moștenitori, dar de stima și de toată încrederea Regelui Carol I și Reginei Elizabeta. Imbolnăvindu-se în anul 1899, ea fu nevoită să părăsească Palatul Princiar, retrăgându-se în Italia la fiica ei Contesa Lucia Panciera di Zoppola, la Nigoline lângă Brescia. Ea muri într'un sanatoriu la Milano în luna Noembrie 1900 și fu îngropată în micul cimitir de la Nigoline (soțul ei Georges Greceanu era mort din anul 1878, la vârsta de 43 de ani).

Locul ei la Palat îl ocupă întâi o nepoată a Mariei Grecianu, Eliza Grecianu născută Aslan, soția generalului Petru Grecianu. Adjutant Regal. Iar după retragerea acesteia, Principesa Maria oferi locul Elenei Mavrodi, fiica fostei ei iubite Doamne de Onoare.

La 13 Septembrie 1915 Eugeniu Mavrodi se stinse brusc, de inimă, în locuința sa din Calea Victoriei la București, numărând abea 56 de ani și jumătate. Corpul defunctului a fost transportat în Moldova și înhumat în cimitirul din preajma vechei biseric de la Valea Glodului, unde zac toți Grecienii de la Vor-

nicul Gheorghe și soția sa Anastasia până la copii, ginerii și nepoții ce nu ma sunt astăzi în viață.

Elena Mavrodi păstră funcția sa de Mare Doamnă de Onoare până la decesul prematur al bunei şi marei noastre Regina Maria.

Trei ani mai târziu, la 8 Septembrie 1941, se stinse şi ea la vârsta de 77 ani. Inhumarea a avut loc la cimitirul de la Valea Glodului alături de soțul ei.

Din căsătoria ei cu Eugeniu Mavrodi s'au născut doi băieti şi două fete în următoarea rânduială:

1) *Elena*, născută la Berlin la 14/27 Martie 1889, măritată cu George Manu, General de Corp de Armată, fost Adjutant Regal, fost Inspector General al Armatei, fiul Generalului Gheorghe Manu, fost Ministru de Războiu şi Preşedinte al Consilului de Miniştri, şi al Alexandrinei Cantacuzino, fiica vornicului Cantacuzino și la Zoei Slătineanu-Copii lor sunt:

a) *Ileana*, născută la Bucureşti în 1915, măritată în ziua de 4 Iunie 1933, la Biserica Sf-tul Neculae Tabacu la Bucureşti, cu Dimitrie Sturdza, fiul Principelui Mihai Sturdza și a Principesei Olga născută Mavrocordat, nepot de fiu al lui Beizadea Dimitrie, feciorul mai mare al lui Mihai Vodă. Au avut doi copii: un băiat *Mihai* şi o fată *Ileana*. Dumitrie Sturdza a avut o moarte tragică, înnecându-se în Bistrița în anul 1938.

b) *Lily*, născută la Botoşani în anul 1916. Măritată la 26 Iunie 1941 cu baronul Charles de Uxküll de Gillenbaud.

c) *Manica*, născută la Iaşi în 1918.

d) *Magda*, născută la Bucureşti în 1922.

2) *Georges*, născut în casa bătrânească de la Valea Glodului în ziua de 7 Iulie 1890 (stil vechi). A fost botezat Iorgu (Georges Eugène), naş fiind străbunica lui, Calliopi Steege, şi unchiul său Contele Giuseppe Panciera di Zoppola*). In ziua

*) *La 1 Noembrie 1907 intră la Şcoala dă Artilerie şi Geniu din Bruxelles, pe care o absoluvi la 1 Noembrie 1909. Inaintat Sub-Locot. prin I. D. R. No. 3305 din 8 Decembrie 1909 (M. O. No. 207 din 12 Decembrie 1909), intră la Şcoala de Aplicație de Artilerie şi Geniu din Bruxelles, ieşind din această şcoală cu brevetul de inginer mecanic în luna Mai 1912. Se reîntoarce în țară unde este repartizat de la R. 15 Art. la R. 2 Art. (General de Divizie Gh. Manu), care avea garnizoana la cazarma Malmaison din Bu-*

Elena Mavrodi
născută Grecianu

de 4 Decembrie 1919 el să căsători cu Domnişoara Lilli Bogos Popovici, la Biserica Kretzulescu din Bucureşti, naşi fiind Generalul şi Principesa Leon Mavrocordato.

3) *Maria Magdalena (Magda)* născută la Bucureşti în ziua de 16 Aprile 1894 (stil vechi), şi botezată tot la Bucureşti, naşă fiind bunica ei Maria Grecianu, Doamnă de Onoare a Principesei Maria.

4) *Nicolae Lucian*, născut la Viena în ziua de 5 Martie 1896 şi botezat tot acolo, naş fiind Contele şi Contesa Zoppola.

Insurat prima oară cu Iwa Horigoutchi, fata Ministrului Ja-

---

cureşti, şi repartizat la Bateria 6-a. Inaintat la gradul de Locotenent prin I. D. No. 694 din 20 Febr. 1913 (M. O. No. 261 din 23 Febr. 1913). In luna Aprilie 1913 este repartizat după cerere la Liga Aeriană dela Băneasa, condusă de Principele Georges Valentin Bibesco, şi la 10 Iunie 1913 trebe brevetul de Pilot Internaţional. Ia parte la campania din Bulgaria cu Escadrila de recunoaştere ataşată Marelui Cartier General. Decorat la 2 Ianuarie 1914 cu „Avântul Ţării" şi „Bărbăţie şi Credinţă cl. II-a cu spade". In primăvara anului 1914 se reîntoarce la R. 2 Artilerie, unde ia comanda Bat. 6-a. La 6 Iulie 1915 este trimis la Comisia Miltară din Paris cu d. Colonel Rudeanu, unde rămâne până la 13 Sept. 1915, când se reîntoarce la regiment. Pleacă în război în 1916 ca comandant al Bateriei a 3-a. Est edecorat cu „Steaua României cu spade şi panglica Virtuţii Militare, cavaler" prin I. D. No. 87 din 8 Februarie 1917 şi cu ordinele ruseşti „Sf. Stanislas" şi „Sfânta Ana" Comandor, în Februarie 1918. Regimentul 2 Artilerie fiind trimis în refacere la Voineşti, cere şi este mutat la R. de Artilerie Călăreaţă, unde ia comanda Bateriei a 4-a călăreaţă, la Divizia a 2-a Cavalerie, comandată de unchiul său Generalul Pierre Grecianu. După trădarea rusă şi pacea făcută de România cu Puterile Centrale, pleacă în Franţa, obţinând un concediu de 3 luni pentru sănătate de la Regele Ferdinand şi se angajează la primul Regiment de Marş al Legiunei Străine (Jurnal Officiel du 8 Aout 1918, page 6384). Face un stagiu de trei luni. Face campania din Ungaria. Numit apoi Profesor la Şcoalele Militare de Artilerie şi geniu prin Ordinul No. 12.458 din 30 August 1919. Este admis la Şcoala Superioară de Răsboiu (M. O. No. 174 din 21 Noembrie 1917, decorat cu „Coroana României cu spade şi panglica Virtuţii Militare, ofiţer" prin I. D. No. 16 din 2 Ianuarie 1918. Cere punerea sa în disponibilitate (M. O. No. 198 din 9 Decembrie 1920). Decorat cu Ordinul „Serviciul Distins Englezesc" prin I. D. R. din 6 Octombrie 1920, decorat cu „Legiunea de Onoare, Cavaler" prin Decretul No. 25.239 din 25 Octombrie 1920. Demisionat din Armată pe ziua de 1 Ianuarie 1921 (M. O. No. 231 din 23 Iunie 1921). Este apoi pensionat, decorat ofiţer al ordinului „Steaua României" (M. O. No. 51 din 8 Iunie 1923) etc., etc.

In 1930 pleacă la Paris unde rămâne 5 ani, înapoindu-se apoi în ţară.

In 1935 este numit Delegatul guvernului în Consiliul de Administraţie al Societăţii Minelor de Aur de la Mica.

poniei la Bucureşti şi a Doamnei Van den Straten de la Bruxelles, de religie catolică. Nunta a avut loc la Legaţia Japoniei, servicul divin fiind oficat de Nunţiul Papal.

Divorţat după câţiva ani, s'a însurat a doua oară cu Louise-Fréderique Gérardine Zeehuisen, fata lui Gerard Zeehuisen (coborîtori din baronii Seehausen), şi a Luizei-Thereza-Francisca van Hamel, dintr'o veche familie patriciană din Haga.

Elena General Mano
născută Mavrodi

INDICE ALFABETIC

B.

D.

F.

G.

H.

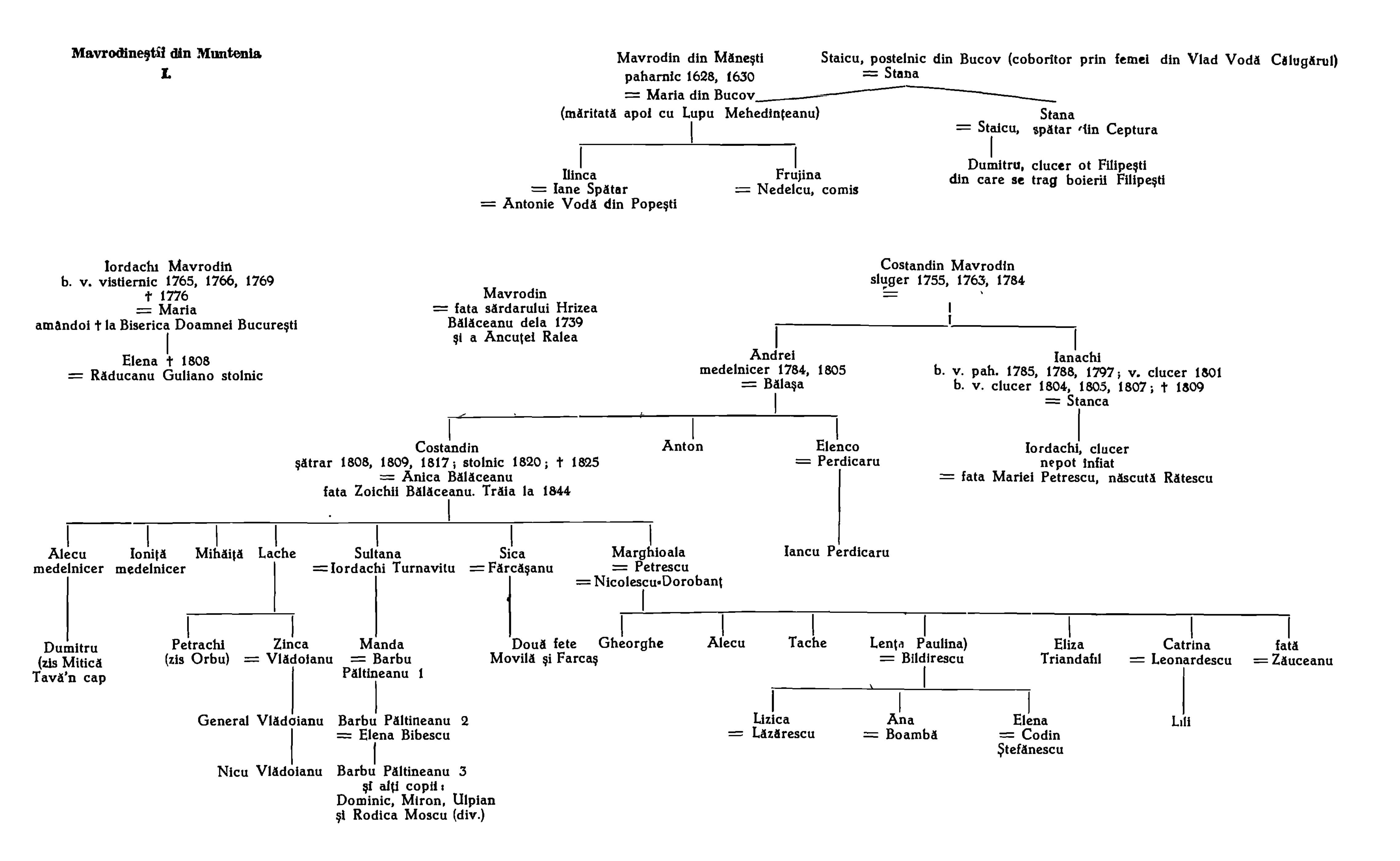
N.

T.

U.

V.

Z.

Descendenţii prin femei nu sunt insemnaţi decât atunci când sunt persoane mai cunoscute.

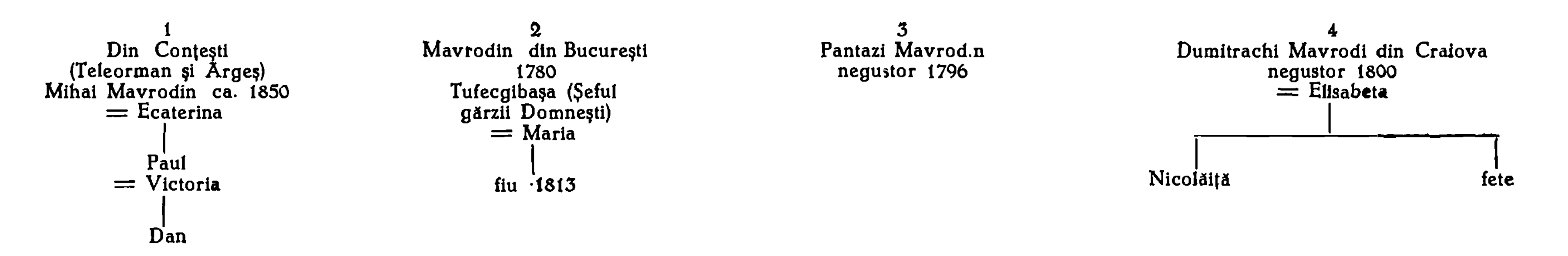
Mavrodineştii din Muntenia
II.

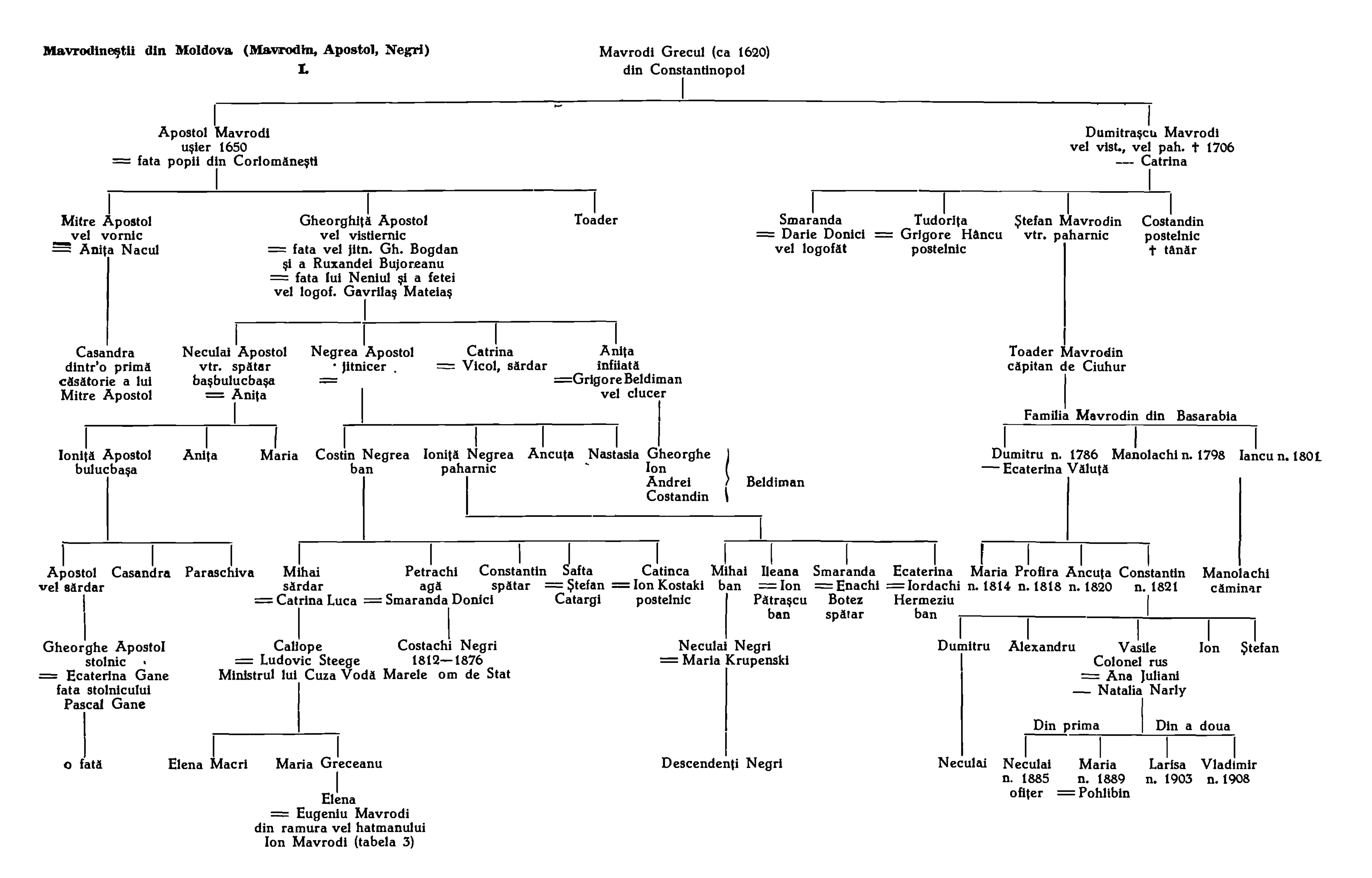
Ascendenţi necunoscuţi
dar probabil coborîtori din Mavrodineştii
din Moldova

Mavrodin

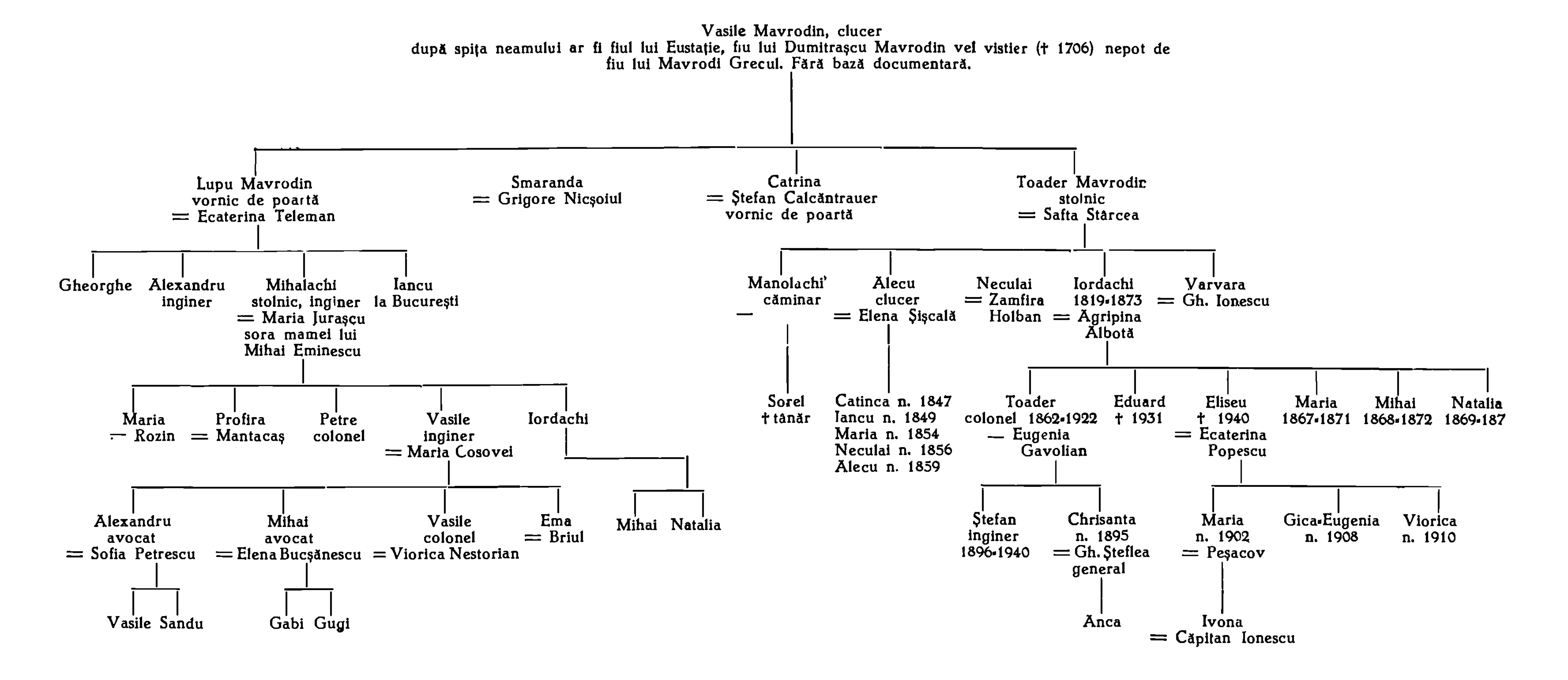
- Y
  - Iordachi, clucer = fata lui State Halepliul
    - Constantin
    - Nicolae
    - Zaharia
    - fată = Ciauşoglu
      - Nicolae Ciauşoglu
        - Gheorghe, Alexandru, Nicolae, Colonelul } Ciauşoglu
    - fată = Comşa
      - Constantin Comşa
    - Maria = Iulian Vrăbiescu
      - Olga = Anastasie Stolojan
        - Radu
        - Dinu = Maria Filipescu = Ivona Stoenescu
        - Lia = Vintila Brătianu fost Prim Ministru
        - Olga = Radu Florescu
        - Maria = Malcoci
  - Anghelachi, paharnic = fata lui Niculescu-Dorobanţi
    - Costică
    - fată = Giurgea
    - fată = Christescu
    - fată = Nedelcovici
    - Dumitru Prezident Curte de Apel
      - Mavrodin Profesor Universitar Iaşi = o Tabacovici
- veri cu
- Z
  - Constantin negustor la Brăila = Vasilica Triandafili
    - Pericle
    - Aristide
    - Anastase
    - Nicu
    - Iancu n. 1858 = Eugenia Nestor
      - Alexandru Profesor Universitar Bucureşti
    - Caliope = Al. Cociaşu
      - Vasile Cociaşu Colonel
    - Alexandrina = Dumitrescu

Mavrodineşti răzleţi:

Mavrodineştii din Moldova (Mavrodin, Apostol, Negri)
I.
Mavrodi Grecul (ca 1620)
din Constantinopol
Apostol Mavrodi
uşier 1650
= fata popii din Corlomăneşti
Dumitraşcu Mavrodi
vel vist., vel pah. † 1706
— Catrina
Mitre Apostol
vel vornic
= Aniţa Nacul
Gheorghiţă Apostol
vel vistiernic
= fata vel jitn. Gh. Bogdan
şi a Ruxandei Bujoreanu
= fata lui Neniul şi a fetei
vel logof. Gavrilaş Mateiaş
Toader
Smaranda
= Darie Donici
vel logofăt
Tudoriţa
= Grigore Hâncu
postelnic
Ştefan Mavrodin
vtr. paharnic
Costandin
postelnic
† tânăr
Casandra
dintr'o primă
căsătorie a lui
Mitre Apostol
Neculai Apostol
vtr. spătar
başbulucbaşa
= Aniţa
Negrea Apostol
jitnicer
=
Catrina
= Vicol, sărdar
Aniţa
infiiată
= Grigore Beldiman
vel clucer
Toader Mavrodin
căpitan de Ciuhur
Familia Mavrodin din Basarabia
Ioniţă Apostol
bulucbaşa
Aniţa
Maria
Costin Negrea
ban
Ioniţă Negrea
paharnic
Ancuţa
Nastasia
Gheorghe
Ion
Andrei
Costandin
Beldiman
Dumitru n. 1786
— Ecaterina Văluţă
Manolachi n. 1798
Iancu n. 1801
Apostol
vel sărdar
Casandra
Paraschiva
Mihai
sărdar
= Catrina Luca
Petrachi
agă
= Smaranda Donici
Constantin
spătar
Safta
= Ştefan
Catargi
Catinca
= Ion Kostaki
postelnic
Mihai
ban
Ileana
= Ion
Pătraşcu
ban
Smaranda
= Enachi
Botez
spătar
Ecaterina
= Iordachi
Hermeziu
ban
Maria
n. 1814
Profira
n. 1818
Ancuţa
n. 1820
Constantin
n. 1821
Manolachi
căminar
Gheorghe Apostol
stolnic
= Ecaterina Gane
fata stolnicului
Pascal Gane
Caliope
= Ludovic Steege
Ministrul lui Cuza Vodă
Costachi Negri
1812—1876
Marele om de Stat
Neculai Negri
= Maria Krupenski
Dumitru
Alexandru
Vasile
Colonel rus
= Ana Juliani
— Natalia Narly
Ion
Ştefan
Din prima
Din a doua
o fată
Elena Macri
Maria Greceanu
Descendenţi Negri
Neculai
Neculai
n. 1885
ofiţer
Maria
n. 1889
= Pohlibin
Larisa
n. 1903
Vladimir
n. 1908
Elena
= Eugeniu Mavrodi
din ramura vel hatmanului
Ion Mavrodi (tabela 3)

Mavrodineştii din Moldova
II.

Mavrodineştii din Moldova
III.

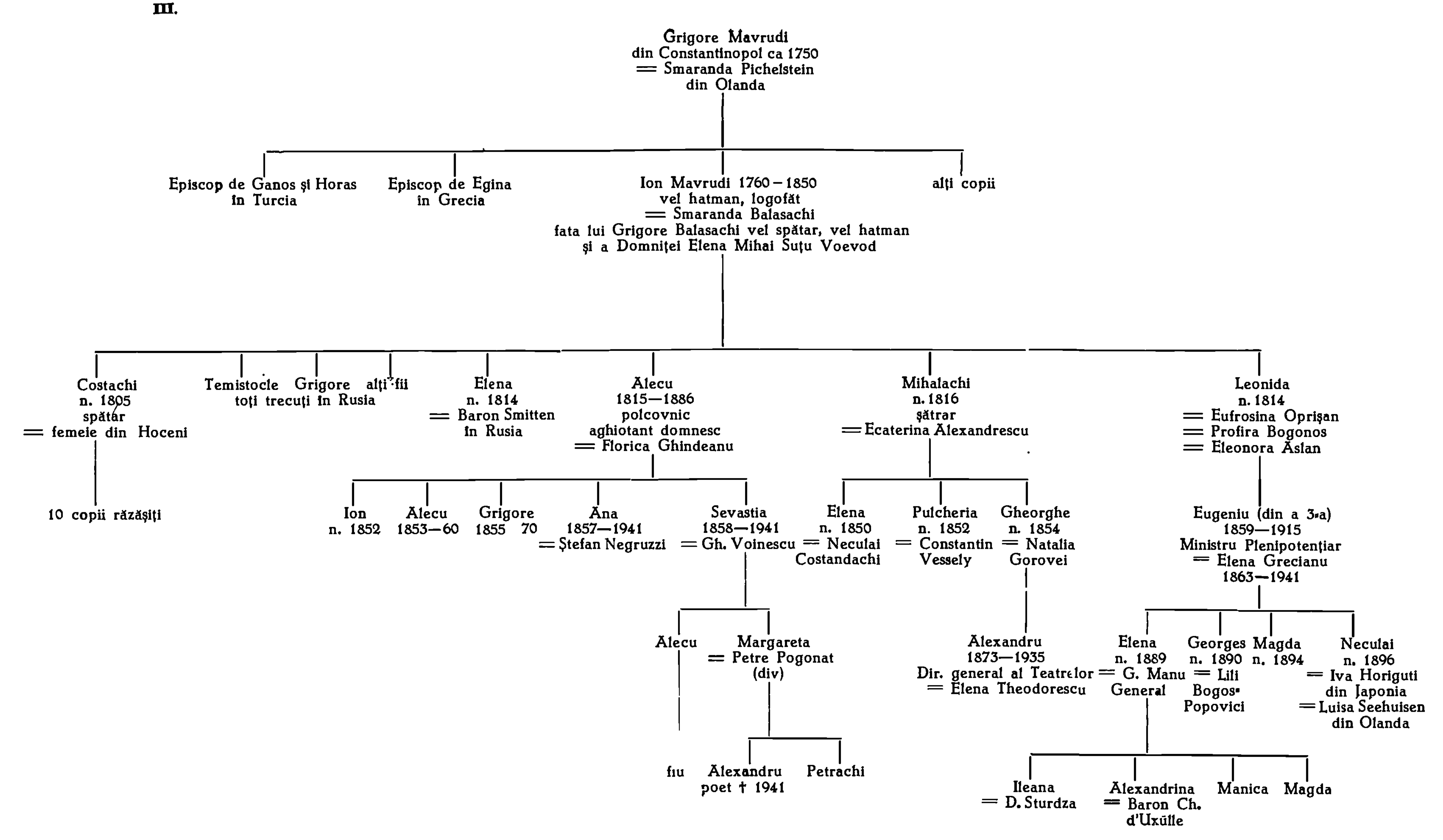

TABLA DE MATERII

De acelaș autor:

AMINTIRILE UNUI FOST HOLERIC, premiate de Academia Română.

PRIN VIROAGE ȘI COCLAURI.

PE ARIPA VREMII.

INTÂMPLAREA CEA MARE.

TRECUTE VIEȚI DE DOAMNE ȘI DOMNIȚE, trei volume premiate de Academia Română.

P. P. CARP ȘI LOCUL SĂU IN ISTORIA POLITICĂ A ȚARII, două volume.

FARMECE (Viața lui Despot Vodă).

ACUM O SUTĂ DE ANI, două volume.

DOMNIȚA ALEXANDRINA GHICA ȘI CONTELE D'ANTRAIGUES.

DINCOLO DE SBUCIUMUL VEACULUI.